

การศึกษาระบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบโครงการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ทิพย์มณี เลขาขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

การศึกษาระบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบโครงการ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ทิพย์มณี เลขาขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบโครงการ

บทคัดย่อ
ของ
ทิพย์มณี เลขาขำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2549

ทิพย์มณี เลขาข้า. (2549). การศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 21 คน ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้เรียนรู้สาระการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้และบันทึกสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มตัวอย่างในห้องเรียนขณะทำกิจกรรม แล้ววิเคราะห์สาระการบันทึกที่รวบรวมตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ผลการวิจัยพบว่า

สาระการเรียนรู้ที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญโดย

1. สาระที่ควรเรียนรู้ที่เกิดจากสถานการณ์การเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งเป็นการริเริ่มร่วมกันระหว่างเด็กและผู้วิจัย นำไปสู่เนื้อหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนอย่างเชื่อมโยงกับสาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง 4 สาระ ตามที่ระบุในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

2. ประสบการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นจริงขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นประสบการณ์ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งเป็นไปตามสาระที่ระบุในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การศึกษาครั้งนี้ แม้ว่า จะเกิดขึ้นตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยทั้ง 12 ข้อ แต่ยังไม่ครอบคลุมตัวบ่งชี้ทั้งหมด

THE STUDY OF YOUNG CHILDREN LEARNING CONTENT
THROUGH PROJECT APPROACH ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
THIPMANEE LAYKAKUM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Thipmanee Laykakum. (2006). *The Study of Young Children Learning Content Through Project Approach Activities*. Master's thesis. (In Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School. Srinakharinwirot University;
Advisor committee : Dr. Suchinda Kajonrunsilp, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

This action research aimed to study the young children learning content through project approach activities.

The sample used in the study were 21 boys and girls 4 to 5 years, in Kindergarten 2, first semester of the 2005 academic year in Saint Michael School Bangkok. The young children learned through project approach activities for 9 consecutive weeks. The activities were conducted 5 days per week and 30 minutes a day.

This research instruments consisted of project approach activity plans, Documenting and Analysing Sample Group learning content form for learning content Reflecting upon the frame of National Early Childhood Education Curriculum (2003). The project approach activities were organized and the researcher documented all the sample group learning content along the activities. All the documented data were reflected upon the frame of National Early Childhood Education Curriculum (2003).

The result revealed that the sample group learning content through project approach activities emerged relating with the National Early Childhood Education Curriculum cover both areas as follow;

1. The project approach activities encourage the sample group and the researcher to initiate the content details associated with the all four content areas of National Early Childhood Education Curriculum (2003).

2. The Key experiences through the project approach activities that the sample group gained also supported their physical development, emotional development, social development and intelligence development which are the aims of the National Early Childhood Education curriculum (2003). This study also found that all the 12 expected young children characteristic standard were met although not covers all the indexes.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้แบบโครงการ

ของ

ทิพย์มณี เลขาข้า

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พ.ศ. 2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนท์พงษ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาในการให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร อาจารย์เปลว ปุริสาร อาจารย์ปัทมา ศุภกานิต ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณมาเซอร์ลูเซีย-อานน์ กิจเจริญ ผู้บริหารโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ลที่กรุณาให้การสนับสนุนและให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษาค้นคว้าและเก็บข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนครูทุกท่านและคณะครูระดับก่อนประถมศึกษาเด็กๆ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล ที่ให้กำลังใจให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยในการเรียนรู้และเก็บข้อมูลร่วมกันจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณพี่ น้อง เพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณย่า บิดา คุณแม่ อัมพร เลขาขำ ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมเลี้ยงดูและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ทิพย์มณี เลขาขำ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก
ทบวงมหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2547

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
กรอบความคิดในการวิจัย	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย	9
ประวัติการจัดสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	9
การจัดการศึกษาปฐมวัย	10
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย	16
แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย	29
ระดับของหลักสูตร	31
การพัฒนาหลักสูตร	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	33
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก	33
ทฤษฎีที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ	35
ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	36
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
ความมุ่งหมายของการวิจัย	108
ความสำคัญของการวิจัย	108
ขอบเขตของการวิจัย	109
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
วิธีดำเนินการวิจัย	109
การประมวลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	110
สรุปผลการวิจัย	111
อภิปรายผล	112
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย	114
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	115
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	115
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	122
ภาคผนวก ก.....	123
ภาคผนวก ข	127
ภาคผนวก ค	144
ภาคผนวก ง	212
ภาคผนวก จ	223
ประวัติย่อผู้วิจัย	230

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ปรับปรุง พ.ศ.2534 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.....	18
2 การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์ แบบเตรียมความพร้อม.....	54
3 ตารางแสดงการศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบความคิดในการวิจัย.....	7
2 แผนภูมิโครงสร้างแนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา.....	17
3 ลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	70
4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
5 การบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง	75
6 การเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	76
7 กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	77
8 กรอบแนวคิดก่อนการปฏิบัติการวิจัย	78

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคน และถือว่า “คน” คือทรัพยากรอันล้ำค่าของประเทศ ประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมจะมีทรัพยากรที่มีคุณค่าทางด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปรับสภาพของตนเองให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในโลกได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ การศึกษาก็เช่นกัน การเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมของประเทศอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร สารสนเทศ วิทยาการและวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้ไทยต้องตื่นตัว และการศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงาม การจัดการศึกษาจึงเล็งเห็นว่าควรพัฒนาคนตั้งแต่วัยในครรภ์มารดาจนถึงวัยผู้ใหญ่ และวัยที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนคือวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี 11 เดือน 29 วัน) จึงมีการจัดการศึกษาปฐมวัยขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของพ่อแม่ และเด็ก การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จุดประสงค์เพื่อให้การศึกษาแก่เชื้อพระวงศ์ และลูกหลานข้าราชการปราชญ์ สถานที่ คือ วัง และวัด ผู้สอนจะเป็นพ่อแม่ พระ พรหมณ์ และราชบัณฑิต

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มจัดการศึกษาในรูปโรงเรียน และรับเด็กชาย-หญิง อายุ 3 - 6 ขวบ เรียนรู้ด้านการอ่านออกเขียนได้ และพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แทนที่จะพัฒนาเพียงด้านร่างกาย และสติปัญญาเท่านั้น พ.ศ.2475 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ 3 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ.2475, 2479, 2494 ออกมาในรูปอนุบาล โรงเรียนแห่งแรกคือ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ กรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2483 เพื่อทดลองการศึกษาปฐมวัยศึกษา เริ่มมีหลักสูตร และลักษณะการจัดรูปแบบการสอน ปี พ.ศ.2503 - 2534 มีแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษามีสาระสำคัญคือ เพื่อเลี้ยงดูให้เด็กมีความแข็งแรงทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ปรับปรุงและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 2 ขึ้นในปี พ.ศ.2522 เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ยืดหยุ่นกิจกรรมต่างๆ และให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็กได้ (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 32 - 51) ปี พ.ศ.2540 มีการจัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เน้นอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปี พ.ศ.2542 ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

จากการเคลื่อนไหวทางสังคม การปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ทำให้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเด็ก คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ที่มุ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กรมวิชาการ. 2546ก : 31) เพื่อเป็นการตอบสนองความสนใจและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาตลอดจนเปิดกว้างให้ครูและสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเอง ภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่มีเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. สาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก 2. ประสบการณ์สำคัญ ได้แก่ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตัวครู คือ ครูต้องศึกษาสาระเองโดยนำสาระที่เกิดจากความสนใจของเด็ก แต่เท่าที่ผ่านมาครูไม่เคยจดบันทึกและเก็บข้อมูลสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากเด็ก ครูไม่มีทักษะในการสร้างสรรค์เนื้อหาเอง ยังคงยึดเนื้อหาจากเอกสารและหน่วยงานอื่นมาทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เด็ก สภาพการณ์ของครูทำให้คิดออกแบบการจัดการศึกษาในห้องเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การทำหลักสูตรในชั้นเรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ (Project approach) จึงเป็นแนวทางของการสอนที่เหมาะสม ทำให้เด็กเกิดมีทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเกตทดลอง มีการวางแผนร่วมกัน เด็กได้ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นเมื่อเกิดปัญหาขณะทำกิจกรรม เด็กสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เมื่อทำกิจกรรมเสร็จนำมาอภิปรายได้ว่าเขาทำอะไร ทำไปเพื่ออะไรและประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมนั้นเป็นอย่างไร กระบวนการคิดจะเกิดต่อเนื่องไปเรื่อยๆ จนกว่าเขาจะพอใจกับปัญหานั้น จึงจะจบโครงการ จากวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้ข้อค้นพบว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ตัดสินใจและได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการ การทำโครงการร่วมกันของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน เนื่องจากเป็นผู้สืบค้นข้อมูลตามเรื่องที่ตนสนใจ ซึ่งอาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม เป็นการแสวงหาคำตอบในเรื่องที่ตนต้องการเรียนรู้ด้วยการค้นหา ไม่ใช่หาคำตอบเพื่อจะตอบคำถามครู (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545ก : 81; อ้างอิงจาก Katz and Chard. 1994)

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 คิดว่า การจัดสาระการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเป็นมุมประสบการณ์ เพื่อให้เด็กได้มีแหล่งการเรียนรู้จากการเล่นมุมต่างๆ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และ

สติปัญญา แต่ขณะเดียวกันหลักสูตรเปิดกว้างสำหรับการประยุกต์ให้ผู้สอนบูรณาการผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project approach) เป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงเด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมในการเรียนรู้จากโครงการ จะเกิดสาระการเรียนรู้ ในระหว่างการทำโครงการเรียนรู้แบบโครงการจะปรากฏขึ้นอย่างเป็นไปตามความสนใจและความต้องการของเด็ก โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมและการกระตุ้นด้วยคำถามที่สอดคล้องกับประเด็นความสนใจของเด็ก (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. 2540 : 2 - 9) การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการบันทึกสาระการเรียนรู้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่มี การกำหนดกรอบของสาระการเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญดังปรากฏในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ซึ่งผลจากการบันทึกจะเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ที่สืบเนื่องต่อไปภายใต้กรอบการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งเป็นฐานข้อมูลของการพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ในห้องเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ระบุเป็นโดยรวมและรายด้าน

1. ด้านสาระที่ควรเรียนรู้

- 1.1 เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก
- 1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
- 1.3 ธรรมชาติรอบตัว
- 1.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. ด้านประสบการณ์สำคัญ

- 2.1 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
- 2.2 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ
- 2.3 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม
- 2.4 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำเสนอแนวทางปฏิบัติของการพัฒนาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรในห้องเรียน และนำไปสู่หลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิงอายุ 4-5 ปี จำนวน 21 คน จากนักเรียนในห้องเรียนทั้งหมด 21 คนเป็นนักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนของผู้วิจัยเอง กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ตัวแปรที่ศึกษา

เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการโดยการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นกรอบในการดำเนินการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย-หญิงอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล สังกัด สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (ส.ช.)

2. สาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย

2.1 สาระที่ควรเรียนรู้ หมายถึง เรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา แต่เป็นเนื้อหาที่คำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กควรเรียนรู้มีดังนี้

2.1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่น และทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2.1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน บุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

2.1.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

2.1.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

2.2 ประสพการณ์สำคัญ หมายถึง ทักษะที่สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

2.2.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

2.2.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

2.2.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

2.2.1.3 การรักษาสุขภาพ

2.2.1.4 การรักษาความปลอดภัย

2.2.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

2.2.2.1 ดนตรี

2.2.2.2 สุนทรีภาพ

2.2.2.3 การเล่น

2.2.2.4 คุณธรรม จริยธรรม

2.2.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

2.2.3.1 การเรียนรู้ทางสังคม

2.2.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

2.2.4.1 การคิด

2.2.4.2 การใช้ภาษา

2.2.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

2.2.4.4 จำนวน

2.2.4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

2.2.4.6 เวลา

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ หมายถึง รูปแบบการสอนที่เน้นเด็กเป็นผู้ริเริ่มเนื้อหา (สาระที่ควรเรียนรู้) เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กคิด ค้นคว้า ทดลอง โดยใช้กระบวนการสืบค้นเนื้อหา และแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการที่ตนเองหรือกลุ่มเป็นผู้กำหนด โดยที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ และสิ่งแวดล้อมที่เด็กสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก การดำเนินกิจกรรมมี 3 ระยะ คือ

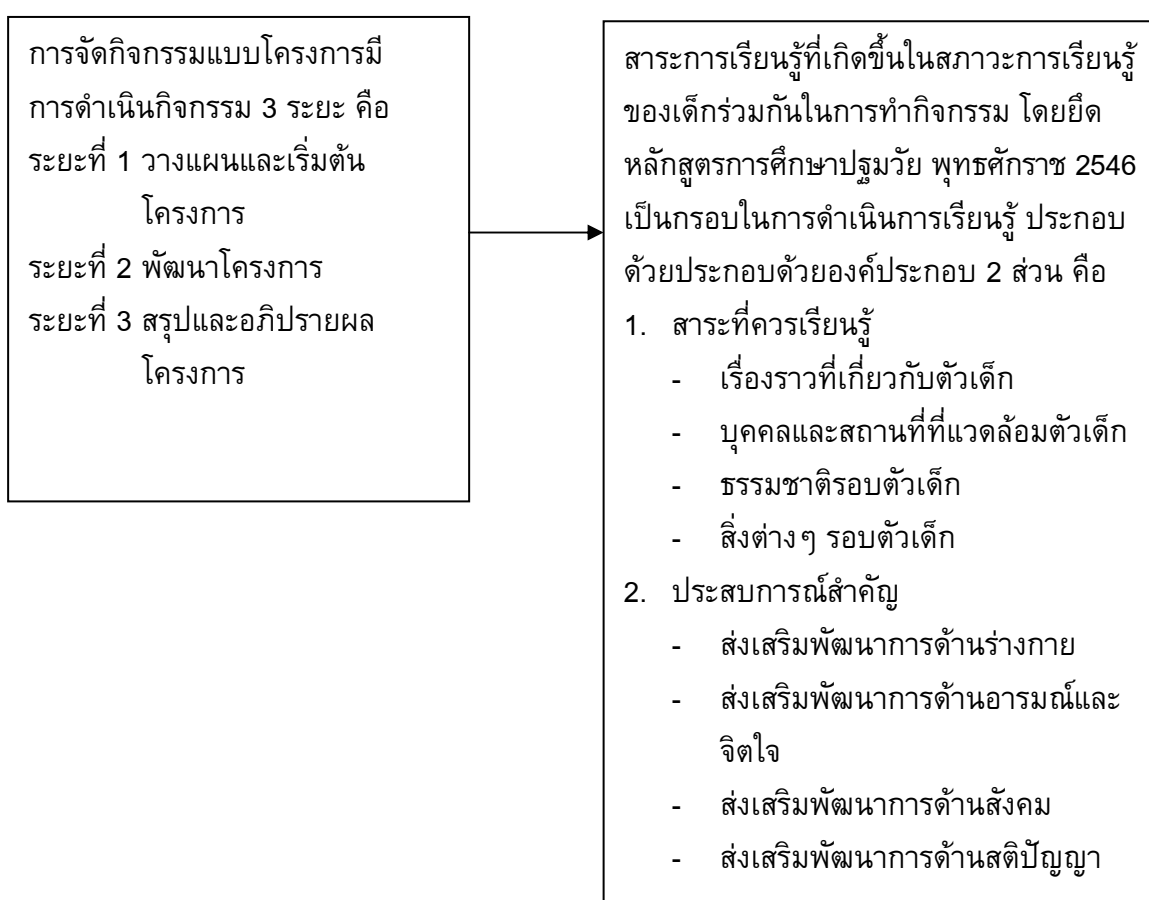
3.1 ระยะเวลาที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่เด็กกระตือรือร้น แสดงความคิดเห็น เพื่อค้นหาสิ่งที่เด็กสนใจร่วมกัน มากำหนดเป็นหัวเรื่อง (สาระที่ควรรู้) ที่จะทำโครงการร่วมกันของกลุ่ม ครูเป็นผู้กระตุ้นคำถามเพื่อให้เด็กคิดนำเสนอความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่อง เสนอคำถามที่ต้องการสืบค้น วางแผนทำโครงการร่วมกันกับกลุ่ม

3.2 ระยะเวลาที่ 2 พัฒนาโครงการ เป็นระยะที่เด็กค้นหาสืบค้นศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติตามแผน เป็นงานภาคสนามจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยครูจัดเตรียมให้เด็กสืบค้น สังเกต และบันทึกสิ่งที่พบเห็น โดยอาจเขียนภาพ ทำกราฟ แผนภูมิ สร้างสำรวจ คัดคะแนน อภิปราย เล่นบทบาทสมมติ

3.3 ระยะเวลาที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ เป็นระยะสรุปสิ่งที่เรียนรู้ เตรียมนำเสนอผลงาน โดยจัดแสดงหรือนิทรรศการจัดผลงานของเด็ก เชิญบุคคลอื่นมาชมนิทรรศการหรือผลงานเมื่อสิ้นสุดการแสดงผลงานและประเมินเป็นโครงการอภิปรายผลทำโครงการ วางแผนเข้าสู่โครงการใหม่ต่อไป

กรอบความคิดในการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่สามารถนำมาใช้เพื่อหาหัวข้อหรือสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวเด็กได้จากการที่ได้คุยกับ และเจาะลึกเฉพาะเรื่องอย่างละเอียดตามความสนใจของเด็ก โดยใช้กรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางในการดำเนินการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจของเด็กโดยเชื่อมโยงสาระที่ควรเรียนรู้ 4 เรื่อง และประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 ประวัติการจัดสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 การจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย
 - 1.4 แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.5 ระดับของหลักสูตร
 - 1.6 การพัฒนาหลักสูตร
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก
 - 2.2 ทฤษฎีที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ
 - 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 ประวัติการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

ในประเทศไทยได้มีการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน (เด็กปฐมวัย) มาตั้งแต่พุทธศักราช 2435 หรือ 93 ปีมาแล้ว ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แรกเริ่มมุ่งให้การศึกษาแก่เด็กเล็ก ต่อมาจึงพัฒนามาเป็นโรงเรียนสำหรับเจ้านายเชื้อพระวงศ์ ภายหลังจึงจัดในรูปของสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งอาร์ รังสินันท์ (2524 : 17 - 20) ได้รวบรวมประวัติการศึกษา ก่อนวัยเรียน (ปฐมวัย) ในประเทศไทย คือ พ.ศ.2435 - 2441 มีการจัดตั้งโรงเรียนราชกุมารีและราชกุมารสำหรับเจ้านายเชื้อพระวงศ์ โดยมีโครงการศึกษาชาติและตั้งโรงเรียนมูลศึกษา ซึ่งมี 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนบูรพาภิบาล โรงเรียน ก.ข. นโม และโรงเรียนกินเดอกาเดน พ.ศ.2483 กระทรวงธรรมการได้เปิดโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของรัฐขึ้นในจังหวัดพระนครชื่อ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ โดยเปิดสอน เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2483 ในสังกัดกรมการฝึกหัดครู โดยการจัดการสอนตามแนวคิดของเฟรเดอริค โดยวิธีจัดการเรียนปนเล่น และส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยกำหนดเรียน 2 ปี คือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 (เบญจา แสงมะลิ. 2546 : ?) พ.ศ.2485 กระทรวงธรรมการ ได้ขยายโรงเรียนอนุบาลไปในส่วนภูมิภาคโดยจัดตั้งที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นแห่งแรกในส่วนภูมิภาค และ พ.ศ.2503 ได้มีการวางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 โดยได้จัดการอนุบาลศึกษาเป็นอีกการศึกษาระดับหนึ่ง และเป็นการศึกษาก่อนการศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ.2506 ได้มีการริเริ่มจัดตั้งสมาคมอนุบาลขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมครูประจำการที่ไม่มีความรู้ในการสอนทางด้านการศึกษาอนุบาล

จากประวัติการจัดการศึกษาปฐมวัยจะเห็นได้ว่ารัฐเล็งเห็นความสำคัญของเด็กปฐมวัย ว่าควรมีโรงเรียนและหลักสูตรในการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของเด็กตามวัย ซึ่งมีมาตั้งแต่ พ.ศ.2441 ตั้งโรงเรียนมูลศึกษาและ พ.ศ.2452 ประกาศใช้หลักสูตรมูลศึกษาโดยกำหนดเวลาเรียน 2-3 ปี รับเด็กอายุ 7-9 ปี วิชาบังคับเรียนได้แก่ ภาษาไทย จรรยา วิชาเลือกได้แก่ วิชาศิลปะรวมถึงขับร้อง วาดเขียนและการบริหาร ต่อมาได้นำการสอนตามแนวคิดของเฟรเดอริคซึ่งเป็นการสอนแบบเรียนปนเล่นและส่งเสริมให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าหลักสูตรได้มีการพัฒนามาเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ และปฏิรูปการศึกษา เป็นการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่สนองความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กคิด วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตต่อไป

1.2 การจัดการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Education)

“การจัดการศึกษาปฐมวัย” หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไประดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มีชื่อเรียกต่างกันไปหลายชื่อ ซึ่งแต่ละโปรแกรมก็มีวิธีการและลักษณะในการจัดกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยพัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ กัน

การจัดการศึกษาปฐมวัยควรมีส่วนช่วยให้เกิดพัฒนาการและการเรียนอย่างเต็มที่ซึ่งแนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ทุกรูปแบบควรมีส่วนสำคัญดังที่มาสโซเกลีย (Massoglia. 1977 : 3 - 4) กล่าวเอาไว้ดังนี้

1. เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้าน นับตั้งแต่แรกเกิดจนเริ่มเข้าเรียนในระบบโรงเรียน
2. วางพื้นฐานทางสุขภาพอนามัยให้กับเด็กตั้งแต่ต้น รวมทั้งเด็กที่มีข้อบกพร่องต่างๆ
3. สิ่งแวดล้อมทางบ้านควรมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญเติบโต และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
4. พ่อแม่ควรเป็นครูคนแรกที่มีความสำคัญต่อลูก
5. อิทธิพลจากทางบ้านควรมีผลต่อกระบวนการในการพัฒนาเด็ก

ในอดีตที่ผ่านมา เรามักจะเลยมองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในเด็กวัยนี้เท่าที่ควร แต่ในระยะหลังๆ นักการศึกษาและนักจิตวิทยา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในวงการต่างๆ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะจากการค้นคว้าและวิจัยพบว่า การปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำให้ดีที่สุด ในช่วงนี้ซึ่งเป็นวัยต้นของชีวิต ดังที่เบนจามิน บลูม (Spodek. 1972 : 15; citing Bloom) กล่าวว่า 50% ของสติปัญญาของมนุษย์จะเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของชีวิต และอีก 30% จะพัฒนาขึ้นในช่วงต่อไป ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่เราควรจะหันมาพิจารณาถึงหลักสูตรและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ (เยาวยา เดชคุปต์. 2542 : 14)

จากการศึกษาเอกสารการจัดการศึกษาปฐมวัยจะเห็นได้ว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาการและการเรียนรู้ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กวัยนี้ต้องช่วยกันพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ด้วย

องค์ประกอบของการจัดการศึกษาปฐมวัย

นอร์ - จาร์นิฟ (เยาวยา เดชคุปต์. 2542 : 14 - 15; อ้างอิงจาก Nir - Jarniv.) ได้ให้ข้อคิดว่า การศึกษาปฐมวัยควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่ควรพิจารณา คือ

1. ตัวเด็ก ในเรื่องนี้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของตัวเด็ก กล่าวคือ ควรเข้าใจถึงจิตวิทยาพัฒนาการ ธรรมชาติของเด็ก และเข้าใจถึงพัฒนาการในการคิด ความต้องการ ฯลฯ ของเด็กโดยควรคำนึงถึงว่า

1.1 เด็กทุกคนมีความเหมือนกัน คือ มีการพัฒนาการไปตามขั้นตอน มีความต้องการ (Needs) และมีความกระตือรือร้น (Curiosity)

1.2 เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทุกคนจะมีภูมิหลังและพื้นฐาน (Background) ไม่เหมือนกัน

1.3 เด็กทุกคนต้องการมีเพื่อน

ในการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยจึงควรจัดให้สอดคล้องกับตัวเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และคำนึงถึงว่าเด็กจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. พ่อแม่ (Viewing Parents) ในการจัดการศึกษา ควรคำนึงถึงว่าพ่อแม่เป็นครูคนแรกและเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก พ่อแม่เป็นบุคคลคนแรกที่ลูกรู้จัก เป็นผู้ปลูกฝังความคิดและพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนค่านิยมต่างๆ ของสังคม จากการวิจัยพบว่า การนำพ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้การศึกษาแก่ลูก ทำให้การศึกษาสำหรับเด็กดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการให้การศึกษาแก่พ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูแก่ลูกให้มากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดว่าทำอย่างไรเราจึงจะสามารถช่วยให้พ่อแม่ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งของลูกได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูก เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกอย่างแท้จริง ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงควรมีการรวมเอาพ่อแม่เข้าไว้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้วย

3. ตัวครู (Feeling Teacher) ความหมายของครูในที่นี้ หมายถึงไปถึงผู้ดูแลเด็กพิการ เด็กพิเศษ ศึกษานิเทศก์และบุคลากรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก (Paraprofessional) ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ครูและบุคคลต่างๆ ที่กล่าวมาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้ด้วย

จากองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 3 ประการนี้จะเห็นได้ว่า มีความสำคัญทั้ง 3 ประการ เพราะการจัดการศึกษาปฐมวัย สิ่งที่ต้องพิจารณาอันดับแรก คือตัวเด็ก การที่จะให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีพ่อแม่ ครู คอยดูแล อบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็กปฐมวัยด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มต้นตั้งแต่สมัยกรีกและโรมันโดยพลาโต (Plato) อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ในสมัยศตวรรษที่ 3 เล็งเห็นความสำคัญของเด็กปฐมวัยดังนี้

สมัยกรีกและโรมัน แนวความคิดของพลาโตและอริสโตเติล ซึ่งเป็นนักปรัชญาในสมัยศตวรรษที่ 3 ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยเอาไว้ดังนี้

พลาโต (Plato) มองการศึกษาว่าเป็นการเตรียมคนเพื่อรักษาประเทศชาติ เขาเชื่อว่า รัฐควรเตรียมเด็กตั้งแต่ทารกเพื่อให้พร้อมที่จะสนองความต้องการของประเทศ ส่วนอริสโตเติล (Aristotle) มองการศึกษาว่าเป็นสิทธิของส่วนบุคคลที่ควรได้รับ แนวความคิดของเขาเชื่อว่าควรให้บ้านและโรงเรียนมีส่วนในการเลี้ยงดูบุตร เขาเชื่อว่าเด็กอายุก่อน 7 ปี ควรได้รับการดูแลที่บ้าน โดยแม่และพยาบาล

มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther, 1483 - 1546) เป็นนักปฏิรูปศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ในศตวรรษที่ 6 ที่ประเทศเยอรมัน แนวความคิดของเขามีส่วนกระตุ้นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่บุตร โดยออกมาในรูปการให้การศึกษากับพ่อแม่ ศูนย์แม่และเด็ก บ้านรับเลี้ยงเด็ก และการศึกษาสำหรับครอบครัวยุคแรก

จอห์น อมอส คอมมิวนิอุส (John Arnos Comenius, 1592 - 1670) เป็นนักปรัชญาชาวกรีกในศตวรรษที่ 17 ในหนังสือชื่อ “The Great Didactic” เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบันไดทางการศึกษาว่า ควรเริ่มต้นที่โรงเรียนที่บ้าน คือ การเรียนกับแม่ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่มีความสำคัญยิ่งในช่วง 6 ปีแรกของชีวิต และควรเข้าโรงเรียนหลังจากนั้นคือในช่วงอายุ 6 - 12 ปีและเข้าโรงเรียนลาตินในช่วงอายุ 12 - 18 ปีและเข้ามหาวิทยาลัยในช่วงอายุ 18 - 24 ปี เขาได้เขียนหนังสือขึ้นอีกเล่มชื่อ “Visible World” ซึ่งเป็นหนังสือที่ใช้ภาพเล่มแรกที่ใช้สอนเด็ก และเขายังได้เสนอหนังสือต่างๆ ที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็กในแต่ละช่วงอายุ โดยแนวความคิดของเขาในหนังสือชื่อ “School of Infancy” เป็นที่มาของการให้การศึกษากับทารกโดยใช้สิ่งของง่าย ๆ มาใช้สอน เช่น ฟิช ต้นไม้ สัตว์ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย การแยกความมืดความสว่าง สี ทิศทาง ฟาร์ม ถนน ทุ่งนา และสอนความสุภาพ ความเชื่อฟัง และลักษณะนิสัยต่างๆ ด้วย นอกจากนี้ เขายังได้ให้ความสำคัญของเด็กในแง่การคิดและเชื่อว่า “การเล่น” จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสุขภาพและอารมณ์ขัน และจะเป็นหนทางในการสร้างความเป็นจริงให้แก่ชีวิตของเด็ก เขาได้เสนอวิธีการในการสร้างความเคารพในตัวเองโดยการแทรกอารมณ์ขันเข้าไปในทุก บทเรียน โดยเรียกว่า “อารมณ์ขันกับความสว่าง (Humor & Lightness) เขาเชื่อว่าครูที่มีความสามารถจะสามารถทำให้เด็กอยากเรียนโดยไม่มีการบังคับในด้านเนื้อหา แนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนของเราคือการให้เด็กปฏิบัติจริง คือ “สอนให้เรียนรู้โดยการเขียน ร้องเพลงโดยการร้องเพลง และการใช้เหตุผลโดยการหาเหตุผล” ซึ่งจากแนวความคิดของเขา

กลายมาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแนวความคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ นักการศึกษาที่สำคัญ ที่รู้จักกันดีในความคิดที่ว่า “การเรียนรู้โดยการปฏิบัติคือการเรียนรู้ที่แท้จริง (Learning by doing)”

ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau, 1712 - 1778) เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้เน้นความสำคัญของเด็กในแง่ความเป็นมนุษย์ เขาได้ต่อสู้เพื่อให้เด็กได้รับสิทธิและการเอาใจใส่อย่างแท้จริง จากผลงานของเขาซึ่งตีพิมพ์ในปี 1762 ชื่อ “Emile” เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการศึกษาถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก อาจเรียกได้ว่ารูสโซเป็นต้นกำเนิดของจิตวิทยาเด็ก เขาชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของเด็กมี 4 ขั้นตอน คือขั้นแรกได้แก่ช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งรูสโซเน้นความสำคัญของกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ส่วนขั้นที่ 2 คือช่วงอายุ 5 - 12 ปีเด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการได้รับประสบการณ์ตรงและการสำรวจสิ่งแวดล้อม

แนวความคิดของรูสโซเป็นพื้นฐานของเปสตาลอซซี เฟรเบล ดิวอี้ และเพียเจต์ ซึ่งเป็นนักปรัชญาและนักจิตวิทยาที่ทำการศึกษากับเด็กก่อนวัยเรียนในระยะต่อมา

เฟรดเดอริก โฟรเบล (Friedrich Froebel, 1782 - 1852) เป็นนักการศึกษาชาวเยอรมัน ได้ตั้งโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุระหว่าง 3 - 8 ปี ขึ้นในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งชื่อ Thuringian ในเมือง Blackkenberg ประเทศเยอรมนี โดยอาศัยพื้นฐานทางความคิดของเปสตาลอซซี การเริ่มต้นของเฟรเบล ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาปฐมวัยอย่างแท้จริง เฟรเบลเรียกโรงเรียนอนุบาลของเขาว่า Klenkinderbeschäftigungsaustalt ต่อมาเรียกสั้นๆ ว่า “Kindergarten” ซึ่งแปลว่า “สวนเด็ก” ไม่ใช่โรงเรียน โดยพยายามจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นธรรมชาติที่สุด ให้เหมือนกับเด็กเล่นอยู่ในสวนไม่ได้มาโรงเรียน โดยเขาจะเน้นกิจกรรมของเด็ก เพราะเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายใน และจะแสดงออกถ้าได้รับการสนับสนุน

จากการตั้งโรงเรียนอนุบาลของเฟรเบล นักเรียนจะสามารถเรียนได้ดีในสังคมที่เขามีความสุขนอกห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อพัฒนาเด็กโดยอาศัยวิธีการในการให้เด็กได้เคลื่อนไหว และแสดงออกโดยอาศัยการเข้าสังคมกับเด็กอื่น ๆ เป็นแนวทาง

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของเฟรเบล มี 3 ประการคือ

1. เด็กในฐานะที่เป็นมนุษย์ ในฐานะที่เป็นมนุษย์เด็กควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และได้รับความสำเร็จจากการมีส่วนร่วมสัมพันธ์ทางสังคม
2. การเล่น ควรเป็นทั้งหัวใจที่สำคัญของการพัฒนาเด็ก เพราะการเล่นเป็นสิ่งที่มีความค่าด้วยเป็นกิจกรรมที่บริสุทธิ์ และเป็นหัวใจสำคัญของกิจกรรมสำหรับเด็ก
3. โรงเรียนอนุบาลซึ่งเป็นสังคมของเด็ก ควรมีส่วนช่วยไม่ให้เด็กถูกจำกัดอยู่กับประเพณีหรือระเบียบต่าง ๆ จนเกินไป

จากหลักสูตรของเฟรเบลซึ่งได้แนวความคิดมาจากรุสโซและเปสตาลอซซี่ เฟรเบลเห็นว่า “การศึกษาควรเป็นการพัฒนาความสนใจ และกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจต่อสิ่งต่างๆ โดยครูเป็นผู้สอนแนะให้” เฟรเบลเน้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นขั้นตอน และอุปกรณ์ที่สำคัญของเขาคือ “การเล่น” ซึ่งเขาจะเรียกเครื่องเล่นของเขาว่า “ของขวัญ” (Gifts) มีประมาณ 30 ชุด ซึ่งประกอบไปด้วยลูกบอล ทรงกระบอก กรวย และไม้บล็อก โดยให้เด็กทดลองถือ หยิบ จับ นับ แบ่ง วัด ฯลฯ

แนวความคิดของเฟรเบลได้มีผู้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนเป็นแนวทางในการกำหนดปรัชญาทางการศึกษาของการศึกษาปฐมวัย และเป็นต้นแบบของการจัดโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ในปัจจุบัน

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey. 1859 - 1952) เป็นนักปฏิรูปการศึกษาชาวอเมริกัน โดยปฏิรูปการศึกษาจากระบบเก่าเป็น “ระบบก้าวหน้า” หรือการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism) ดิวอี้เป็นนักคิดและนักปฏิบัติ เขาเชื่อว่า “การศึกษา” คือกระบวนการของชีวิตที่ดำเนินไปตลอดเวลา ไม่ใช่การเตรียมการเพื่ออนาคต แนวความคิดของเขามีส่วนคล้ายกับมอนเตสซอรี “โรงเรียน” ในความคิดของดิวอี้ควรทำหน้าที่สังคมขนาดเล็กที่จะช่วยฝึกพื้นฐานประชาธิปไตยในแง่การอยู่ร่วมกัน ความร่วมมือ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาต่างๆ ฯลฯ นอกจากนี้การสอนให้คนมีทักษะในการดำรงชีวิตควรเป็นจุดประสงค์ที่สำคัญในหลักสูตร ทักษะเหล่านี้ได้แก่ การตัดสินใจ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การประเมินผล และการตระหนักในสิ่งต่างๆ

จากปรัชญาทางการศึกษาของดิวอี้จะนำมาสู่การเตรียมประสบการณ์ในโรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กในแง่ที่让孩子เรียนรู้เรื่องราวและมีประสบการณ์เกี่ยวกับสังคม โดยเน้นว่าให้เด็กกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ เขาเชื่อว่าประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดให้เด็กควรมีความต่อเนื่อง และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น (Actively Involved) และเด็กควรมีอิสรภาพในการเรียน คำพูดที่ว่า “การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by doing)” เป็นปรัชญาที่สำคัญของเขา

ดิวอี้เป็นนักการศึกษาที่มีวิธีการคิดแบบวิทยาศาสตร์ คืออาศัยเหตุผลและข้อมูลในการวิเคราะห์สิ่งต่างๆ และต้องมีการตั้งสมมติฐานก่อนจะตัดสินใจ เขาเชื่อว่าการพัฒนาสติปัญญาของเด็กจะต้องฝึกให้เด็กคิดแบบวิทยาศาสตร์และอย่างมีระบบ ย้ำแนวคิดของดิวอี้มีผลต่อการศึกษานปฐมวัย

1. การศึกษาไม่ใช่เป็นการเตรียมการเพื่อชีวิต แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต (Education is life long process)
2. การเรียนรู้จะเป็นผลผลิตจากการทำกิจกรรมซึ่งจะแสดงถึงความสนใจของเด็ก โดยเน้น “การให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้”

3. การให้อิสราภาพในการเรียนจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนที่กล่าวมาของนักปรัชญาการศึกษาต่างๆ พบว่ามีความคล้ายคลึงกันในหลายประการ เช่น มุ่งเน้นให้เด็กเกิดอิสรภาพในการเรียนรู้และเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ค้นคว้า ทดลองด้วยตนเอง ซึ่งแนวความคิดของนักการศึกษาต่างๆ ได้มีผู้ประยุกต์มาใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันอย่างกว้างขวางในหลาย รูปแบบ (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 14 - 22)

จากแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมุ่งเน้นที่ตัวเด็ก โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นการเรียนรู้โดยผ่านการเล่น การได้สัมผัส ทดลอง และการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งมีการนำแนวคิดต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในปัจจุบันนี้

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

จากความคิดของนักการศึกษาที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวพอจะสรุปพื้นฐานและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามที่ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 1) รวบรวมไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยควรมุ่งพัฒนาเด็กใน 3 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคทางโอกาส เด็กทุกคนไม่ว่าจะมาจากที่ใด สังคมใดจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการพัฒนาในระดับปฐมวัย เพื่อให้เจริญเติบโตไปสู่ความเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ โดยเฉพาะเด็กในชนบท ในถิ่นสลัม หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากไร้ควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามแนวทางเช่นเดียวกับเด็กในเมืองได้รับ

2. การพัฒนาศักยภาพของเด็ก มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพหรือความสามารถอยู่ในตัวซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ศักยภาพต่าง ๆ เหล่านี้สามารถพัฒนาได้ และจะสามารถนำออกมาใช้เมื่อได้รับการกระตุ้นทั้งจากสิ่งเร้าภายนอกและแรงจูงใจภายในตัวเอง การศึกษาสำหรับเด็กในวัยนี้จะต้องพยายามดึงเอาศักยภาพของเด็กแต่ละคนออกมา และพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญงอกงามสมบูรณ์

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันตามคุณสมบัติประจำตัวและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ การจัดการศึกษาจะต้องตระหนักถึงหลักความจริงนี้ การตระหนักถึงธรรมชาติของมนุษย์ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาเด็กตามลักษณะเฉพาะของเขา และจะเป็นการพยายามเข้าถึงตัวเด็กแต่ละคนด้วย (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 22)

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยจะมุ่งเน้นพัฒนาเด็ก 3 ประการคือ ความเสมอภาคทางโอกาส การพัฒนาศักยภาพของเด็ก และความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเด็กให้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวแสดงออกมาทางด้านการเรียนรู้ที่ทัดเทียมเด็กอื่น ๆ

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2523 : 336) ได้ตั้งคณะอนุกรรมการการดำเนินงานวิจัยเรื่องรูปแบบศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนหรือศูนย์เด็กปฐมวัย และได้กำหนดการจัดการศึกษาปฐมวัยเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางกายของเด็กอย่างเต็มที่ เพื่อจะได้เป็นพลเมืองไทยที่มีอนามัยสมบูรณ์ แข็งแรง
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางบุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมของเด็ก เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะเผชิญอุปสรรคและอันตรายได้
3. เพื่อให้เด็กมีนิสัยขยัน แข็งแรง ซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย ประหยัด สะอาด
4. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านต่าง ๆ
5. เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนหรือศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก
6. เพื่อตระหนักในปัญหาความเปราะบางของพัฒนาการเสียแต่แรก และดำเนินการต่อไปโดยเหมาะสม (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 22)

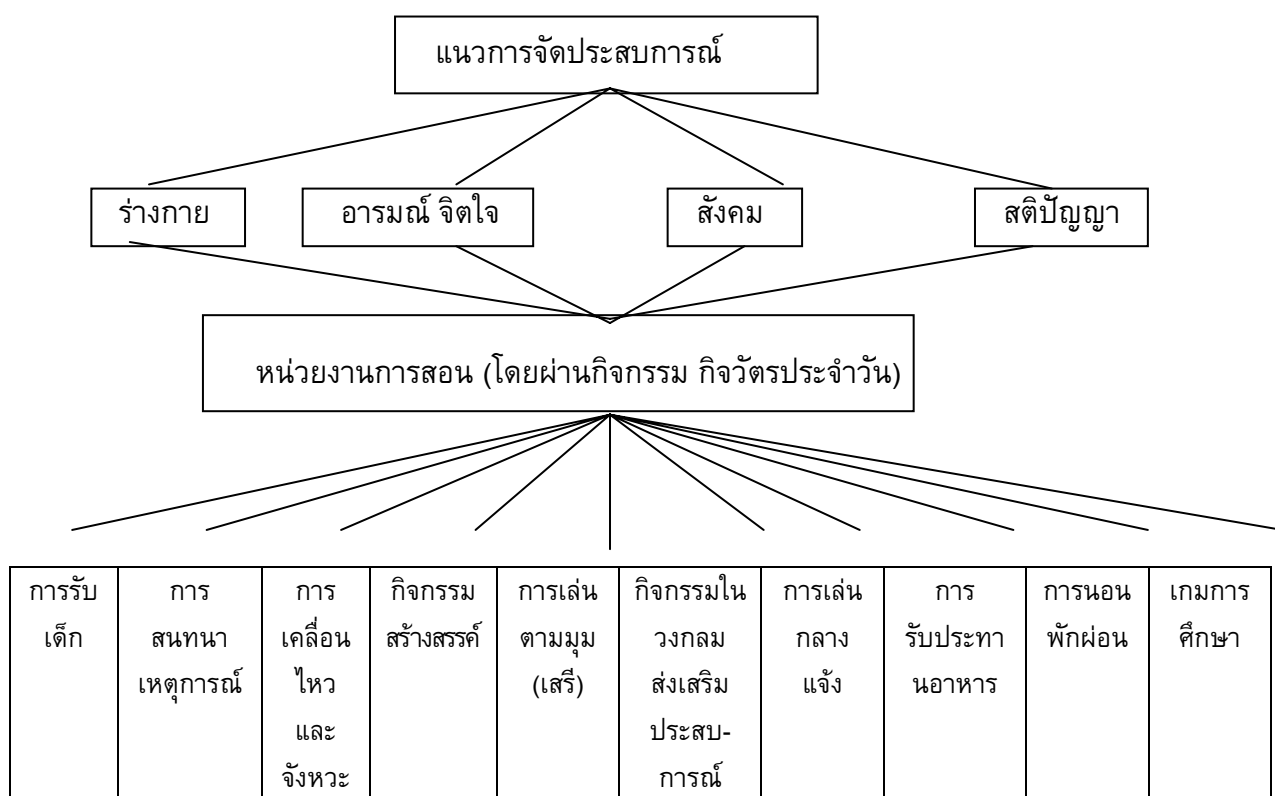
1.3 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน เพราะหลักสูตรการศึกษาในระดับนี้ไม่ใช่หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ แต่ละหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับนี้จึงมีอิสระในการจัดสร้างหรือเลือกใช้หลักสูตร หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเรียกว่าแนวการจัดประสบการณ์มีลักษณะดังนี้

1. หลักสูตรสำหรับโรงเรียนอนุบาล

หลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียนที่จัดชั้นอนุบาลมีหน่วยงานที่จัดสร้าง หลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หลักสูตรของสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น (เทศบาล) เป็นต้น แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงหลักสูตรของหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยอย่างกว้างขวางทั่วประเทศคือ หลักสูตรของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรมวิชาการ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) ได้ปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา พ.ศ.2536 และแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก พ.ศ.2534 เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยสามารถพิจารณายืดหยุ่นกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็กโดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นหน่วยการสอนเพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมกิจวัตรต่างๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิโครงสร้างแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา กรุงเทพมหานคร ลาตพราว 2536 หน้า 4

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ให้โรงเรียนเอกชนขยายการจัดชั้นอนุบาลเป็น 3 ปี แผนการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนอนุบาลเอกชนใช้ในปัจจุบันเป็นแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 พ.ศ.2534 ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนปรับปรุงจากแผนการจัดประสบการณ์ พ.ศ.2531 เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์และสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ 1 - 3 ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534 ของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน

จุดมุ่งหมาย	แนวการจัดประสบการณ์ประจำวัน
1. เพื่อพัฒนาด้านร่างกาย - กล้ามเนื้อใหญ่ - กล้ามเนื้อเล็ก - สุขนิสัย	- กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ - เล่นกลางแจ้ง - กิจกรรมสร้างสรรค์ - เกมการศึกษา - เล่นเสรีตามมุม - กิจกรรมในวงกลม - การรับประทานอาหารกลางวัน อาหารว่าง - นอนพักผ่อน การใช้ห้องน้ำ
2. เพื่อพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม - การรู้จักตนเองและช่วยตนเอง - การอยู่ร่วมกันในสังคม และเจตคติ ประชาธิปไตย - การมีคุณธรรมและจริยธรรม - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียมประเพณี	- การเล่นและเรียน ในและนอกห้องเรียน - การพูดจาให้กำลังใจ และความเอาใจใส่ ของครู ที่มีต่อเด็กเป็นรายบุคคล - การจัดสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมทั้งใน และนอกห้องเรียน ที่ครูช่วยให้เด็กเกิด การเรียนรู้และเจตคติที่พึงประสงค์
3. เพื่อพัฒนาด้านสติปัญญา - ภาษา - คณิตศาสตร์ - เหตุผล - มิติสัมพันธ์ - ประสาทสัมผัสและการรับรู้ - ความจำ - สร้างสรรค์และจินตนาการ - การแก้ปัญหา	- กิจกรรมวงกลม - เกมการศึกษา - กิจกรรมสร้างสรรค์ - กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3
ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2534 กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 กรมวิชาการ ได้จัดสร้าง “หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เนื่องจากการจัดการศึกษาปฐมวัย มีหน่วยงานรับผิดชอบจัดดำเนินงานหลายหน่วยงาน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงจัดทำหลักสูตรฉบับนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดปรัชญา เพื่อจัดการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูเด็กบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กแรกเกิด ถึง 6 ปี ที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้จะเป็นประสบการณ์ตรงที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ทั้งนี้ เป็นไปเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความสุขกับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อพัฒนาให้เด็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อไป

หลักสูตรฉบับนี้มีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่จัดสำหรับเด็ก 3 กลุ่มอายุ คือ แรกเกิด - 1 ปี อายุ 1 - 3 ปี และอายุ 3 - 6 ปี โดยหลักสูตรแต่ละกลุ่มอายุจะกำหนดรายละเอียดที่แตกต่างกันไปภายในกรอบเดียวกันคือมีการระบุหลักการ จุดมุ่งหมายที่กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย กำหนดการอบรมและพัฒนาเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ พร้อมทั้งกำหนดแนวการจัดกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการหลักสูตรฉบับนี้มีแนวการจัดประสบการณ์ที่จัดสำหรับเด็ก 3 กลุ่มอายุ พอสรุปได้

1.3.1 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา แรกเกิด - 1 ปี จะกำหนดหลักการที่สำคัญคือ จะให้การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเป็นพิเศษ เพื่อปกป้องระดับประครองให้อยู่รอดปลอดภัย มีพัฒนาการด้านสมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณลักษณะตามวัยที่เหมาะสม โดยจะบอกคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย ซึ่งก็คือรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงวัยอย่างละเอียด ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ส่วนในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กแรกเกิด - 1 ปี นอกจากจะต้องดูแลในเรื่องปฏิบัติกิจวัตรประจำวันแล้ว และช่วงอายุเด็กที่ควรจะได้รับ การฝึก แนวการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้ ก็คือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กไปพร้อมๆ กับการเลี้ยงดูประจำวันที่เหมาะสมกับวัยและการประเมินผลพัฒนาการจะใช้วิธีการสังเกตเป็นหลัก

1.3.2 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 1 - 3 ปีกำหนดหลักการว่าเป็นการจัดการศึกษาทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กรอบด้าน เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถตามลำดับขั้นของพัฒนาการต่างๆ อย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ โดยประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับนี้ก็ยังควรระบุว่า เพื่อให้เด็กอายุ 1 - 3 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย โดยระบุคุณลักษณะดังกล่าวไว้เช่นกัน ส่วนในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูและ

พัฒนาเด็กอายุ 1 - 3 ปี จะเน้นในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย และโภชนาการ และคุณสมบัติของบุคลากรที่เหมาะสมในการอบรมเลี้ยงดู ส่วนการประเมินพัฒนาการจะใช้การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์เด็ก และการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดบันทึก เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาเด็กต่อไป

1.3.3 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา อายุ 3 - 6 ปี กำหนดหลักการพอสรุปได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี ทุกประเภท โดยมุ่งอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมเพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และบุคลากรที่จัดการศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัย พร้อมทำให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก จุดมุ่งหมายของหลักสูตรระดับนี้ก็ยังควรระบุว่า เพื่อให้เด็กอายุ 3 - 6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และหลักสูตรระดับนี้ยังควรระบุว่า เพื่อให้เด็กอายุ 3 - 6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณลักษณะตามวัย โดยรายละเอียดของคุณลักษณะดังกล่าวของเด็กวัย 3 - 6 ปี ไว้ให้ผู้ใช้หลักสูตรทราบเช่นเดียวกับหลักสูตรของเด็กสองกลุ่มอายุที่กล่าวมา แต่หลักสูตรของเด็กวัย 3 - 6 ปี จะเสนอแนะเนื้อหาไว้ชัดเจนกว่าหลักสูตรกลุ่มอายุอื่น คือในส่วนของเนื้อหาจะนำเสนอประสบการณ์สำคัญที่ควรควรนำไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีทั้งหมด 9 ข้อ ส่วนเนื้อหาและแนวคิดจะกำหนดหัวข้อไว้ 9 หัวข้อโดยไม่มีรายละเอียดแต่มีแนวคิดในแต่ละหัวข้อทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้ผู้สอนกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของเด็กได้โดยง่าย สามารถยืดหยุ่นเนื้อหาเหล่านี้ได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ส่วนแนวคิดเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับเด็กหลังจากที่จัดประสบการณ์หรือกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติแล้ว ดังนั้น จึงไม่ต้องการให้นำเนื้อหาและแนวคิดไปให้เด็กท่องจำ

2. หลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็ก

ปัจจุบันนี้มีหลายหน่วยงานที่พัฒนาแนวการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ในศูนย์พัฒนาเด็ก เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏ เป็นต้น สำหรับศูนย์ที่หน่วยงานต้นสังกัดของตนไม่ได้พัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ไว้ก็อาจนำแนวการจัดประสบการณ์ของหน่วยงานอื่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง และในปัจจุบันมีหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่สามารถใช้กับการจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กได้ จึงมีศูนย์พัฒนาหลายหน่วยงานที่ใช้หลักสูตรฉบับนี้ (รัตมิตันเจริญ. 2543 : 16 - 21)

ต่อมาได้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยที่จะต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี ให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการเตรียมความพร้อมที่จะ

เรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และตามกฎหมายกระทรวงฯ ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (กรมวิชาการ. 2546ก)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 แบ่งเป็น 2 ช่วงอายุ คือ

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ซึ่งจัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรม เลี้ยงดู และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล

2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาใน ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล จึงมีการกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาน

สัมพันธ์กัน

- มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
 - มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
 - ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
 - ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
 - รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย
 - อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมใน
- ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 - มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 - มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 - มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และ คุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่ เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา

การท่องเที่ยว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มี ค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอน แบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระ การเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญ ดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์กับกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การเล่นเครื่องสนาม

1.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- การเขียนภาพและการเล่นกับสี
- การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แท่งไม้ เศษวัสดุ
- การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

1.1.3 การรักษาสุขภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

1.1.4 การรักษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

1.2.1 ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

1.2.2 สุนทรียภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราว

เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

1.2.3 การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

1.2.4 คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

- การเรียนรู้ทางสังคม
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
- การมีโอกาสดำเนินการความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเอง และผู้อื่น
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

1.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

1.4.1 การคิด

- การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุต่างๆ ฯลฯ

1.4.2 การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ

- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก
เขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์
เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก
อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน / เรื่องราวที่สนใจ

1.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- การตั้งสมมติฐาน
- การทดลองสิ่งต่าง ๆ
- การสืบค้นข้อมูล
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4.4 จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

1.4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
- การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของตนและสิ่งต่าง ๆ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

1.4.6 เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ
- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

2. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สารที่เด็กอายุ 3-5 ปี ควรเรียนรู้ มีดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระมัดระวังร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดี

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จัก และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและ บริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็ก ได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและการเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

3.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

3.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

3.1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

3.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย

3.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีแสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาด ร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

3.2.5 การพัฒนาการคิดเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย

อย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

3.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่ง ข้อมูล

หลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ (กรมวิชาการ. 2546ก : 6 - 43)

จะเห็นได้ว่า สาระการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาพุทธศักราช 2546 กำหนดขอบเขตการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างเพื่อให้ครูจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก เกิดความรู้และทักษะกระบวนการที่มุ่งให้เข้าใจ เกิดการคิด วิเคราะห์ ความคิดรวบยอด และดำเนินสาระการเรียนรู้แทรกคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมการเรียนรู้โครงการจะทำให้เด็กปฐมวัยดำเนินสาระการเรียนรู้ได้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.4 แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย

จากหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัยตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 จะมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาโดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1.4.1 พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา

ดิวอี้ กล่าวว่า “การเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียวไม่ใช่การแก้ปัญหา” เขาเชื่อว่า ผู้เรียนควรลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ไม่ใช่นั่งฟังเพียงอย่างเดียว (Active Learner) การเคลื่อนไหว เพื่อทำกิจกรรมจะทำให้ผู้เรียนเกิดอารมณ์และความรู้สึกขึ้น ซึ่งพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวด้านร่างกาย และด้านอารมณ์จะนำไปสู่การพัฒนาการทางสมอง

กู๊ดแลนด์ กล่าวถึงหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรเน้นให้เด็กสามารถค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และการสอนควรใช้วิธีการสอนเป็นทีม และจัดเด็กโดยบูรณาการเด็กที่มีอายุต่างๆ กันไว้ด้วยกัน เขาได้แบ่งทักษะที่ควรพัฒนาออกเป็นด้านเนื้อหาและด้านทักษะ แทนที่จะให้นักเรียนนั่งเรียนแต่วิชาการเพียงอย่างเดียว

1.4.2 พื้นฐานทางจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้

จากการวิจัยพบว่า การสอนวิชาการให้กับเด็กในขณะที่เขายังไม่พร้อมที่จะรับเด็กจะเรียนรู้แบบนกแก้วนกขุนทอง โดยไม่เข้าใจความหมาย และไม่รู้ว่าจะนำสิ่งที่ได้รับนั้นไปทำอะไร แต่ถ้าสอนเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะ คือพร้อมที่จะรับสิ่งที่เรียนรู้นั้น การเรียนรู้ก็จะเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ Bruner. 1967 : 33)

อัลมี กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เหมาะสมควรมีพื้นฐานจากความเข้าใจถึงพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย ความคิด และให้อิสระแก่เด็กในการพัฒนาการทางสติปัญญา

นอกจากนี้ เพียเจต์และบรูเนอร์ ได้เห็นว่า เด็กช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะพัฒนาการเรียนรู้และสติปัญญาจากการเคลื่อนไหว และการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ (Sensory motor) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จึงมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการลงมือกระทำสิ่งต่างๆ โดยอาศัยประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น การสัมผัส การดู การได้ยิน ดมกลิ่น การชิมรสโดยเป็นการเรียนรู้จากของจริงให้มากที่สุด ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานในการพัฒนาความคิดรวบยอดในด้านต่างๆ กับเด็ก

1.4.3 พื้นฐานความต้องการของสังคมไทย

เมื่อพิจารณาถึงสภาพและความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบัน เราจะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังยากจน และในบางส่วนของประเทศประชาชนยังด้อยการศึกษาอยู่ (เยาพา เดชะคุปต์. 2542 : 80; อ้างอิงจาก นิโคลัส เบเนดต์. 2516 : 239 - 240) โดยปัจจุบันประเทศไทยก็กำลังอยู่ระหว่างแผนพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับต่างๆ ก็มีเป้าหมายที่จะเร่งปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาและเร่งขยายส่งเสริมการศึกษาใน

ระดับต่างๆ ให้กว้างขวางในรูปแบบต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยตาม “แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520” (หน้า 7) ยังได้ระบุไว้ถึงระบบการศึกษาปฐมวัย หรือการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเอาไว้ในหมวด 3 ข้อ 30 ว่า “การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับเพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป

การจัดสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้น อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบ โรงเรียนหรือนอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้”

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ารัฐก็ได้แลเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ และนอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ก็ยังได้ระบุถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาในทุกระดับเอาไว้ในหน้า 7 “การจัดการศึกษาทุกระดับจะต้องมุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหาได้ รักการทำงาน และสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการกิจของสังคมส่วนรวม ตามวิถีทางของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม และศีลธรรม รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย”

(แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2520 : 7)

การจัดการศึกษาของไทยนั้นต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมไทยในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีชีวิตอยู่ในสังคมแบบประชาธิปไตยนั้น (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 80; อ้างอิงจาก สาโรช บัวศรี. 2513 : 1) ได้กล่าวถึงการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นกำลังของชาติในระบอบประชาธิปไตยว่า ควรมีเกณฑ์หรือปรัชญาที่ควรคำนึงถึงอยู่ 3 ประการ คือ

1. การศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพนับถือในความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Respect for Individual)
 2. การศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แบ่งปัน มีความรับผิดชอบ และมีโอกาสร่วมมือกันในการทำงาน (Sharing Participating Cooperating)
 3. การศึกษาควรสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการใช้ความคิดหรือพัฒนาด้านสติปัญญา (Faith in Intellectual) ในการแก้ปัญหาหรือกระทำการสิ่งต่าง ๆ ให้มากที่สุด
- หลักสูตรและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาการด้านต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ในขั้นสูงขึ้น เด็กควรได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างสร้างสรรค์ การหาเหตุผล และการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตน และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย การเรียนรู้สำหรับเด็กจึงไม่ใช่ “การสอนหนังสือ” ให้เด็ก แต่

ควรเป็นการบรรยากาศที่เด็กจะพัฒนาพื้นฐานความสามารถเบื้องต้นของเขา โดยครูควรพิจารณาว่าจะเลือกประสบการณ์อะไรและกิจกรรมอะไรเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว และจะปลูกฝังสิ่งใดให้สอดคล้องหลักพัฒนาการของเด็ก และตามสภาพสังคมเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่เป็นอยู่ได้ โดยควรคิดว่าการเตรียมเด็กตามความต้องการของสังคมในวันนี้ จะทำให้ได้พลเมืองของชาติที่ดีในวันข้างหน้า (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 79 - 81)

1.5 ระดับของหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ครูควรมีความเข้าใจว่าตนเองอยู่ในฐานะใดและระดับใดของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 198) ได้กล่าวถึงระดับของหลักสูตรว่ามี 3 ระดับด้วยกัน คือ

หลักสูตรระดับชาติหรือหลักสูตรแม่บท คือ หลักสูตรแกนที่เขียนไว้อย่างกว้างๆ และบรรจุสาระที่จำเป็นที่ทุกคนในประเทศจะต้องเรียนรู้เหมือนกัน เพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ เช่น ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อความสำเร็จในชีวิต จึงมีความจำเป็นต่อคนไทยเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้น ดังนั้นทุกคนจะต้องเรียน

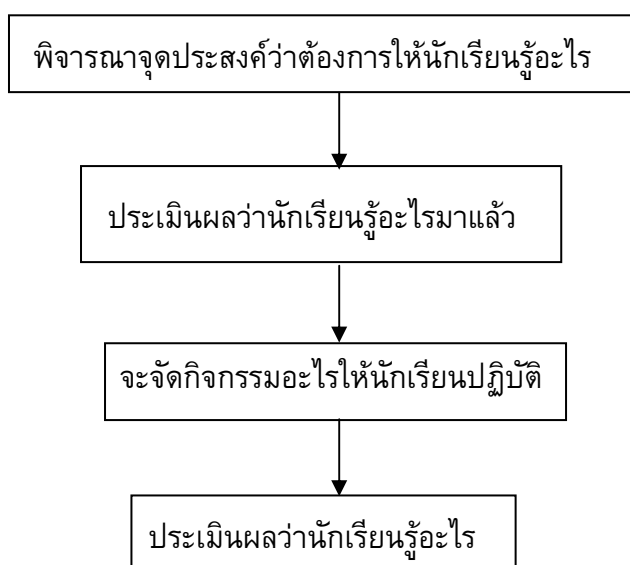
หลักสูตรระดับท้องถิ่น คือ การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละท้องถิ่น โดยจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องและสัมพันธ์กับท้องถิ่น และให้สามารถนำไปใช้ชีวิตจริงได้

หลักสูตรระดับห้องเรียน หลักสูตรระดับนี้เป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด เพราะการที่สังคมจะเปลี่ยนแปลงหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการปรับหลักสูตรระดับนี้ โดยครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาหลักสูตรนำเอาหลักสูตรระดับชาติและระดับท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction) เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ต้องเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน โดยหลักสูตรจะใช้ได้ผลดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูเป็นสำคัญ และวิธีการสอนของครูก็ช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการและการเรียนรู้สมดังเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดเอาไว้ ดังนั้นหลักสูตรและการสอนจัดเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 81)

1.6 การพัฒนาหลักสูตร

เมื่อทราบถึงระดับของหลักสูตรแล้ว ครูผู้สอนควรพิจารณาว่าตนเองอยู่ตรงระดับใด และจะมีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรได้ในแง่ใด ตามที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 3) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน โดยนำเอาหลักสูตรระดับชาติและระดับท้องถิ่นมาปรับใช้ให้เหมาะสมในทางปฏิบัติจริง การเรียนการสอน

จะบรรลุเป้าหมายเพียงใดย่อมขึ้นกับวิธีการจัดประสบการณ์ และวิธีการสอนของครู ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาหลักสูตรคือ “ตัวครู” นอกจากนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 39) ยังได้กล่าวถึง “การพัฒนาหลักสูตร” ว่าควรใช้ “วิธีการจัดระบบ” (System Approach) มาใช้กล่าวคือ ควรมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ครูก็ควรศึกษาหลักสูตรและมีการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ตามที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 105) ได้เสนอไว้เป็นสำคัญดังนี้

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนา และการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะพบว่า ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเรื่อยๆ จนถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นด้านพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลาย และเน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริงตามสภาพเหตุการณ์จริงที่เด็ก จะต้องเผชิญ และเป็นปัญหาที่เด็กคิดและแก้ไขได้ด้วยตนเอง หลักสูตรที่ดีจึงควรเป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของเด็ก และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงที่ล้อมรอบตัวเด็ก หลักสูตรในห้องเรียนจึงมีบทบาทที่สำคัญ เพราะเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กที่เขาอยากรู้และค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่เขาต้องการ และสามารถเกิดองค์ความรู้ ที่มาที่ไปของเรื่องหรือเนื้อหา (Content) ที่เขาอยากรู้ได้ด้วยตนเอง จากการทำงานเป็นทีม หรือมีการส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ และเป็นพื้นฐานในการรู้จักแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 ข้อ และครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ด้วย (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 81 - 82)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

2.1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทสกี้ (เปเลว ปริสาร. 2543 : 7;

อ้างอิงจาก Vygotsky)

เด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาการสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิด แก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

การให้การช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (Assisted Learning) เป็นการให้การช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้ เป็นการช่วยอย่างพอเหมาะเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเพื่อการช่วยเหลือเด็กเรียกว่า Scaffolding เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยการให้การแนะนำ (clue) การช่วยเตือนความจำ (reminders) การกระตุ้นให้คิด (encouragement) การแบ่งปัญหาที่ซับซ้อนให้ง่ายลง (breaking the problem down into stop) การให้ตัวอย่าง (providing and Example) หรือสิ่งอื่นๆ ที่จะช่วยเด็กแก้ปัญหา และเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) มีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา
2. เข้าใจปัญหาและมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน
3. บรรยากาศที่อบอุ่น และการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
4. รักษาภาวะแห่งการเรียนรู้ของเด็ก (ZPD : Zone of Proximal Development)

ครูมีหน้าที่ในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย สาธิต และให้เด็กมีโอกาสร่วมงานร่วมกับผู้อื่น เช่น การวาด การเขียน การทำงานศิลปะหลายๆ รูปแบบ เพื่อเป็นการจัดระบบความคิดของเด็กเอง แล้วให้โอกาสเด็กแสดงออกตามวิธีการต่างๆ ของเด็กเองเพื่อครูจะได้รู้ว่าเด็กต้องการจะทำอะไร

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของไวทสกี้ สรุปได้ว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้เมื่อเผชิญปัญหาและมีครูแนะนำช่วยเหลือโดยการเตรียมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และให้โอกาสเด็กได้แสดงออกตามวิธีการและกระบวนการคิดของเด็กเองจากการอธิบาย สาธิต และให้เด็กได้มีโอกาสร่วมงานร่วมกับผู้อื่น

2.1.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (เปเลว ปุริสาร. 2543 : 8;

อ้างอิงจาก Piaget)

เพียเจต์ กล่าวว่า เด็กเป็นผู้ที่พยายามศึกษาและสำรวจสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์และบุคคล จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม แล้วพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ จนสามารถจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กตามความคิดของเพียเจต์ คือ การที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม การติดตั้งสมมติฐานอย่างมีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาได้ การเรียนรู้ของเด็กเกิดจาก กระบวนการใหญ่ ๆ ภายในตัวเด็ก 2 กระบวนการคือการจัดโครงสร้างทางความคิดภายใน (Organization) และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptation) ซึ่งการปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการ 2 กระบวนการ คือ การดูดซึม (Assimilation) และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) ในการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใด ๆ ในเบื้องต้นเด็กจะพยายามทำความเข้าใจประสบการณ์ใหม่ โดยใช้ความคิดเก่า หรือประสบการณ์เดิมด้วยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) แต่เมื่อปรากฏว่าไม่สามารถทำความเข้าใจได้สำเร็จ เด็กจะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เสียใหม่ ด้วยกระบวนการปรับเปลี่ยน (Accommodation) จนสามารถผสมผสานความคิดใหม่นั้นให้กลมกลืนเข้ากันได้กับความคิดเก่า สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความสมดุล (Equilibration) กระบวนการที่เด็กมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและทำให้เกิดสภาวะที่สมดุลนี้ จะนำไปสู่การพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง จนถึงขั้นสูงสุด คือ ขั้นใช้ความสามารถทางสมองในการแก้ปัญหา (Operation) ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นใหญ่ๆ ดังนี้

1. Sensory - moter Stage ช่วงอายุ 0 - 2 ปี เป็นช่วงวัยของการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย 6 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 แรกเกิดถึง 1 เดือน เป็นการแสดงพฤติกรรมที่เป็นลักษณะตอบสนองทางด้านร่างกาย (reflex) เช่น การดูด การร้อง

ระยะที่ 2 อายุประมาณ 1 - 4 เดือน เด็กจะมีทั้งการดูดซึม (Assimilation) และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) เด็กจะเริ่มฟัง และเริ่มมอง

ระยะที่ 3 อายุประมาณ 4 - 6 เดือน เด็กเริ่มค้นพบกฎแห่งการกระทำ เช่น รู้ว่าเคาะ แล้วจะมีเสียงเด็กจะเคาะซ้ำแล้วซ้ำอีก

ระยะที่ 4 อายุประมาณ 8 - 12 เดือน เด็กเริ่มเข้าใจเรื่องการคงอยู่ของวัตถุ (object permanent)

ระยะที่ 5 อายุประมาณ 12 - 18 เดือน เริ่มมีการทดลองและเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่

ระยะที่ 6 อายุประมาณ 18 - 24 เดือน เริ่มคิดเกี่ยวกับการกระทำสิ่งต่างๆ แทนการกระทำ

2. Pre - operational Stage ช่วงอายุ 2 - 7 ปี เด็กวัยนี้ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ เพียงแต่เริ่มที่จะเข้าใจเรื่องการคงตัวของสารบ้าง และยังไม่สามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ วัยนี้แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 อายุ 2 - 4 ปี เรียกว่าระยะ pre - concept เพราะเป็นวัยที่เด็กเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์และยังไม่มีเหตุผล ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากประสาทสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถใช้เหตุผลได้

ระยะที่ 2 อายุ 4 - 7 ปี เรียกว่า ระยะ Intuitive การคิดของเด็กเริ่มมีเหตุผลขึ้นบ้างแต่ก็ยังเป็นลักษณะการคิดจากการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ เด็กจะเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สนใจอยากรู้อยากถาม เริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด

3. Concept Operational Stage อายุ 7-11 ปี สามารถใช้สมมติอย่างมีเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมได้ เข้าใจเรื่องการคงที่ของสาร สามารถคิดย้อนกลับได้

4. Operation Stage อายุ 11-15 ปี สามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับปัญหาทุกชนิด สามารถแก้ปัญหาย่างมีระบบระเบียบ สามารถนำหลักการไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

การคิดแก้ปัญหาคือกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ และเป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลอย่างเป็นระบบ จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมได้ด้วยการใช้ความคิดมากกว่าความเข้าใจ สามารถนำหลักการไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ตามลำดับขั้นตอนด้วย

2.2 ทฤษฎีที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอนของบรูเนอร์ (เปเลว ปุริสาร. 2543 : 8; อ้างอิง

จาก Bruner. 1969 : 55 - 56)

บรูเนอร์เชื่อว่า ครูสามารถช่วยจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ได้ โดยเสนอว่าการจัดการศึกษานั้น ต้องคำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการว่าเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้และการสอน กล่าวคือ ทฤษฎีพัฒนาการจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาความรู้และวิธีการสอนในการที่จะนำเนื้อหามาสอนเด็กนั้นควรจะได้พิจารณาว่าในขณะนั้นเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด มีความสามารถเพียงใด เราจะสามารถสอนวิชาใดๆ ก็ได้โดยมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมให้กับเด็กคนใดคนหนึ่งในระดับอายุใดก็ได้ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตามทฤษฎีของบรูเนอร์ เป็นดังนี้

1. Enactive เป็นช่วงที่เด็กแสดงให้เห็นถึงควมมีสติปัญญาด้วยการกระทำ
2. Iconic เป็นช่วงที่พัฒนาการทางการคิดของเด็ก อยู่กับการมองเห็น และการใช้ประสาทสัมผัส

3. Symbolic ขั้นนี้เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการ การถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ จะใช้สัญลักษณ์หรือภาษา

การจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ความต้องการของเด็ก ความสนใจของเด็กและวิธีการเรียนรู้ของเด็กจะต้องเรียนรู้จากการกระทำ ด้วยประสาทสัมผัสจากประสบการณ์ตรงและสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพของตนเอง

2.2.2 ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพของโรเจอร์ (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 : 13; อ้างอิงจาก Rogers. 1994)

เด็กจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้นมาได้เองจนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เมื่อเด็กรู้จักตนเอง ยอมรับและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะพัฒนามาจากการที่เด็กคนนั้นได้รับการปฏิบัติจากผู้ที่มีความสำคัญต่อเขา อย่างให้เกิดเกียรติและเคารพความรู้สึก ความคิดเห็นของเขาภายใต้บรรยากาศที่เป็นอิสระ ครูต้องมีความเชื่อ มีความศรัทธาในความเป็นคนของเด็ก ให้ความไว้วางใจเด็ก เชื่อมั่นในความสามารถและศักยภาพของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพด้วยตัวของเด็กเอง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะเรียนเอง ให้เกียรติ เคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก สิ่งที่สำคัญที่สุดของคนที่จะเป็นครู คือ เจตคติของการเป็นครู จะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นจากจิตใจภายในของเด็ก ตลอดจนตระหนักกระบวนการของการเรียนรู้ของเด็ก

การที่เด็กได้รู้จักตนเอง ยอมรับและเชื่อมั่นในตนเอง เกิดจากการที่ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการของเขาเอง แก้ปัญหาและแสดงศักยภาพในตัวเด็กเอง เด็กจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองและพัฒนาศักยภาพภายในตัวเองได้ง่าย

2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

2.3.1 ความหมายของการเรียนรู้

ฮิลการ์ด และเบาว์ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2540 : 27; อ้างอิงจาก Hilgard and Bower. 1975) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณ หรืออู่อิมภาวะ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย เช่น ความเมื่อยล้า, พิษของยา เป็นต้น

คิมเบล และการ์เมซี (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2539 : 28; อ้างอิงจาก Kimble and Gemathy. 1961) ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ว่า “เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรโดยเป็นผลจากการฝึกฝน เมื่อได้รับการเสริมแรงมิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่าปฏิกิริยาสะท้อน เช่น การกระพริบตาเมื่อผงเข้าตา วุฒิภาวะหรือยา”

กู๊ด (เยาวพา เดชะคุปต์. 2542 : 49; อ้างอิงจาก Good. 1945 : 313 - 314) กล่าวว่าการเรียนรู้ (Learning) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวหรือการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านอารมณ์ความรู้สึก

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 199) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้หมายถึงการเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการ ฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน

มาลี จุฑา (2542 : 55) สรุปความหมายของการเรียนรู้ได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545 : 29) กล่าวว่าการเรียนรู้ หมายถึงกระบวนการที่มนุษย์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวร การเรียนรู้ของเด็ก เป็นผลมาจากประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก ซึ่งมีอิทธิพลจากสภาพ แวดล้อมการมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 32) การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดได้ทั้งที่บ้าน และโรงเรียน การให้โอกาสเด็กได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ตรงจะสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็ก

แสงเดือน นนทเปารยะ (2546 : 13) สรุปว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น อันก่อให้เกิดทักษะที่เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำความรู้และทักษะนั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2546 : 2) ได้ให้ข้อคิดการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการขับเคลื่อนโดยตัวเด็กเอง ขณะเดียวกันพัฒนาการทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและพัฒนาการด้านร่างกายล้วนมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาตลอดจนประสบการณ์ในวัยเด็กเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาโครงสร้างทางจิตใจและความนึกคิด เด็กจะพัฒนาสติปัญญาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาการนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากทั้งด้านวุฒิภาวะและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ถาวรขึ้นจากการที่ได้สัมผัสกับประสบการณ์ตรงจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ตามความสนใจ และความต้องการของเด็ก

2.3.2 กระบวนการเรียนรู้

กลุยา ตันติผลาชีวะ (2545ก : 21) ให้ความหมายการเรียนรู้เป็นกระบวนการรับสารสนเทศเข้าสมองเพื่อให้เกิดความจำ ความเข้าใจ และตีความหมายออกว่าสิ่งที่ได้รับคืออะไร เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้นจะนำไปใช้อย่างไร การเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างของคนจะนำไปสู่การจำที่สามารถนำไปใช้กับประสบการณ์ต่อไปได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2542 : 13 - 14) สรุปลักษณะกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข เน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญบูรณาการสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจทันสมัยตามสภาพจริง เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันโดยมีผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

กาเย่ (Gagne. 1985) ได้จัดลำดับกระบวนการเรียนรู้ออกเป็นขั้นต่างๆ ดังนี้

1. การจูงใจ หมายถึง การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจ อยากเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกาเย่เห็นว่า การที่ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือมีความคาดหวังนั้นจะเป็นแรงจูงใจสำคัญยิ่งในการเรียนรู้ของบุคคล
2. ความสัมพันธ์ของการรับรู้กับความคาดหวัง หมายถึง การรับรู้เรื่องต่างๆ ที่สัมพันธ์กับความคาดหวังของผู้เรียน เช่น ความตั้งใจ ซึ่งผู้เรียนจะเลือกการรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจของตน ซึ่งความตั้งใจเป็นรากฐานสำคัญๆ ในการเลือกรับรู้
3. การปรับขยายการเรียนรู้ หมายถึง การพยายามจัดสรรปรุงแต่งขยายการเรียนรู้ไว้เป็นความจำ ซึ่งมีทั้งความจำระยะสั้นที่อาจลืมได้ง่าย และความจำระยะยาวซึ่งได้แม่นยำและนาน
4. การสะสมสิ่งที่เรียนรู้ ความสามารถในการเก็บรักษาหรือสะสมสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้คงอยู่และกลายเป็นความจำระยะยาว ซึ่งสิ่งที่ได้เรียนรู้อาจเป็นความจำถาวรหรือบางอย่างอาจเลื่อนหายไปตามกาลเวลา หรือความรู้บางอย่างอาจสับสนเพราะได้รับสิ่งรบกวน เป็นต้น
5. การระลึกได้ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว เช่น กฎของการขยายตัวของวัตถุเมื่อได้รับความร้อน เป็นต้น
6. การประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้หรือกฎเกณฑ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเรียนเรื่องสี่ เหลี่ยม ก็สามารถนำไปใช้ในการแต่งภาพให้เหมาะสมได้
7. การแสดงพฤติกรรมตอบสนองการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถที่ได้เรียนรู้มา เช่น ผู้เรียนภาษาอังกฤษได้ดี

8. การแสดงผลย้อนกลับ หมายถึง การแจ้งผลการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทราบ ทั้งนี้ เพื่อผู้เรียนจะได้เกิดกำลังใจหรือปรับตนเองให้ดีขึ้น การแจ้งผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนพบว่า หากผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนรู้เร็วเท่าใด ก็จะทำให้การเรียนรู้มีผลดีมากขึ้นเท่านั้น (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 58)

บันลือ พุกกะวัน (2531 : 92) สรุปขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า

1. ขั้นเริ่มต้น ผู้เรียนเกิดความสนใจเหตุการณ์ ปรากฏเกณฑ์หรือครุกระตุ้นให้ประสบปัญหา
2. ขั้นสำรวจ ผู้เรียนค้นหาความจริงเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ โดยหาคำตอบล่วงหน้า หรือตั้งสมมติฐาน
3. ขั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้เรียนคิดหาเหตุผล ทดลองเพื่อพิสูจน์คำตอบนั้น ให้เห็นจริง (ขั้น 2 + 3 ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้ใช้วิธีการต่างๆ สืบเสาะหาความรู้ความเข้าใจจากการค้นคว้า อภิปราย โดยใช้แหล่งวิชาหรือขอรับคำแนะนำจากวิทยากรเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบ
4. ขั้นสรุป ผู้เรียนควรทำการสรุปเอง หลังจากอภิปรายถึงผลแห่งการพิสูจน์ ทดลองนั้นแล้ว (ครูไม่ควรสรุปให้อย่างยิ่ง)
5. ขั้นใช้ - ฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ความเข้าใจหรือความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์จากการฝึกหัดหรือปฏิบัติจริง

2.3.3 ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน

มาลี จุฑา (2542 : 58 - 59) สรุปธรรมชาติของการเรียนรู้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.3.1 ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้หรืออยากเห็นในสิ่งใดก็ตามจะเป็นสิ่งยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้
- 2.3.2 สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้จะต้องมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส

2.3.3 การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หู ฟัง ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้าเป็นการรับรู้จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบและคิดอย่างมีเหตุผล

2.3.4 การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต

2.3.4 ชนิดของการเรียนรู้ (เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 81)

1. การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไข (Conditioning Learning) บุคคลจะเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ โดยการวางเงื่อนไข 2 วิธี คือ

1.1 การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (classical conditioning Learning) เช่น แม่ยืมหรือชมว่าลูกเก่ง เป็นการให้กำลังใจลูก ขณะที่ลูกหกล้ม ปรากฏว่าลูกได้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่เคยร้องไห้มาเป็นไม่ร้องไห้

1.2 การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning Learning) เช่นนักเรียนที่ทำรายงานดี ครูจะยกย่องชมเชยเป็นตัวอย่างนักเรียนจะเรียนรู้ว่าถ้าทำดีแล้วจะได้รับผลดีแทน

2. การเรียนรู้ทางวิจนะภาษา (verbal Learning) เป็นการเรียนรู้ด้วยภาษาจากการฟัง คิด ถาม และเขียน (สุ, จิ, ปุ, ลิ) เช่น การเรียนรู้โดยการฟังและเรียนรู้โดยการท่องจำ เป็นต้น

3. การเรียนรู้ทางมอเตอร์ (Motor Learning) เป็นการเรียนรู้ทางทักษะต่าง ๆ โดยใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การเรียนรู้ทักษะทางกีฬา ทักษะดนตรี ทักษะศิลปะการแสดง เป็นต้น

4. การเรียนรู้โดยการรับรู้ (Perceptual Learning) เป็นการเรียนรู้โดยการรับรู้ในสิ่งเร้าและประสบการณ์ โดยใช้อวัยวะรับสัมผัส เช่น เด็ก ๆ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากการดู โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์ และการอ่านหนังสือ เป็นต้น

5. การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา (Problem Learning) จำแนกเป็น 2 วิธี คือ

5.1 การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก (Trial and Error Learning) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

5.2 การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาแบบความคิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง (Gestalt Psychology) เช่น เด็กอยากกินขนมที่วางบนชั้นวางแต่หยิบไม่ถึง ก็จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชั้นที่วางขนม แก้วที่วางอยู่ใกล้ๆ จนเกิดความคิดที่จะแก้ปัญหาโดยนำเก้าอี้มาวางและปีนขึ้นไปหยิบขนมมากินได้

6. การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) บุคคลจะเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และปทัสถานทางสังคม เช่น การที่บุคคลได้รับสิ่งของที่ดีหรือได้รับการอภัยจากผู้อื่นแล้ว จะเกิดความสุขสบายใจขึ้น ต่อไปอยากจะแสดงน้ำใจต่อผู้อื่นเช่นเดียวกันด้วย

7. การเรียนรู้ระยะเวลา (Spatial Learning) บุคคลจะเรียนรู้ระยะเวลาต่าง ๆ จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ประสบมา บุคคลจะเรียนรู้ว่าเวลาเป็นของมีค่า ฉะนั้นถ้าจะพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องเรียนรู้วิธีการบริหารเวลาให้มีประสิทธิภาพ

8. การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) บุคคลจะเรียนรู้เพื่อ การดำเนินชีวิตของตน โดยการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้อื่น และอาจจะ เลียนแบบตามได้แก่ การเลียนแบบพฤติกรรมของบิดามารดา ครูอาจารย์ เพื่อน ๆ และดาราทั้งหลาย

9. การเรียนรู้การคิดค้น (Aversive Learning) เป็นการเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะ ไม่ยอมรับสิ่งเร้าและประสบการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นแก่บุคคล จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ

9.1 การเรียนรู้เพื่อหลบหลีกการลงโทษ (Punishment Learning)

9.2 การเรียนรู้เพื่อหลบหนี (Escape Learning)

9.3 การเรียนรู้เพื่อหลีกเลี่ยงจากสิ่งไม่พึงปรารถนา (Avoidance Learning)

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติ, ผูกมัด, การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ตามความต้องการตามความ สนใจแล้ว วุฒิภาวะของเด็ก มีวิธีการเรียนรู้หลายขั้นตอน ตั้งแต่วัยทารกอย่างต่อเนื่องและเรียนรู้ ได้ตลอดชีวิต สามารถนำทักษะการเรียนรู้ด้านต่างๆ มาใช้ประโยชน์แก่ตนเองในการดำเนินชีวิต ได้อย่างมีความสุขอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่องของธอร์นไดค์

ธอร์นไดค์ (Thorndike) ได้เสนอกฎหลักในการเรียนรู้ไว้ 3 ประการ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (law of readiness) กล่าวว่า เมื่ออินทรีย์อยู่ในสภาพ ซึ่งหน่วยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองพร้อมที่จะให้การเรียนรู้เกิดขึ้น

2. กฎของการฝึกหัด (law of exercise) กฎข้อนี้กล่าวว่า ยิ่งได้ใช้การเชื่อมโยง ระหว่างการตอบสนองมากเท่าใดความสัมพันธ์ก็จะแน่นแฟ้นมากขึ้นเท่านั้น การฝึกหัดจะนำไปสู่ การปรับปรุงพฤติกรรมนั้นจะต้องมีผลที่ตามมาเป็นบวกหรือเป็นรางวัลการฝึกทำโดยไม่รู้ถึงผล ใดๆ ที่ตามมา

3. กฎของผลที่ได้รับ (law of effect) กล่าวว่า ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและ การตอบสนองจะแน่นแฟ้นขึ้นหากการตอบสนองนั้นมีผลที่พึงพอใจ (กฤษฎี คำชาย. 2540 : 106)

2.3.6 แนวคิด 5 ทฤษฎี

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทฤษฎีรวบรวมแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทั้งของไทยและสากล นำมาจัดสาระกระบวนการนำเสนอแก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู เพื่อให้บุคลากรแต่ละคน สามารถไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยใช้แนวทางและกรอบกิจกรรมที่ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละทฤษฎีเสนอแนะไว้ แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาและนำเสนอมี 5 ทฤษฎี อันประกอบด้วย

1. ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข กิตยวดี และคณะ มีการนำเสนอแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสุข ต้องการเห็นโรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ด้วยตัวของเด็กเอง โดยสรุปออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์ “ดอกไม้แห่งความสุข” ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบของการเรียนอย่างมีความสุข 6 ด้าน คือ 1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง 2. ครู มีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง 3. เด็กเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา 4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ 5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจ 6. สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย การฝึกฝนกาย วาจา ใจ กิตติคุณอำไพ สุจริตกุล และคณะ นำเสนอแนวคิดเน้นที่การฝึกฝนกาย วาจา ใจ จุดมุ่งหมายของการพัฒนาลักษณะนิสัย คือต้องการให้คนมีความสุข ครอบครัวย่อเยื้อ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ หากเด็กไทย ได้รับการฝึกฝนกาย วาจา ใจ เขาจะเป็นผู้มีสติปัญญา และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทิศนา ขัมมณี และคณะ นำเสนอแนวคิดของทฤษฎีนี้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการคิด ลักษณะการคิด และมิติของการคิด โดยเฉพาะมิติการคิด 6 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลและเนื้อหาที่เอื้ออำนวยต่อการคิด ทักษะการคิด ลักษณะการคิด กระบวนการคิด การควบคุม และการประเมินการคิด ได้นำเสนอในภาพรูป “วงล้อทางปัญญา”

4. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา สุขใจ เจริญสุข และคณะ นำเสนอแนวคิดทฤษฎีนี้เป็นการรวบรวมแนวคิด การเรียนวิชา ศิลปะ ดนตรี กีฬา วิชาทั้ง 3 เป็นวิชาทักษะช่วยก่อให้เกิดสุนทรียภาพร่วมกัน วิชาเหล่านี้สามารถสร้างความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา สามารถพัฒนาให้เด็กเข้ากับสังคมอย่างมีจริยธรรม รู้แพ้รู้ชนะ รู้ภัย ทำให้สังคมสันติ

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ นำเสนอแนวคิดของทฤษฎีนี้ต้องการให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การจะให้เด็กเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมนั้น มิใช่เฉพาะแต่ครูและนักเรียนเท่านั้น เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบด้าน ทั้งพ่อ แม่ เพื่อน ผู้ปกครอง และชุมชน การมีปฏิสัมพันธ์จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทฤษฎีนี้เสนอในรูปแบบสัญลักษณ์ “ยุทธวิธี 4 ดาว”

ยุทธวิธีที่ 1 : วิธีการสอน

ยุทธวิธีที่ 2 : การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ยุทธวิธีที่ 3 : การแนะแนว และจิตวิทยา

ยุทธวิธีที่ 4 : การประเมินผล

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 15 - 97)

จากการศึกษาเอกสารจากทฤษฎีการเรียนรู้ทำให้สรุปได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การได้รับการเสริมแรง การเชื่อมโยงจากสิ่งเร้าและการตอบสนองที่พร้อมที่จะเรียน และได้ผลที่น่าพึงพอใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพจากการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยจะทำให้เด็กอยากเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กในอนาคตเป็นคนดี มีคุณธรรม สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลก และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยปัจจุบันมี หลักสูตรและแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น เช่น หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 หลักสูตรแบบไฮสโคป, หลักสูตรแบบไยแมงมุม, หลักสูตรแบบบูรณาการ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่ได้มีการคิดค้นขึ้นมานั้นล้วนเน้นที่เด็กเป็นสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ประการหลัก คือ

1. หลักการเรียนรู้ (principle of learning)
2. บทบาทครู (teacher role)
3. บทบาทเด็ก (student role)
4. การจัดสภาพการเรียนรู้ (learning environment)

ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ ภารณี คุรุรัตน์ (แสงเดือน นนทเปารยะ. 2546 : 17 -18; อ้างอิงจาก ภารณี คุรุรัตน์ และคนอื่น ๆ. 2542 : 5 - 6)

1. เด็กทุกคนมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้โดยอาศัยสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก
2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะกับวัย และความสามารถของเด็ก (development appropriate – curriculum)
3. บูรณาการเนื้อหา กิจกรรมและทักษะการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงพื้นฐานประสบการณ์ของเด็กและขยายความคิดอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป มีความหมายและมีความสัมพันธ์กัน (integration)
4. ให้โอกาสเด็กสัมผัส ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (manipulation)
5. ให้โอกาสเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูโดยทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิด และได้ปรับตัวทางสังคม (interaction and communication)
6. ให้เด็กมีโอกาสเลือก คิด ตัดสินใจในการทำกิจกรรมโดยมีผู้ใหญ่ให้กำลังใจ สนับสนุน (adult support)

7. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เด็กมีความคิดอิสระ และสนับสนุนความคิดริเริ่ม (Child- Initiated atmosphere)
8. สร้างเสริมความรู้สึกภูมิใจในการทำกิจกรรมและความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (Self - Esteem)
9. ติดตามสังเกตเด็ก สะท้อนข้อมูลจากการสังเกตและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
10. ปรับเปลี่ยนบทบาทครูในฐานะผู้สอนมาเป็นผู้สังเกต (obsccener) ผู้เรียนรู้ (Learner) และผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitation)
11. ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับบทบาทของพ่อแม่และสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็ก (parents as teachers and partners)

กรมวิชาการ ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546 ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมความรู้สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยบูรณาการผ่านการเล่น ส่วนเด็กที่มีอายุ 3 - 5 ปี จะเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และการจัดประสบการณ์จะเป็นการจัดโดยผ่านกระบวนการเล่นและพัฒนาการเรียนรู้ โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง มีครูและผู้เกี่ยวข้องกับตัวเด็กคอยแนะนำช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสามารถนำนวัตกรรมในการจัดกิจกรรม ได้แก่ นวัตกรรมแบบไฮสโคป นวัตกรรมแบบเรกจิโอ นวัตกรรมแบบภาษาธรรมชาติ นวัตกรรมแบบโครงการ นวัตกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.4.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ (Project approach)

แม็คคลีน (McClean. 1992 : 57) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่สามารถทำให้เด็กแสดงออกถึงความสามารถที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษายอมให้เด็กเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เปิดกว้าง และเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้อยู่ในกลุ่มเพื่อน และทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดีอีกด้วย

ทรีปาเนียร์ สตรีท (Trepanier - Street. 1993 : 25 - 28) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะการใช้การสืบสอบของหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงอย่างลึกซึ้งและได้บูรณาการวิชาความรู้ในสาขาต่างๆ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะเข้าด้วยกัน โดยเด็กจะได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย จากการทำกิจกรรมในโครงการ และเด็กสามารถขยายเวลาในการเรียนรู้ไปได้หลายวันหรือหลายสัปดาห์ นับเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียนอนุบาล

แคทซ์ และคณะ (Katz and Other. 2001 : 1) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนรู้ จากประสบการณ์ด้วยตนเองของเด็กและครู เป็นความคิดที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้ด้วยการกระทำ มีการพูดคุยกันเป็นกลุ่ม เป็นความคิดที่ดี ทำให้เข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ดีที่สุด

เฮิร์ทแมน (Hartman. 1995 : 1 - 4) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นการศึกษาที่ลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถค้นหาทางแก้ปัญหาเสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 6) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยเด็กจะเป็นผู้มีบทบาทในการเลือกเรื่องที่จะเรียน เลือกวิธีการที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและมีครูที่ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสนใจ เชื่อมั่นในความคิดของเด็ก และให้โอกาสเด็กที่จะเรียนรู้ตามความคิดและวิธีการของตนเอง

จิรภรณ์ วสุวัต (2540 : 7) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลุ่มลึกในหัวข้อที่ตนสนใจ ด้วยการบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน วิธีนี้จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย รวมทั้งยังเน้นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยืดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข (2543 : 43) กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านโครงการตามแนวคิดของเรกจิโอ เอมีเลีย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตัวเอง ตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเอง การเรียนจากโครงการตามสภาพจริงของชีวิตที่แวดล้อมตัวเด็ก ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลอย่างวิทยาศาสตร์และเกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้ผ่านโครงการ เป็นการเรียนรู้แบบลุ่มลึกจากความสนใจและความคิดของเด็กตั้งแต่เริ่มโครงการจนสิ้นสุดโครงการ

เปลว ปุริสาร (2543 : 15) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เด็กสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เด็กได้ร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้และใช้ระยะเวลาตามความต้องการของเด็ก เป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวก กระตุ้นให้คิดและเป็นผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะเป็นผู้ตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำโครงการร่วมกัน อันเป็นผลมาจากความสนใจและความต้องการของโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2542 : 80) กล่าวว่าการสอนแบบโครงการคือ วิธีการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้โดยการสืบค้นหาข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจควรค่าแก่การเรียนรู้ โดยปกติสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็ก ๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้นเรียนร่วมกัน หรือบางโอกาสอาจเป็นเพียงเด็กคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่ถูกละเลือกควรมีความหมายต่อชีวิตต่อตัวเด็ก ครูสามารถบูรณาการเนื้อหา เช่น คณิตศาสตร์ การอ่านหรือวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วย ทั้งนี้ลักษณะเด่นของโครงการคือ การค้นหาคำตอบจากเด็ก และเด็กร่วมกับครู เด็กมีโอกาที่จะวางแผนสืบค้นหาด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลือในการทำโครงการของเด็กจะร่วมกันวางแผนศึกษาสถานที่ต่างๆ สัมภาษณ์เด็ก รู้จักการแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับผู้อื่น

ลำดวน ปันสันเทียะ (2545 : 19) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กทุกคน ทุกด้าน เป็นการจัดประสบการณ์ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการเนื้อหาการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เป็นการจัดประสบการณ์แบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งเฉพาะเรื่องที่เด็กสนใจ มีความท้าทายความสามารถเด็กกระตุ้นให้เด็กลงมือปฏิบัติกับกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อค้นหา คำตอบที่มาจากความสนใจและความต้องการของเด็ก เรื่องที่จะศึกษาอาจจะมาจากเด็กหรือครูและเด็กร่วมกันเลือกหัวข้อในการศึกษา เด็กมีการวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก

ปัทมา ศุภกานเิด (2545 : 30 - 31) กล่าวว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการจึงเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็ก เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้โดยบูรณาการทักษะ กระบวนการต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ไว้ด้วยกัน ได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยมีครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวก กระตุ้นให้คิดและเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับเด็ก และระยะเวลาในการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบโครงการ จึงเป็นรูปแบบการสอนให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เด็กสนใจอย่างลุ่มลึก โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากบุคคลหรือสิ่งต่างๆ เพื่อให้เด็กฝึกทักษะการคิดค้นทดลอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่มีครูคอยดูแลแนะนำและอำนวยความสะดวกอยู่ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2.4.2 แนวคิดของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (Project approach)

การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ได้นำแนวคิดของนักการศึกษาที่สำคัญในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญ คือ

แนวคิดของ เฟรดริก เฟรเบล (Friedrich Frobel) ผู้ริเริ่มและก่อตั้งโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกของโลกได้เสนอแนวคิดที่ว่าโรงเรียนควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะได้เรียนรู้และทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป (Duchame. 1993)

แนวคิดแบบพิพัฒนานิยม (Progressive) ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้นำมาใช้อย่างมากเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้มีอิสระ ดิวอี้ได้ชี้ให้เห็นว่าธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการพึ่งพาตนเอง ดังนั้น เด็กควรมีสติในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ และมีประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างมีอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกันและทำงานอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลอง (Edwards. Gandini and Forman. 1993 : 151 - 169)

แนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ของเพียเจต์ (Jean Piaget) ให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเองของเด็กตั้งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถือว่าเป็นแนวคิดสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ที่นำไปสู่การจัดกิจกรรมและการเตรียมการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็ก โดยส่งเสริมการวางแผน ค้นคว้าทดลองการทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน (Kate and Chard. 1994; Duchame. 1993 : Edwards, Gandini and Forman. 1993)

แนวคิดของไวโกตสกี (Vygotsky) (Berk. 1994 : Berk and Winsler. 1995 : 30 - 39) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวหนึ่งที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่า Scaffoldingจากหลักการของ Zone of Proximal Development (ZPD) ที่เชื่อว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครูและเพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ZPD จึงเป็นสถานะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทาย เมื่อเด็กไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง การได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่ หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า จะทำให้เด็กสามารถแก้ไขปัญหาได้ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น แนวคิดนี้ทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของบทบาทครูที่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

แนวคิดของวิลเลียม คิลแพททริก (William H. Kilpatrick) ได้นำแนวคิดของดิวอี้มาประยุกต์ใช้ โดยทำการทดลองวิธีการสอนแบบโครงการ และฝึกหัดนักศึกษาให้รู้จักวิธีการสอนแบบโครงการ คิลแพททริกได้ศึกษาพบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจและได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ ซึ่งมีผลให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านต่างๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของ

ระดับความสนใจและเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากการที่ครูกำหนดหรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง คิลแพททริค กล่าวว่า การสอนแบบโครงการ คือหัวใจสำคัญของกิจกรรมทุกกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก (Knoll. 1996 : 223)

แนวคิดของวิลเลียม เจม (William Jame) เน้นหลักการทางวิทยาศาสตร์ และศิลปะ การสอนของครูเจม ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของจิตวิทยาในสหรัฐอเมริกาแนวคิดของเขาชี้ให้เห็นว่าการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆ ขณะที่การสอนถือเป็นศิลปะ ดังนั้นการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนจึงต้องใช้จิตวิทยามาใช้ในชั้นเรียนให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูต้องศึกษาและพัฒนาการสอนของตนเอง (เปลว ปุริสาร 2543 : 16 - 17; อ้างอิงจาก Mccown and Roop. 1992 : 79 - 81)

แนวคิดแบบเรกจิโอ ในช่วงทศวรรษ 1970 คลื่นความคิดลูกที่สองประกอบด้วยกลุ่มนักศึกษารวมทั้งนักจิตวิทยา เช่น Wilred Carr, David Shaffer, Kenneth Kaye, Jerome Kagan, Howard Gardner, Heinz Von Foester และ Francisco Varela ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าทางด้านประสาทวิทยา แนวความคิดเหล่านี้ยิ่งก่อให้เกิดความหลากหลายแห่งมุมมองที่นำไปสู่การปฏิบัติที่มีความสิ้นไหวและความคล่องตัวในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก จากการศึกษาดังที่กล่าวมานักการศึกษาเรกจิโอได้พัฒนาปรัชญาทางการศึกษาจากฐานแนวคิดดังนี้

แนวคิดสำคัญประการแรก คือวิธีการมองเด็ก (The Image of the children) ของนักการศึกษา Reggio Emilia จากประสบการณ์ที่เป็นผลสืบเนื่องจากการลงปฏิบัติ ทฤษฎี และผลการวิจัย เด็กในสายตาของครูเรกจิโอคือผู้ที่เต็มไปด้วยความสมบูรณ์ พลังและความแข็งแกร่ง เด็กมีลักษณะที่เป็นตัวของตัวเองโดยเฉพาะในแต่ละคนมีศักยภาพและความสามารถในการแสดงออกที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ความปรารถนาที่จะเติบโตและเจริญงอกงาม ความอยากรู้อยากเห็น ความสามารถที่น่าพิศวง และความปรารถนาที่จะสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่น ความปรารถนาที่จะสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นปรากฏขึ้นมาตั้งแต่แรกเกิด และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อความอยู่รอด และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเผ่าพันธุ์ที่ตนถือกำเนิดมา ความสามารถที่เด็กมีมาตั้งแต่แรกเกิดประการนี้จึงเป็นสิ่งที่สามารถอธิบายถึงความกระตือรือร้นของเด็กในการที่จะสื่อหรือแสดงถึงตัวตนของเด็ก เมื่ออยู่ท่ามกลางบริบทที่มีความหลากหลายของสัญลักษณ์ทางภาษา และมีความสนใจในการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการที่จะก้าวเข้าสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการต่อรองประนีประนอมกับทุกสิ่งทุกอย่างอย่างสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ครูต้องรับรู้ถึงศักยภาพของเด็กแต่ละคนอย่างชัดเจน เพื่อการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่จะตอบสนองต่อศักยภาพของเด็กอย่างเหมาะสม

แนวคิดสำคัญประการที่สอง คือ ลอริส มาลากูซซี่ (Loris Malaguzzi) และครู Reggio Emilia มองว่าโรงเรียนเป็นที่บูรณาการสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย เป็นสถานที่ที่ใช้ชีวิตร่วมกันแล้วสัมพันธ์ภาพร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่และเด็กที่ต่างเติมไปด้วยความหลากหลาย โรงเรียนเป็นสิ่งก่อสร้างที่ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในงานของโรงเรียน และระบบชีวิตในโรงเรียนขยายไปสู่ครอบครัวของนักเรียน ครอบครัวของนักเรียนมีสิทธิ์ที่จะรับรู้และมีส่วนร่วม ในระบบชีวิตของโรงเรียนและขยายไปถึงเมืองที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อให้เมืองและโรงเรียนรับรู้ถึงชีวิตซึ่งกันและกันในรูปแบบการพัฒนาและวิถีชีวิต สังคมต้องยอมรับเด็กในฐานะของการเป็นผู้รับช่วงในอนาคตและเป็นผู้รับผลประโยชน์ตามสิทธิเฉพาะตัวเด็กในโรงเรียน มาลากูซซี่และครูหลังจากที่ได้วิเคราะห์และได้มาซึ่งเป้าหมายที่ร่วมกันของโรงเรียน คือการรวมเอาครูและครอบครัวของนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ดังนั้นการดำเนินการในเรกจิโอ เอมีเลียจึงคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 คือ เด็ก ครอบครัว และครู การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงมุ่งที่จะจัดโรงเรียนให้มีความรู้สึกอบอุ่น และเป็นมิตรสำหรับทุกคนที่ได้เข้ามาสัมผัสโรงเรียน (an amiable school) ให้ความรู้สึกอบอุ่น เป็นเป้าหมายของแนวทางของเรกจิโอ เด็กคือเป้าหมายที่สำคัญและเป็นศูนย์กลางของการจัดสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ มาลากูซซี่ยังตระหนักถึงการให้ทุกคนที่เข้ามาสัมผัสกับโรงเรียนแล้ว จะรู้สึกอบอุ่นเหมือนอยู่ในบ้านที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิต (an amiable school)

แนวคิดสำคัญประการที่สามคือ ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน การสอนและการเรียนรู้ต้องควบคู่ไปด้วยกัน แนวคิดเรกจิโอจะให้ความสำคัญของการเรียนรู้มากกว่าการสอน มาลากูซซี่กล่าวว่าก่อนจะเริ่มเข้าสู่การสอน ถ้าครูยังสังเกตอยู่ข้างๆ สักครู และเรียนรู้จากห้องเรียนในขณะนั้นว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ และถ้าครูสามารถเข้าใจได้ถูกต้อง บางทีการสอนในวันนั้นอาจแตกต่างจากที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา คือ การจัดสิ่งแวดล้อมและโอกาสให้เด็กคิดประดิษฐ์ และค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กไม่ใช่การสอนจากครูที่เป็นการบอกเล่าโดยตรง แต่เป็นการจัดสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ครูต้องมีการนำเสนอทางเลือกที่หลากหลาย การเสนอความคิดเห็นและเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนรู้ ครูต้องปฏิบัติตัวเป็นนักศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นนักสำรวจและตระเวนเก็บข้อมูลจากทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนจากการประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา หรือการมีโอกาสนพปะกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เพื่อเป็นประสบการณ์และข้อมูลในการเชื่อมโยงเข้าสู่การจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่นำเด็กไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรกจิโอไม่มีหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาที่แน่นอนชัดเจน ไม่มีการเขียนแผนการสอนที่กำหนดขั้นตอนกิจกรรมการสอนที่ชัดเจน แต่จะเป็นการรวบรวมรายชื่อหัวข้อโครงการที่คาดว่าจะมีความสนใจของเด็ก หัวข้อโครงการที่ครูเตรียมนั้นจะมีทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาว แต่ถ้าเด็กสนใจในเรื่องที่อยู่ นอกเหนือรายการหัวข้อที่ครูกำหนดไว้ล่วงหน้า กิจกรรมโครงการในห้องเรียนก็จะปรับเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็ก สภาพการจัดกิจกรรมและประสบการณ์จะเลื่อนไหลไปตามสภาวะการณ์

ที่ตอบสนองต่อความสนใจของเด็กในขณะนั้น ดังนั้นการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการจึงเป็น กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย

การเรียนรู้จากโครงการนั้นครูทุกคนจะร่วมกันประชุมก่อนการเริ่มโครงการ เกี่ยวกับหัวข้อของโครงการที่อาจเกิดขึ้นได้จากความสนใจของเด็ก และคำนึงถึงความคิดที่ คล้ายคลึงกับโครงการที่อาจเกิดขึ้นตามสมมติฐาน ทางเลือกหรือตัวเลือกสำหรับเด็ก โดยครูจะ วางกรอบความคิด ขั้นตอนแต่ละระยะของโครงการตลอดจนการเตรียมการที่พร้อมสำหรับสิ่งที่ ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดความสนใจของโครงการ ตลอดจนการเตรียมการที่พร้อม สำหรับสิ่งที่ไม่คาดหวังที่อาจเกิดขึ้นจากความสนใจของเด็ก เมื่อเริ่มโครงการในชั้นเรียนครูจะ เอื้อให้เด็กได้ค้นหาสิ่งที่สนใจของตนและทำงานในโครงการที่ตนสนใจ ความคิดโครงการของ เด็กมีรากฐานมาจากประสบการณ์ต่อเรื่องที่สร้างสมมาทั้งของเด็กและครูและจากการปฏิบัติการ สร้างองค์ความรู้ร่วมกัน หัวข้อของโครงการอาจเริ่มจากเหตุการณ์โดยบังเอิญ หรืออาจเป็น คำถามหรือปัญหาที่เด็กถาม หรืออาจเกิดจากเนื้อหาที่ครูเริ่มต้นโดยการเล่านิทานหรือสนทนา กับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การทำกิจกรรมในโครงการเพื่อค้นหาคำตอบที่เด็กสนใจ กิจกรรมและ ประสบการณ์ในโครงการที่จะเอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ทางด้านภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ความหมายของ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ คุณธรรม การทำงานร่วมกัน การหาข้อตกลงร่วมกันใน กรณีที่มีความคิดขัดแย้งกัน การสังเกตกระบวนการคิด การแก้ปัญหา เรียนวิธีการเรียนรู้ รู้จัก แหล่งที่มาของความรู้ที่หลากหลาย พัฒนาทักษะในการสื่อ ความหมายด้วยรูปแบบและวิธีการ ต่างๆ เช่น การปั้น การพูด การวาดภาพระบายสี อีกทั้งยังได้ฝึกฝนทักษะอื่นๆ จากการทำ โครงการอย่างบูรณาการ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์; ธิดา พิทักษ์สินสุข. 2543 : 2 - 5)

จากแนวคิดและหลักการสำคัญดังกล่าวได้นำไปสู่การพัฒนาการจัดประสบการณ์ แบบโครงการในปัจจุบัน ชาร์แลน และชาร์แลน (เปลว ปุริสาร. 2543 : 18; อ้างอิงจาก Sharan and Sharna. 1992 Expanding Cooperative Learning through Group Investigtion. P. 283 - 305) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า แม้การศึกษาแบบโครงการจะไม่ใช่อะไรใหม่ในระดับอนุบาลและระดับ ประถมศึกษา แต่เป็นรูปแบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้นตามความสนใจของเด็กที่มีต่อสิ่งต่างๆ นำเด็ก ไปสู่การทำงานในโครงการร่วมกันและเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข เช่นเดียว กับที่เคยนำมาปฏิบัติในการศึกษาที่ผ่านมาและประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการจัดประสบการณ์แบบ โครงการยังคงเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

ปัทมา ศุภกานี (2545 : 34) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้ประสบการณ์ โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ เด็กได้เรียนรู้ผ่าน การลงมือกระทำ มีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและตามความสามารถของแต่ละ บุคคล ให้อะไรเวลาในการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก และเด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย โดยมีครูดูแลและอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ตามธรรมชาติและพัฒนาการของตนเอง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มในเรื่องที่เด็กสนใจ มีการวางแผน ลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรง และเด็กมีโอกาสนิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลต่างๆ โดยมีครูคอยกระตุ้นด้วยคำถามปลายเปิดและคอยชี้แนะ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ให้เหมาะสมวัยและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

2.4.3 ลักษณะของการจัดกิจกรรมแบบโครงการ

ฮาร์ทแมน (เปลว ปุริสาร. 2543 : 18 - 19; อ้างอิงจาก Hartman. 1995 : 141 -147) กล่าวถึงวิธีการสอนแบบโครงการว่า วิธีการแบบโครงการ (Project work) เป็นการศึกษาหาความรู้อย่างลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ จะได้พัฒนาคำถามแสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการใช้ระยะเวลาประมาณโครงการละ 3 - 4 สัปดาห์ แต่บางโครงการใช้เพียงสัปดาห์เดียว ซึ่งมีขั้นตอนหลักขอวิธีการ คือ

1. เริ่มต้น (Start)
2. ปฏิบัติให้บังเกิดผล (Implementation)
3. ปรับเสนอ (Transition)

โครงการมีได้หลายขนาดตั้งแต่โครงการขนาดเล็กไม่ต้องการพื้นที่มากนัก จนถึงโครงการที่ต้องการใช้พื้นที่มากๆ เช่น การทัศนศึกษา การเยี่ยมชมชน การสำรวจ บทบาทสมมติ จิตรกรรมฝาผนัง การแสดง และการเสนอโครงการ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการอาจใช้เป็นแกนของหลักสูตร (program) หรือใช้ในบางส่วนของหลักสูตรก็ได้ เราสามารถใช้วิธีการแบบโครงการร่วมกับวิธีการสอนแบบหน่วยการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) โปรแกรมศิลปะ การสอนลักษณะนี้ต้องมีการเตรียมเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์จริง ได้พบผู้คนจริงๆ ซึ่งประสบการณ์ตรงดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าร่วมในกระบวนการของโครงการโดยเด็กจะได้

1. เลือกหัวข้อเรื่องสำหรับโครงการ
2. พัฒนาทิศทาง แนวทางของโครงการ
3. ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผล
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความก้าวหน้าของโครงการ
5. ตัดสินความก้าวหน้าของโครงการและสรุป

บูธ (เปลว ปุริสาร. 2543; อ้างอิงจาก Booth. 1987 : 46 - 49) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า เป็นการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบโครงการมี 2 ลักษณะ คือ โครงการเต็มรูปแบบ (Full scale project) กับโครงการเชื่อมโยงกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ หรือโครงการย่อยเป็นกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น ส่วนโครงการสมบูรณ์มีการขยายออกนอกห้องเรียนด้วย โครงการสมบูรณ์แบบจะมีขั้นตอนอยู่ 3 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผนในห้องเรียน (classroom planning) เด็กและครูอภิปรายถึงหัวข้อเรื่องและขอบเขตของโครงการ
2. ดำเนินการโครงการ (carry out the project) เด็กจะออกจากห้องเรียนไปดำเนินการโครงการตามแผนที่ได้กว้างไว้
3. ขึ้นทบทวน (reviewing and monitoring the work) เป็นการอภิปราย และให้ข้อมูลย้อนหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ ครูแนะนำให้ข้อคิดเห็น เด็กวิเคราะห์ผลงาน และกระบวนการทำงาน

แต่การทำงานเต็มรูป บางทีก็ตอบสนองความต้องการอันกระตือรือร้นของเด็กไม่ทัน ดังนั้นจึงมีโครงการย่อย (bridging) ซึ่งสามารถทำในห้องเรียน ไม่ต้องออกไปนอกห้องใช้เวลานั้นๆ โครงการลักษณะนี้ถูกออกแบบสำหรับผู้เริ่มต้นใช้โครงการในการสอนใหม่ๆ เวลาที่ใช้ในการทำโครงการไม่จำกัดตายตัว ขึ้นอยู่กับจำนวนเวลาที่มีและธรรมชาติของโครงการ บางทีโครงการก็ใช้เวลา 3 ชั่วโมง บางทีก็ใช้เวลา 12 สัปดาห์ แต่จะสั้นหรือยาวอย่างไรก็มีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นความสนใจ (Stimulus) เป็นการอภิปรายเบื้องต้นและแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับโครงการว่าใช้เวลาเท่าใด รายละเอียดของโครงการมีอะไรบ้าง
2. ขั้นเตรียมโครงการ (definition of the project objective) เป็นการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการว่าจะใช้เวลาเท่าไร รายละเอียดของโครงการมีอะไรบ้าง
3. ขั้นฝึกทักษะที่จำเป็น (practice) บางโครงการต้องการทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการ จำต้องมีการฝึกทักษะเหล่านี้ก่อน เช่น การสัมภาษณ์
4. ขั้นเตรียมวัสดุอุปกรณ์ (design of written materials)
5. ขั้นกิจกรรมกลุ่ม (group activities)
6. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล (collecting information)
7. ขั้นสรุปผลการดำเนินการ (organization)
8. ขั้นเสนอโครงการ (final presentation)

แคทซ์ (Katz. 1993 : 18) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการ เป็นการศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่เด็กมีความสนใจจะศึกษาตัวเขาเอง จากสภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริงที่อยู่รอบตัวเขาซึ่งจะทำให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโต้แย้งต่อรองกับครูในเรื่องต่อไปนี้

1. การเลือกคำถามที่ต้องการจะศึกษาค้นคว้า
2. วิธีการที่จะใช้ค้นหาคำตอบ
3. วิธีการที่จะเสนอคำตอบ หรือผลงานที่ค้นพบคำตอบแล้ว เช่น วาดภาพ

ระบายนี

แคทซ์ และชาร์ด (เปลว ปุริสาร. 2543 : 19 - 20; อ้างอิงจาก Katz and Chard. 1994 Engaging Children's minds : The project approach) กล่าวถึงการสอนแบบโครงการว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ (mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายถึงความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้สึกสุนทรียศาสตร์ แคทซ์และชาร์ด (Katz and Chard) ได้เสนอว่าในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยโดยใช้การสอนแบบโครงการควรมีเป้าหมายหลัก 5 ประการคือ

1. เป้าหมายทางสติปัญญา และเป้าหมายทางจิตใจของเด็ก การจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลในปัจจุบันมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แคบเฉพาะเนื้อหาวิชาการ ให้เด็กเล็ก ๆ ฝึกทักษะการอ่าน เขียน เรียงเลข (the three R's) เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเรียนการสอนในชั้นสูงต่อไป เป็นการมุ่งเน้นหนักเฉพาะทางด้านวิชาการ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่เด็กทุกคนจะสามารถทำได้เหมือนกันตามที่ครูตั้งเกณฑ์ไว้ ลักษณะที่สอง การสอนแบบดั้งเดิม (Traditional Kindergarten Approach) คือการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม มุ่งให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย เรียนรู้ผ่านการเล่นตามพัฒนาการที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก เชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนอนุบาลต้องมี 2 ลักษณะอยู่ด้วยกัน คือในขณะที่เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็กควรจะได้เข้าใจประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้งไม่ใช่การเล่นอย่างสนุกสนาน และไม่มีเป้าหมาย (Spontaneous play) ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนในระดับนี้จึงมุ่งให้เด็กพัฒนาความรู้ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา และปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเห็น (Dispositions) ให้เด็ก

2. ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of activities) แคทซ์ และชาร์ด (Katz and Chard) กล่าวว่าการสอนแบบโครงการจะทำให้เด็กวัยอนุบาล ได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมวิชาการและกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ

3. โรงเรียนคือส่วนหนึ่งของชีวิต (School as life) การเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเด็ก ไม่ใช่แยกออกจากชีวิตประจำวันทั่วไป กิจกรรมในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรมการดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบ ๆ ตัวเด็ก

4. ห้องเรียนเป็นชุมชนหนึ่งของเด็ก ๆ (Community ethos in the class) เด็ก ๆ ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะ ความรู้ความเข้าใจความเชื่อของเขา ในการสอนแบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เด็กเรียนรู้ความแตกต่างของตนเองกับเพื่อน ๆ

5. การสอนเป็นสิ่งท้าทายครู (teacher as a challenge) ในการสอนแบบโครงการครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก โครงการบางโครงการครูเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก ครูร่วมกันกับเด็กคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน

แคทซ์ และชาร์ด (Katz and Chard) เปรียบเทียบการสอนปกติ (systematic instruction) กับการสอนแบบโครงการดังแสดงต่อไปนี้

1. การสอนปกติเป็นการแสวงหาความรู้ทักษะที่ใช้แรงจูงใจจากภายนอก ขณะที่สอนแบบโครงการเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่และใช้แรงจูงใจจากภายในตัวเด็กเอง
2. ในการสอนปกติ เด็กทำงานเพื่อหวังรางวัลหวังคะแนนจากครู ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กทำงานเพราะความต้องการและความสนใจของเขาเอง
3. ในการสอนปกติ ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กเป็นคนเลือกที่จะทำกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูเตรียมไว้
4. ในการเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้มีความรู้ความสามารถแล้วถ่ายทอดสู่เด็ก ขณะที่การสอนแบบโครงการเด็กจะถูกมองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ครูเป็นผู้คอยช่วยกระตุ้นให้เด็กพัฒนาในบางจุดที่ด้อยอยู่
5. การเรียนการสอนปกติ ครูเป็นผู้สร้างเด็กให้เกิดการเรียนรู้ และมีผลสำเร็จทางการเรียนที่ดี ขณะที่การสอนแบบโครงการทั้งครูและเด็กร่วมกันสร้างการเรียนรู้และผลสำเร็จทางการเรียน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม

การจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อม ต้องการทักษะ, ต้องการแรงดลใจจากภายนอก	การจัดประสบการณ์แบบโครงการประยุกต์ ทักษะนำมาใช้, ต้องการแรงดลใจจากภายใน
● ความตั้งใจในการทำงานของเด็กมาจากครู และรางวัลเป็นแหล่งของแรงดลใจภายนอก ● ครูเป็นผู้เลือกกิจกรรมการเรียน และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เห็นว่าเหมาะสมกับระดับที่ศึกษา ● ครูเป็นผู้สามารถกำหนดการเรียนรู้ และความสำเร็จของเด็ก	● ความสนใจของเด็ก และการให้เด็กได้มีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมความมานะพยายาม และเป็นแรงดลใจภายในที่สำคัญ ● เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดเตรียมโดยคัดหาระดับที่เหมาะสมและท้าทาย ● เด็กเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ● เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และประเมินความสำเร็จของตนเองร่วมกับครู

ที่มา : (เปลว ปุริสาร 2543 : 21; อ้างอิงจาก Katz and Chard 1994. Engaging Children's minds : The Project Approach)

นอกจากนี้ยังกล่าวว่า การสอนแบบโครงการ มีสาระสำคัญดังนี้

1. หัวข้อโครงการ (topic) และการเลือกหัวข้อของโครงการ หัวข้อโครงการต้องการจากความสนใจและความต้องการของเด็ก ครูมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อโครงการดังนี้
 - 1.1 เป็นหัวข้อที่เด็กทุกคน หรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
 - 1.2 มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวข้อโครงการ
 - 1.3 เป็นหัวข้อที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
 - 1.4 เป็นหัวข้อที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูล

ข้อเท็จจริงได้

- 1.5 เป็นเรื่องที่เป็นจริง สามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับเรื่องนั้นได้
 - 1.6 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือกันทำงาน
 - 1.7 เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือของเล่นสมมติ
 - 1.8 เป็นหัวข้อที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
 - 1.9 เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้
 - 1.10 ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ
2. กิจกรรมหลัก ๆ ในการสอนแบบโครงการ (project approach) ในโครงการใดโครงการหนึ่ง กิจกรรมที่เป็นหลักในโครงการนั้นประกอบด้วย
 - 2.1 กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า (Investigation activities)
 - 2.2 กิจกรรมสร้าง (construction activities)
 - 2.3 การเล่นสมมติ (dramatic play)
3. โอกาสแห่งการเรียนรู้ (learning opportunities) การสอนแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างหลากหลายผ่านกิจกรรมของโครงการ เช่น การแสดงออกทางภาษา การเล่าเรื่อง การอ่าน การเขียน ทางคณิตศาสตร์ เช่น การเปรียบเทียบ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสร้าง หรือการเล่นอื่น ๆ สิ่ง que เด็กจะได้เรียนรู้และเกิดการพัฒนาในการสอนแบบโครงการ คือ
 - 3.1 ความรู้ (knowledge)
 - 3.2 ทักษะ (skills)
 - 3.3 คุณลักษณะการอยากรู้ อยากเห็น (disposition)
 - 3.4 ความรู้สึก (feelings)
4. เด็กเป็นผู้เลือก (Children making ego ices) ในการสอนแบบโครงการเด็กมีโอกาสในการเลือกหลาย ๆ ทาง สิ่งที่เด็กเลือกก่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ทางสติปัญญา (cognitive) พัฒนาการทางสุนทรียศาสตร์ (aesthetic) พัฒนาการทางสังคม (social) พัฒนาการทางอารมณ์ (emotional) และพัฒนาการทางจริยธรรม (Inoral) ผลทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบางประการเกิดขึ้นในกระบวนการแก้ปัญหาของเด็กบางประการ

เกิดจากผลการทำงานตามกระบวนการแก้ปัญหา ที่ได้พบกับความสำเร็จและความล้มเหลว เด็ก
มีโอกาที่จะเลือกในหลาย ๆ ทางคือ

- 4.1 โอกาสในการเลือกงานที่จะทำ
- 4.2 โอกาสในการเลือกเวลาที่จะทำ
- 4.3 โอกาสในการเลือกสถานที่ที่จะทำ
- 4.4 โอกาสในการเลือกเพื่อนที่จะทำงานด้วย

5. บทบาทครู (The role of teacher) ครูเป็นผู้เฝ้าติดตามความสนใจของเด็กจัด
เตรียมกิจกรรมตามความต้องการของเด็กและเป็นผู้คอยช่วยเหลือในการแก้ปัญหาของเด็ก กระตุ้น
ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

6. การจัดนิทรรศการในห้องเรียน (classroom display) ห้องเรียนในการสอน
แบบนี้จัดแตกต่าง โดยผลงานของเด็กจะแสดงกระบวนการทำงานของเด็ก นอกจากนี้จะให้ผู้อื่น
เห็นถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กระลึกถึงสิ่งที่ตนเองทำงาน
อยู่ทำให้เด็กสามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึก

7. ระยะต่าง ๆ ของโครงการ (phase of project work)

- 7.1 ระยะที่ 1 วางแผน / เริ่มต้นโครงการ (planning and getting started)
- 7.2 ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ (project in progress)
- 7.3 ระยะที่ 3 คิดทบทวนและสรุป (reflecting and conclusions)

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบที่เปิด
โอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง โดยการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาตาม
ความสนใจ แล้วใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการศึกษาความรู้ตามวิธีการของตน สรุปหลักการใน
การสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. เด็กศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไปรายละเอียดของเรื่องนั้นๆ
จนพบคำตอบที่ต้องการ
2. เรื่องที่เด็กศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเป็นผู้เลือกเองตามความสนใจ ประเด็นที่
ศึกษาก็เป็นประเด็นที่เด็กตั้งคำถามขึ้นเอง
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่
ศึกษานั้นโดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด จากแหล่งความรู้เบื้องต้น
4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้ระยะเวลาที่ยาวนานอย่าง
เพียงพอตามความสนใจของเด็กเพื่อที่จะให้เด็กค้นพบคำตอบ และคลี่คลายความสงสัยใคร่รู้
5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เด็กได้ประสบกับทั้งความสำเร็จ และความ
ล้มเหลวในวิธีการแสวงหาความรู้ตามวิธีการของเด็กเอง

6. เมื่อเด็กได้ค้นพบคำตอบแล้ว เด็กจะนำความรู้ใหม่ที่ได้นั้นมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของเด็กเอง อาจจะเป็นงานเขียน งานวาดภาพระบายสี การสร้างแบบจำลอง การเล่นเกม ละคร การทำหนังสือหรือรูปแบบอื่นๆ

7. เด็กได้นำเสนอความรู้ต่อเพื่อนๆ อันจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกระบวนการศึกษาของตน และเกิดความภูมิใจในความสำเร็จนั้น

ปัทมา ศุภกานีต (2545 : 39) ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ให้ระยะเวลาในการเรียนรู้ตามความสนใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ เด็กได้ร่วมกันคิด วางแผน แก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อันเป็นผลมาจากความตื่นเต้นท้าทายและน่าสนใจของโครงการ

สรุปได้ว่า ลักษณะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก เด็กได้คิด วางแผน สืบค้น ทดลอง ร่วมกัน เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่อยากรู้ และเด็กสามารถคิดหัวเรื่อง เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากสิ่งที่ตนกระทำให้ผู้อื่นรับทราบได้

2.4.4 ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบโครงการ

การจัดประสบการณ์แบบโครงการแบ่งขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการออกเป็นระยะได้ 4 ระยะที่สำคัญ (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 62 - 63; อ้างอิงจาก Katz and Chard. 1994)

1. ระยะเตรียมการวางแผนเข้าสู่โครงการ (Preliminart planning)

เป็นระยะที่เด็กและครูใช้เวลาในการพูดคุยเพื่อค้นหาหัวข้อ และคัดเลือกหัวข้อสำหรับทำโครงการ หัวข้ออาจจะมาจากเด็กหรือครูเป็นผู้เสนอ ในระยะแรกที่เด็กยังไม่มีประสบการณ์ ครูอาจจะเสนอหัวข้อที่คิดว่าเด็คน่าจะสนใจและมีคุณค่าในการเรียนรู้โดยมีเกณฑ์ในการเลือกหัวข้อดังต่อไปนี้

1.1 หัวข้อควรจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิตประจำวันของเด็กอย่างน้อยที่สุดเด็กจะมีความคุ้นเคยกับหัวข้อ เพื่อเด็กจะสามารถตั้งคำถามเกี่ยวกับหัวข้อได้มีการส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านการอ่านออกเขียนได้และจำนวนและควรที่จะบูรณาการวิชาต่างๆ เข้าไป เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษา และศิลปะ

1.2 หัวข้อควรจะมีคุณค่าเพียงพอที่จะให้เด็กได้ใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์

1.3 หัวข้อสามารถค้นคว้าหรือทดสอบในโรงเรียนมากกว่าที่ไปทำที่บ้าน

2. ระยะเริ่มต้นโครงการ (Getting project start)

เมื่อหัวข้อได้รับการคัดเลือกแล้ว ครูมักจะเริ่มต้นด้วยการสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ (Web) หรือแผนภูมิความคิด (Concept map) โดยใช้การระดมสมองเพื่อวางแผนในการศึกษาและร่วมกันตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบโดยการสืบสอบ ในระยะนี้มักจะเป็นระยะที่เด็กทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวข้อที่กำลังศึกษาอยู่

3. ระยะดำเนินโครงการ (Project in progress) ระยะนี้ประกอบด้วยการสืบค้นโดยตรง มักจะมีการทัศนศึกษา เพื่อค้นหาหาข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ และใช้กิจกรรมศิลปะ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์ การก่อสร้าง และกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทดลอง การทดสอบต่างๆ ในระยะนี้เด็กจะได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่จากการศึกษาในโครงการมีการทดสอบ สมมติฐาน และปรับปรุงแก้ไขผลงานที่ทำในโครงการให้เป็นผลสำเร็จ เด็กมักจะใช้เวลาทำโครงการในระยะนี้ยาวนานกว่าทุกระยะ

4. ระยะสรุปและอภิปรายผลโครงการ (Consolidating project) ระยะนี้ประกอบด้วยการเตรียมการนำเสนอผลการศึกษาในโครงการในรูปแบบต่างๆ เช่น การแสดง การจัดนิทรรศการ การสาธิต เพื่อให้ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ ได้ชมผลงานและกิจกรรมที่จัดขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วเด็กและครูจะร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้จากโครงการ และวางแผนเตรียมการสำหรับศึกษาในโครงการอื่นต่อไป

วัฒนา มัคคสมัน (2544 : 2 - 7) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ดังนี้

การจัดรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยโครงการ

3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

- 1.1 สร้าง / สังเกตความสนใจของเด็ก
- 1.2 เด็กกำหนดหัวข้อโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

- 2.1 เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา
- 2.2 เด็กตั้งสมมติฐานเบื้องต้น
- 2.3 เด็กทดสอบสมมติฐานเบื้องต้น
- 2.4 เด็กตรวจสอบสมมติฐาน

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

- 3.1 สิ้นสุดความสนใจ
- 3.2 นำเสนอผลงาน
- 3.3 สิ้นสุดโครงการและกำหนดโครงการใหม่

เปลว ปุริสาร (2543 : 23 - 24) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบโครงการ ออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เตรียมเข้าสู่โครงการ

เป็นการเชิญชวนให้เด็กเสนอหัวข้อที่น่าสนใจและร่วมกันกำหนดคำถาม เพื่อค้นหาคำตอบ

ระยะที่ 2 ระยะเริ่มต้นโครงการ

เป็นการจัดคำถามในรูปแบบของ web เพื่อเป็นแนวทางแสวงหาคำตอบ หรือค้นหาความรู้

ระยะที่ 3 ระยะพัฒนาโครงการ

เป็นการค้นหาความรู้ของเด็ก โครงการศึกษาดูงาน แล้ววางแผนนำเสนอ ผลงาน

ระยะที่ 4 สรุปและอภิปรายผลโครงการร่วมกัน

จัดการแสดงผลงานของเด็กที่ทำจากโครงการ แล้วมีการประเมินความสำเร็จ ของโครงการ เพื่อนำปัญหาอุปสรรคมาหาทางแก้ไขร่วมกัน

พัชรี ผลโยธิน (2542 : 82 - 84) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์แบบโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจของเด็ก

เด็กและครูใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อเลือกหัวเรื่องที่ทำการ สืบค้นหัวข้อเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู หรือเด็กและครูร่วมกัน โดยใช้หลักการในการเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

1. เลือกหัวเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ทุกวัน อย่างน้อยเด็ก ประมาณ 2-3 คน ควรจะคุ้นเคยกับหัวเรื่อง และจะช่วยในการตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับหัวเรื่อง

2. เลือกหัวเรื่องที่มีคุณค่าสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก และมีแหล่งข้อมูลใน ห้องถิ่นเพียงพอที่จะทำให้เด็กสามารถสืบค้นแหล่งข้อมูลในการทำโครงการ

3. ทักษะพื้นฐานทางการเรียนรู้หนังสือและจำนวน การบูรณาการอยู่ในหัว เรื่องที่ทำโครงการ รวมทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษา เช่น การถามคำถาม การนับ การทำกราฟ การสังเกต การสังเกตซ์ภาพ การสังเกตด้วยการวาดภาพ การสร้าง การปั้น การ ประดิษฐ์ ฯลฯ

4. หัวเรื่องที่เลือกควรใช้เวลาทำโครงการได้อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และ เหมาะที่จะทำการสำรวจค้นคว้าที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน

เมื่อได้หัวเรื่องแล้วครูควรเริ่มทำแผนที่ทางความคิด (Mindmap) หรือใยแมงมุมเพื่อระดมความคิดกับเด็กในหัวเรื่องนี้และจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ข้อมูลต่างๆ ที่ได้สามารถใช้ในการสรุป อภิปรายระหว่างการทำโครงการและสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก ในช่วงการอภิปรายระดมความคิดครูจะทราบว่า เด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใดตามความเหมาะสมของวัยเด็ก เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียน เล่นบทบาทสมมติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการ สืบค้นหาคำตอบ จดหมาย เกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้นจะถูกส่งไปยังบ้านเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องของการโครงการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพิ่มให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรีและบทบาทสมมติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วยการสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ระยะนี้ถือว่าเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลในการสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษานอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรท้องถิ่นเพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิดและบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟแผนภูมิ หรือสร้างแบบต่างๆ สืบค้น คัดตะเภา มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมติ เพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้ใหม่ที่ได้

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับและแลกเปลี่ยนโครงการ

เป็นระยะสรุปโครงการ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงานและผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดงการค้นพบและจัดทำสิ่งต่าง ๆ สันทนา เล่นบทบาทสมมติ การแสดงละคร การนำเสนอผลงานหรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการทำโครงการ เช่น การก่อสร้าง การประดิษฐ์ งานศิลปะ งานกลุ่ม งานเดี่ยว ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เช่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหารและบุคคลอื่น ๆ ได้เห็น ครูจะช่วยเหลือวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาจัดแสดง ช่วยให้เกิดทบทวนและประเมินโครงการครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการความรู้ใหม่ที่ได้ ผ่านทางศิลปะทางละคร สุดท้ายครูนำความคิดและความสนใจของเด็กไปสู่การสรุปโครงการและอาจนำไปสู่หัวข้อโครงการต่อไป

ลำดวน ปันสันเทียะ (2545 : 29) การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เกิดจากความสนใจและความต้องการของเด็ก เด็กได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรม ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีการนำเสนอผลงานที่ตนเองทำ ทำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหา มีพัฒนาการในการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่น ๆ เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของเด็กทำให้เด็กคิดทดลอง ค้นคว้า เพื่อตอบสนองต่อความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง ซึ่งเด็กสามารถค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แต่ผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้เมื่อครู ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กที่กระตุ้นและสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยและจะสามารถนำครูไปสู่การเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้วย

2.4.5 กิจกรรมที่สำคัญในการจัดกิจกรรมแบบโครงการ

ชาร์ค (พัชรีย์ ผลโยธิน. 2542 : 80 - 81; อ้างอิงจาก Chard. 1994 : The project approach : A second practical guide for teacher.) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและเกิดการเรียนรู้ได้ กิจกรรมที่สำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการประกอบด้วย

1. การอภิปรายกลุ่ม ในการทำโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็ก และช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนสิ่งที่ตนเองทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสดูแลเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. การศึกษานอกสถานที่หรืองานในภาคสนาม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญขอการทำ โครงการสำหรับเด็กปฐมวัย ไม่จำเป็นต้องเสียเงินจำนวนมาก เพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกลๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาเด็กไปศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่อยู่รอบๆ บริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณ งานบริการต่าง ๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์เรียนรู้ขั้นแรกของการศึกษาค้นคว้า

3. การนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กจะสามารถทบทวนประสบการณ์ในหัวเรื่องที่ตนเองสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างจากเพื่อน รวมทั้งการแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่องนั้น ๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการอันหลากหลาย เสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้นไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมบทบาทสมมติและการก่อสร้างแบบต่าง ๆ

4. การสืบค้นงานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้าข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่เด็กสนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน สามารถหาคำตอบด้วยการศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุดทำการศึกษาค้นคว้า

5. การจัดแสดงสามารถทำได้หลายรูปแบบอาจใช้ฝาผนัง หรือป้ายจัดแสดงผลงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้น โดยจัดให้มีการอภิปรายหรือการจัดแสดง ที่จะเปิดโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องการทำโครงการต่างๆ ตามความสนใจได้มีการร่วมมือกันในการวางแผนในการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ เพื่อค้นหาคำตอบที่เด็กต้องการ

ลำดับนี้ ปั่นสันเทียะ (2545 : 20) จะเห็นได้ว่า กิจกรรมหลักที่สำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ เป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอน เน้นประสบการณ์ตรง มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการลงมือปฏิบัติและการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เลือกทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจได้ มีการร่วมมือกันในการวางแผน ในการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ เพื่อค้นหาคำตอบที่เด็กต้องการ

ชาร์ต (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 64 - 64; อ้างอิงจาก Chard 1992. The project approach : a practical guide for teachers) ได้เสนอกิจกรรมที่สำคัญในโครงการไว้ 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการพูดคุยสนทนาสำหรับเด็กปฐมวัย การพูดคุยสนทนาเป็นกิจกรรมที่สำคัญมากเพราะนำมาสู่การพัฒนาในโครงการ โดยเฉพาะการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันในห้องเรียนหรือในกลุ่มเด็กจะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดได้ดีขึ้นและช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ในโครงการรวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความคิด และรับรู้ความคิดของผู้อื่น

2. กิจกรรมการปฏิบัติงานภาคสนามหรือทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ กับเด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งของ รวมถึงการไปทัศนศึกษาสถานที่ต่างๆ ที่จะทำให้เด็กได้ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษา การปฏิบัติงานภาคสนามจึงเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เห็นได้ฟัง ได้ดู ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น ได้ชิมรส กับสิ่งที่น่าสนใจ จึงเป็นเสมือนการคิดค้นทดลองซึ่งการทำงานในภาคสนามหรือการทัศนศึกษาอาจอยู่ในบริเวณโรงเรียน

3. กิจกรรมนำเสนอเป็นกิจกรรมที่เด็กถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ที่มีเกี่ยวกับหัวข้อ โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น การวาด การปั้น การประดิษฐ์ การสร้าง การแสดง การร้องเพลงและอื่นๆ

4. กิจกรรมค้นคว้า เป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เช่น ของจริง และทุติยภูมิ เช่น หนังสือ สื่อการเรียนรู้ต่างๆ กิจกรรมการค้นคว้าจะทำให้เด็กได้พัฒนาความรู้ทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ และสนับสนุนการทำงานในโครงการให้บรรลุเป้าหมาย

5. กิจกรรมการจัดแสดง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้นำเสนอผลงานในโครงการออกเผยแพร่ และทำให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครู เพื่อน ๆ และผู้สนใจได้เข้าใจการเรียนรู้ในโครงการโดยส่วนใหญ่กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นในระยะสิ้นสุดโครงการ ในรูปแบบนิทรรศการ การแสดงผลงาน การแสดงละคร บทบาทสมมติ การสาธิตผลงาน เป็นต้น

ปัทมา ศุภกานี (2545 : 40 - 41) กิจกรรมที่สำคัญในโครงการ 5 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงมีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ฝึกทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ และฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเด็กเอง

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการนั้น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้เด็กได้มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย และมีประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของจอห์น ดิวอี้ ที่ให้ความเห็นว่า เด็กเรียนรู้จากการกระทำและมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มาจากความสนใจของเด็กจะได้ร่วมมือกันวางแผนคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งเพียงพอที่จะทำให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมการทำงาน และการแก้ปัญหาาร่วมกัน จากการวางแผนค้นคว้า ทดลอง การทำงานและการแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาแล้วยังเป็นการส่งเสริมทักษะในการทำงาน การปรับตัวและการอยู่ร่วมกันอีกด้วย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของไวทือตสกี ที่เชื่อว่าเด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาได้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้แบบโครงการมีความสำคัญต่อเด็กมาก เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านการคิด วางแผนและตัดสินใจร่วมกันอย่างใช้เหตุผล ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับจอห์น ดิวอี้ และไวทือตสกี ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และการคิดเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรงและการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย

2.4.6 หลักการที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

สัจจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (อุทัย บุญโท. 2544 : 26 - 27; อ้างอิงจากสัจจินดา ขจรรุ่งศิลป์. ม.ป.ป. : 8 - 9) กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์แบบโครงการ มีหลักการที่สำคัญที่จะต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. ควรเป็นการริเริ่มโดยผู้เขียนหรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ (Student Initiative) ครูมีหน้าที่ในการสนับสนุนช่วยเหลือและเอื้ออำนวยให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ ครูต้องช่วยเด็กคิดริเริ่มในระยะแรกเริ่ม และเร้าในสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับเด็กโยงเข้าสู่สิ่งที่สัมพันธ์กับตัวเด็กให้มากที่สุด จากนั้นครูค่อยๆ ถอยบทบาทของการเป็นผู้ริเริ่มและเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเอง
2. เด็กเป็นผู้ลงมือในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Active Learning) โดยมีครูให้การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังใจ ความเชื่อมั่น ส่งเสริมโดยการรวบรวมเอกสาร หนังสือ สารานุกรมและแหล่งข้อมูลที่เด็กสามารถไปค้นหาความรู้ และมีประสบการณ์ตรงที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) เด็กเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ จะโดยการสังเกต การเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง การตอบคำถาม การซักถาม การแสดงความเห็น การปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมกลุ่ม การแก้ปัญหาาร่วมกัน การค้นคว้า การ

ทดลอง การสร้างผลงาน การหาความรู้จากแหล่งต่างๆ การจัดกระบวนการเก็บและรวบรวมข้อมูล

4. การบันทึกกระบวนการเรียนรู้หรือร่องรอยการเรียนรู้และผลงานของเด็ก (Record Process of Learning and Product) จะเป็นภาพที่ฉายหรือเป็นการสะท้อนให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง การมองเห็นคุณค่าของการทำงาน การปฏิบัติด้วยตนเอง การศึกษาค้นคว้า การบันทึกผลงานจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้เรียนและผู้สอนในการมอย้อนไปอดีต ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับวิวัฒนาการหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงของการทำงานโครงการต่อไป การบันทึกผลงานนั้นจะเป็นโดยการบันทึกภาพนิ่ง การบันทึกการเคลื่อนไหว (การถ่ายทำวิดีโอ) การบันทึกเสียง (การถอดเทปออกเป็นข้อความสำคัญๆ และเขียนคำบรรยายประกอบภาพถ่าย) ภาพที่ฉายถึงเป็นกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียนในสิ่งที่แวดล้อมต่างๆ ประกอบกับผลงานของนักเรียนในการจัดแสดงนิทรรศการจะส่งเสริมให้งานนิทรรศการนั้นมีคุณค่าและเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ภาคภูมิใจของนักเรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้บริหาร

5. การจัดนิทรรศการ การแสดงผลงานและการรวบรวมผลงานของเด็ก (Exhibitioner Documentation) รวบรวมผลงานของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการขีดเขียน การละเล่น สีของเด็กวัย 3 ขวบ ภาพวาด งานปั้น การทำหุ่นจำลอง หน้ากาก หัวหุ่น การเขียนแผนผัง การแต่งเรื่องราว การเขียนเรื่องสั้น โคลงกลอน การแสดง การแต่งเพลง การจัดบอร์ด นิทรรศการของนักเรียนในชั้นเรียนที่สูงขึ้นเป็นสำคัญ ในการแสดงถึงผลงานของการจัดการสอนแบบโครงการ ครูอาจช่วยนักเรียน ตกแต่งหรือเสริมผลงานของเด็กให้ดูเด่นเป็นสัดส่วน เช่น รูปที่เกิดจากการประดิษฐ์ของเด็กไม่ว่าจะเป็นรูปตัดปะ รูปวาด ถ้ามีการสอนทำกรอบรูปโดยกระดาษสีอ่อนหรือกระดาษที่แข็ง การฉีกสเปรย์แลคเกอร์หรือมาแลคเกอร์เคลือบผลงานนั้น ก็จะทำให้ผลงานของเด็กดูโดดเด่นขึ้นในการจัดแสดงผลงานของเด็กจากการทำโครงการ

6. การประเมินผลการเรียนการสอนเชิงโครงการ ครูควรให้น้ำหนักการประเมินผลของผู้เรียนที่เด็กมีความพยายามอดุสาหะ อดทนในการศึกษาค้นคว้า การร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนตลอดจนการทำงานอย่างเต็มศักยภาพในเด็กแต่ละคน การประเมินผลเด็กควรคำนึงถึงทั้งกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ตลอดจนโครงการและผลงานในขั้นสุดท้ายของเด็ก

7. ความสมดุล การจัดกิจกรรมโครงการต้องคำนึงถึงความสมดุลในสิ่งต่อไปนี้ คือ ความสมดุลระหว่างกิจกรรมและพัฒนาการ ความสมดุลระหว่างการเรียนรู้และความเพลิดเพลิน ความสมดุลระหว่างกิจกรรมและเวลาความสมดุลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและระบบบริหารในเรื่องของตารางเวลาในโรงเรียน

ดังนั้นหลักการสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ คือการจัดกิจกรรมที่ต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างในการให้เด็กได้ศึกษา แหล่ง ข้อมูลที่หลากหลาย และการให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการลงมือปฏิบัติกระบวนการทำโครงการและผู้ที่นำกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการไปใช้ต้องสังเกตและจด

บันทึกสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมโดยมีร่องรอยการบันทึกเนื้อหาสาระของเด็ก การถ่ายภาพ ถ่ายวีดีโอ เครื่องบันทึกเสียงจะทำให้ข้อมูลสาระการเรียนรู้ที่ได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากการเรียนรู้แบบโครงการ

2.4.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแบบโครงการ

งานวิจัยต่างประเทศ

คอลลิง (เปลว ปุริสาร. 2543 : 25; อ้างอิงจาก Collings. 1923) ได้ทำการศึกษาวิจัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการในระยะแรกของการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์พบว่าเด็กในกลุ่มทดลองที่ใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ สามารถทำคะแนนการสอบด้วย แบบทดสอบมาตรฐานที่เน้นการเขียนการอ่าน และคณิตศาสตร์ได้สูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมที่มาจากการสอนที่เน้นการอ่านเขียนโดยตรงและมีทักษะทางสังคมมีทัศนคติที่ดี และพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสังคม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนั้นนำไปสู่แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา โดยเน้นการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

การ์ดเนอร์ (เปลว ปุริสาร. 2543 : 25; อ้างอิงจาก Gardner. 1999 : 71 - 80) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาให้กับเด็กทั้ง 8 ด้านได้อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 8 ด้านของทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญาที่สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

แรบบิท (จิรภรณ์ วสุวัต. 2540 : 72; อ้างอิงจาก Rabitti. 1992 Preschool at "La Viletta") ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Viletta ประเทศอิตาลี พบว่าบทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในโครงการ กล่าวคือครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนา ความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการศึกษาวิจัย แสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดประสบการณ์แบบโครงการอย่างมาก และบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมอีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

วัฒนา มัคคสมัน (2539 : 121) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่าการจัดประสบการณ์แบบโครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง

จิรภรณ์ วสุวัต (2540 : 163) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ได้ทดลองใช้โปรแกรม และประเมินระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกับระดับ 2 โดยใช้การจูงใจหรือความร่วมมือและด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 โดยพิจารณาความเหมือนทางความคิดหรือประสบการณ์ของเด็กวัยอนุบาลกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษาวิจัย พบว่าโปรแกรมฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมระดับจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านให้พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เปลว ปุริสาร (2543 : 49 - 50) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการพบว่ากิจกรรมและลำดับขั้นตอนในการเรียนรู้ทั้ง 4 ระยะของการจัดประสบการณ์แบบโครงการนั้น ส่งเสริมให้เด็กได้เผชิญกับปัญหาและเรียนรู้วิธีที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่พบจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจด้วยตนเอง และรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กปฐมวัยที่มีระดับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงและต่ำหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

ผู้วิจัยมีความสนใจดำเนินเนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน จากการเป็นผู้ริเริ่มตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งมีสาระการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และริเริ่มจากสิ่งที่เด็กสนใจและต้องการค้นหาคำตอบจากสิ่งนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้คิดวางแผนค้นหา ลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรงที่จะนำข้อมูลเนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นโดยตรงจากเด็กริเริ่มภายในห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นจริงภายในห้องเรียนสามารถนำมาใช้เป็นหลักสูตรในห้องเรียน โดยเด็กเป็นผู้คิดและปฏิบัติได้โดยผู้วิจัยสังเกตและจดบันทึกสภาพการเรียนรู้ซึ่งจะนำมาสู่สาระการเรียนรู้ที่ได้จากเด็กริเริ่มอย่างแท้จริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยมีบทบาทในการเป็นผู้ดำเนินการการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งประกอบด้วย การบันทึกข้อมูลเนื้อหาสาระเชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่บันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่บันทึกไว้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นนัยยะในการพัฒนาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากการริเริ่มร่วมกันของกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กคิด วิเคราะห์ ค้นคว้า ทดสอบด้วยตนเองในเนื้อหาสาระที่สนใจและต้องการเรียนรู้ จนเกิดองค์ความรู้ในเรื่องนั้นด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล เขตสาทร กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสาระการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
2. แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
3. กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (อายุ 3 - 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) กำหนดการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลศึกษา

2. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการของ ผศ. ดร. พัชรีย์ ผลโยธิน และดร.วรรณาท รักสกุลไทย (2542) ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540) ดร. วัฒนา มัคคสมัน (2539) เปลว ปุริสาร (2543) จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ปัทมา ศุภกานันต์ (2545) อำพวรรณ เนียมคำ (2545) ลำดวน ปันสันเทียะ (2545) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

3. สังเกตการจัดกิจกรรมแบบโครงการ ณ โรงเรียนเกษมพิทยาและโรงเรียนอุดมวิทยา บ้านโป่ง ราชบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้แก่เด็ก

4. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมแบบโครงการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

5. สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งกำหนดขั้นตอนดำเนินการ เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ

1. สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้เด็กเกิดการสนใจและต้องการเรียนรู้

2. เด็กเสนอหัวเรื่องที่สนใจ

3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม

4. แจกข่าวสารถึงผู้ปกครอง

5. กำหนดประเด็นที่จะศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

1. สรุปประเด็นปัญหาที่จะศึกษา

2. เลือกประเด็นที่จะศึกษา

3. ตั้งสมมติฐาน

4. วางแผนสืบค้นประเด็นที่จะศึกษา

5. สรุปความรู้ที่ได้ศึกษา

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ

1. สรุปความรู้ความเข้าใจที่ได้ศึกษา
2. นำเสนอผลงาน / จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนประสบการณ์
3. ประเมิน / อภิปรายผลการทำโครงการ
4. วางแผนเข้าสู่โครงการใหม่
6. สร้างคู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วยคำชี้แจงการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ แนวทางการดำเนินการ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
7. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการและคู่มือการใช้แผนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แต่ได้คืนมาเพียง 4 ท่านเท่านั้น ดังนี้

- อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล)
- อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเทพารักษ์
- อาจารย์เปลว ปุริสาร	อาจารย์โรงเรียนบ้านจานทองกวาววิทยา
- อาจารย์ปัทมา ศุภกานี	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลชนานันท์

 เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
8. ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
9. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี จำนวน 21 คน เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม
10. จัดพิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อใช้ในการทดลอง

ขั้นตอนในการสร้างแบบการบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และการบันทึกสาระการเรียนรู้
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อที่ 1 และ 2 มาสร้างเป็นแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างดังภาคผนวก
4. นำแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบจำนวน 2 ท่าน ดังนี้

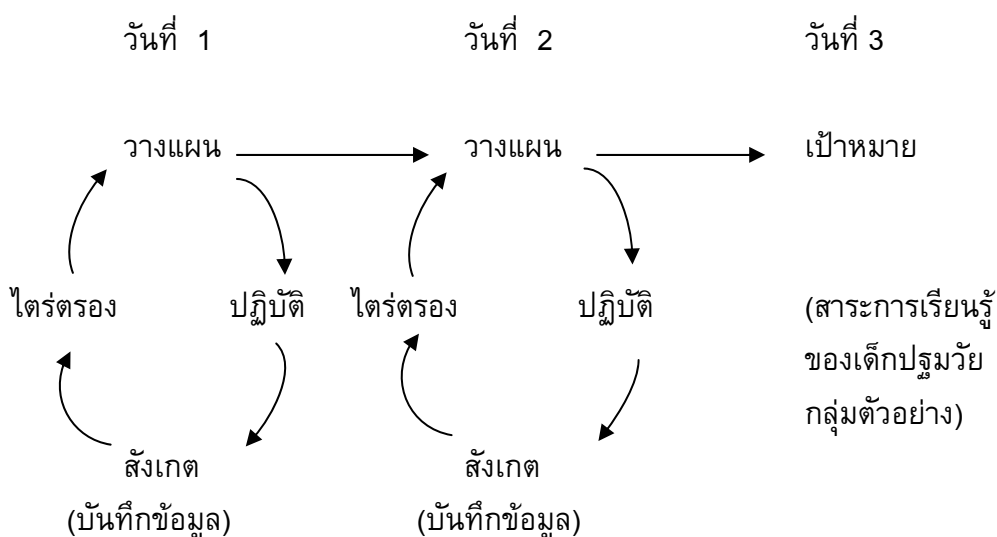
- ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล)
- อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์

5. แก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

6. นำแบบการบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างไปทำการสังเกตและบันทึกข้อมูลเพื่อฝึกการบันทึกข้อมูล และไตร่ตรองในแต่ละครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว และเก็บข้อมูลจากสภาพที่เป็นจริงขณะวิจัย โดยผู้วิจัยนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีหลักการดำเนินการตามเอกสารของ ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์ ซึ่ง (ปฤษฎา สุริยวงศ์. 2544 : 41; อ้างอิงจาก ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์) ผู้วิจัยนำหลักการมาปรับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบของงานวิจัยที่ยึดหลักการใหญ่ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ คือการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observe) และการไตร่ตรอง (Reflection) มาใช้ในการศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ การวิจัยนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจดบันทึกสภาพการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรมซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการดังแสดงในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ดำเนินการศึกษา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที กลุ่มตัวอย่างจะเข้าร่วมทำกิจกรรมตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยฝึกการใช้เครื่องมือก่อนการวิจัย 2 สัปดาห์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่เพียงกลุ่มเดียว
2. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลที่เกิดจากการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง จากการทำกิจกรรมก่อนการวิจัย 2 สัปดาห์ในแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างนำมาทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นระยะของการเรียนรู้แบบโครงการ
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกสภาพการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับข้อเสนอแนะและพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของแบบบันทึกและความสมบูรณ์ของการบันทึกข้อมูล เพื่อความถูกต้องและแม่นยำในการดำเนินการเก็บและบันทึกข้อมูลการวิจัย
4. ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีบทบาทเป็นผู้สอน ผู้สังเกตและผู้บันทึก ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ทำการบันทึกสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการเรียนรู้ขณะทำกิจกรรมทุกวันตามแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาวิเคราะห์เปรียบเทียบตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ทุกสัปดาห์ เพื่อดำเนินการปรับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างจนครบ 9 สัปดาห์

5. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ทั้ง 9 สัปดาห์มาเรียบเรียงต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระและประสบการณ์สำคัญตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยผู้วิจัยดำเนินการไต่ตรองและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ทั้ง 9 สัปดาห์มาเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของสาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง ขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ แล้วทำการไต่ตรองรายละเอียดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 9

5.2 นำข้อมูลเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนทั้ง 9 สัปดาห์มาดำเนินการวิเคราะห์ตามเครื่องมือ กรอบการคิดวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วย

- สาระที่ควรเรียนรู้ 4 สาระ ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เป็นต้น

- ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ประสพการณ์สำคัญ
ได้แก่ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการ
ทางด้านอารมณ์-จิตใจ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นต้น

- มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ และพิจารณาถึงตัวบ่งชี้ที่เกิดขึ้น
จริง 27 ตัวบ่งชี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยหลักการวิเคราะห์ข้อมูล
เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการจัดกระทำวิเคราะห์ข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง จากการบันทึกสถานการณ์
การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรอบสาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช 2546 เพื่ออภิปรายผลการวิจัย

รายละเอียดของแผนการปฏิบัติการวิจัยและเครื่องมือปรากฏในภาพประกอบ
ดังนี้

ภาพประกอบ 4 วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพประกอบ 5 การบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพประกอบ 6 การเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้และวางแผนไว้กับสาระ
การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

ภาพประกอบ 7 กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย พุทธศักราช 2546

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สัปดาห์ที่ 1 - 9 วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ (25 - 29 ก.ค. 2548)

- **สังเกตความสนใจของเด็ก (วันที่ 25 ก.ค. 2548)**

เริ่มจากครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน มีเด็กคนหนึ่งมาโรงเรียนสายทุกวัน เขาสวมหมวกเดินเข้าห้องเรียนมาแล้วบอกว่า ดิฉันมีหมวกใหม่ด้วย เพื่อนๆ สนใจวิ่งไปดูบ้างแล้วไปหยิบหมวกของตนในกระเป๋านักเรียนมาถอดบ้าง และตกลงจะนำหมวกที่บ้านมาโชว์กันอีกในวันพรุ่งนี้

- **กระตุ้นความสนใจในการกำหนดหัวเรื่องโครงการ (วันที่ 26 ก.ค. 2548)**

ครูนำหมวกปีกที่ทำจากใบลาน และสานด้วยกระดาษให้เด็กดู เด็กคนหนึ่งสงสัยก็ถามครูว่า หมวกของครูทำด้วยใบไม้อะไร ครูจึงให้เด็กลองทาย แต่เด็กทายไม่ถูก และตกลงจะไปถามครูข้างห้องเรียน เด็กจัดกลุ่มและส่งตัวแทนไปถามแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งวาดภาพหมวกตามจินตนาการของตนทุกคน และมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังจากผลงานที่วาด

- **เด็กนำเสนอหัวเรื่อง**

เด็กๆ สนทนาเกี่ยวกับหมวกที่ตนนำมาจากบ้าน และตกลงจะเรียนรู้เรื่องหมวก โดยจะกลับไปถามผู้ปกครองเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวก และนำข่าวสารผู้ปกครองไปบอกพ่อแม่ว่าสัปดาห์นี้จะเรียนเรื่องหมวก

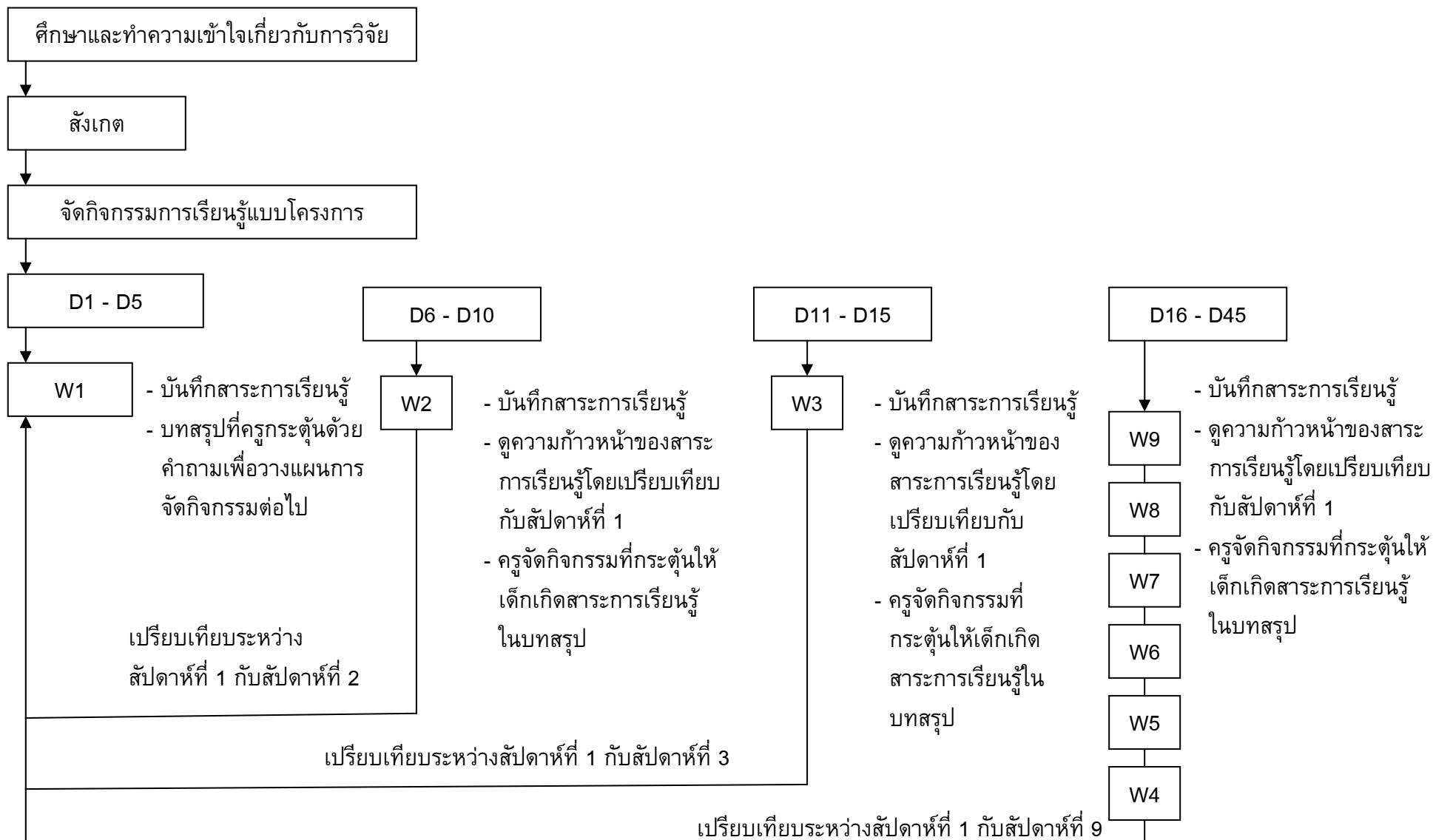
เด็กและครูทำแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เกี่ยวกับหัวข้อที่จะเรียนเรื่องหมวก จากประสบการณ์เดิม

เด็กๆ ช่วยกันจัดร้านค้าหมวกโดยนำหมวกของตนและของครูไปจัดร้านที่มุมบทบาทสมมติในมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียน

รายการของเนื้อหาสาระที่เด็กอยากรู้เรื่องหมวก วันที่ 27 - 29 ก.ค. 2548

- เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสีและรูปร่างของหมวกจากการเล่นร่วมกันและสังเกตความเหมือนและความต่างของสีและรูปร่างของหมวกที่ตนและเพื่อนใส่

- ครูกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กคิดเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหมวกได้มาจากที่ใดบ้างและรูปทรงของหมวกแต่ละใบทำไมจึงแตกต่างกันเพราะอะไร คนเราใส่หมวกทำไม ใส่เพื่ออะไร และใส่อะไร

หมายเหตุ : D หมายถึง วัน (Day)

: W หมายถึง สัปดาห์ (Week)

ภาพประกอบ 4 วิธีดำเนินการวิจัย (ดัดแปลงมาจาก ปฤษฎา สุริยะวงศ์. 2544 : 43)

แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง

วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ (สังเกตความสนใจของเด็ก) สัปดาห์ที่ 1 (25-29 กรกฎาคม 2548) วันที่ 25 กรกฎาคม 2548 (วันที่ 1) ครูชวนเด็กสนทนาในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการหาหัวเรื่องที่อยากเรียน ขณะที่ครูกำลังชวนเด็กสนทนา น้องคิวเพิ่งมาโรงเรียน (มาสายประมาณ 9.00 เกือบทุกวัน) เขาสวมหมวก ใบใหม่เดินเข้าไปในห้องเรียนและบอกครูว่า คิว : ครูทิพย์คิวมีหมวกใหม่สีแดงด้วย ครู : ใครซื้อให้คะ คิว : คุณแม่ซื้อให้คิว ครู : คิวใส่หมวกมาที่โรงเรียนทำไมคะ น้องคิวทำท่าทางกับคำถามที่ครูถาม ฟินแลนด์ : ฝนตกคิวเลยใส่หมวก แน็ต : ใส่กันแดดก็ได้ ป๊อบอาย : ของป๊อบอายก็มีหมวก ป๊อบอายวิ่งไปหยิบหมวกในกระเป๋าของตนเองมาใส่โชว์เพื่อนบ้าง แล้วครูบอกว่า	ระยะที่ 1 ●ครูสังเกตความสนใจเด็กด้วยการเล่านิทาน ดูวิดีโอ การสนทนา ดูภาพสิ่งต่างๆ จากหนังสือ สารานุกรม หนังสือ ภาพต่างๆ การทำกิจกรรม ประจำวัน หรือสนทนาจากสิ่งที่ เด็กพบเห็น เพื่อหาหัวเรื่องใน การทำโครงการที่ได้จากเด็กจริงๆ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วเด็กและครูร่วมกันระดมความคิด เพื่อหาข้อมูลหรือหัวข้อปัญหา ที่เด็กอยากรู้ และนำหัวเรื่องที่ ได้จากเด็กมาเขียนแผนภูมิ โยแมงมุม (Web) ซึ่งเป็นข้อมูล จากประสบการณ์เดิมของเด็ก จากนั้นเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองทราบ ว่าเด็กนักเรียน	ระยะที่ 1 ●ครูชวนสนทนากิจวัตรประจำวันของเด็กจนกระทั่งเด็กเกิดความสนใจเรื่องหมวกจากการสนทนาระหว่างเด็กคนหนึ่งที่มาอวดหมวกและเพื่อนๆ ก็สนใจและนำหมวกของตนเองมาอวดบ้าง เด็กๆ คิดว่าจำเป็นต้องใส่หมวกช่วงนี้ เพราะมีฝนตกทุกวัน ● หัวเรื่องจึงมาจากการสนทนาและคำถามที่ครูกระตุ้นความสนใจว่า “ทำไม” คือคิวใส่หมวกมาโรงเรียนทำไม จากคำถามนี้เด็กจึงสนทนาสิ่งที่ เด็กๆ รู้แล้วจากประสบการณ์เดิมที่เด็กใช้อยู่แล้วจากการที่พบเห็นคนอื่นใช้อยู่แล้ว	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วย สาระที่ควรรู้ ประสบการณ์สำคัญ และสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์?ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 1. สาระที่ควรรู้ 1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 1.1.1 <u>เด็กได้เรียนรู้วิธีระมัดระวังร่างกายให้ปลอดภัย</u> จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวกเป็นระยะในระยะเวลาเริ่มต้นของโครงการในการจัดการเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมประดิษฐ์บ้านหมวก และทำโครงหลังคาบ้าน ด้วยลวด ขณะประดิษฐ์บ้านหมวกมีเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ และครูได้พาไปทำแผลหลังจากที่เพื่อนโดนลวดทิ่มมือ ได้มีเด็กคนหนึ่ง (ลิออน) บอกกับ	

ภาพประกอบ 5 แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

**ขั้นตอนการจัดการข้อมูลจากแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้
ที่เกิดจากการที่ผู้วิจัยวางแผนและสาระที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์เรียนรู้
วัน / เดือน / ปี 25กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548**

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง (ประเด็นสำคัญ)
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ (สังเกตความสนใจของเด็ก) สัปดาห์ที่ 1 (25 – 29 กรกฎาคม 2548) วันที่ 25 กรกฎาคม 2548 (วันที่ 1) ครูชวนเด็กสนทนาในช่วงกิจกรรมเสริม ประสบการณ์เกี่ยวกับการหาหัวเรื่องที่อยากเรียน ขณะที่ครูกำลังชวนเด็กสนทนา น้องติวมาโรงเรียนสายในวันนี้ (มาสายประมาณ 9.00 เกือบทุกวัน) เขาสวมหมวกใบใหม่เดินเข้ามาในห้องเรียนและบอกครูว่า ติว : ครูทิพย์ติวมีหมวกใหม่สีแดงด้วย ครู : ใครซื้อให้คะ ติว : คุณแม่ซื้อให้ติว ครู : ติวใส่หมวกมาที่โรงเรียนทำไมคะ น้องติวทำท่างงกับคำถามที่ครูถาม ฟินแลนด์ : ฝนตกติวเลยใส่หมวก แน็ต : ใส่กันแดดก็ได้ ปิอบอย : ของปิอบอยก็มีหมวก ปิอบอยวิ่งไปหยิบหมวกในกระเป๋าของตนเองมาใส่โชว์เพื่อนบ้าง แล้วครูบอกว่า ครูทิพย์ : ครูทิพย์ก็มีหมวกแต่อยู่ที่บ้าน ครูทิพย์ใส่ตอนไปเที่ยวทะเล เพราะแดดร้อนมาก ข้าวหอม : ข้าวหอมมีหมวกสีชมพู ชมพู่ : มีหมวกสีฟ้าด้วย	ระยะที่ 1 ● ครูสังเกตความสนใจเด็กด้วยการเล่านิทาน ดูวีดีโอ การสนทนา ดูภาพสิ่งต่างๆ จากหนังสือ สารานุกรม หนังสือภาพต่างๆ การทำกิจวัตรประจำวัน หรือสนทนาจากสิ่งที่เด็กพบเห็นเพื่อหาหัวเรื่องในการทำโครงการที่ได้จากเด็กจริงๆ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วเด็กและครูร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาข้อมูลหรือหัวข้อปัญหาที่เด็กอยากรู้ และนำหัวเรื่องที่ได้จากเด็กมาเขียนแผนภูมิไอบแมงมุม (Web) ซึ่งเป็นข้อมูลจากประสบการณ์เดิมของเด็ก จากนั้นเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองรับทราบที่เด็กเรียนเรื่องอะไร เพื่อขอความร่วมมือในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กอยากเรียน ต่อจากนั้นเด็กเริ่มหาข้อมูลจากหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำมาแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	ระยะที่ 1 ● ครูชวนสนทนากิจวัตรประจำวันของเด็กจนกระทั่งเด็กเกิดความสนใจเรื่องหมวกจากการสนทนาระหว่างเด็กคนหนึ่งที่มาอวดหมวกและเพื่อนๆ ก็สนใจและนำหมวกของตนเองมาอวดบ้าง เด็กๆ คิดว่าจำเป็นต้องใส่หมวกช่วงนี้ เพราะมีฝนตกทุกวัน ● หัวเรื่องจึงมาจากการสนทนาและคำถามที่ครูกระตุ้นความสนใจว่า “ทำไม” คือติวใส่หมวกมาโรงเรียนทำไม จากคำถามนี้เด็กจึงสนทนาลิงที่เด็กๆ รู้แล้วจากประสบการณ์เดิมที่เด็กใช้อยู่แล้วจากการที่พบเห็น คนอื่นใช้อยู่แล้ว เด็กๆ ตกลงที่จะเรียนเรื่องหมวก เพราะเกิดจากความสงสัย และความจำเป็น ที่เราใช้หมวกมาจากสาเหตุมากมายในชีวิตประจำวัน

ภาพประกอบ 6 การเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วยสาระที่ควรรู้ ประสบการณ์สำคัญ และสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 1. สาระที่ควรเรียนรู้ 1.1 เด็กได้เรียนรู้วิธีระมัดระวังร่างกายให้ปลอดภัย จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก เป็นระยะเริ่มต้นของโครงการ ในการจัดการเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมประดิษฐ์บ้านหมวก และทำโครงหลังคาบ้านด้วยหลอด ขณะประดิษฐ์บ้านหมวกมีเด็กคนหนึ่งโดนหลอดทิ่มมือ และครูได้พาไปทำแผล หลังจากที่เพื่อนโดนหลอด ทิ่มมือ ได้มีเด็กคนหนึ่ง (ลิออน) บอกกับเพื่อน ๆ ว่า “ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่แล้ว เอากระดาษมาทำให้หนาๆ หลายๆ ชั้น จะได้ไม่โดนหลอดทิ่มอีก”	ประสบการณ์สำคัญที่เกิดจากการเรียนรู้ในครั้งนี้ 1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย 1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เสมอ ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น จากการวาดภาพ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก ด้านการรักษาความปลอดภัยของร่างกาย ขณะที่ มีเด็กคนหนึ่งโดนหลอดทิ่มมือ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานที่ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ร่างกายจากประสบการณ์ของเพื่อนเป็นตัวอย่าง	จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวกครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยจากการประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาด้วยหลอด ขณะที่ทำกิจกรรมเด็กคนหนึ่งโดนหลอดทิ่มมือ เขาบอกว่าดึงแรงไป หลอดเลยบาดมือ ต้องจับเบาๆ แล้วไม่แย่งกันด้วย มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและการ ทรงตัว

ภาพประกอบ 7 กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการบันทึกสภาพการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อนำมาวิเคราะห์สู่สาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การสร้างฐานแนวคิดก่อนปฏิบัติการวิจัย

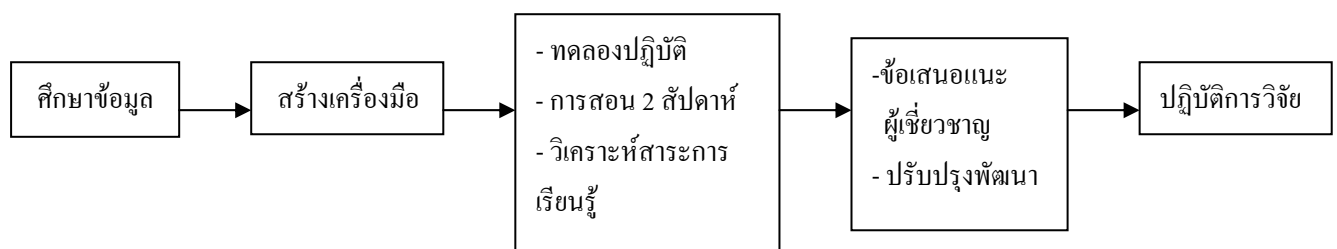
ตอนที่ 2 การศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การสร้างฐานแนวคิดก่อนปฏิบัติการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยเริ่มต้นจากปัญหาวิจัย การวางแผนวิจัย การปฏิบัติการวิจัย สังเกตบันทึกและไตร่ตรอง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จากนั้นผู้วิจัยได้ทดลองปฏิบัติการสอน บันทึกสภาพการเรียนรู้และนำข้อมูลมาวิเคราะห์สู่สาระการเรียนรู้ก่อนปฏิบัติการวิจัยจริง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ แล้วนำข้อมูลส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการวิจัยต่อไป ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 กรอบแนวคิดก่อนปฏิบัติการวิจัย

ตอนที่ 2 การศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

จากการที่ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาในระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในจุดหมาย 12 ข้อ ที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย ดังนั้นสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของเด็กอายุ 3 - 5 ปี จึงประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ แต่ในหลักสูตรฉบับนี้ ไม่ได้กำหนดรายละเอียดเนื้อหาของหลักสูตรผู้วิจัยจึงดำเนินการขับเคลื่อนสาระการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบโครงการ

การเรียนรู้แบบโครงการมีธรรมชาติของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จึงสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามที่ระบุในหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้แบบโครงการเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงที่สามารถเรียนรู้แบบโครงการเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์สำคัญต่างๆ และสาระที่ควรเรียนรู้

ประสบการณ์สำคัญจะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก เช่น เด็กเข้าใจการเปรียบเทียบผ่านประสบการณ์ การสังเกต การจำแนก และเปรียบเทียบ การจัดกิจกรรมจะเป็นการใช้วัสดุของจริงในการเปรียบเทียบพื้นผิว ขรุขระ เรียบ เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญซ้ำๆ มีการปฏิสัมพันธ์กับวัสดุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ เด็กและผู้ใหญ่ ฯลฯ

สาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งมีหัวข้อใหญ่ 4 หัวข้อ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก สารดังกล่าวนี้เด็กและครูสามารถกำหนดร่วมกันหรือริเริ่มโดยเด็กที่มีความสนใจในเนื้อหารายละเอียดของหัวข้อตรงตามที่สอดคล้องกับวัยของเด็กและสนองต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก ยึดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะใช้นวัตกรรมหรือวิธีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านและยึดหยุ่นให้มีสาระการเรียนรู้ที่สนองความสนใจของเด็ก และผู้สอนวางแผนร่วมกันนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมจะต้องยึดหยุ่นที่เอื้อต่อความต้องการที่ให้เกิดลงมือปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่สาระการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของเด็กซึ่งตรงตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทเป็นครูจะต้องทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในสถานการณ์ที่ตรงต่อความต้องการและความสนใจของเด็ก ขณะเดียวกันสามารถเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ที่เป็นกรอบ

ของการดำเนินเรื่องผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมีระยะเวลาเรียนรู้ 9 สัปดาห์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ คือ การศึกษาสืบค้นอย่างลุ่มลึกในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งระยะเวลาขึ้นอยู่กับหัวเรื่อง อายุและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ไม่แยกรายวิชา แต่บูรณาการทุกวิชาเข้าด้วยกัน หัวใจหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการคือ ครูคอยอำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และประสานเพื่อให้เด็กเกิดสถานการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการสนทนาค้นหาความรู้ มีการทำงานและเสนอผลงานร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการดำเนินการสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กแบ่งออกเป็น 3 ระยะของโครงการคือ ระยะเริ่มโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ครูจะต้องคอยอำนวยความสะดวกให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ในระยะของโครงการ 5 ทักษะ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม ประสบการณ์ภาคสนาม การสืบค้น การนำเสนอและการจัดแสดงในการดำเนินสาระการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นจากเด็กชายคนหนึ่งนำหมีมาอวดครูและเพื่อน หัวเรื่องและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหมีเกิดจากการสนทนาและระดมความคิดร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของเด็กแต่ละคน โดยครูมีบทบาทในการตั้งคำถามที่เร้าความสนใจกับเด็ก ซึ่งครูสามารถเชื่อมโยงประเด็นเรื่องหมีกับสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 จากการสนทนาที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ซึ่งระยะของโครงการหมีมีดังนี้ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ในวันเริ่มต้นโครงการน้องหมีหมีมาอวดครูและเพื่อน เพื่อนสนใจและนำหมีของตนที่มีอยู่ในกระเป๋ามาอวดบ้าง ครูเห็นว่าเด็กๆ สนใจหมีของตนและเพื่อนๆ ครูจึงกระตุ้นความสนใจด้วยคำถามเพื่อหาหัวเรื่อง ครูเริ่มสนทนาร่วมกับเด็กว่าอยากเรียนเรื่องอะไร ในที่สุดเด็กๆ ตกลงที่จะเรียนรู้เรื่องหมี และได้วาดภาพหมีที่ตนชอบตามจินตนาการ ครูชวนเด็กตั้งคำถามเพื่อคิดหัวข้อที่อยากเรียนรู้เกี่ยวกับหมี และนำคำถามที่ได้มาเขียนเป็นแผนภูมิใยแมงมุม (Web) ซึ่งเป็นคำถามที่เด็กอยากรู้มาก เช่น เราไล่หมีทำไม เพื่ออะไร วัสดุใดบ้างที่นำมาทำหมี ฯลฯ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ในระยะนี้เด็กๆ ช่วยกันคิดหาแหล่งเรียนรู้ หรือแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหมีที่เกิดจากการตั้งคำถามของเด็กจากบุคคลต่างๆ โดยครูและเด็กมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ร่วมกัน เด็กๆ เรียนรู้จากสื่อของจริงที่เป็นประโยชน์กับชีวิตประจำวัน มีการเชิญวิทยากรให้ความรู้และตอบคำถามของเด็ก เชิญคุณพ่อ คุณแม่มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้หมีในการประกอบอาชีพ และคุณครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหมีในพิธีทางศาสนา เด็กและครูมีการอภิปรายร่วมกัน ช่วยกันคิดกิจกรรมต่างๆ ในเรื่องหมีมีการสังเกต ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กๆ คิดและแก้ปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนการลงมือทำ

ผลงานร่วมกัน เช่น แต่งเพลงหมวก ประดิษฐ์หมวกต่างๆ แต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ และการประดิษฐ์บ้านที่มีหลังคาเป็นรูปหมวกอีกด้วย

ระยะที่ 3 สรุปโครงการ หลังจากที่เด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องหมวกและทำกิจกรรมร่วมกัน ในการค้นคว้าหาคำตอบที่ต้องการอยากทราบในระยะที่ 1 และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันใน ระยะที่ 2 แล้ว เด็กและครูมาทบทวนความรู้ที่ได้รับจากแผนภูมิใยแมงมุม (Web) ที่เพิ่มเติมไว้ ว่าครบตามที่อยากรู้แล้ว เด็กและครูช่วยกันจัดแสดงผลงานในรูปแบบนิทรรศการ และบรรยาย หน้าที่ได้รับผิดชอบร่วมกันในการจัดแสดงนิทรรศการ และแสดงผลงานที่เด็กๆ ช่วยกันทำเป็น อันสิ้นสุดโครงการหมวก

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างของชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 - 5 ปี ได้เรียนรู้จาก สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากโครงการหมวกในระยะทั้ง 3 ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

ในสัปดาห์ที่ 1 ครูกระตุ้นความสนใจเพื่อหาหัวเรื่องจากเด็กด้วยการสนทนากิจวัตร ประจำวันในระหว่างที่มีการสนทนาเด็กคนหนึ่งสวมหมวกมาอวดครูและเพื่อน ครูกระตุ้นคำถาม ว่า “ดิฉันใส่หมวกมาที่โรงเรียนทำไม” มีเพื่อนตอบแทนดิฉันว่า “ฝนตกดิฉันเลยใส่หมวก” เด็กคนอื่น ก็ร่วมสนทนาและหยิบหมวกของตนในกระเป๋ามาอวดบ้าง ส่วนเด็กที่ไม่มีหมวกในกระเป๋าก็บอกว่า “ที่บ้านมีหมวกสีต่างๆ และจะนำมาให้เพื่อนๆ พิจารณาในวันรุ่งขึ้น จากการสนทนา ทำให้เด็กๆ อยากเรียนรู้เรื่องหมวกและสงสัยว่าความจำเป็นที่เราใช้หมวกมาจากสาเหตุใดบ้างในชีวิตประจำวัน

เมื่อเด็กๆ ตกลงที่จะเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ คิดที่จะเรียนรู้หัวข้อที่เด็กสงสัย เช่น ออฟถามครูว่า “หมวกของครูทำมาจากอะไร” (ผู้วิจัย ได้นำหมวกที่สานด้วยใบลานมาให้เด็กดู) ครูถามว่า “เราใส่หมวกทำไม ใส่เพื่ออะไรและใส่เมื่อไร” เมื่อได้หัวข้อที่สงสัย ครูนำ คำพูดเด็กมาเขียนแผนภูมิใยแมงมุม (Web) ได้แก่หมวกที่ครูนำมาทำมาจากใบไม้ อะไร / หมวก ของเพื่อนทำมาจากอะไร / วัสดุใดบ้างที่นำมาทำหมวกได้ / เด็กๆ ใส่หมวกทำไม เป็นต้น

ในสัปดาห์นี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์เดิมของเด็กเกี่ยวกับ หมวก และข้อสงสัยที่เด็กอยากรู้ว่าหมวกใช้ทำอะไรบ้าง หมวกทำมาจากวัสดุอะไร หมวกมีสี และรูปร่างที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร เป็นการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวของเด็กเกี่ยวกับ สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำใบไม้ต่างๆ มาทำหมวก หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มาทำสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต เป็นต้น การเรียนรู้ในระยะที่ 1 จึง เป็นการรวบรวมหัวข้อที่เป็นรายละเอียดเรื่องหมวก ซึ่งเป็นหัวข้อที่สงสัยมาจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เด็ก เด็กเริ่มคิดและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจซึ่งจะเป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริม ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ จิตใจ และด้านร่างกาย ซึ่งได้มาจากการทำกิจกรรม ร่วมกันของเด็กแต่ละคน เป็นต้น

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

สัปดาห์ที่ 2 - 8 เป็นสัปดาห์ที่เด็กๆ ต้องค้นคว้าหาความรู้ที่นอกเหนือจากความรู้จากในหัวเรื่อง “หมวก” ที่เป็นปัญหาที่เด็กอยากรู้จากแหล่งเรียนรู้และบุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน พ่อแม่ของตน / พ่อแม่ของเพื่อน เด็กๆ ต้องวางแผนร่วมกัน โดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นด้วยคำถาม ให้เด็กคิดและช่วยกันแสดงความคิดเห็น ในเรื่องที่กำลังเรียนรู้อยู่ จากตัวอย่างคำถามของเด็ก และครู เมื่อครูนำหมวกโบราณมาให้สังเกตดังนี้

อ้อฟ : หมวกของครูหิพย์ทำมาจากใบไม้อะไร

ครู : ถ้าเด็ก ๆ อยากรับว่าหมวกใบนี้ทำมาจากอะไรเราจะทำอย่างไร
ไปถามใครดีละ

แน็ต : ไปถามครูจรัสศรีกับครูнімดิกว่า

เด็กๆ ประมาณ 6 คน อาสาไปสอบถามครูที่อยู่ข้างห้อง โดยนำหมวกโบราณไปด้วย พร้อมทั้งจดหมายที่ครูเขียนคำถามว่า “หมวกใบนี้ทำด้วยใบไม้อะไร” ส่วนเด็กคนอื่นกลับไปทำกิจกรรมตามมุมประสบการณ์

สักครู่นี้เด็กๆ กลับมาบอกว่า “ครูจรัสศรีบอกว่าทำมาจากใบตาลและใบลาน” เด็กๆ ตกลงกันว่าจะไปถามผู้ปกครองที่บ้านเกี่ยวกับวัสดุที่จะนำมาทำหมวกมีอะไรบ้าง ในวันรุ่งขึ้น เด็กๆ นำความรู้ที่ได้คำตอบจากผู้ปกครองมาแลกเปลี่ยนเล่าสู่กันฟังหรือจากคำถามที่ครูกระตุ้นว่านอกจากเราจะนำหมวกมาสวมใส่ศีรษะแล้ว เราสามารถนำหมวกมาทำอะไรได้อีกบ้าง

ป๊อป : เอาหมวกไปใส่น้ำแทนแก้วก็ได้

ลิออน : เอาหมวกใส่ของเล่นแทนถุงก็ได้

ข้าวหอม : เอาหมวกใส่ดอกไม้แทนแจกันก็ได้ หรือให้มีเสื่อมาอยู่แทนบ้านก็ได้

ดิวิ : ดิวิหมวกไว้ขายด้วย

จากการสนทนาของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กๆ รู้จักการแก้ปัญหา เช่น เมื่อไม่มีวัสดุที่ต้องการก็นำวัสดุอื่นมาทดแทนได้หรือไม่ทราบคำตอบ ก็จะไปถามบุคลากรในโรงเรียนจากพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือจากคำถามที่ครูกระตุ้นว่า “ถ้ามีคนใส่หมวกอยู่ แล้วลมพัดจนหมวกตกจากศีรษะ ถ้าเด็กๆ เป็นหมวกใบนั้นจะอย่างไรดี” จากคำถามนี้ เป็นสาเหตุทำให้เด็ก ๆ ช่วยกันแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษจากคำตอบที่เด็กๆ ตอบครู โดยครูกระตุ้นคำถามต่ออีกว่า “ขณะที่หมวกปลิวไปตามลำพังใบเดียวเขาจะเจออะไรบ้างระหว่างทางที่เขาผ่าน” ลิออนตอบว่า “จะต้องไปเจอเพื่อน” แล้วเด็กๆ ช่วยกันแต่งนิทานจนเสร็จแล้วตั้งชื่อนิทานว่าหมวกพิเศษ ต่อจากนั้นเด็กๆ วาดภาพระบายสีนิทานที่เด็กๆ ช่วยกันแต่งจนเสร็จ

ขณะที่ทำกิจกรรมสิ่งที่เด็กพูดจะเป็นสาระที่ได้จากเด็กโดยตรง ครูจดบันทึกและสังเกตต่อว่าเด็กจะทำอะไรกันต่อไป บางครั้งเด็กสับสนมาขอความช่วยเหลือ ครูจะช่วยโดยการใช้คำถามปลายเปิดให้เด็กคิด เช่น ในขณะที่เด็กมีการตกลงที่จะประดิษฐ์หมวกปิกด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ แขน้ำแล้วมีเด็กขยาดจนกระดาษเป็นก้อน เด็กมีปัญหาคือโครงของหมวกไม่สวยจะ

ทำอย่างไรดี ในช่วงระยะที่ 2 จะมีประเด็นปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริง เกิดประเด็นการเรียนรู้ที่ครูจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในหัวข้อโครงการต่อไป

ในระยะที่ 2 นี้ เด็กๆ จะเริ่มทำกิจกรรมที่เขายากรู้โดยการทำผลงานศิลปะ เชิญวิทยากรมาอธิบายสิ่งที่สงสัย และสาธิตการทำหมวก จากการเล่นบทบาทสมมติ การสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กพูด เด็กทำ จะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากเด็กเอง เช่น หัวข้อที่เด็กอยากรู้ในเรื่องหมวกที่เด็กเห็นมีหลายชนิด แต่ละชนิดมีความสำคัญต่อคนเรา จากการสนทนาของเด็กดังนี้ อ้อฟบอกว่า “พออ้อฟใส่หมวกจรรยาจรไปโบกรถไม่ให้ติด” ลีออนบอกว่า “ใช่แล้วหมวกจรรยาจรเหมือนหมวกกันน็อกเลยต้องใส่เวลาขับรถมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้ม หัวจะได้ไม่แตก ไม่ตายด้วย” หรือเด็กอยากทำหมวกปีก เขาใช้หมวกของจริงมาวาดแบบโดยการวางบนกระดาษแล้วใช้ดินสอวาดทาบรอย ปรากฏว่าปีกหมวกไม่เท่ากัน เด็กๆ ก็ช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไรดี ลีออนเป็นเด็กช่างคิด เขาบอกว่า “ต้องวัดดูก่อน” ครูกระตุ้นคำถามว่า “เราจะใช้อะไรวัด” จีโนบอกว่า “เอาเชือกมาวัด” ป๊อปอายบอกว่า “เอาไม้ก้านลูกโป่งมาวัดสิ” แต่ลีออนบอกว่า “นี่ก็ออกแล้วเอาไม้บรรทัดมาวัดดีกว่า” แล้วเด็กๆ ก็ช่วยกันจับช่วยกันวัดหมวกเพื่อให้มีปีกเท่ากัน

จากการร่วมกันแสดงความคิดเห็นการทำกิจกรรมร่วมกันผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก คือแหล่งเรียนรู้อาชีพที่หลากหลาย เช่น พยาบาล ทหาร ตำรวจ ตลอดจนหน้าที่ของบุคคลในอาชีพนั้นๆ ด้วย เด็กๆ ได้สาระที่ควรเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เด็กได้ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายโดยการเคลื่อนไหว การวาดภาพ การประดิษฐ์หมวก การระมัดระวังและคำนึงถึงความปลอดภัยขณะทำกิจกรรม ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ในด้านการแสดงออก มีความรู้สึกภูมิใจตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เด็กมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน วิทยากร ครู ในการเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น วางแผนและแก้ปัญหาาร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ จากการสังเกต เปรียบเทียบ การใช้ภาษาในการสื่อสารสิ่งที่ตนรู้และลงมือทำร่วมกัน เป็นต้น

ระยะที่ 3 สรุปโครงการ

ในระยะที่ 3 เป็นสัปดาห์ที่ 9 ซึ่งเป็นสัปดาห์ที่เด็กๆ วางแผนสรุปโครงการ โดยเตรียมเขียนจดหมายเชิญครูใหญ่มาเป็นประธานเปิดงานโครงการหมวกและขออนุญาตผู้ปกครองขึ้นดึกเนื่องจากทางโรงเรียนมีมาตรการจัดที่พักให้ผู้ปกครองส่งเด็กนักเรียนข้างล่างอาคารเรียนแทนการพบปะครูบนอาคารเรียน ทำให้ผู้ปกครองไม่สะดวกในการเข้าชมโครงการ แต่เนื่องจากตลอดระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1 - 7 เป็นสัปดาห์ที่เด็ก ครู และผู้ปกครองมีการปฏิสัมพันธ์ในด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เช่น พ่อของอ้อฟนำหมวกตำรวจมาให้แม่ของ

ป๊อปปาห่มกพยาบาลมาให้ แม่ของพีนางอบมาให้เป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็กและจากข่าวสารที่เด็กนำไปสนทนากับพ่อแม่ ทำให้ผู้ปกครองทราบว่าลูกเรียนรู้อย่างไร

นอกจากนี้เด็กๆ ยังได้แบ่งกันรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ เช่น ผู้มีหน้าที่เชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) ผู้มีหน้าที่เตรียมสมุดเยี่ยม ผู้มีหน้าที่บรรยายผลงานที่เด็กๆ ทำ และผู้ที่มีหน้าที่จัดนิทรรศการ เป็นต้น ในระยะนี้จะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เรื่องสิ่งต่างๆ รอบตัว ด้านการติดต่อสื่อสารกับบุคคล ดังนี้ เขียนจดหมายเชิญครูใหญ่ การใช้ภาษาในการสนทนา และตอบคำถามขณะมีบุคคลเข้าชมนิทรรศการโครงการ “ห่มก” ได้ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายขณะจัดเตรียมงาน ด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานโครงการห่มกที่ตนทำขึ้นร่วมกัน ด้านสังคม ได้แก่ การทำงานร่วมกันตลอดระยะโครงการ ด้านสติปัญญา ได้แก่ เด็กๆ ได้รับรู้ เรียนรู้ สิ่งต่างๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผ่านการเล่น การคิด การใช้ภาษา การสังเกต เปรียบเทียบ และจากผลงานที่เด็กๆ ช่วยกันลงมือปฏิบัติตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงขั้นสรุปโครงการ

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อดำเนินสาระการเรียนรู้ที่ได้จากเด็กริเริ่ม ผู้วิจัยได้พบว่าสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากเด็กริเริ่มตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กได้เรียนรู้วิธีะวังรักษาร่างกายให้ปลอดภัยได้แก่ ขณะประดิษฐ์บ้านห่มก เด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มที่นิ้วมือทำให้เด็กรู้จักระวังมากขึ้นและหาวิธีการทำที่ปลอดภัยกว่านี้ เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดี ได้แก่ ขณะประดิษฐ์ห่มกปักแล้ววัสดุไม่พอ เด็กๆ ช่วยกันคิดและแก้ปัญหาโดยใช้วัสดุที่มีอยู่ทำห่มกทรงอื่นแทนห่มกปักเด็กได้เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองหรือกับผู้อื่น ได้แก่ น้องกัสเล่นบทบาทสมมติสวมห่มกที่มีหลายสีเหมือนธงชาติไทย แล้วทำท่ายืนตรงร้องเพลงชาติเพื่อนๆ เห็นก็ทำตาม เป็นต้น

2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวสถานศึกษา คนที่อยู่ร่วมกันในสถานศึกษา ได้แก่ ไปเชิญครู กพอ. มาสอนวิธีสานห่มก เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวของชุมชน คนในชุมชน และอาชีพในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ประเพณี และความเชื่อของแต่ละศาสนา ได้แก่ เชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลาม มาอธิบายการใช้ห่มกเมื่อไปสุเหร่าหรือการไปทำกิจกรรมที่วัดตามศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม เป็นต้น

3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กได้เรียนรู้สิ่งที่มีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ วัสดุที่ใช้ทำห่มกได้มาจากธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เด็กได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมตัวเด็กตามธรรมชาติ ได้แก่ ฤดูกาลจากการสนทนาว่า ฝนตกดีเลยใส่ห่มก / ใส่ห่มกบังแดดได้ / อบอุ่นใหญ่บังแดดได้ด้วย เป็นต้น

4. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กได้เรียนรู้สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ได้แก่ จับคู่หมวกที่มีสีเหมือนกันจากการเล่น การคัดขนาดของกล่องนมมาทำฝาผนังบ้านหมวก เด็กได้เรียนรู้สิ่งของเครื่องใช้จากวัสดุที่นำมาทำหมวกหรือนำสิ่งของอื่นมาใช้แทนหมวกเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับผิวสัมผัสสิ่งต่างๆ รอบตัว ได้แก่ ขณะทำหลังคาบ้านหมวก เด็กได้เรียนรู้ว่าลวดที่ทำโครงหลังคา แข็งและแหลม หรือกระดาษที่นำมาแช่น้ำจะนิ่ม และยุ่ยง่าย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการจะทำให้เด็กได้สาระที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กเองและเด็กดำเนินสาระการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองจากการเล่น การทำกิจกรรมร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การลงมือปฏิบัติจริง โดยมีการวางแผนร่วมกัน คิดวิธีการในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเด็กเองร่วมกัน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นคำถามและช่วยเหลือเตรียมการตามที่ได้ก่อกำเนิดการเรียนรู้เท่านั้น

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการทำให้กลุ่มตัวอย่างได้ สาระการเรียนรู้เกิดขึ้นจริงในขณะปฏิบัติกิจกรรมดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงการศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 1	<u>ระยะที่ 1</u> เริ่มต้นโครงการ - ระดมความคิดเลือกหัวข้อเรื่องจากเด็ก - หัวข้อที่เด็กอยากรู้ร่วมกัน - เขียน Web ในหัวข้อที่อยากรู้ - แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมจากหัวเรื่องหมวด	- ครูชักชวนเด็กด้วยการสนทนาเพื่อสังเกตความสนใจและหาหัวเรื่องที่อยากเรียนจากการที่มีเด็กชายคนหนึ่งสวมหมวกเดินเข้ามาอวดครูและเพื่อนๆ - เด็กๆแลกเปลี่ยนความรู้จากประสบการณ์เดิมเรื่องหมวกที่เด็กใช้อยู่และพบเห็นผู้อื่นใช้ในชีวิตประจำวัน		- เด็ก ๆ สนทนาประสบการณ์เดิมและนำหมวกมาจากบ้าน นำไปจัดมุมร้านค้าหมวกที่มุมประสบการณ์ในห้องเรียน - เล่นบทบาทสมมติอาชีพต่าง ๆ ด้วยการสวมหมวกที่มุมร้านค้าหมวกเป็นรายบุคคล	- เมื่อได้หัวข้อที่เด็กอยากรู้ เด็กๆช่วยกันคิดที่จะไปหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ เช่น ไปสอบถามความรู้เกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหมวกจากครูช่างห้องเรียนหรือจากการไปถามพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กๆ ที่บ้าน	- แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องหมวกเมื่อกลับมาจากการหาความรู้ในหัวข้อที่สงสัยโดยเล่าเรื่องราวที่ได้ไปถามครูช่างห้องเรียน/พ่อแม่/ผู้ปกครองร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ - วาดภาพหมวกตามจินตนาการและเล่าเรื่องราวจากภาพที่ตนวาดเป็นรายบุคคล

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 2	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ - เด็ก ๆ ไปค้นคว้าหาความรู้จากหัวข้อ ที่อยากรู้ตามที่เขียนไว้ในแผนภูมิ Web - การไปเชิญวิทยากรที่มีความรู้เรื่องหมวก - การทำกิจกรรมศิลปะในหัวข้อเรื่องหมวก - การเรียนรู้เนื้อหาในหัวข้อเรื่องหมวก ร่วมกันตั้งแต่สัปดาห์ ที่ 2 - 8	เด็ก ๆ ร่วมกันวางแผนในหัวข้อที่สงสัยและนำความรู้ที่ได้จากการไปหาคำตอบที่แหล่งเรียนรู้และบุคลากรในโรงเรียนมาแลกเปลี่ยนกัน เช่น การไปหาคำตอบจากครูที่มีความรู้ในสิ่งที่ตนสงสัย - ร่วมกันคิดที่จะไปเชิญวิทยากรมาให้ - ความรู้ในเรื่องที่สงสัย เช่น เชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพมาสาธิตวิธีการสานหมวกปักด้วยวัสดุจากธรรมชาติ	- เด็ก ๆ ไปเชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพ มาสาธิตวิธีสานหมวกปักด้วยใบมะพร้าว	- เด็ก ๆ ช่วยกันคิดและแต่งเพลงหมวกโดยครูช่วยแต่งการสัมผัสของคำในเนื้อเพลง แต่งช่วยกันร้องเพลงโดยใช้ทำนองฉิ่งคือสัมผัส - เด็ก ๆ ช่วยกันแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ ซึ่งเน้นเรื่องที่เกิดขึ้นจากการที่ครูกระตุ้นด้วยคำถาม และเด็ก ๆ ตอบคำถามจึงตกลงว่าจะแต่งเป็นนิทานเรื่องหมวก	- เด็ก ๆ ทบทวนหัวข้อที่อยากเรียนรู้โดยเขียนแผนภูมิโยงแมงมุมเพิ่มเติมจากหัวข้อที่เด็กอยากรู้ - เด็ก ๆ ไปหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่ครูเตรียมไว้ตามความ ต้องการของเด็ก - นำจดหมายที่มีคำถามจากหัวข้อที่อยากรู้ไปสอบถามบุคลากรหรือผู้ที่มีความรู้เรื่องหมวก	- เด็ก ๆ ร้องเพลงหมวกโดยใช้ทำนองฉิ่งคือสัมผัส - เมื่อเด็ก ๆ แต่งนิทานจากการสนทนาร่วมกันแล้วช่วยกันวาดและระบายสีโดยครูช่วยวาดด้วย เด็ก ๆ นำนิทานที่เสร็จแล้วมาช่วยกันอ่านโดยมีครูเป็นผู้ช่วยเขียนให้ตามคำบอกของเด็ก ๆ

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
	- เตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับหมวก	- เด็ก ๆ สนทนาเกี่ยวกับคำถามที่ครูกระตุ้นว่า “ถ้ามีคนใส่หมวกอยู่และลมพัดจนหมวกตกจากศีรษะถ้าเด็ก ๆ เห็นหมวกใบนั้นจะอย่างไร ปรากฏว่าเมื่อเด็ก ๆ ตอบคำถามแล้ว ตกลงกันว่าจะแต่งนิทานจากสิ่งที่เด็กสนทนาร่วมกัน				

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 3	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ	เด็ก ๆ แลกเปลี่ยนความรู้ ในการทำหมวกปิกด้วย ใบมะพร้าวแต่ไม่มี ก้านมะพร้าว จะทำหมวก อะไรดี ลีออน บอกว่าทำ หมวกลิเกที่ไม่ต้องมีปีก เอาไว้คลุมหัวเวลาฝน ตกได้ - ขณะที่แสดงความคิดเห็น เด็กๆรู้จักการแก้ปัญหา ด้วย	-เด็กทำหมวกปิกด้วย กระดาษแต่ตรงที่สวมศีรษะ เด็กๆจะไปถามผู้ปกครอง ว่าจะใช้วัสดุใดมาทำดี ลีออนจะไปถามอาแปะส่วน นนท์ไปเอากลูกบอลจากพ่อ มาทำโครงที่สวมศีรษะ	-เด็กๆจะทำหมวกปิกลีออน เอาหมวกปิกของจริงมา เป็นแบบแต่วาดภาพไม่ เท่ากันจึงคิดว่าจะนำสิ่งใด มาวัดให้หมวกมีปีกเท่ากัน เช่น จีโนบอกว่าเอาเชือก มาวัด ป๊อบอายบอกว่าใช้ ไม้ก้านลูกโป่งก็ได้ -เด็กๆ ช่วยกันประดิษฐ์หมวกปิก จากเศษวัสดุต่อ	*เด็กๆไปเตรียมอุปกรณ์ การทำหมวก ป้าน้องพี นำใบมะพร้าวมาให้แต่ ไม่มีก้านมะพร้าว -เด็กจะทำหมวกปิกแต่ ต้องไปหาเศษวัสดุที่จะ ทำโครงหมวกที่บ้านว่า จะเอาวัสดุอะไรมาทำดี -นนท์นำลูกบอลมาให้ครู ผ่าซีกออกทำโครงหมวก โดยนำลูกบอลมาจาก บ้านในวันรุ่งขึ้น -ครูตั้งคำถามว่า"ทำไม กระดาษจึงยุ่ยขาดจับกัน เป็นก้อน"	-เมื่อเด็กประดิษฐ์หมวก ด้วยใบมะพร้าวเด็กลองใส่ ดูและบอกว่าเหมือนหมวก ลิเกใส่ตอนออกมารำเลย -เด็กๆวาดรูปหมวกที่ตน ช่วยกันประดิษฐ์-จาก คำถามที่ครูถามในขณะ ประดิษฐ์หมวกปิกที่ทำด้วย กระดาษจึงยุ่ยจับกันเป็น ก้อน เด็กๆ ตอบว่า "ชมพู ขย่ำทำไมจะต้องหยิบที่ละ แผ่น"

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
		- เด็กๆอยากใส่หมวกพยาบาล และหมวกตำรวจเด็กๆคิดที่จะทำอย่างไรกันดี ในที่สุดเด็กๆคิดว่าควรแบ่งกันเล่น เด็กบางคนบอกว่าทำใส่เองดีกว่า				ครูจึงอธิบายความรู้เกี่ยวกับวิธีการติดกระดาษสีบนโครงหมวกตามขั้นตอนเป็นต้น
สัปดาห์ที่ 4	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ	-ขณะทำหมวกปึกด้วยกระดาษและโครงทำด้วยลูกบอลผ้าซีกที่ทำด้วยพลาสติกเมื่อนำกระดาษที่แช่น้ำเปียกๆมาปะติดรอบๆโครงหมวกเสร็จ				

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
		นำไปฟังลมเมื่อกระดาดแห้ง ปรากฏว่ากระดาดร้อนออกเด็กๆ ช่วยกันคิดว่าควรหาภาชนะที่ไล่ชั้น -เด็กสังเกตเห็นพนักงานที่โรงอาหารใช้ผ้าโพกศีรษะเด็กๆ เริ่มคิดสิ่งอื่นที่ใช้คลุมศีรษะป้องกันฝน	-ช่วยกันคิดข้อความของจดหมายเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาให้ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับหมวกอิสลาม	-เล่นบทบาทสมมติอาชีพจากการใส่หมวก -เด็กๆอยากทราบว่าหมวกของอิสลามจะใส่เวลาใดและมีไว้ทำอะไร -เด็กวาดภาพหมวกของตนเอง	-จากการที่เด็กไม่ได้ทำภาชนะที่กระดาดที่ทำโครงหมวกเมื่อกระดาดแห้งจะร้อนออกมาเด็กๆเรียนรู้ว่าเพื่อกระดาดเปียกจะติดกันแต่เมื่อกระดาดแห้งจะร้อนออกมาต้องใช้ภาชนะที่ภาชนะกับกระดาดจึงจะติดกัน	-ขณะที่เด็กประดิษฐ์หมวกปีกต่อเด็กๆสังเกตว่ากระดาดที่ติดร้อนออกมาเด็กได้ความรู้ใหม่ว่าเมื่อกระดาดเปียกจะติดกันถ้ากระดาดแห้งจะร้อนออกมาต้องติดภาชนะที่ไล่ชั้นก่อนที่จะติดกระดาดลงไปอีก -นำหมวกปีกที่ประดิษฐ์เสร็จแล้วมาสวมใส่เล่น

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
			-เมื่อเด็กเชิญวิทยากรที่นับถือศาสนาอิสลามมาอธิบายเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ในพิธีที่สุเหร่าเด็กได้รู้ว่าเวลาที่ไปสุเหร่าผู้หญิงจะใช้ผ้าคลุมไบหน้าส่วนเด็กผู้ชายต้องสวมหมวก เป็นต้น			
สัปดาห์ที่ 5	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ	-เด็กๆช่วยกันคิดจะทำหมวกพยาบาลใส่เองโดยใช้หมวกของจริงมาเป็นแบบ	-เด็กๆไปนำกล่องนมมาจากบ้านและที่ห้องเรียนมาทำฝาบ้าน	-เด็กๆเสนอที่จะทำฝาบ้านด้วยกล่องนม -เตรียมวัสดุที่จะทำบ้านหมวก ได้แก่กล่องนม กาว เทปใส กรรไกร กระดาษ เป็นต้น	-ขณะที่เด็กๆทำฝาบ้านเด็กๆ ได้วางแผนโดยนับจำนวนกล่องนมและตัดแยกขนาดของกล่องนม	-เด็กผู้หญิงนำหมวกพยาบาลที่ประดิษฐ์เสร็จแล้วมาสวมใส่เล่นกัน

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
		-เด็ก ๆ คิดที่จะประดิษฐ์บ้านหมวกโดยครูกระตุ้นความสนใจด้วยนิทานแล้ว เด็ก ๆ อยากทำบ้านเป็นหมวกที่ใหญ่ -เด็ก ๆ ช่วยกันคิดวัสดุที่จะนำมาทำเป็นบ้านหมวกและโครงหลังคา	-เด็กกลับไปถามผู้ปกครองเกี่ยวกับวัสดุที่จะทำหลังคาบ้านหมวก -เด็ก ๆ เชิญพ่อของน้องนนท์มาสาธิตการทำหลังคาบ้านเป็นรูปหมวกโดยใช้ลวดมาทำโครงหมวก			-ทบทวนการประดิษฐ์บ้านหมวกเด็กวางแผนออกแบบบ้านโดยวาดโครงบ้านในกระดาษวาดรูป
สัปดาห์ที่ 6	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ	-เด็กเชิญคุณพ่อน้องนนท์มาทำหลังคาหมวก แต่ปรากฏว่าหลังคาหมวกเหมือนหมวกงอบเด็ก ๆ เรียนรู้ว่าลวดที่นำมาทำ				

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
		หลังคาไม่แข็งแรงเท่าที่ควรจึงทำให้หลังคาเปลี่ยนจากงอบมาเป็นหมวกญวนแทน -ขณะที่กำลังทำหลังคาบ้านหมวกน้องข้าวหอมโดนลวดทิ่มที่นิ้วมือเด็กๆได้แสดงความคิดเห็นว่าควรหาวิธีการทำหมวกและควรระวังตนเองในการโดนลวดทิ่มเช่น ต้องเอากระดาษมาปิดโครงลวดหลายๆชั้นเวลาถึงกระดาษสอดเข้าไปที่โครงลวดอย่าดึงแรงและไม่แย่งกันทำด้วย	-เด็กๆได้เรียนรู้การป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายขณะทำโครงหลังคารูปหมวกชานา -เด็กๆไปหาคำตอบจากครูจิราพร(ครูฝ่ายวิชาการ)ว่าหลังคาที่เด็กๆทำเหมือนหมวกชานาหรือไม่ครูจิราพรให้คำตอบว่าเหมือนหมวกชานญวนที่บ้านครูจิราพรใช้ใส่ทำนา	-เด็กๆนำเสนอวิธีการทำโครงหมวกโดยใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ปิดข้างโครงลวดหลายๆชั้นเพื่อป้องกันอันตรายจากการโดนลวดทิ่มนิ้วมือ และนำกระดาษสีสวยๆมาปิดทับกระดาษหนังสือพิมพ์ให้ดูสวยงามมากขึ้น	-เด็กตกลงเชิญวิทยากรคุณพ่อน้องนนท์มาทำหลังคาบ้านรูปหมวกชานา -เด็กๆหาวัสดุที่นำมาใช้แทนตัวบ้านที่เนิ่นถล่มนมโดยน้องนนท์อาสาไปนำกล่องกระดาษใบใหญ่มาทัวบ้านแทนถล่มนม	-เด็กๆนำวัสดุอุปกรณ์ที่จะทำหลังคาบ้านหมวกออกมาเตรียมไว้ -หลังคาบ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาด้วยลวดและกระดาษสีสวยงามเมื่อทำเสร็จเด็กๆก็มศรีระเข้าไปในหลังคาบ้านหมวกที่ทำเป็น หมวกขนาดใหญ่ เด็กเข้าไปอยู่ได้ประมาณ 2-3 คน

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 7	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ	-เด็กๆทำหลังคาหมวก ชานาต่อโดยได้ความรู้ จากการทำหลังคาด้วย โครงลวดว่ารูปร่างไม่ค่อย เหมือนหมวกชานาแต่ เหมือนหมวกชาวญวนที่ บ้านครูจิราพร (จังหวัด ยโสธร)ชานานิยมใส่ทำนา - จากการสนทนาขณะ ประดิษฐ์หลังคาบ้านรูป หมวกชานา	-นนท์อาสาไปนำกล่องใบ ใหญ่ของพ่อมาทำบ้าน หมวกแทนการใช้กล่องนม ที่เด็กๆ ต่อเสร็จแล้ว ปรากฏว่าบ้านที่ทำด้วย กล่องนมมีขนาดใหญ่กว่า หลังคา เด็กๆ จึงเปลี่ยน วิธีการ โดยนำกล่องใบ ใหญ่มาเป็นตัวบ้านแทน กล่องนม	-เด็กๆประดิษฐ์หลังคา บ้านหมวกเสร็จลำนามา ประกอบเข้ากับตัวบ้านที่ ทำจากกล่องนมปรากฏ ว่าหลังคาหล่นลงไป ในน้ำเด็กๆเรียนรู้ว่า หลังคาบ้านต้องมีขนาด ใหญ่กว่าตัวบ้าน เด็กๆ ช่วยกันแกะกล่องนม ออกทีละแถวเพื่อให้บ้าน มีขนาดเล็กกว่าหลังคา บ้านหมวก -เด็กๆหาวิธีการที่จะนำ กล่องมาทำตัวบ้านแทน กล่องนมที่มีขนาดใหญ่ กว่าหลังคาหมวกมาก	-จากการที่เด็กประดิษฐ์ หลังคาหมวกด้วยโครงลวด แล้วโดนลวดทิ่มมือ เนื่องจากสอดกระดาดทาง ขวางของโครงลวดเด็กๆคิด ใหม่ว่าควรใช้กระดาดหาบ ด้านนอกและด้านในของ โครงลวดโดยติดประกบกัน ตามด้านยาว (ด้านแหลม ของหมวกวางตามยาวลง มาถึงขอบโครงลวด)ทับกัน หลายๆชั้นจะได้ปิดโครง ลวดไม่ให้ทิ่มนิ้วมือได้อีก	หลังจากประดิษฐ์หลังคา บ้านหมวกเสร็จแล้ว ปรากฏว่าตัวบ้านใหญ่ กว่าหลังคาเด็กๆได้ ความคิดว่าทำหมวก ยักษ์ก็ได้เด็กๆเข้าไปนั่ง ในหลังคาหมวก

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 8	<u>ระยะที่ 2</u> พัฒนาโครงการ - ทบทวน Web หัวข้อที่ อยากรู้ต่อในเรื่องหมวก ของอิสลามและศาสนาที่ เด็กนับถือ ได้แก่ ศาสนา พุทธ ศาสนาคริสต์	-จากคำถามที่ครูกระตุ้น เกี่ยวกับการใช้หมวก ของอิสลามเด็กๆ ออกมาเล่าประสบการณ์ เดิมเกี่ยวกับศาสนาที่ตน นับถือเช่นลีโอ น บอก ว่า”แม่หนูใส่กับข้าว น้ำ ขนม ใส่ไปที่พระถือสำ ต่างๆกลมๆเหมือนหม้อ (บาตร)เด็กๆได้ความรู้ เกี่ยวกับภาชนะที่ใส่ อาหารของพระ	-เด็กๆเชิญครูที่นับถือ ศาสนาอิสลามมาเล่า เกี่ยวกับพิธีทางศาสนา อิสลามเพราะว่าที่ห้องเรียน ไม่มีเด็กที่นับถือศาสนา อิสลาม	-จากการสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้เด็กๆ รู้ว่าสิ่งที่เหมือนกันของ ทุกศาสนาคือต้องมีความ รักและทำแต่ความดี	-เน้นคำถามเพิ่มเติมที่เด็ก อยากรู้เรื่องการใช้หมวก อิสลาม จากคำถามที่ครู กระตุ้นว่า “เราไปวัดเพื่อทำ กิจกรรมใดบ้าง”ซึ่งใน ห้องเรียนจะมีเด็กที่นับถือ ศาสนาพุทธและศาสนา คริสต์เด็กที่นับถือศาสนา พุทธจะตอบคำถามว่าไป ไหว้พระ/นำอาหารไปให้ พระแต่เด็กศาสนาคริสต์ จะตอบว่าไปสวดทำบุญ กับทำบาป/ไปสวดขอพร พระ เป็นต้น	-สนทนาสิ่งที่เด็กๆได้รับ ความรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ศาสนาอิสลาม -ทบทวนความรู้และ วางแผนสรุปโครงการ ด้วยการวางแผนที่จะเชิญ มาเซอร์มาเปิดงาน นิทรรศการโครงการหมวก ในสัปดาห์หน้า

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์	ระยะโครงการ	อภิปรายกลุ่ม	ประสบการณ์ภาคสนาม	การนำเสนอ	การสืบค้น	การจัดแสดงผลงาน
สัปดาห์ที่ 9	<u>ระยะที่ 3</u> สรุปโครงการ - นำหัวข้อที่เขียนไว้ใน Web เพื่อสรุปความรู้ตามหัวข้อของโครงการเรื่องหมวก - นำผลงานมาจัดแสดงนิทรรศการ - จัดผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดนิทรรศการโครงการเรื่องหมวก	-สรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เรื่องโครงการหมวกตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1-8 โดยดูจากแผนภูมิ (Web) หัวข้อที่อยากรู้	-เด็กวางแผนเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์เปิดงานและขออนุญาตผู้ปกครองขึ้นมาชมนิทรรศการที่ห้องผลงานอนุบาล -ตัวแทนของห้องไปเชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) มาเป็นประธานเปิดพิธีจัดงานนิทรรศการที่ห้องผลงานอนุบาล	-จากผลงานที่เด็กช่วยกันประดิษฐ์เด็กๆเล่าที่มาของสิ่งนั้นได้เช่นนิทานเล่มใหญ่ที่เด็กช่วยกันคิดเนื้อเรื่องเกิดจากการสนทนาเด็กบอกว่าทำนิทานเรื่องนี้เพราะหมวกใบนี้พูดได้หรือ"บ้านหมวกมีไว้ทำอะไร" เด็กๆ ตอบว่า "มีไว้ให้อ่านหนังสือค่ะ" เป็นต้น	-เด็กๆที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ต่าง ๆ ในการจัดนิทรรศการเรื่องโครงการหมวกเตรียมตัวในการทำหน้าที่ในงาน เช่น ฝ่ายแนะนำชมผลงาน / ฝ่ายบริการ / ฝ่ายจัดสถานที่	-ทบทวนหัวข้อที่อยากเรียนรู้และสรุปร่วมกันด้วยการสนทนาแสดงความคิดเห็น

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

จากการวิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลด้วยการจัดบันทึกสภาพการเรียนรู้นำมาวิเคราะห์ตามกรอบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ประกอบด้วย สาระที่ควรเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ และพิจารณาตัวบ่งชี้ 27 ตัวบ่งชี้

1. สาระที่ควรเรียนรู้

1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

1.1.1 เด็กได้เรียนรู้วิธีระมัดระวังรักษาร่างกายให้ปลอดภัย จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ในระยะเริ่มต้นโครงการเด็กเล่าประสบการณ์ เกี่ยวกับการใส่หมวกไว้เพื่อประโยชน์ต่างๆ ครูกระตุ้นความสนใจด้วยคำถาม จนกระทั่งตกลงว่าจะเรียนรู้เรื่องหมวก ขณะที่เรียนรู้และทำกิจกรรมเกี่ยวกับหมวก จะมีการประดิษฐ์บ้านที่มีหลังคาเป็นรูปทรงหมวกชานา จะต้องทำลวดเป็นโครงหลังคา ขณะที่กำลังประดิษฐ์หลังคาบ้านทรงหมวกเด็กคนหนึ่งโดนลวดที่ม้วน เด็กอีกคนแก้ปัญหาด้วยการคิดที่จะป้องกันไม่ให้ม้วนด้วยการเอากะดาษมาปิดโครงลวดหนาๆ หลายๆ ชั้น จากเหตุการณ์นี้เด็กๆ ได้เรียนรู้วิธีการเล่นและการทำงานที่ปลอดภัยจากอันตรายซึ่งต้องระวัง สรุป คือ ต้องช่วยกัน ไม่แย่งกันและจับเบาๆ

1.1.2 เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็นความรู้สึกและแสดงมารยาทที่ดีจากการเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กอยากเรียนรู้ เด็กได้เล่าประสบการณ์เดิม และครูสนทนาซักถามเด็กเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เช่น เรานำหมวกมาใส่ที่ศีรษะแล้วเราสามารถนำหมวกมาทำอะไรได้อีก (เอาหมวกมาใช้แทนแก้วน้ำ / ใส่ของเล่นแทนถุง / ใส่ดอกไม้แทนแจกัน / ให้ผีเสื้ออยู่แทนบ้าน)

- คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ใส่หมวก เช่น หมวกใบนี้วิศวกรเขาใส่เพื่ออะไร (ใส่ชุดดิน / ป้องกันแดดเพราะว่าเขาอยู่บนตึกสูงๆ / พ่อใส่ป้องกันแดดเวลาทำงาน)

- คำถามขณะทำกิจกรรมประดิษฐ์หมวก / บ้านหมวก เช่น เราจะทำอย่างไรให้กระดานล้มและติดโครงหมวกง่ายกว่ากระดานที่แข็งแรง (เอาใส่ให้กระดานเปียก) หรือ เราจะทำอย่างไรจึงจะสร้างบ้านที่มีหลังคาสูง 9 เมตรได้ (เอาที่วัดไปวัดก่อน / เอาสายวัดผ้า / บ้านต้องมีประตูด้วย)

- คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา เช่น เด็กๆ ไปวัดเพื่อทำกิจกรรมใดบ้าง (ไปบวช / สวดมนต์ / ยายออฟไปวัดฟังเทศน์ / ไปไหว้พระ / ที่ซอยบ้านหนูมีพระเดินมาแล้วแม่ของหนูใส่กับข้าว น้ำ ขนม แล้วใส่ดอกไม้ด้วย ใส่ไปที่พระถือมาสีต่างๆ กลมๆ เหมือนหม้อ)

นอกจากคำถามเหล่านี้ที่ครูใช้ชักถามกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ในระหว่างการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 9 สัปดาห์ เด็กมีโอกาสดูความรู้สึก แสดงความคิดเห็นของตนเอง รับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเพื่อนอยู่เสมอ ตลอดจนเด็กได้ทำสิ่งต่างๆ ตามความคิดของตนเอง และลองปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังกิจกรรมต่อไปนี้

- ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับหมวกที่ทำมาจากผ้า ไบลาณ ไบตาล ครูกระตุ้นคำถามว่า “หมวกทำมาจากวัสดุใดได้อีก” เด็กแต่ละคนบอกว่าไปถามครูข้างห้อง โดยนำคำถามที่ครูเขียนให้ไปถามครูห้องข้างๆ โดยแบ่งกลุ่มไปถามคำตอบจากครูข้างห้อง เมื่อเด็กแต่ละกลุ่มได้คำตอบมาแล้ว นำคำตอบนั้นมานำเสนอที่ละกลุ่ม

1.1.3 เด็กได้เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น จากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- กิจกรรมการเล่นตามมุม การเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ ได้ช่วยกันนำหมวกแบบต่างๆ จากบ้านมาจัดเป็นร้านขายหมวก เมื่อเด็กมีเวลา (ตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ) หรือในช่วงเวลาเสรี เด็กๆ จะเข้าไปที่มุมร้านขายหมวก หยิบหมวกมาใส่ เล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ เช่น น้องก๊สใส่หมวกหลายสี และบอกว่าเหมือนธงชาติไทย แล้วยืนตรงร้องเพลงชาติ เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ทำตาม เด็กบางคนเล่นเป็นตำรวจจับโจรผู้ร้าย บางคนใส่หมวกพยาบาลกำลังเล่นฉีดยารักษาคนไข้กับเพื่อน

จากการวิเคราะห์สาระเกี่ยวกับตัวเด็กจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก เด็กเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดี มีวินัย รู้จักการแบ่งปัน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ได้เรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเอง ซึ่งสังเกตได้จากที่เด็กๆ ประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาจากหลอด เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดี และได้แสดงความคิดเห็นหรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง และคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม

1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

1.2.1 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวสถานศึกษา คนที่อยู่ร่วมกันในสถานศึกษา จากที่เด็กได้ไปหาข้อมูลและคำตอบในสิ่งที่ตนอยากรู้ จากครูข้างห้อง เด็กได้รู้จักกับครูสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพที่เชิญมาเป็นวิทยากร สาธิตการสานหมวก เด็กได้รู้จักกับพนักงานช่างของโรงเรียน (พ่อของน้องนนท์) มาทำโครงหลังคาหมวกให้และในการเตรียมจัดแสดงนิทรรศการหมวก เด็กได้วางแผนและตกลงร่วมกัน โดยเชิญครูใหญ่มาเป็นผู้เปิดงานและเชิญครู พี่ๆ น้องๆ (อนุบาล 1 และ 3) มาเยี่ยมชมนิทรรศการ

1.2.2 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวของชุมชน คนในชุมชนและอาชีพของคนในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ประเพณี และความเชื่อของแต่ละศาสนา จากการเรียนรู้เรื่องหมวกนำเด็กไปสู่ความสนใจในเรื่องหมวกของศาสนาอิสลาม และได้เชิญครูที่นับถือศาสนา

อิสลาม มาเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ในพิธีที่สุเหร่า ซึ่งเด็กให้ความสนใจซักถามครูที่เชิญมาเป็นวิทยากรว่า เวลาไปวัดเด็ก ๆ ต้องใส่หมวกหรือไม่ แล้วผู้หญิงใส่หมวกด้วยหรือเปล่า เด็กได้คำอธิบายว่า ผู้หญิงจะใช้ผ้าคลุมใบหน้าเหลือแต่นัยน์ตาเท่านั้น เด็กผู้ชายต้องสวมหมวก เด็กผู้หญิงต้องคลุมใบหน้า โปกผมแทนหมวก / ครูสนทนาซักถามกับเด็กว่าเราไปวัดทำไม / เราไปวัดเพื่อทำกิจกรรมใด เด็กแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกัน และแตกต่างกันว่าไปสวดที่วัด / ไปไหว้พระ / นำข้าวและกับข้าวไปให้พระที่วัด / ไปบวช ฯลฯ มีเด็กที่นับถือศาสนาคริสต์ออกมาเล่ากิจกรรมที่ทำในโบสถ์ว่าไปวัดเพื่อสวดเกี่ยวกับการทำบุญ และทำบาป ไปรับศีลไปขอพรจากพระไม่ให้ดื้อ เป็นเด็กดี / ไม่ช่นเวลาเรียน/ การเรียกค่านำหน้าชื่อของนักบวชหญิงในศาสนาคริสต์

นอกจากนี้เด็กได้เรียนรู้ถึงอาชีพคนในชุมชนจากหมวกชนิดต่างๆ เช่น หมวกทหาร หมวกตำรวจ หมวกพยาบาล วิศวกร หมวกชาวนา (งอบ) ซึ่งเด็ก ๆ นำมาเล่นบทบาทสมมติ เป็นประจำตามความสนใจ

1.3 ธรรมชาติรอบตัว

1.3.1 เด็กได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต จากการซักถามของเด็ก ๆ เกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวกว่า หมวกของครูทิพย์ทำมาจากใบไม้อะไร เด็ก ๆ ทายกันว่า เป็นใบไม้ต้นไม้ กระดาษ เป็นต้น

1.3.2 เด็กได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมตัวเด็กตามธรรมชาติ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับฤดูกาล จากคำพูดของเด็กเกี่ยวกับฤดู ที่ว่าฝนตกฉิวเลยใส่หมวก / งอบใบใหญ่บังแดดได้ด้วย / ใส่หมวกกันแดดได้

1.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

1.4.1 เด็กได้เรียนรู้สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก จากการสนทนาในระหว่างทำกิจกรรม เด็กพูดว่าครูทิพย์ ดิฉันมีหมวกใหม่สีแดงด้วย / ข้าวหอมมีหมวกสีชมพู / ลีออนมีหมวกกันน็อคสีเทาและในขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กได้เรียนรู้สีและรูปร่างที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และเล่นกิจกรรมจับคู่สีเหมือนกัน ซึ่งทำให้เด็กเรียนรู้ถึงสี และรูปร่างของหมวกที่นำมาจับคู่กัน และในการประดิษฐ์บ้านหมวก เด็กได้คัดเลือกกล่องนมที่มีรูปทรงเหมือนกันทำฝาดังบ้านด้วย

1.4.2 เด็กได้เรียนรู้สิ่งของเครื่องใช้ จากวัสดุที่นำมาทำหมวกหรือนำสิ่งของอื่นๆ มาใช้แทนหมวกและการนำหมวกมาใช้ประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสมในชีวิตประจำวัน ได้แก่

1. การใส่หมวกทำงานในอาชีพต่างๆ เช่น ทหาร ตำรวจจราจร พยาบาล พนักงานขับเครื่องบิน เจ้าหน้าที่ในสนามบิน วิศวกร ชาวนา ชาวสวน ที่เด็ก ๆ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

2. การใส่หมวกในพิธีทางศาสนา เช่น การแต่งกายของผู้นำทางศาสนาคริสต์และอิสลาม เป็นต้น

3. การใส่หมวกในฤดูกาล เช่น ฤดูฝน จากคำพูดของเด็กที่ว่าใส่หมวกป้องกันแดด ป้องกันฝน เป็นต้น

1.4.3 เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว

- กิจกรรมการประดิษฐ์บ้านหมวก ขณะที่เด็กทำหลังคาบ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาด้วยลวด เด็กๆ ได้เรียนรู้ว่าลวดแข็งและแหลม เมื่อเด็กช่วยกันประดิษฐ์บ้านหมวกเสร็จแล้ว เด็กเสนอความคิดว่าจะเอาที่นอนมาปูจะได้นุ่ม แต่เด็กก็สามารถหาสิ่งที่มาใส่แทนที่นอนได้ โดยหาสิ่งของที่มีอยู่แล้วในห้องเรียนคือพรมที่ปูอยู่ม้วนหนังสือมาปูในบ้านแทนที่นอนซึ่งเด็กๆ บอกว่านุ่มเหมือนกัน

- กิจกรรมประดิษฐ์หมวก ที่เด็กนำกระดาษมาติดบนโครงหมวก เด็กได้เรียนรู้ว่า ถ้าหากนำกระดาษมาแช่น้ำจะทำให้กระดาษนิ่ม และเมื่อใช้มือขยาก็จะทำให้กระดาษยุ่ยและเป็นก้อน

2. ประสพการณ์สำคัญ

2.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

2.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ – เล็ก จากการทำกิจกรรมต่างๆ เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เสมอ ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ – เล็ก ให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น จากการวาดภาพ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก เด็กได้พับ ฉีก ปะติดกระดาษ การเล่นในมุมร้านค้าขายหมวก การหยิบจับหมวกมาสวมใส่แล้วทำท่าทางประกอบ ได้มีการเคลื่อนไหวไปมาขณะที่เด็กๆ เล่น

ด้านการรักษาสุขภาพ เมื่อทำกิจกรรมต่างๆ เสร็จเด็กๆ จะไปล้างมือและล้างมือก่อนที่จะไปรับประทานอาหารทุกครั้ง

ด้านการรักษาความปลอดภัยของร่างกาย ขณะที่เด็กๆ กำลังทำโครงหลังคาบ้านหมวก มีเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มนิ้วมือ ครูพาไปทำแผลและพูดถึงการทำกิจกรรมอย่างปลอดภัย ซึ่งมีเด็กช่วยกันเสนอวิธีการต่างๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานที่ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ร่างกายจากประสพการณ์ของเพื่อนเป็นตัวอย่าง

2.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

2.2.1 ด้านดนตรี การร้องเพลง เด็กๆ ได้ช่วยกันแต่งเพลงหมวก ดังนี้

ฉันคือหมวก	รูปร่างสวยดี
มีหลาย หลายสี	เด็กดีชื่นชม
ไว้ใส่ที่ผม	แสนน่ารักจัง
เด็ก เด็ก สุขสันต์	เพราะใส่หมวกเอ๋ย

และร้องเพลงร่วมกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นเพลงที่เด็กร้องทุกวัน ในบางครั้ง ขณะที่เด็กเล่นเสรี เด็กบางคนจับกลุ่มกันร้องเพลงหรือบางคนไต่ยืนเพื่อนร้องเพลงก็จะเดินมาร่วมร้องเพลงด้วย

2.2.2 ด้านสุนทรียภาพ การแสดงออกอย่างสนุกสนาน เด็กๆ วาดภาพหมวก ตามความคิดจินตนาการของตนเอง ประดิษฐ์บ้านที่มีหลังคาเป็นรูปหมวกชวาหนา เล่นบทบาทสมมติอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก เช่น การสนทนาของเด็กๆ ได้แก่ นินโน เฟส นนท์ที่หยิบหมวกทหาร ตำรวจ มาสวมศีรษะ และพูดคุยกันว่า เป็นทหารต้องยืนตรง / นนท์เป็นตำรวจมาช่วยทหารยิงผู้ร้าย เป็นต้น

2.2.3 การเล่น (การเล่นรายบุคคล รายกลุ่ม การเล่นในห้องเรียน และนอกห้องเรียน)

- การเล่นอิสระ เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน เช่น เด็กเล่นบทบาทสมมติเป็นตำรวจจับผู้ร้าย เล่นเป็นคนขายหมวกที่มุมร้านขายหมวก หยิบหมวกต่างๆ มาใส่แล้วเล่นเป็นคนประกอบอาชีพต่างๆ

- การเล่นเป็นรายบุคคล เด็กๆ เลือกเล่นในมุมต่างๆ ในห้องเรียน ซึ่งเด็กบางคนบางครั้งเลือกเล่นคนเดียว แต่บางครั้งจะมีการเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อนๆ การวาดภาพหมวกตามจินตนาการของตนเอง / การเลือกประดิษฐ์หมวกใส่

- การเล่นเป็นกลุ่ม การประดิษฐ์หมวก และบ้านหมวก เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่มใหญ่ การวาดภาพระบายสีนิทานเรื่อง หมวกวิเศษ การแต่งเพลงหมวก

2.2.4 คุณธรรม จริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ เด็กได้เรียนรู้ว่าคนที่นับถือศาสนาอิสลามต้องสวมหมวกเวลาไปทำพิธีที่สุเหร่า

- การเล่นและการทำงานร่วมกันต้องรู้จักการแบ่งปัน รู้จักการรอคอย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเด็กได้รับประสบการณ์เหล่านี้จากการทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้เรื่องหมวก

2.3 ประสิทธิภาพที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

ด้านการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งกลุ่มรับผิดชอบงาน ช่วยกันประดิษฐ์หมวกปีก ประดิษฐ์บ้านหมวก มีการวางแผน ตัดสินใจ และลงมือประดิษฐ์ผลงานร่วมกัน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขณะทำกิจกรรม เด็กเล่นบทบาทสมมติต่างๆ ทำให้เด็กได้มีการรับรู้ความรู้สึก ความสนใจและความต้องการของตนเอง และผู้อื่น ขณะที่เด็กเล่นหรือทำงานร่วมกัน เด็กจะได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันจากการสนทนา เรื่องการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์มาสานหมวก การทำบ้านหมวกที่มีรูปทรงเป็นหมวกชวาหนา ซึ่งเด็กตั้งใจใช้กลองนมมาต่อกันเป็นตัวบ้านเมื่อต่อเสร็จหลังคาบ้านเล็กกว่าตัวบ้าน เด็กคิดวิธีแก้ปัญหา

ใหม่ โดยใช้กล่องใบใหญ่ๆ เป็นตัวบ้านแทนกล่องนม แสดงให้เห็นว่าเด็กรู้จักการแก้ปัญหาที่เด็กสามารถคิดหาสิ่งอื่นมาทดแทน โดยมีจุดประสงค์เดิมคือ ทำตัวบ้านด้วยกล่องและทุกขั้นตอนจนกว่าที่ผลงานจะสำเร็จ เด็กได้รับการส่งเสริมให้รู้จักการวางแผน ตัดสินใจ ได้รับความรู้ ความสนใจ และความต้องการของตนเองและของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ตลอดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ครอบคลุมประสบการณ์ด้านสังคมของเด็ก

2.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ด้านการคิด

เด็กๆ รู้จักสิ่งต่างๆ จากการมอง ฟัง สัมผัส จากการทำหมวกที่สานด้วยใบมะพร้าว เช่น คำพูดเด็กที่ว่า “ใบมะพร้าวนี่ไม่เหมือนกระดาษเลย”

เด็กได้เลียนแบบการกระทำจากการเล่นบทบาทสมมติบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล ชาวนา ฯลฯ

เด็กได้เชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง จากการปั้นหมวกด้วยดินน้ำมัน และการวาดภาพหมวกตามจินตนาการ เด็กได้รับรู้และแสดงความรู้สึกจากผลงานที่เด็กประดิษฐ์ขึ้น เช่น การประดิษฐ์บ้านหมวก เมื่อทำเสร็จ เด็กๆ ตื่นเต้นและชวนกันเข้าไปนั่งอ่านหนังสือ

การใช้ภาษา

จากกิจกรรมเด็กได้พูดแสดงความรู้สึก พูดเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง พูดคุยขณะเล่น และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อธิบายสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นมา เด็กได้ช่วยกันแต่งเพลงหมวก แต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ โดยมีครูช่วยเขียนเนื้อเรื่องเป็นตัวอย่างให้เด็กดู เด็กได้สนทนาเกี่ยวกับการใช้หมวก เช่น พ่อของอ้อใส่หมวกจราจรไปโบกรถไม่ให้รถติด / ใส่แล้วหมวกจราจรเหมือนหมวกกันน็อคเลย ต้องใส่เวลาขับรถมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้มหัวจะได้ไม่แตก ไม่ตายด้วย เป็นต้น

การสังเกต การจำแนกและการเปรียบเทียบ

เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ และเก็บรวบรวมสิ่งที่น่าสนใจ สังเกต สัมผัสสิ่งที่พบเห็น พร้อมทั้งเปรียบเทียบสิ่งที่เด็กลงมือทำ จากการเล่นจับคู่หมวกสีและรูปร่างเหมือนกัน การได้สัมผัสผ้า กระดาษ ใบไม้ การเปรียบเทียบพื้นผิวของกระดาษกับใบไม้ (นิ่ม - แข็ง) จากกิจกรรมการสานหมวกด้วยใบมะพร้าวหรือขณะที่เด็กทำหลังคาบ้านหมวกโดยใช้ลวดทำโครงหลังคา มีเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ เด็กๆ เรียนรู้ว่าลวดแหลมและแข็ง จึงทำให้ทิ่มมือได้ เพราะฉะนั้นเด็กต้องระมัดระวังขณะทำบาง กิจกรรมที่เด็กต้องสืบค้นหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้จากครูช่างห้องเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวก ทำให้เด็กรู้จักวิธีการสืบค้นข้อมูล

จำนวน

เด็กได้เปรียบเทียบขนาดของหมวกของจริงกับหมวกที่ประดิษฐ์ขึ้นด้วย การวัดและวาดภาพตามแบบ จากที่มีเด็กต้องการจะวาดหมวกตามแบบหมวกของจริง แล้วปักหมวกบิดเบี้ยวไม่เท่ากัน เด็กบอกว่า “ต้องวัดก่อน” ซึ่งเด็กๆ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการวัด เช่น ควรใช้เชือกมาวัด / ไซ้ไม้ / ก้านลูกโป่งมาวัด แล้วสุดท้ายเด็กลงความเห็นว่าเอาไม้บรรทัดมาวัด นอกจากนี้เด็กยังได้นับจำนวนหมวกที่เด็กนำมา ได้จับคู่หมวกที่มีสีเหมือนกัน เรียนรู้จำนวนที่จากหมวกที่มีสีแตกต่างจากหมวกใบอื่น

มิติสัมพันธ์

เด็กวาดแบบหมวกปักจากหมวกของจริงลงบนกระดาษแล้วใช้ดินสอวาดทาบรอย หมวกปักไม่เท่ากันเด็กๆ นำไม้บรรทัดมาวัดหมวกให้มีขนาดเท่ากัน การแยกกล่องนมที่ทำฝาบานออกจากกันให้มีขนาดแคบลงแล้วต่อติดเข้าด้วยกันเป็นฝาม้วนหมวก

เวลา

จากการเริ่มต้นและการหยุดการกระทำ ขณะที่เด็กเล่นในมุมต่างๆ การสนทนาขณะทำกิจกรรมประจำวัน การเชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำ และสังเกตอากาศแต่ละวันจากการสวมหมวกเมื่อแดดร้อนหรือฝนตก ซึ่งเด็กได้แสดงความคิดเห็นออกมาว่า ใส่หมวกป้องกันฝนตก / ใส่หมวกป้องกันแดดก็ได้

3. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่เกิดขึ้นจริง 18 ตัวบ่งชี้ ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวกครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 2 รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เช่น ด้านความปลอดภัย จากการประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาด้วยลวด ขณะที่ทำกิจกรรมเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่ม นิ้วมือเขาบอกว่าตึงแรงไปลวดเลยบาดมือ ต้องจับเบาๆ แล้วไม่แย่งกันด้วย เด็กๆ เรียนรู้การรักษาสุขภาพและความปลอดภัย

มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและการทรงตัวได้ดี ได้แก่ การที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเดินไปหาแหล่งเรียนรู้จากบุคคลและสถานที่ต่างๆ จากที่เด็กไปถามครูช่างห้องเรื่องวัสดุที่ใช้ทำหมวก การไปเชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพมาเป็นวิทยากรสาธิตการสานหมวกด้วยใบมะพร้าว เชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาให้ความรู้เรื่องการใส่หมวกของศาสนาอิสลาม เวลาไปวัดเด็กชายสวมหมวกไปสุเหร่าหรือไม่อย่างไร

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น ด้านการทำศิลปะจากการวาดภาพ หมวกเขียนแบบหมวกปีกเพื่อประดิษฐ์หมวก และทำบ้านหมวกที่มีหลังคาเป็นรูปทรงหมวก ชาวานา

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ได้แก่ การเล่นและการกิจกรรมร่วมกัน เช่น เด็กเล่นบทบาทสมมติ ใส่หมวกแสดงเป็นทหาร ตำรวจ พยาบาล การช่วยกันประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก ซึ่งเป็นการทำศิลปะร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ พึงพอใจในตนเอง ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง เช่น การวาดภาพหมวกตามจินตนาการ การประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวกร่วมกันกับเพื่อนจากคำพูดของเด็กที่ว่า ชมพูเป็นพยาบาลที่มีหมวกสีชมพู แล้วชมพูก็ใส่หมวกที่ตนทำโชว์เพื่อน

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ เช่น เด็กรู้จักรับผิดชอบตามที่ ได้รับมอบหมายจากการไปถามพ่อเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหลังคารูปหมวก และกลับมาเล่ามาบอกเพื่อนและครูฟัง เด็กนำหมวกพยาบาล และหมวกตำรวจของคุณพ่อคุณแม่ และหมวกของตนเองมาจัดวางที่มุมร้านค้าหมวก เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซื่อสัตย์ สุจริตและยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น เช่น ขณะเล่นเด็กไม่แย่งกันเล่นหมวกแบ่งกัน รู้จักสลับกันเล่น และวางไว้ที่เดิมเมื่อเล่นเสร็จแล้ว

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณาและช่วยเหลือแบ่งปันได้แก่ ตอนที่เด็กๆ ช่วยกันประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก จากการทำงานร่วมกัน เด็กจะช่วยกันจับวัสดุ และติดวัสดุที่เด็กๆ นำมาประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก

มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ ได้แก่ เด็กเรียนรู้ด้านผลงานศิลปะ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก การวาดภาพ การปั้น การเล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใช้หมวก การร้องเพลงหมวกที่เด็กๆ ช่วยกันแต่ง และทำท่าประกอบเพลง

มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ได้แก่ เด็กๆ เล่นบทบาทสมมติ การทำกิจกรรม การรู้จักรักษาความปลอดภัย ตลอดจนการทำความสะดวกมือที่เอะอะทอ ท้าหมวกและบ้านหมวกหรือล้างแผลที่เกิดจากลวดที่ม้วนนิ้วมือ เป็นต้น

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสนทนาเกี่ยวกับการนำวัสดุธรรมชาติมาทำของใช้ต่างๆ เช่น หมวกที่สานด้วยใบไม้ต่างๆ จากคำถามที่ครูซักถามเด็กว่า ถ้าเราไม่มีหมวก เราสามารถนำสิ่งใดมาใช้แทนหมวกได้ เด็กๆ บอกว่าใบไม้ใบใหญ่ๆ ดอกไม้มาบังหัวแทนหมวกก็ได้

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น จากการระดมความคิดร่วมกันของเด็กที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง วัสดุที่ใช้ทำหมวก และวิธีการทำหลังคาหมวก การวาดภาพหมวกตามจินตนาการ การประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวกร่วมกัน การเล่นเกมบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่สวมหมวก เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล ฯลฯ การค้นหาข้อมูลในหัวข้อที่อยากรู้จากบุคคลและแหล่งเรียนรู้รอบบริเวณโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น ในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันขณะทำกิจกรรมจากการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กว่าหมวกตำรวจกับหมวกพยาบาล มีอย่างละ 1 ใบ เด็กๆ ต้องแบ่งกันเล่น เป็นต้น

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้แก่ ขณะที่เด็กทำกิจกรรมและการสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับสี ลักษณะของหมวกแต่ละใบ การใช้ประโยชน์ การแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ การสนทนาซักถามจากครูวิทยากร ผู้ปกครองและเพื่อนๆ

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เช่น เด็กได้เรียนรู้จนเกิดความคิดรวบยอดจากการรู้จักจำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด ได้แก่ แยกกล่องนมที่จะทำบ้านหมวกตามสี ขนาด ในการนำมาติดเป็นตัวบ้านหมวก เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แก้ปัญหาในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การแก้ปัญหาขณะประดิษฐ์หมวกปักด้วยกระดาษกับลูกบอลแล้ว เด็กนำสีเทียนมาระบายลูกบอล ปรากฏว่าสีเทียนไม่ติดลูกบอลพลาสติก จึงนำกระดาษสีมาติดแทนการระบายสีหรือการนำกล่องกระดาษใบใหญ่มาทำตัวบ้านแทนกล่องนมหรือการทำหมวกทรงกลมแทนหมวกปักเมื่อก้านมะพร้าวไม่มีสำหรับทำหมวกปักได้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทำงานศิลปะตามความคิดของตนเอง เช่น เด็กวาดภาพหมวกและเล่าให้เพื่อนฟังได้ ตามความคิดจินตนาการของตน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 เล่าเรื่องราวหรือนิทานตามความคิดของตนเอง ได้แก่ เด็กๆ แต่งนิทานตามความคิดของตนเองร่วมกันเรื่องหมวกวิเศษ

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว ได้แก่ เด็กสังเกตว่าถ้าฝนตกเราควรสวมหมวกหรือกางร่ม จากการทำกิจกรรมเด็กสังเกตว่าลูกบอลมีลักษณะกลม แต่สามารถมาดัดแปลงมาทำเป็นโครงหมวกได้ โดยการผ่าซีกและนำมาสวมศีรษะได้ เป็นต้น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากการซักถามวิทยากรในเรื่องหมวกอิสลาม เด็กๆ ถามวิทยากรว่า ถ้าไปวัด (สุเหร่า) เด็กผู้ชายสวมหมวกด้วยหรือเปล่า สวมหมวกทำไม เด็กนำสิ่งที่เห็นมาเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้ เช่น เด็กคนหนึ่งบอกว่า ที่บ้านนन्ह์พ่อทำการงักด้วยลวดแบบกลมๆ เด็กๆ จึงตกลงที่จะทำหลังคาบ้านหมวกเป็นรูปทรงหมวกชาวนา แล้วใช้ลวดทำโครง หรือขณะที่เด็กประดิษฐ์หมวกปักด้วยกระดาษและลูกบอลพลาสติกผ่าครึ่ง เด็กทากาวที่ลูกบอลแต่ไม่ติด จึงต้องใช้เทปใสติดแทน จึงทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่า กาวบางอย่างติดพลาสติกไม่ได้ แต่ติดกระดาษได้ นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ว่ากระดาษเมื่อถูกน้ำจะนิ่มและติดง่าย ถ้ากระดาษแห้งแข็งจะทำให้ติดกับลูกบอลยากและไม่สนิทต้องทากาวซ้ำ เด็กได้ลงมือกระทำจึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพจริงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ทำให้เด็กได้สาระที่ควรเรียนรู้ทั้ง 4 เรื่อง คือ เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมตัวเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กครบทั้ง 4 เรื่อง ได้ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 มาตรฐานและตัวบ่งชี้

จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรมของนักเรียนตามแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างเป็นการบันทึกสภาพการเรียนรู้เพื่อหาสาระการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก สาระที่ได้จากคำพูดขณะทำกิจกรรมสาระที่เกิดจากการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มทำให้ได้สาระการเรียนรู้ด้านสาระที่ควรรู้ครบทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัว

ประสบการณ์สำคัญที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยการวิเคราะห์จากสภาพจริงขณะที่เด็กทำกิจกรรมการเรียนรู้

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครบทั้ง 12 มาตรฐานและพิจารณาตัวบ่งชี้ที่เกิดขึ้นจริงได้ 20 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ไม่ชัดเจน 7 ตัวบ่งชี้

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวกเป็นผลทำให้เกิดสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวเด็กเองอย่างแท้จริงตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เพื่อให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สาระการเรียนรู้มาจากความสนใจและความต้องการของเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ระบุเป็นโดยรวมและรายด้าน

1. ด้านสาระที่ควรเรียนรู้
 - 1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก
 - 1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก
 - 1.3 ธรรมชาติรอบตัว
 - 1.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
2. ด้านประสบการณ์สำคัญ
 - 2.1 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
 - 2.2 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ
 - 2.3 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม
 - 2.4 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวทางปฏิบัติแนวทางหนึ่งของการพัฒนาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรในห้องเรียนและนำไปสู่หลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี จำนวน 21 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ตัวแปรที่ศึกษา

เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โดยการพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นกรอบในการดำเนินการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
2. แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
3. กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ดำเนินการสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวม 9 สัปดาห์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
2. ผู้วิจัยสังเกตและจดบันทึกสภาพการเรียนรู้ ขณะที่เด็กทำกิจกรรม เพื่อเก็บข้อมูลนำมาทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
3. ผู้วิจัยรับข้อแนะนำเกี่ยวกับแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างจากประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน ดังนี้

1. อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	ประธานที่ปรึกษาปริญญาโท
2. รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์	กรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท
3. ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล)
4. อาจารย์ชนพร เอี่ยมสมุทร	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์
5. อาจารย์เปลว ปุริสาร	อาจารย์โรงเรียนบ้านจันทองกวาววิทยา
6. อาจารย์ปัทมา ศุภก้านัด	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลชนานันท์
4. ผู้วิจัยทำการสังเกตและจดคำพูดในบันทึกสภาพการเรียนรู้ของเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. นำข้อมูลมาสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นระยะที่ 1 ของโครงการ

6. ผู้วิจัยแสดงบทบาทเป็นผู้สอน ผู้สังเกต และผู้บันทึก ดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ และบันทึกสภาพการเรียนรู้ในแต่ละวันลงในแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นไประยะของโครงการ

7. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกสภาพการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ แต่ละระยะของโครงการมาวิเคราะห์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากสภาพการณ์เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

8. ผู้วิจัยนำการบันทึกสภาพการเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ 2 - 9 มาเปรียบเทียบกับสัปดาห์ที่ 1 เป็นระยะเพื่อดูว่าเด็กได้เรียนรู้อย่างไร และสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากเด็กมีอะไรบ้าง

9. เมื่อทำการวิจัยเสร็จสิ้นทั้ง 9 สัปดาห์แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลมาศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากสภาพการณ์เรียนรู้ทั้งหมด เปรียบเทียบกับกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ และพิจารณาตัวบ่งชี้ 27 ตัวบ่งชี้

10. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 9 มาอภิปรายและนำเสนอในบทที่ 5

การประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์และอภิปรายผลตามข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและจดบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการซึ่งจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากทำกิจกรรมแล้ว ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทุกสัปดาห์โดยใช้ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทุกวันเพื่อจัดกิจกรรมในวันต่อไป

2. นำข้อมูลที่ได้จากบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในสัปดาห์ที่ 1 มาเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหัวข้อที่เด็กอยากรู้ตามแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ระยะที่ 3 สรุปโครงการ

3. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2 มาวิเคราะห์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้ ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน ตัวบ่งชี้ / มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. นำข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 1, 2 และ 3 มาอภิปราย เพื่อนำเสนอในบทที่ 5 โดยการพัฒนาความ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสาระการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ผู้วิจัยได้นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมาจัดกิจกรรมเพื่อดำเนินสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากตัวเด็ก ซึ่งจะนำมาสู่การจัดทำหลักสูตรในห้องเรียน โดยเนื้อหาสาระเกิดจากเด็กริเริ่มในห้องเรียนของเด็กปฐมวัย

จากการศึกษาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สรุปได้ดังนี้

1. เด็กมีการพัฒนาด้านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากประสบการณ์ จากสภาพการเรียนรู้ภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเรื่องที่เด็กอยากรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้รับหรือมีอยู่แล้วจากประสบการณ์เดิมมาแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และลงมือปฏิบัติในการทำกิจกรรมร่วมกันจนเกิดสาระการเรียนรู้จากการริเริ่มของเด็กตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 จนถึงสัปดาห์ที่ 9

ในสัปดาห์ที่ 1 เป็นระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ สาระการเรียนรู้เกิดจากการที่ครูกระตุ้นคำถาม เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจที่จะดำเนินหัวเรื่องในการเรียนรู้ ส่วนสัปดาห์ที่ 2 - 8 เด็กๆ เริ่มดำเนินสาระการเรียนรู้จากการช่วยกันระดมความคิดที่จะเรียนรู้หัวข้อในเรื่องที่อยากเรียนซึ่งเป็นระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ ช่วงนี้เด็กๆ จะมีการวางแผนคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความช่วยเหลือด้านการให้ความรู้จากวิทยากรที่มีความรู้ในเรื่องที่อยากเรียนรู้ คือ โครงการหมวก จนกระทั่งในสัปดาห์ที่ 9 เป็นระยะที่ 3 สรุปโครงการ เด็กจะมีบทบาทในการแสวงหาความรู้แนะนำสิ่งที่ทราบและเข้าใจมาจัดนิทรรศการด้วยตนเองโดยทำกันเป็นทีมอย่างมีระบบโดยมีครูคอยอำนวยความสะดวกแวดล้อมจัดสรรสื่อวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และชี้แนะเมื่อเด็กเกิดปัญหาในการเรียนรู้

จากสัปดาห์ที่ 1 - 9 จะเห็นว่าเด็กดำเนินสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงได้ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กๆ ต้องการเรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน คอยกระตุ้นคำถามเพื่อให้ได้สาระการเรียนรู้จากเด็กให้มากที่สุดตามวัยอย่างเหมาะสมของเด็กปฐมวัย และสังเกตจดบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาสาระการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยแต่ละระยะของโครงการครูให้ความสนใจและกระตุ้นคำถามเพื่อให้เกิดสาระการเรียนรู้ทุกระยะของโครงการ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 - 9 จะเห็นได้ว่าจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนจะปรากฏในระยะของโครงการหมวกทั้ง 3 ระยะทั้งสิ้น

สิ่งที่เด็กได้ประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจริงตามความสนใจที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้คือสาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่

แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ประสบการณ์ ตรงที่เกิดขึ้นจากเด็กริเริ่มและดำเนินการยังทำให้ครอบคลุมมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 ข้อ และตัวบ่งชี้ที่เกิดขึ้นจริง 20 ตัวบ่งชี้ด้วย

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า สารการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการโดยเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านสาระที่ควรเรียนรู้ 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวที่เกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กด้านประสบการณ์สำคัญ ได้แก่ ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากการบันทึกสภาพการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นข้อมูลเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ภายใต้กรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งข้อมูลเนื้อหาสาระที่ปรากฏขึ้นจากการริเริ่มของเด็กช่วยกันระดมความคิด ลงมือปฏิบัติจริงจากประสบการณ์ตรงทำให้เกิดเป็นหลักสูตรห้องเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเบื้องต้น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจาก

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ (Project Approach) เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน เด็กมีโอกาสเรียนรู้อย่างละเอียด ลุ่มลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็กทั้งห้อง เด็กกลุ่มเล็ก/รายบุคคล หัวใจของแนวคิดการสอนแบบโครงการคือการให้เด็กแสวงหาคำตอบแล้วสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (วรนาท รักสกุลไทย. 2544 : 30) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งที่เด็กสนใจในชั้นเรียน เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของดิวอี้ (Dewey. 1859 - 1952 : ?) ธรรมชาติของการจัดกิจกรรมแบบโครงการเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น มีอิสระ เต็มที่ในการเรียนรู้ มีการประมวลนำเสนอข้อมูลที่เด็กสนใจตั้งแต่การสนทนาร่วมกัน การสืบค้นข้อมูล การนำเสนอผลงาน และการจัดแสดง ทำให้เกิดสารการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมากมาย ซึ่งผู้วิจัยมีหน้าที่มีบทบาทเป็นครู ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับกับการเรียนรู้แบบโครงการเป็นผู้กำกับให้คำปรึกษาชี้แนะให้กับเด็กสามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ทำให้สารการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่ในกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ตลอดระยะของโครงการซึ่งมีอยู่ 3 ระยะ ระยะที่ 1 การคิดหัวเรื่องและการแตกหัวข้อมาจากการคิดของเด็กในโครงการหมวก โดยครูกระตุ้นความสนใจในสิ่งที่เด็กอยากรู้จากคำถาม เช่น เราใส่หมวกทำไม หมวกทำมาจากวัสดุใดบ้าง ฯลฯ จากประเด็นคำถามตั้งแต่

คิดหัวข้อจนไปถึงการค้นหา การทำกิจกรรม การติดต่อกับบุคลากรจากแหล่งเรียนรู้จนไปสู่สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนสามารถเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นไม่กำหนดเนื้อหา ระยะที่ 2 เป็นระยะพัฒนาโครงการ มีการพูดคุย เมื่อได้หัวข้อแล้วเด็กๆ ดำเนินการวางแผน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ไปสู่กิจกรรมที่เด็กปฏิบัติ ได้แก่ การระดมความคิด การสืบค้น ประสพการณ์ภาคสนาม การนำเสนอผลงานและการจัดแสดง ระยะที่ 3 สรุปโครงการ เด็กได้มีการจัดแสดง เด็กๆ แสดงความคิดเห็น ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในระยะเวลา 9 สัปดาห์ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2545 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีการยืดหยุ่นในเรื่องสาระการเรียนรู้ไม่กำหนดเนื้อหาตายตัว ดังนั้น เนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นจริงทั้งในสภาพการจัดกิจกรรมโครงการหมวดสามารถเชื่อมโยงกับหลักสูตรในสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ

2. การจัดสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กในการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมแบบโครงการ ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้สอนต้องเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ และดำเนินการเรียนรู้ในห้องเรียนให้เป็นไปตามหลักของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ซึ่งครูต้องมีความเข้าใจถึงศักยภาพและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เพื่อที่จะสามารถตั้งประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับความสนใจและพัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่าง โดยเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาสาระการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นครูในการดำเนินการเรียนรู้แบบโครงการ ต้องรู้จักฟังเด็กเป็น ได้แนวคิด การสอนแบบเรกจิโอที่มีการฟัง สังเกต จดบันทึก เพื่อที่จะก้าวเข้าไปในใจเด็ก และเข้าใจถึงความสนใจของเด็กจากข้อมูลที่ทำความเข้าใจเด็ก ก็นำไปสู่บทบาทของผู้อำนวยความสะดวกของการเรียนรู้ คือการจัดสื่อวัสดุ การจัดประสบการณ์ภาคสนามที่สนองตอบความต้องการของเด็กในการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีบทบาทในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ต้องประสานถึงคนในชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กที่ชัดเจนและหลากหลาย สาระการเรียนรู้ที่ปรากฏนั้น ซึ่งเป็นไปตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3. การบันทึกข้อมูล (Documentation) เป็นการบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากการวางแผนการเก็บข้อมูลที่ทำให้ผู้วิจัยทราบการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ทำให้ครูทราบความคิด ความสนใจและความต้องการของเด็กจากการสังเกตและจดบันทึก ครูจะได้จัดกิจกรรมแล้วนำมาสะท้อนข้อมูล โดยมีการบันทึกสิ่งที่วางแผนไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง นำมาวิเคราะห์แล้วปรากฏว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจริงมีความละเอียด ลุ่มลึกกว่าสิ่งที่วางแผนไว้ ตลอดเวลาที่บันทึก ผู้วิจัยบันทึกทั้งหมดมีความยาว 38 หน้า เมื่อวิเคราะห์แยกแยะไปตามกลุ่มสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญที่ได้โดยค้นพบเชิงประจักษ์ว่าสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากการขับเคลื่อนด้วยการจัดสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้แบบโครงการสามารถนำไปสู่หลักสูตรในห้องเรียนขณะที่บันทึกผู้วิจัยวางแผนโดยการคำนึงถึงกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางในการพูดคุยประเมินคำถาม ทำให้สาระ

การเรียนรู้ที่ปรากฏจริงได้มาจากการบันทึกสาระที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ทั้งด้านสาระที่ควรเรียนรู้ 4 เรื่อง และประสบการณ์สำคัญที่ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ระยะที่ 1 เด็กกลุ่มตัวอย่างยังไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นในการคิดหัวเรื่อง จนกระทั่งมีเหตุบังเอิญเด็กส่วนใหญ่ตกลงที่จะทำโครงการหมวก โดยครูมีบทบาทกระตุ้นความสนใจให้เด็กเกิดการเรียนรู้
2. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการและการบันทึกเชิงคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสที่จะเก็บ รายละเอียดได้มากกว่าสังเกตอย่างเดียว การจดบันทึกจะได้ข้อมูลครบทุกกิจกรรมที่เด็กเรียนรู้ และครูมีโอกาสปรับเปลี่ยนแผนการจัดกิจกรรมที่วางไว้ ให้เป็นไปตามที่เด็กต้องการและตรง ความสนใจของเด็กมากขึ้น
3. การแสดงความคิดเห็นการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กจะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ตามความสนใจในกิจกรรมที่เด็กเป็นผู้เลือกทำเองโดยมีครูกระตุ้นคำถามปลายเปิดให้เด็กคิดและถาม-ตอบ ข้อสงสัยที่อยากรู้ เด็กๆ กล้าแสดงออกมากขึ้น
4. ความสนใจและกระตือรือร้นทำงานในโครงการหมวก จากการสังเกตเด็กมีความ รับผิดชอบในสิ่งที่อยากทำ เช่น ประดิษฐ์หมวก เด็กๆ รับผิดชอบที่จะนำหมวกมาจากบ้าน อาสาสมัครไปสอบถาม สิ่งที่ยากรู้จากบุคคลากรที่มีความรู้เรื่องหมวก เช่น หมวกอิสลาม หรือ การสานหมวกด้วยใบมะพร้าว เป็นต้น
5. การบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง ขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้ จะพบว่าสิ่งที่ เกิดขึ้นจริงจะเพิ่มมากขึ้นจากสิ่งที่วางแผนไว้ เพราะเด็กมีการพัฒนาด้านการคิด การวางแผน การลงมือปฏิบัติกิจกรรม ด้วยการสังเกต ทดลอง ค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ที่ครูจัดให้ ภายในและภายนอกห้องเรียน จัดเตรียมวัสดุที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้สาระการเรียนรู้ที่ได้ เกิดขึ้นจริงมาจากการสนทนาซักถามการปฏิบัติกิจกรรม โดยเด็กริเริ่มเป็นไปตามความต้องการ ของเด็กอย่างแท้จริง
6. การบันทึกการเรียนรู้ของเด็กในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการนำเสนอสาระ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงแล้ว การจัดนิทรรศการ ผลงานของเด็ก ภาพถ่ายที่เด็กทำกิจกรรมก็เป็น ที่ประจักษ์ไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือการบันทึกการเรียนรู้ของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ใช้การบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ ควรมีผู้ช่วยในการจดบันทึก หรือเทปบันทึกเสียง วิดีโอ เพื่อช่วยให้การบันทึกข้อมูลได้มากยิ่งขึ้น เพราะการบันทึกแบบบันทึกข้อมูลจากสภาพการเรียนรู้อย่างเดียว จะทำให้ได้ข้อมูลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ผู้วิจัยต้องสังเกตจดบันทึกคำพูดขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มทุกกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรมอย่างใกล้ชิดด้วย

2. ควรมีการใช้การบันทึกข้อมูลเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการจะช่วยให้ครูศึกษาสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กได้ดี เพราะเด็กเรียนรู้จากเรื่องที่ได้ถ้อยอยากเรียน เด็กค้นคว้าหาความรู้ มีการสังเกตทดลองด้วยตนเอง ครูต้องจัดกิจกรรมและจัดหาแหล่งเรียนรู้ในเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ เพราะกิจกรรมที่จัดขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก ในแต่ละระยะไม่มีการวางแผนล่วงหน้า สาระการเรียนรู้จึงเกิดจากเด็กต้องการรู้ ไม่ใช่อยู่ที่ครูต้องการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมอื่นเพื่อส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

2. ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เชิงคุณภาพ ควรนำมาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เชิงคุณภาพ ควรนำมาวิเคราะห์สาระการเรียนรู้เชิงปริมาณด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้แผนกวิจัย.
- _____. (2546ก). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- _____. (2546ข). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : ศุภสภา.
- บุญชูรี คำขาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2545ก). รูปแบบการเรียนรู้การสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์.
- _____. (2545ข). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์.
- จิรภรณ์ วสุวัต. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยการใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ ; และคณะ. (2542). การใช้สารนิทัศน์ : บันทึกเหตุการณ์เพื่อการพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ : มปป. อัดสำเนา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). จุดมุ่งหมายของการสอนวิทยาศาสตร์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนรู้การสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี และคนอื่นๆ. (2536). หลักการและรูปแบบพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิโคลัส เบเนดต์. (2516). การปฏิรูปการศึกษาในรายงานของคณะกรรมการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษา. สมาคมผู้บริหารแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- บันลือ พุกกะวัน. (2531). ยุทธศาสตร์การสอนตามแนวหลักสูตรใหม่. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เบญจา แสงมลิ. (2516). การอนุบาลศึกษาในประเทศไทย. (เอกสารการนิเทศการศึกษา. ฉบับที่ 132). กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู.

- ปัทมา ศุภกานีต. (2545). การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสิทธิภาพแบบโครงการ. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษา
 ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2539). จิตวิทยาการศึกษา Bangkok Software Technology
 House. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.
- เปลว ปุริสาร. (2543). การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ
 จัดประสิทธิภาพแบบโครงการ. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษา
 ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปฤษฎา สุริยะวงศ์. (2544). กระบวนการพัฒนาความคิดรวบยอดทางกายภาพ ตรรกศาสตร์
 และสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวคิด
 คอนสตรัคติวิสต์. ปรินซ์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี ผลโยธิน. (2542). การสอนแบบโครงการ ในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (3- 5 ปี) :
 แนวคิดของกลุ่มนักการศึกษา. กรุงเทพฯ : เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- พัชรี ผลโยธิน ; วรรณาท รักสกุลไทย. (2542). การสะท้อนข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศ.
 เอกสารประกอบการอบรมหมายเลข 6. กรุงเทพฯ. ถ่ายเอกสาร.
- เพราพรรณ เป็เลียนภู. (2542). จิตวิทยาการศึกษา (Educational psychology). ศูนย์หนังสือ
 พระจอมเกล้าธนบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อย่างไร อย่างไร. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์
 ห้วยปากเกร็ด.
- มาลี จุฑา. (2542). จิตวิทยาการเรียนการสอน (1051202). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
 ทิพย์วิสุทธิ์.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2540). การจัดประสิทธิภาพและกิจกรรมเด็กปฐมวัย. (เอกสาร
 ประกอบการบรรยายหลักสูตร MINI M. ED. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
 โรงเรียนสาธิต (ฝ่ายประถม). ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- _____. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอ พี กราฟิกส์ ดีไซน์.
- รัศมี ดันเจริญ. (2543). การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. (เอกสารประกอบการสอน
 วิชา 1072101 . (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ
 เจ้าพระยา.

- ราศี ทองสวัสดิ์. (2542). หลักการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา. (เอกสารประกอบการ
อบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- ลัดดา มีละมณี. (2521). นวัตกรรมทางการศึกษาการเรียนระดับเด็กก่อนวัยเรียน. นนทบุรี :
สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด. กรมประชาสงเคราะห์.
- ลำดวน ปันสันเทียะ. (2537). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการ
วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษา
ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2527). เอกสารประกอบคำสอนการศึกษาก่อนวัยเรียน (กร. 311).
กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ ; และจิต นวนแก้ว. (2542). การพัฒนาการคิดของนักเรียนด้วย
กิจกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ
เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี
บัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). การพัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรรณาท รักสกุลไทย. (2544). การเรียนรู้แนวใหม่ Project Approach. กรุงเทพฯ : เฟสท์พริ้นติ้ง.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ. (2541). ปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ.
- _____. และไพเราะ พุ่มมัน. (2543). วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT. การจัดกระบวนการเรียน
เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข. กรุงเทพฯ : แวนแก้ว.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา.
เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173213 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรมฝึกหัดครู.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัย. (2524). พฤติกรรมการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. เอกสาร
การสอนชุดวิชาหน่วยที่ 1-5. สาขาศึกษาศาสตร์ เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : มวลชน.

- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540). การสอนแบบโครงการ (Project Approach) สำหรับเด็กปฐมวัย. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการหน้า 13. ชมรมการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2546). การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิด Constructivism : 2. เอกสารเพิ่มเติมโครงการพัฒนานักบริหารและผู้จัดการศึกษาระดับสูง การศึกษาปฐมวัยรุ่นที่ 8. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2547). การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวคิด Constructivism. (เอกสารการบรรยาย). กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และธิดา พิทักษ์สินสุข. (2543). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดของเรกจิโอ เอมีเลีย. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2545). วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย.
- สุนา พานิช. (2531). การเตรียมความพร้อมของเด็กเล็ก. ม.ป.ท.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชชัย. (2547). คู่มือครูแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อนุบาลปีที่ 1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- แสงเดือน นนทเปารยะ. (2546). การจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปีในสังคมไทย. คำโครงการปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). ปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : อรุณกาลาดพร้าว.
- _____. (2523). การจัดบริการศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : เอรวิณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2534). แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2536). แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณกาลาดพร้าว.
- อัมพิกา ภูเดช. (2542). การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ. เอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณกาลาดพร้าว. ถ่ายเอกสาร.
- อารี รังสินนท์. (2524). พฤติกรรมการสอนระดับปฐมวัยศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1 - 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- อารี สัณหฉวี; และคณะ. (2536). นโยบายและแนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว. ถ่ายเอกสาร.
- อุลัย บุญโท. (2544). การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำพวรรณ เนียมคำ. (2545). ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีผลต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Berk, L.E. ; and Winsten, A. (1995). *A Scaffolding Children's learning : Vygotsky Early Children Education*. Washington, D.C. : NAEYC.
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. Boston D.C. : Health and Co.
- Edwards, C.; Gandini, L. and Forman G. (1993). *The Hundred Language of children : The Reggio Emilia approach to early childhood education*. (P.151-169). N.J. : Ablex.
- Gange, E.D. (1985). *The Cognitive Psychology of School Learning*. Boston : Little Brown.
- Good, C.V. (1945). *Dictionary of Education*. New York and London : McGraw-Hill Book.
- Hartman, A.J. (1995). "Project Work : Supporting Children need for Inquiry", *Association for Children Education International*. 7(3) : 11 - 15.
- Helm, J.H. ; and Katz, L.G. (2001). *Young Investigators : THE PROJECT APPROACH IN THE EARLY YEARS*. Columbia University : Teacher College.
- Hern, J. (1998). *Creative Resources of Birds, Animals, Seasons, and Holidays*. Delm ar Publishers.
- Hilgard, E.R. & Bower, G.H. (1975). *Theories of Learning*. 4th ed. New Delhi : Prentice Hall of India.
- Katz, L.G. (1993). "What Can We Learn from Reggio Emilia", In C. Edward; L. Gandin; and G. Forman (Eds.) *The Hundred Languages of Children : The Reggio Emilia Approach to Early Childhood Education*. Norwood, N.J. : Ablex.
- Katz, L.G. and Chard, S.C. (1994). *Engaging Children's Minds : The Project Approach*. Norwood : N.J. Ablex.
- Leeper, Sarch H ; et. al. (1971). *Good School for young children*. London : The Macmilian Co.

- McLean, L.D. (1992). *Cooperative Learning : Theory to Practice in the Young Child's Classroom*. Abstract from : Tennesseitem. ED.
- Massoglia. Dr. (1977). *Early Childhood Education in the home*. Deimor Publishers
Copyright by little Educational Publishing, Inc.
- Spodek, B. (1972). *Teaching in the Early Year*. New Jersey : Prentice Hall. Englewood Cliffs.
- Trepanier - Street, M. (1993). *What's so new about the project approach ?*. Young Children. 70(1) : 25 - 28.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ แบบบันทึกและวิเคราะห์
สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล
1.2 อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์
1.3 อาจารย์เปลว ปุริสาร	อาจารย์โรงเรียนบ้านจานทองกวาววิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
จังหวัดศรีสะเกษ เขต 4
1.4 อาจารย์ปัทมา ศุภก่าเนต	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลชนานันท์

2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของเด็กอายุ 4 - 5 ปี การจัด
กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

2.1 อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา
แผนกอนุบาล
2.2 อาจารย์ธนพร เอี่ยมสมุทร	อาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนอนุบาลเทพารักษ์

ภาคผนวก ข

- คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

หลักการและเหตุผล

จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เน้นการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กทุกคน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก คือเด็กได้ลงมือกระทำการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหวสำรวจ เล่นสังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ เด็กริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและแหล่งเรียนรู้และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ร่วมกับเด็กและจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ด้วย

ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้ในหัวเรื่องที่เกิดจากตัวเด็ก เป็นการสนใจเฉพาะเด็กกลุ่มเล็ก ๆ ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้น เพื่อสืบค้นข้อมูลอย่างลุ่มลึกจากหัวเรื่อง ที่เด็กกำหนดและสาระที่เป็นหัวเรื่องที่จะเรียนรู้จะต้องมาจากความสนใจและความคิดเห็นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้คิด สาระการเรียนรู้จากความสนใจและความต้องการของตนเอง โดยเด็กทุกคนร่วมกันแสวงหาคำตอบได้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ที่ได้มาจากความต้องการและความสนใจของเด็กทั้งชั้นเรียนโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการมาจัดกิจกรรมในการกำหนดหัวข้อ เพื่อให้เด็กได้เกิดสาระการเรียนรู้ด้วยตัวเด็กร่วมกันวางแผน คิดสืบค้น ทดลองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกต่อไป

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1. หัวเรื่องหรือสาระการเรียนรู้เกิดจากความสนใจและความต้องการของเด็ก รวมทั้งการสืบค้น การตั้งคำถาม และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
2. เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง
3. เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น ครู เพื่อน วิทยากร หน่วยงาน แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้
4. เด็กมีการวางแผนร่วมกันในการสืบค้น สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าและแก้ปัญหาาร่วมกัน
5. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
6. การจัดประสบการณ์ที่หลากหลายของสื่อ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นเครื่องมือของเด็กในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เช่น ห้องสมุด สารานุกรม พจนานุกรม โรงเรียน บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน เป็นต้น

7. ระยะเวลายืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก
8. เด็กได้เผชิญกับปัญหาและการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก
9. โครงการสำเร็จได้ด้วยดีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างเด็ก ครู และความช่วยเหลือจาก

ผู้ปกครอง ชุมชน

10. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือสนับสนุนเป็นผู้ร่วมงานและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1. วางแผนร่วมกับเด็กในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ
2. ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจและมีความกระตือรือร้น ที่จะอยากรู้คำตอบและคิดหาวิธีการเพื่อให้ได้คำตอบ
3. จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยร่วมหาแหล่งเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ เด็กสืบค้นข้อมูล เช่น ห้องสมุด หนังสือ กระดาษ และวัสดุสื่อต่าง ๆ
4. ให้คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ กิจกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอนโครงการ
5. ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเกิดระหว่างการทำกิจกรรม
6. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่น ในการส่งเสริมกิจกรรมตามโครงการ
7. สังเกต และจดบันทึกสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทำกิจกรรมของเด็กแต่ละคน
8. นำข้อมูลสาระการเรียนรู้มาวิเคราะห์ในรอบการวิเคราะห์ตามหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย 2546 เพื่อปรับแผนและจัดกิจกรรมที่สนองความสนใจและความต้องการของเด็ก
9. ร่วมแสดงผลงานของเด็ก และเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ

การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการไว้ 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ

- ครูสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ และต้องการจะเรียนรู้ จากสื่อ อุปกรณ์ ของจริง ร้องเพลง นิทาน คำคล้องจองหรือปริศนาคำทาย การสนทนา เป็นต้น
- ครูและเด็กช่วยกันเสนอแนะหัวข้อเรื่องที่อยากเรียนรู้
- ครูและเด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิม โดยการพูดคุยซักถาม บทบาทสมมติ วาดภาพ เป็นต้น
- แจ้งข่าวสารถึงผู้ปกครองเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องที่เด็กอยากเรียน เพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุน
- ศึกษาประสบการณ์เดิมของเด็ก และบันทึกข้อมูลประสบการณ์เดิมของเด็กในรูปแบบแผนภูมิ โยแมงมุม (web) และบันทึกข้อมูลการเรียนรู้
- เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิม เกี่ยวกับหัวข้อโครงการด้วยการวาดภาพ การปั้น เป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มย่อย
- เด็กและครูช่วยกันตั้งคำถามที่เด็กสนใจค้นคว้า เกี่ยวกับหัวข้อโครงการ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

- นำคำถามที่เด็กคิดมาพิจารณาเพื่อค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงการมาวางแผนการทำโครงการและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ
- กระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม คาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้นในโครงการ
- เด็กและครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งการเรียนรู้เพื่อทำกิจกรรมตามที่วางแผน
- สังเกตการศึกษาค้นคว้าของเด็ก และกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการทำโครงการร่วมกัน
- เด็ก ๆ ร่วมกันค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่
- ครูจัดหาหนังสือ วีดีโอ วีดิทัศน์ เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อโครงการนั้น
- ครูรวบรวมคำตอบที่เด็กค้นหามาได้มาเขียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อโครงการนั้น
- ครูรวบรวมคำตอบที่เด็กค้นหามาได้เขียนเพิ่มเติมที่ web เตรียมลงมือปฏิบัติภาคสนาม เพื่อค้นหาคำตอบอย่างลุ่มลึก
- เด็กดำเนินกิจกรรมค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้ เช่น การไปทัศนศึกษา เชิญวิทยากร ผู้ปกครอง ครูในโรงเรียนบุคลากรที่มีความรู้ในหัวข้อโครงการนั้น ฯลฯ ให้ความรู้แก่เด็กในคำถามที่สงสัย

- ให้คำแนะนำและสนับสนุนในการค้นคว้าแก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความรู้ใหม่ และค้นคว้าคำตอบที่สงสัยและนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาโครงการ
- เด็กนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาโครงการ
- เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแต่ละคำถาม เด็กนำความรู้ที่ได้มาเขียนเพิ่มเติมใน web
- เด็กทบทวนความรู้ที่ได้จากภาพถ่าย ผลงานทางศิลปะ ขั้นตอนการทำกิจกรรมโครงการ มาจัดทำสารนิทัศน์ แสดงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องของเด็ก
- เชิญชวนให้เด็กคิดวางแผนในการปรับปรุงแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์ขึ้น

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลงาน

- สังเกตว่าเด็กพอใจในผลงานของตนแล้ว ครูชักชวนร่วมกันวางแผนการนำเสนอผลงานที่ทำในโครงการ
- เด็กวางแผนร่วมกันจัดนิทรรศการเกี่ยวกับผลงานที่ทำในโครงการโดยเชิญชวนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจเข้าชมผลงาน
- เด็กนำเสนอผลงานที่ได้เตรียมไว้จากโครงการ
- เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอผลงาน ครูและเด็กร่วมกันประเมินความสำเร็จและทบทวนความรู้ที่ได้จากการทำโครงการ
- เด็กและครูร่วมกันวางแผนจัดเก็บผลงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ
- ค้นหาความสนใจและเตรียมวางแผนเข้าสู่โครงการใหม่ต่อไป

หมายเหตุ : กิจกรรมที่จัดทำโครงการจะเป็นกิจกรรมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กในกิจกรรมช่วงนั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมี 3 ระยะ
ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ

กิจกรรม	กระบวนการจัดกิจกรรม
อภิปรายกลุ่ม	• เด็กแลกเปลี่ยนความสนใจ ประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพูดคุย • เด็กแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องที่สนใจศึกษาในโครงการ
ประสบการณ์ภาคสนาม	• เลือกเรื่องสำหรับทำโครงการร่วมกัน • นำหัวเรื่องมากำหนดทำแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ (web)
การนำเสนอ	• เด็กร่วมสนทนานำเสนอความรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องจากประสบการณ์เดิมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ การเล่าเรื่อง การปั้น ฯลฯ เพื่อค้นหาสิ่งที่สนใจร่วมกัน
การสืบค้น	• ตั้งคำถามบนพื้นฐานของความรู้ความสนใจที่มีในปัจจุบัน เพื่อค้นหาคำตอบจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
การจัดแสดงผลงาน	• สร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ (Web) ร่วมกัน • ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับหัวเรื่อง

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ

บทบาทครู ในระยะที่ 1 ที่สำคัญคือ กระตุ้นให้เด็กได้คิดพิจารณาตัดสินใจ ทำโครงการ ให้ได้ร่วมกันวางแผนและสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กได้เลือกและกระตุ้น ส่งเสริมสาระการเรียนรู้ให้กับเด็ก

การจัดกิจกรรม/ครูควรคำนึง	กระบวนการจัดกิจกรรม	กิจกรรมของเด็ก
• ความสนใจของหัวเรื่อง • ประสบการณ์เดิมของเด็กที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง • การแสดงความเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ • แผนภูมิเครือข่ายของการเรียนรู้เด็กสามารถศึกษาได้ชัดเจนและเหมาะสม	• การนำเสนอหัวเรื่อง • การแสดง ลงมติเพื่อคัดเลือกหัวเรื่อง • กระตุ้นให้เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่อง • สร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ (web) เกี่ยวกับหัวเรื่องที่ได้รับการคัดเลือกถึงสิ่งที่เด็กต้องการศึกษา • แจกข่าวสารถึงผู้ปกครอง	• พุดคุยร่วมกัน เกี่ยวกับหัวเรื่องและร่วมคัดเลือกหัวเรื่องสำหรับทำโครงการ • ระดมความคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่อง และสิ่งที่อยากรู้เกี่ยวกับหัวเรื่อง เพื่อสร้างแผนภูมิเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน • แสดงผลงานที่มาจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวเรื่อง และสนทนาร่วมกัน

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

กิจกรรม	กระบวนการจัดกิจกรรม
อภิปรายกลุ่ม	- เตรียมการสำหรับการไปทัศนศึกษา หรือการทำงานภาคสนาม และการสัมภาษณ์ - การทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปทัศนศึกษา
ประสบการณ์ภาคสนาม	- การออกไปทัศนศึกษา หรือทำงานภาคสนามในเรื่องที่สนใจศึกษาอยู่ - การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจ
การนำเสนอ	- บันทึกและนำตัวอย่างที่ได้จากการศึกษา - สรุปประเด็นจากการทัศนศึกษา - การวาดภาพ ระบายสี ปั้นประดิษฐ์ และอื่นๆ ที่แสดงถึงประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา
การสืบค้น	- ค้นคว้าหาแหล่งข้อมูลเพื่อหาคำตอบของคำถามโดยการทดลอง สังเกต และค้นคว้าจากหนังสือ - ตั้งคำถามเพิ่มเติมที่ลึกซึ้ง เพื่อการค้นคว้าต่อไป
การจัดแสดงผลงาน	- การนำเสนอความรู้ใหม่เกี่ยวกับหัวเรื่องและผลงานต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทำโครงการ - ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้และสรุปความรู้ใหม่ ลงในแผนภูมิเครือข่าย การเรียนรู้ (Web)

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

บทบาทครู ในระยะที่ 2 ที่สำคัญคือ กระตุ้นให้เด็กได้คิดพิจารณาปฏิบัติตามแผน เพื่อค้นหา สืบค้นศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ ตลอดจนการทดลองสิ่งที่สนใจศึกษา และกระตุ้นส่งเสริมสาระการเรียนรู้ให้กับเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็ก การจัดกิจกรรม/ครูควรคำนึง กระบวนการจัดกิจกรรมและกิจกรรมของเด็ก ในระยะที่ 2 ดังนี้

การจัดกิจกรรม/ครูควรคำนึง	กระบวนการจัดกิจกรรม	กิจกรรมของเด็ก
• ค้นหาว่าอะไรคือ ประเด็นที่เด็กต้องการเรียนรู้ • ทำอย่างไรให้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมในโครงการสัมพันธ์กัน • ทำอย่างไรที่จะให้เด็กทำกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ในประเด็นที่เด็กต้องการศึกษานองความแตกต่างระหว่างบุคคล และการเรียนรู้อย่างมีความสุข	• พูดคุยกับเด็กก่อนทำงานภาคสนาม • ทำงานภาคสนาม หรือทัศนศึกษา • สังเกตการพูดคุยสนทนา และการวางแผนของเด็กที่แสดงถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ • การพบปะพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญ • ใช้ระยะเวลานานและทำกิจกรรมหลายขั้นตอน	• เตรียมการทำงานภาคสนาม • ทำงานภาคสนาม ทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ พูดคุย การจดบันทึก • ปฏิบัติกิจกรรม ตามที่ได้ศึกษา • ค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุด • สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่สนใจเพื่อการค้นหาข้อมูลในการปฏิบัติงานในโครงการ

ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผลโครงการ

กิจกรรม	กระบวนการจัดกิจกรรม
อภิปรายกลุ่ม ประสบการณ์ภาคสนาม การนำเสนอ การสืบค้น การจัดแสดงผลงาน	- สรุปความรู้ใหม่ที่ได้รับร่วมกันจากการทำโครงการ - วางแผนจัดแสดงผลงาน - เตรียมผลงานมาจัดแสดง - เชิญเพื่อน ครู - อาจารย์ ผู้ปกครอง ชม ผลงานที่จัดแสดง - ความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการ - ตั้งคำถามเพื่อค้นหาความรู้ ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับหัวเรื่อง - แผนภูมิเครือข่ายในการเรียนรู้ - ผลงานในโครงการรูปแบบต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ
ระยะที่ 3 สรุปและอภิปรายผล

บทบาทครูในระยะที่ 3 ที่สำคัญคือ กระตุ้นให้เด็กได้คิด สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ นำเสนอผลงานที่ทำในโครงการ ที่แล้วเสร็จ โดยจัดนิทรรศการหรือจัดแสดงผลงาน เชิญบุคคลอื่นมาชมนิทรรศการ เมื่อสิ้นสุดการแสดงผลงาน เด็กและครูร่วมกันประเมินผลงานการเรียนรู้ในโครงการ การจัดกิจกรรม / ครูควรคำนึง กระบวนการจัดกิจกรรม และกิจกรรมของเด็ก ในระยะที่ 3 มีดังนี้

การจัดกิจกรรม/ครูควรคำนึง	กระบวนการจัดกิจกรรม	กิจกรรมของเด็ก
• เด็กสรุปความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กได้เรียนรู้และสามารถอธิบาย • การจัดแสดงผลงานควรเกิดจากความคิดเด็ก • ครูให้เพื่อนนักเรียนชั้นเรียนอื่นครู -อาจารย์ ผู้ปกครอง เข้าร่วมกิจกรรม ของเด็ก	• สนทนาร่วมกันเพื่อสรุป และ อภิปรายผลที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหัวเรื่อง • วางแผนและจัดแสดงผลงาน • นำเสนอผลงานที่ทำในโครงการ	• สรุปและอภิปรายผลร่วมกันเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำในโครงการ • ร่วมกันวางแผนและจัดแสดง • นำเสนอผลงานที่ได้ทำในโครงการ แก่เพื่อนนักเรียนครู - อาจารย์ ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สัปดาห์ที่ 1 - 9 วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

ระยะที่ 1 วางแผนและเริ่มต้นโครงการ (25 - 29 ก.ค. 2548)

- **สังเกตความสนใจของเด็ก (วันที่ 25 ก.ค. 2548)**

เริ่มจากครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน มีเด็กคนหนึ่งมาโรงเรียนสายทุกวัน เขาสวมหมวกเดินเข้าห้องเรียนมาแล้วบอกว่า ดิฉันมีหมวกใหม่ด้วย เพื่อนๆ สนใจวิ่งไปดูบ้างแล้วไปหยิบหมวกของตนในกระเป๋านักเรียนมาถอดบ้าง และตกลงจะนำหมวกที่บ้านมาโชว์กันอีกในวันพรุ่งนี้

- **กระตุ้นความสนใจในการกำหนดหัวเรื่องโครงการ (วันที่ 26 ก.ค. 2548)**

ครูนำหมวกปีกที่ทำจากใบลาน และสานด้วยกระดาษให้เด็กดู เด็กคนหนึ่งสงสัยก็ถามครูว่า หมวกของครูทำด้วยใบไม้อะไร ครูจึงให้เด็กลองทาย แต่เด็กทายไม่ถูก และตกลงจะไปถามครูข้างห้องเรียน เด็กจัดกลุ่มและส่งตัวแทนไปถามแล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งวาดภาพหมวกตามจินตนาการของตนทุกคน และมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังจากผลงานที่วาด

- **เด็กนำเสนอหัวเรื่อง**

เด็กๆ สนทนาเกี่ยวกับหมวกที่ตนนำมาจากบ้าน และตกลงจะเรียนรู้เรื่องหมวก โดยจะกลับไปถามผู้ปกครองเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวก และนำข่าวสารผู้ปกครองไปบอกพ่อแม่ว่าสัปดาห์นี้จะเรียนเรื่องหมวก

เด็กและครูทำแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เกี่ยวกับหัวข้อที่จะเรียนเรื่องหมวก จากประสบการณ์เดิม

เด็กๆ ช่วยกันจัดร้านค้าหมวกโดยนำหมวกของตนและของครูไปจัดร้านที่มุมบทบาทสมมติในมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียน

รายการของเนื้อหาสาระที่เด็กอยากรู้เรื่องหมวก วันที่ 27 - 29 ก.ค. 2548

- เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสีและรูปร่างของหมวกจากการเล่นร่วมกันและสังเกตความเหมือนและความต่างของสีและรูปร่างของหมวกที่ตนและเพื่อนใส่

- ครูกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กคิดเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหมวกได้มาจากที่ใดบ้างและรูปทรงของหมวกแต่ละใบทำไมจึงแตกต่างกันเพราะอะไร คนเราใส่หมวกทำไม ใส่เพื่ออะไร และใส่อะไร

- เด็กๆ เล่นบทบาทสมมติจากมุมบทบาทสมมติ ร้านค้าหมวกที่ตนจัด และสนทนาเกี่ยวกับหมวกที่ตนใส่ เช่น ใส่หมวกทรงตาสีฟ้าที่ทำด้วยใบลาน เขาก็จะบอกว่าเขาเป็นท่านขุน ใส่หมวกที่มีสีธงชาติเขาก็จะยืนตรงร้องเพลงชาติ เป็นต้น

- ครูทบทวนข้อมูลที่เด็กอยากรู้เป็นหัวข้อของเรื่องหมวก โดยการเขียนแผนภูมิไวยแมงมุม (Web) ร่วมกันดังนี้

1. รูปร่างลักษณะของหมวก
2. สีและขนาดของหมวก
3. ส่วนประกอบของหมวก
4. ประโยชน์ของหมวก
5. วัสดุที่ใช้ทำหมวก
 - วัสดุจากธรรมชาติ
 - วัสดุจากมนุษย์ทำขึ้น
6. การใช้หมวกในโอกาสต่างๆ
7. อาชีพที่ใช้หมวกในการทำงาน
8. กิจกรรมที่เกี่ยวกับหมวก
 - แต่งเพลงหมวกแสนสวย
 - แต่งเนื้อเรื่องนิทาน วาดภาพระบายสีประกอบนิทานตามจินตนาการ
 - ประดิษฐ์หมวกจากวัสดุธรรมชาติ
 - ประดิษฐ์หมวกจากเศษวัสดุ และกระดาษ
 - ประดิษฐ์บ้านหมวกจำลองจากกล่องนม และเศษวัสดุโดยมีหลังคาเป็นรูปทรงหมวกชาม

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

วันที่ 1 ส.ค. 2548

จากการสังเกตเด็กๆ ชอบที่จะมาเล่นบทบาทสมมติเป็นคนในอาชีพต่างๆ และแสดงท่าทางของอาชีพจากประสบการณ์เดิม ครูกระตุ้นคำถามเพื่อให้เด็กคิดว่า “เรานำหมวกมาใส่ศีรษะแล้วเราสามารถนำหมวกไปทำอะไรได้บ้าง” โดยการเล่า/บรรยายสถานการณ์สมมติเพื่อให้เด็กคิดตามและตอบคำถาม

ต่อจากนั้นร่วมกันแต่งเพลงเกี่ยวกับหมวกตามจินตนาการ โดยครูร้องเพลงฉิ้นคือส้มเพื่อเอากิ่งหวะของเพลงนี้มาแต่งเพลงหมวกแสนสวย (เด็กช่วยกันคิดชื่อเพลง) เมื่อแต่งเพลงเสร็จช่วยกันร้องและคิดท่าประกอบเพลงร่วมกัน

วันที่ 2 ส.ค. 2548

สนทนาประเด็นปัญหา และร้องเพลงหมวกแสนสวย พร้อมกันเมื่อร้องเพลงจบ เด็กกลุ่มหนึ่งไปหยิบหมวกมาสวมใส่และทำตามที่ดินใส่หมวก เช่น ทหาร ตำรวจและเล่นบทบาทสมมติตำรวจจับผู้ร้าย

สนทนาเกี่ยวกับอาชีพของทหาร ตำรวจ

วันที่ 3 ส.ค. 2548

ครูกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กคิดและการใช้ทักษะภาษาว่า “ถ้าเด็กใส่หมวกอยู่และลมพัดจนหมวกตกจากศีรษะ ถ้าเด็ก ๆ เป็นหมวกใบนั้นจะทำอย่างไรดี” เด็ก ๆ ก็จะตอบคำถามครูกันทุกคนอย่างต่อเนื่องจนครูสรุปว่า ถ้าเด็ก ๆ เป็นหมวกจะมีความรู้สึกมากมายตามที่เด็กบอกครู ครูจึงชักชวนเด็ก ๆ แต่งนิทานที่เกี่ยวกับหมวกตามที่เด็กพูดเมื่อสักครู่นี้ เมื่อตกลงกันเสร็จแล้ว เด็ก ๆ ช่วยกันแต่งเนื้อเรื่องนิทานตามคำพูดของเด็ก ครูทำหน้าที่จดคำพูดตามเด็กบอก เมื่อเสร็จแล้วเด็ก ๆ ให้ครูช่วยวาดภาพประกอบนิทาน เด็กจะระบายสีเอง เสร็จแล้วเด็ก ๆ คิดชื่อนิทาน คือ หมวกวิเศษ เมื่อระบายสีเสร็จให้เพื่อนดูภาพตามที่กลุ่มตนระบายสี เสนอผลงานเสร็จทบทวนหัวข้อที่อยากเรียนเขียนเป็น Web เพิ่มเติม

วันที่ 4 ส.ค. 2548

ครูกระตุ้นคำถามให้เด็กคิด ถ้าเราไม่มีหมวกแล้วเจอแดด เจอฝน เจอลม เราจะใช้อะไรมาแทนหมวก ให้เด็ก ๆ คิดและตอบคำถามเสร็จแล้ว เรียนรู้หัวข้อที่เด็กอยากรู้ ป๊อปปทกลงจะไปขอหมวกพยาบาลที่คุณแม่ ส่วนอ้อพจะไปขอหมวกตำรวจที่คุณพ่อ

วันที่ 5 ส.ค. 2548

เด็ก ๆ อยากรู้หมวกปีกที่สานด้วยวัสดุธรรมชาติ และทำจากกระดาษ เด็ก ๆ จะตกลงไปเชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพมาสอนทำหมวก จึงจัดกลุ่ม 5-6 คน 4 กลุ่ม ขอตัวแทนกลุ่มไปเชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพมาสอนการทำหมวก

เด็ก ๆ ตกลงจะนำวัสดุในการทำหมวกมาจากบ้านโดยขอจากผู้ปกครอง

สัปดาห์ที่ 3 (8-11 ส.ค. 2548)

วันที่ 8 ส.ค. 2548

เด็ก ๆ เตรียมอุปกรณ์ในการทำหมวกมาจากบ้าน เช่น กระดาษแข็ง กระดาษสี ส่วนน้องพีให้ป้าเอาใบมะพร้าวมาโดยดึ่งก้านกลางออกไป เอาแต่ใบมาเท่านั้น ที่นี้ก็เกิดปัญหาว่าถ้าทำหมวกปีกจะต้องสานทั้งก้านให้เป็นวงกลม จะทำอย่างไร” ก็มีเด็กเสนอว่า ไม่ต้องทำปีกหมวกทำเป็นหมวกลิเก (ทรงสี่เหลี่ยม) ก็ได้ เมื่อตกลงได้ เด็ก ๆ ก็เริ่มสานหมวกกับครู กพอ. ระหว่างทำหมวกก็มีการสนทนาไปด้วย ครูก็จัดบันทึกการพูดและสังเกตการทำงานของเด็ก ๆ

วันที่ 9 ส.ค. 2548

คุณแม่ห้องป๊อปนำหมวกพยาบาล 1 ใบมาให้ คุณพ่อของน้องอ้อฟก็นำหมวกตำรวจมาให้ 1 ใบ ที่นี้เด็กๆ ก็แย่งกันเล่น ครูจึงถามว่าถ้าเรายังมีของอยู่ 1 อย่าง แต่เด็กๆ จะเล่นทุกคนจะอย่างไร เด็กๆ บอกว่า แย่งกันเล่น มีเด็กคนหนึ่งบอกว่าอยากทำหมวกพยาบาล เพราะเป็นผู้หญิงในห้องจะมีเด็กผู้หญิง 4 คน ตกลงผู้หญิงจะทำหมวกพยาบาล 4 คน 4 ใบ จะได้ไม่ต้องแย่งกัน ผู้ชายก็อยากทำหมวกปีก เด็กๆ ช่วยกันคิดและวัดตามชอบ หมวกตัวอย่างของจริงระหว่างที่วัดขนาดของหมวก เด็กๆ จะได้ทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะภาษาด้วยระหว่างที่ทำหมวก ครูถามว่า แล้วโครงหมวกจะอย่างไร เด็กๆ บอกว่าต้องกลับไปถามผู้ปกครอง เพราะเด็กๆ คิดไม่ออก

วันที่ 10 ส.ค. 2548

น้องนนท์เอาลูกบอลมาทำโครงหมวก ซึ่งต้องผ่าครึ่ง เด็กๆ ได้เรียนรู้การแบ่ง การแยกออก การรวมของสิ่งของต่างๆ ได้ทักษะคณิตศาสตร์ ผูกการสังเกตเปรียบเทียบด้วย

ขณะทำหมวกปีกเด็กๆ มีปัญหาที่นำสีเทียนไประบายที่ลูกบอลแต่สีไม่ติด เด็กๆ คิดว่าเอากระดาษมาติด ครูแนะนำให้เอาหนังสือพิมพ์มาติดก่อนแล้วจึงเอากระดาษสีติดให้สวยงาม เด็กได้เรียนรู้การแก้ปัญหาขณะทำกิจกรรม

วันที่ 11 - 15 ส.ค. 2548

ในการประดิษฐ์หมวกปีก เด็กๆ ได้เรียนรู้วิธีประดิษฐ์หมวกด้วยวัสดุที่ทำด้วยกระดาษและพลาสติก การติดกระดาษต้องมีเทคนิคที่จะให้กระดาษติดแน่น ต้องให้กระดาษเปียกน้ำ ถ้ากระดาษแห้งติดยาก และถ้ากระดาษเปียกน้ำมากเกินไปก็ติดยากอีกเช่นกัน ครูช่วยแนะนำ และจัดบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กๆ

สัปดาห์ที่ 4 (วันที่ 16 ส.ค. 2548)

เด็กๆ ได้เรียนรู้การใช้วัสดุที่สามารถป้องกันฝนได้ดี โดยสังเกตพนักงานที่ร้านอาหาร นานมมาส่งและพ่อค้าที่ศีรษะแทนหมวก แต่ผ้าก็เปียกฝน เด็กช่วยกันคิดเกี่ยวกับวัสดุอะไรบ้างที่ป้องกันฝนและได้เรียนรู้ว่าถ้าไม่มีหมวกเราใช้ผ้ามาคลุมศีรษะแทนหมวกได้

วันที่ 17 - 18 ส.ค. 2548

เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เด็กรู้จัก โดยครูกระตุ้นความสนใจด้วยเพลง โตขึ้นหนูจะเป็นอะไร เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ใส่หมวกทำงาน เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล วิศวกร

ขณะที่กำลังสนทนาเกี่ยวกับอาชีพ มีเด็กคนหนึ่งหยิบหมวกชาวอิสลามและสงสัยว่าเขาใส่หมวกแบบนี้ไว้ทำอะไร และใส่ตอนไหน ครูแนะนำให้เด็กไปเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาให้ความรู้เกี่ยวกับหมวกและเด็กสงสัยว่าเด็กเวลาไปสุเหร่าต้องสวมหมวกหรือเปล่า เด็กผู้หญิง

สวมหมวกหรือไม่ ครูที่นับถือศาสนาอิสลามจะอธิบายว่าเด็กผู้ชายสวมหมวก แต่เด็กผู้หญิงพกผ้าคลุมศีรษะเหลือแต่นัยน์ตาเท่านั้น

เด็กและครูช่วยกันทำ Web เพิ่มเติมแทรกความรู้เกี่ยวกับศาสนาด้วยการดูภาพการแต่งกายของศาสนาของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และสนทนาคำความแตกต่างและความเหมือนของศาสนาทั้ง 3 ศาสนา ต่อจากนั้นเด็กๆ ช่วยกันประดิษฐ์หมวกปีกจากเศษวัสดุจนเสร็จ

สัปดาห์ที่ 5 (วันที่ 22 - 26 ส.ค. 2548)

เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่ยากเรียนรู้ และบทบาทสมมติเพื่อทำกิจกรรมศิลปะการประดิษฐ์หมวกพยาบาล

ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการเล่านิทานเรื่องบ้านขนมปังและเด็กอยากมีบ้านที่มีหลังคาเป็นหมวกชานา สามารถเข้าไปนั่งอ่านหนังสือได้ด้วย

เด็กๆ วางแผนที่จะทำบ้านหมวกเริ่มจากการหาวัสดุ เด็กๆ ตกลงจะนำกล่องนมที่ดื่มหมดแล้วไว้ให้ด้วย

เด็กๆ ไปขอให้เพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ที่อยู่ห้องข้างเคียง ช่วยเก็บกล่องนมที่ดื่มหมดแล้วไว้ให้ด้วย

เด็กๆ ตัดกล่องนมและนับจำนวนกล่องนมเพื่อให้บ้านมีขนาดตามที่ต้องการ และเด็กได้เรียนรู้การวัด การกะประมาณ รูปทรง

เด็กวางแผนทำหลังคา แต่คิดไม่ออกว่าจะเอาวัสดุใดมาทำหลังคาให้โค้งเหมือนหมวก เด็กๆ คิดว่าจะไปถามผู้ใหญ่ พอติ๋นงนนท์เล่าให้เพื่อนฟังว่าเคยเห็นพ่อเอาลวดมาทำโค้งๆ เป็นกรงไก่ เพื่อนๆ จึงตกลงที่จะไปเชิญคุณพ่อน้องนงนนท์มาสาธิตการทำโครงหมวกชานาด้วยลวด

สัปดาห์ที่ 6 (วันที่ 29 ส.ค. - 2 ก.ย. 2548)

เด็กเชิญคุณพ่อน้องนงนนท์มาทำโครงหลังคาทรงหมวกชานา (งอบ) เมื่อทำเสร็จปรากฏว่าหมวกรูปร่างเหมือนหมวกชานา เด็กๆ ตกลงที่จะทำบ้านหมวกรูปร่างงอบแทนงอบ เพราะมีจุดประสงค์ที่จะใช้เป็นสถานที่อ่านหนังสือ

เด็กช่วยกันคิดว่าจะใช้วัสดุใดมาปิดโครงลวดให้ดูสวยงาม เมื่อตกลงกันแล้ว เด็กๆ ช่วยกันทำหลังคาหมวก ขณะที่กำลังทำหมวกปรากฏว่ามีน้องข้าวหอมโดนลวดที่มือ เลือดไหลเล็กน้อย เด็กๆ สนทนาเกี่ยวกับการระวังรักษาตนเองให้ปลอดภัยจากอันตราย

ครูช่วยสรุปวิธีการระวังตนให้ปลอดภัยจากการทำหลังคาบ้านหมวก

เด็กๆ เรียนรู้การทำงานและช่วยกันแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการทำบ้านหมวก

สัปดาห์ที่ 7 (วันที่ 5 - 9 กันยายน 2548)

เด็ก ๆ ทำหลังคาหมวกชาวนา ด้วยการนำวัสดุมาประกอบเพื่อให้หลังคาสวยงามตามจินตนาการของเด็กด้วยกระดาษสีมาติดทับกระดาษหนังสือพิมพ์

เด็ก ๆ ช่วยกันประกอบตัวบ้านกับหลังคาหมวก แต่เกิดปัญหาตรงที่ขนาดตัวบ้านกับหลังคามีขนาดแตกต่างกัน เด็ก ๆ คิดแก้ปัญหาที่จะใช้วัสดุอื่นแทนกล่องนมที่ต่อจนเป็นฝาบานเรียบร้อย แต่ขนาดแตกต่างกันกับหลังคา เพราะหลังคาเล็กกว่าตัวบ้าน

เด็ก ๆ ตกลงจะใช้กล่อง (ลัง) ขนาดใหญ่มาทำตัวบ้านแทนกล่องนม โดยไปขอความช่วยเหลือจากพ่อของน้องนนท์

สัปดาห์ที่ 8 (วันที่ 12 - 16 กันยายน 2548)

วันที่ 12 - 15 กันยายน 2548

เด็ก ๆ สนใจการใช้หมวกของอิสลามครูกระตุ้นคำถามด้วยการถามว่า “เราไปวัดทำไม”

เด็ก ๆ ตอบคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการไปวัด ได้แก่ วัดของศาสนาพุทธ และวัดของศาสนาคริสต์

เด็ก ๆ กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแต่งกายของผู้นำศาสนาอิสลาม โดยการสังเกตเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่าง เช่น การสวมหมวกในการทำพิธีของศาสนาคริสต์กับอิสลาม เป็นต้น

วันที่ 16 กันยายน 2548

เด็ก ๆ ช่วยกันประดิษฐ์บ้านหมวกจนเสร็จและนำไปเก็บไว้ที่ห้องผลงานนักเรียน

เด็กตกลงที่จะขออนุญาตครูใหญ่ และเชิญผู้ปกครองมาร่วมงาน

เด็ก ๆ ทบทวนหัวข้อที่ได้กอยากรเรียนรู้เรื่องหมวกในแผนภูมิใยแมงมุม (Web)

สัปดาห์ที่ 9 (วันที่ 19 - 23 กันยายน 2548)

วันที่ 19 - 22 กันยายน 2548

เด็ก ๆ วางแผนเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์มาเปิดงานและรับมอบหมายหน้าที่ของตนในการจัดนิทรรศการเรื่องหมวก เช่น ผู้รับหน้าที่จัดสถานที่ ผู้รับหน้าที่ไปเชิญครูใหญ่ (มาเซอร์) มาเปิดงานนิทรรศการโครงการหมวก

วันที่ 23 กันยายน 2548

เป็นวันเปิดนิทรรศการโดยมีครูใหญ่มาเปิดงานและเยี่ยมชมนิทรรศการโครงการห่มวก
 เด็กๆ เชิญครูข้างห้อง พี่ๆ น้องๆ มาดูผลงานที่ตนช่วยกันจัดนิทรรศการและเสนอผลงาน
 วันนี้เป็นวันสิ้นสุดโครงการห่มวก เมื่อชมนิทรรศการเสร็จแล้ว เชิญรับประทานอาหาร
 ร่วมกันทั้งระดับ คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 และเป็นวันสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
 2548 ด้วย

.... จบโครงการ

ภาคผนวก ค

- วิธี การใช้แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง
- แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
- การเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้กับสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง

วิธีใช้แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบการบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างเป็นเครื่องมือในการบันทึกสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนสำหรับทำกิจกรรม โดยสร้างข้อตกลงในการบันทึก ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและบันทึกสภาพการเรียนรู้ในแบบการบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่าง
2. บันทึกข้อมูลในลักษณะพรรณนาความ การบันทึกสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตและจดบันทึกข้อมูล ขณะทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมประจำวัน
3. บันทึกวัน / เดือน / ปี
4. บันทึกสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งสอดคล้องกับการบันทึกสภาพการเรียนรู้ในแบบการบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
5. สังเกตในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม
6. สังเกตช่วงเวลาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ในกิจกรรมประจำวันด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เวลา 30 นาที ในแต่ละวัน
7. สังเกตเด็กทุกคนในห้องเรียน

ตอนที่ 2 การบันทึกในแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

1. การบันทึกเป็นการบันทึกสภาพการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการในแต่ละครั้งในหัวข้อสาระที่ควรเรียนรู้ และประสบการณ์สำคัญ
2. สาระการเรียนรู้ที่บันทึกจะได้จากการบันทึกสภาพการเรียนรู้และการบันทึกสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง และการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ตามมาตรฐานจากการทำกิจกรรมต่างๆ การสนทนา การสืบค้นข้อมูล การวางแผนร่วมกัน การคิดและนำข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็กมาเป็นสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียนของชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เป็นการบันทึกผลจากการพิจารณาข้อมูลของสาระการเรียนรู้ที่ได้รับการบันทึกไว้ โดยผู้วิจัย เครื่องบันทึกเสียงของผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ที่ได้จากการบันทึกสภาพการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน ในแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง นำมาเปรียบเทียบกับกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อหาเนื้อสาระที่เกิดขึ้นจริงขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการของกลุ่มตัวอย่างทุกสัปดาห์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

แบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ (สังเกตความสนใจของเด็ก) สัปดาห์ที่ 1 (25-29 กรกฎาคม 2548) วันที่ 25 กรกฎาคม 2548 (วันที่ 1) ครูชวนเด็กสนทนาในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการหาหัวเรื่องที่อยากเรียน ขณะที่ครูกำลังชวนเด็กสนทนา น้องคิว เพิ่งมาโรงเรียน (มาสายประมาณ 9.00 เกือบทุกวัน) เขาสวมหมวก ไปใหม่เดินเข้าไปในห้องเรียนและบอกครูว่า คิว : ครูทิพย์คิวมีหมวกใหม่สีแดงด้วย ครู : ใครซื้อให้คะ คิว : คุณแม่ซื้อให้คิว ครู : คิวใส่หมวกมาที่โรงเรียนทำไมคะ น้องคิวทำท่างัดกับคำถามที่ครูถาม ฟินแลนด์ : ฝนตกคิวเลยใส่หมวก แน็ต : ใส่กันแดดก็ได้ ป๊อบอาย : ของป๊อบอายก็มีหมวก ป๊อบอายวิ่งไปหยิบหมวกในกระเป๋าของตนเองมาใส่โชว์เพื่อนบ้างแล้วครูบอกว่า	ระยะที่ 1 ●ครูสังเกตความสนใจเด็กด้วยการเล่านิทาน ดูวิดีโอ การสนทนา ดูภาพสิ่งต่างๆ จากหนังสือ สารานุกรม หนังสือ ภาพต่างๆ การทำกิจวัตร ประจำวัน หรือสนทนาจากสิ่งที่ เด็กพบเห็นเพื่อหาหัวเรื่องในการทำโครงการที่ได้จากเด็กจริงๆ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วเด็กและครูร่วมกันระดมความคิด เพื่อหาข้อมูลหรือหัวข้อปัญหาที่เด็กอยากรู้ และนำหัวเรื่องที่ ได้จากเด็กมาเขียนแผนภูมิใยแมงมุม (Web) ซึ่งเป็นข้อมูล จากประสบการณ์เดิมของเด็ก จากนั้นเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองทราบ ว่าเด็กนักเรียน	ระยะที่ 1 ●ครูชวนสนทนากิจวัตรประจำวันของเด็กจนกระทั่ง เด็กเกิดความสนใจเรื่องหมวก จากการสนทนาระหว่างเด็กคนหนึ่งที่มาอวดหมวกและเพื่อนๆ ก็สนใจและนำหมวกของตนเอง มาอวดบ้าง เด็กๆ คิดว่าจำเป็น ต้องใส่หมวกช่วงนี้ เพราะมีฝนตกทุกวัน ● หัวเรื่องจึงมาจากการสนทนา และคำถามที่ครูกระตุ้นความสนใจว่า “ทำไม” คือคิวใส่หมวกมาโรงเรียนทำไม จาก ถาถามนี้เด็กจึงสนทนาสิ่งที่เด็กๆ รู้แล้วจากประสบการณ์ เดิมที่เด็กใช้อยู่แล้วจากการที่พบเห็นคนอื่นใช้อยู่แล้ว	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ประกอบด้วย สาระที่ควรรู้ ประสบการณ์สำคัญ และสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 1. สาระที่ควรรู้ 1.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 1.1.1 เด็กได้เรียนรู้วิธีระวังรักษาร่างกายให้ปลอดภัย จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องหมวกเป็นระยะในระยะเวลาเริ่มต้นของโครงการในการจัดการเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมประดิษฐ์บ้านหมวก และทำโครงหลังคาบ้าน ด้วยหลอด ขณะประดิษฐ์บ้านหมวกมีเด็กคนหนึ่งโดนหลอดทิ่มมือ และ ครูได้พาไปทำแผลหลังจากที่เพื่อนโดนหลอดทิ่มมือ ได้มีเด็กคนหนึ่ง (ลิออน) บอกกับ	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครูทิพย์ : ครูทิพย์ก็มีหมวกแต่อยู่ที่บ้าน ครูทิพย์ใส่ตอนไปเที่ยวทะเล เพราะแดดร้อนมาก ข้าวหอม : ข้าวหอมมีหมวกสีชมพู ชมพู : มีหมวกสีฟ้าด้วย คุณครูกระตุ้นความสนใจเพื่อหาหัวเรื่องโดยถามว่า “เด็กๆ คิดว่าหมวกจำเป็นต่อเด็กๆ อย่างไร เด็กๆ ตอบ ต้องมีหมวกไว้ใส่ป้องกันแดด บางคนก็บอกว่า จำเป็นเพราะว่าฝนตกต้องใส่หมวกกางร่ม ครูสนทนากับเด็กว่าหมวกน่าจะมีไว้ทำอะไรได้อีกตั้งหลายอย่าง นอกจากจะป้องกันแดดและป้องกันฝน ถ้าเด็กๆ อยากรู้ เรามาเรียนเรื่องหมวกไป ฟินแลนด์บอกว่า “เรียนเรื่องหมวกดีแล้ว เพราะว่าฝนตกเราจะได้ใส่หมวกกันฝนมาโรงเรียน” ข้าวหอมบอกว่า “อยากเรียนรองเท้า” แนนบอกว่า “เรียนเรื่องหมวกก่อนเถอะ แนนชอบใส่หมวก” กวินบอกว่า “วันมีหมวกสีเขียวเดี่ยวพรงนี้เอามาให้ดู” เมื่อเสนอความคิดเห็นแล้ว เด็กๆ ตกลงที่จะเรียนเรื่องหมวก หลังจากที่เด็กๆ ตกลงกันแล้วว่าจะเรียนเรื่องหมวก เด็กๆ วาดภาพหมวกที่ตนชอบตามจินตนาการและนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง และเด็กๆ ตกลงกันว่าจะนำหมวกมาจากบ้านมาให้เพื่อนดูในวันพรงนี้	เรื่องอะไร เพื่อขอความร่วมมือในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่เด็กอยากเรียน ต่อจากนั้นเด็กเริ่มหาข้อมูลจากหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำมาแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน • เด็กๆ วางแผนและค้นหาข้อมูลหรือทำกิจกรรมร่วมกันจนครบ หัวข้อที่อยากรู้ โดยมีครูคอยกระตุ้นด้วยคำถามให้เด็กอยากรู้ไปเรื่อยๆ จนกว่าเด็กจะเลิกสนใจและจบโครงการ	เด็กๆ ตกลงที่จะเรียนเรื่อง หมวก เพราะเกิดจากความสงสัย และความจำเป็นที่เราใช้หมวกมาจากสาเหตุมากมาย ในชีวิตประจำวัน • เมื่อเด็กตกลงที่จะเรียนเรื่องหมวก เด็กๆ ก็ช่วยกันคิดหัวข้อที่เด็กสงสัย เช่น - หมวกมีกี่ชนิด เรียกตามประเภทได้อย่างไร - หมวกทำมาจากวัสดุอะไร - ทำไมคนเราต้องใช้หมวก - อาชีพที่ต้องใส่หมวกเป็นประจำ - หมวกสำคัญต่อคนเราอย่างไร • เมื่อได้หัวข้อแล้วก็ต้องวางแผนร่วมกันว่าแต่ละหัวข้อมีข้อมูลย่อยๆ อะไรอีกบ้าง และจะหา ข้อมูลได้จากใคร จากที่ไหนบ้าง	เพื่อนๆ ว่า “ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่แล้ว เอากระดาษมาทำให้นานๆ หลายๆ ชั้น จะไม่โดนลมดื่มน้ำอีก” เด็กช่วยกันสรุปว่า ทำอย่างไรจึงจะปลอดภัยขณะทำงานร่วมกัน เด็กๆ บอกว่า ไม่แย่งกัน เดี่ยว บาดมือจับเบาๆ <u>1.1.2 เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี</u> จากการเรียนรู้เรื่อง หมวก เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กอยากรู้ โดยครูใช้คำถามที่เปิดโอกาส ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ได้แก่ - เด็กๆ คิดว่าหมวกจำเป็นต่อเด็กอย่างไร (ป้องกัน แดด/ฝนตกต้องใส่หมวก/กางร่ม) <u>คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ใส่หมวก</u> - ใครบอกครูได้ว่าหมวกเขาใส่ทำไม (คุณแม่ป๊อปปี้พยาบาลต้องใส่หมวกสีขาวทุกวัน/คุณพ่อออฟใส่หมวกจราจรไปโปรดไม่ให้รถติด / หมวกจราจรเหมือน	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 26 กรกฎาคม 2548 ภูมิรพี ปิอบาย อรรถพล กวิน ชมพู นำหมวกมาให้เพื่อนดู ส่วนคุณครูนำหมวกสานจากไบลาน และกระดาดมาให้เด็กดู ออฟถามว่า “หมวกของครูทิพย์ทำมาจากใบไม้อะไร” ครูให้เด็กทาย เด็กๆ ทายว่าเป็นใบไม้ ต้นไม้ กระดาด ครูบอกว่า “ถ้าเด็ก ๆ อยากทราบว่าหมวกใบนี้ทำมาจากอะไร เราจะทำอย่างไร เด็ก ๆ ไปถามครูช่างห้องและกลับมาบอกว่า ครูจรัสศรีบอกว่า” ทำจากใบตาล และไบลาน” เด็ก ๆ สนทนากับครู และอยากรู้ว่าหมวกของเพื่อนๆ ทำมาจากอะไร คุณครูบอกว่าถ้าอยากรับว่าวัสดุอะไรบ้างที่ทำหมวกได้เด็กๆ กลับไปถามผู้ปกครอง และนำข่าวสารไปบอกผู้ปกครองด้วยว่าสัปดาห์นี้เรียนรู้เรื่องหมวกเพื่อนำข้อมูลมาสนทนาแลกเปลี่ยนในวันถัดไป จากนั้นเด็กและครูนำแผนภูมิใบแมงมุม (Web) เกี่ยวกับหัวข้อที่เด็กอยากรู้เรื่องหมวก และเด็กๆ นำหมวกที่ตนนำมาจากบ้านมาช่วยกันจัดมุมร้านค้าหมวก วันที่ 27 กรกฎาคม 2548 ครูกระตุ้นคำถามว่า “หมวกที่เด็กๆ และครูนำมาวางไว้ที่มุมร้านค้ามีสีอะไรบ้าง เด็กๆ เดินไปหยิบหมวกจากมุมร้านค้ามาสวมใส่แล้วช่วยกันนับ จากนั้นเด็กๆ เล่นเกมจับกลุ่มหมวกที่มีสีเหมือนกัน		● เด็กและครูต้องมาร่วมมือกันคิดและเขียน Web ออกมาว่าหัวข้อที่อยากรู้เป็นอย่างไร ● เด็กต้องวางแผนที่จะทำกิจกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวกับหัวข้อที่สงสัย ● แหล่งเรียนรู้ที่เด็กค้นคว้า จะเป็นบุคคลที่เด็กเกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ ครู คนรอบข้างผู้ปกครองของเพื่อนๆ และบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะให้ความรู้เรื่อง หมวก ● จากสิ่งที่เด็กคิดและพูดเป็น สิ่ง ที่เด็กจะต้องไปค้นคว้าและทำกิจกรรมตามที่เด็กอยากเรียนรู้	คำถามขณะทำกิจกรรมประดิษฐ์หมวก / บ้านหมวก - เราจะทำอย่างไรให้กระดาดนิ่มและติดโครงหมวกง่ายกว่ากระดาดที่แห้งแข็ง (เอาน้ำมาใส่ให้กระดาดเปียก) - ถ้าทำกระดาดเป็นก้อนแล้วนำมาติด (โครงหมวก) จะเป็นอย่างไร (ไม่สวยต้องเป็นแบบนี้ เด็กทำทำทางหยิบเป็นแผ่นๆ) คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา - เด็กๆ ไปวัดเพื่อทำกิจกรรมใดบ้าง (ไปบวช / สวด มนต์ / ยายออฟไปวัดฟังเทศน์ / ไปไหว้พระ / ที่ซอย บ้านหนูมีพระเดินมาแล้ว แม่ของหนูใส่กับข้าว น้ำ ขนม แล้วใส่ดอกไม้ด้วย ใส่ไปที่พระถือมาสีต่างๆ กลมๆ เหมือนหม้อ เด็กได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็นของตนเองรับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเพื่อนอยู่เสมอ ตลอดจนเด็กๆ ได้ทำสิ่งต่างๆ ตามความคิดของ ตนเองและลองปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังกิจกรรมต่อไปนี้	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
แน็ตเรียกชมพบกับเบนซ์ที่สวมหมวกสีฟ้าเหมือนกับแน็ต แล้วเด็กคนอื่นๆ ก็วิ่งไปหาเพื่อนที่มีหมวกสีเดียวกัน แต่ลีโอไม่มีหมวกกันน็อคสีเทา ไม่มีใครเหมือน ลีโออึ้งนิ่ง แล้วพูดว่า “ครูทิพย์ไม่มีใครมีหมวกเหมือนของลีโอเลย” ครูบอกว่าหมวกของลีโอมีรูปร่างและสีที่ไม่เหมือนใครจึงไม่มีคู่ จากนั้นครูซักถามเด็กๆ ว่า “หมวกสีอะไรมากที่สุด และน้อยที่สุด” เด็กๆ สังเกตดูสีของหมวกแต่ละกลุ่ม และบอกว่าสีแดงกับสีเขียวมีมากที่สุดเพราะมีจำนวนเท่ากัน สีเทา มี 1 ใบ ครูสรุปเกี่ยวกับรูปร่างและสีของหมวกที่เหมือนกันและแตกต่างกันให้เด็กฟัง วันที่ 28 กรกฎาคม 2548 ครูนำหมวกทรงตาล (หมวกท้นขน) มาให้เด็กดูแล้วบอกเด็กว่า “หมวกใบนี้ทำจากใบไม้มาสานเป็นโครงหมวก และปิดทับโครงไม้ไผ่ ด้วยใบลาน ครูซักถามเด็กต่อว่า แต่เราสามารถทำอะไรมาใช้ทำหมวกแทนใบลานได้อีก เด็กๆ ช่วยกันคิดซิคะ” ภูมิรพี : หมวกของพี่ทำจากผ้าแล้วเอาด้ายมาเย็บให้ติดกันแม่บอกพี่ ฟินแลนด์ : แม่ฟินมีหมวกหลายๆ มีโบผูกตรงกลางหมวกทำด้วยผ้าเหมือนกัน ข้าวหอม : ที่บ้านยายหอมมีหมวกชานาใส่ด้วย เป็น<u>งอก</u> ครูถามข้าวหอมว่า “งอบที่ข้าวหอมเห็นมีรูปร่างเป็นอย่างไรคะ” มันเป็นใบใหม่ ๆ (ทำท่าประกอบ) บังแดดได้ด้วย ยายหอมใส่ตอนไปทำนาปลูกข้าว			- เด็กประดิษฐ์หมวกจากใบ โดยเชิญวิทยากร ครู ภารงานพื้นฐานอาชีพ มาสาธิตการสานหมวกจากใบมะพร้าว ขณะที่เด็กทำกิจกรรมอยู่นั้น เด็กๆ ได้พูดคุยกัน น้องก็บอกว่าใบมะพร้าวมันนุ่มไม่เหมือนกระดาษเลย และเมื่อเด็กๆ ทำหมวกเสร็จได้ลองใส่ มีเด็กคนหนึ่งบอกว่า เหมือนหมวกलिเกใส่ตอนออกมา ร้า เด็กๆ ประดิษฐ์หมวกปีกร่วมกันนำลูกบอลผาครึ่งมาติดกับปีกหมวกแล้วระบายสี แต่ระบายสีไม่ติด เด็กบอกว่าเอากระดาษมาติดดีกว่า เด็กๆ ช่วยกันเอากระดาษหนังสือพิมพ์ติดบนโครง หมวก แต่ไม่สวยเพราะกระดาษแข็งไม่สวย ครูถาม เด็กจะอย่างไรให้กระดาษนุ่ม เด็กบอกว่าเอา กระดาษไปแช่น้ำ ขณะที่เอากระดาษไปแช่น้ำก็เด็ก บางคนขยำกระดาษจนเป็นก้อน แล้วนำมาวางโครงหมวก ครูซักถามเด็กๆ ถึงสิ่งที่เพื่อนกำลังทำอยู่ เด็กบอกว่า ไม่สวยต้องหีบเป็นแผ่นๆ ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแช่กระดาษในน้ำและการติดกระดาษบนโครงหมวก	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครูซักถามเด็กว่า “หมวกที่เด็กๆ ไปถามพ่อแม่ ส่วนมากจะทำมาจากผ้า ไบลาน ไบตาล แล้วใครจะบอกเราได้อีกว่าหมวกทำมาจากวัสดุใดได้อีก” เด็กบอกว่า “ไปถามครูจรัสศรี” ข้าพหอบอกว่า “ไปถามครูนี้ม ดีกว่า” ครูจึงบอกว่า จัดกลุ่มไปถามคุณครูข้างๆ ห้องดีไหมคะ เด็กๆ ไปถามครูข้างๆ ห้อง 4 คนประมาณ 10 นาที กลับมาพร้อม คำตอบว่า หมวกทำจากผักตบชวา ต้นกก ผ้า ก้านมะพร้าว ก้านกล้วย กระดาษ เป็นต้น เด็กๆ ออกมาสนทนาแลกเปลี่ยนกันทีละ กลุ่ม เด็กๆ ไปวาดภาพหมวกตามจินตนาการที่มุ่มคิดปะ วันที่ 29 กรกฎาคม 2548 เวลา 07.30 น. เด็กๆ มาถึงห้องเรียนตรงไปที่มุมร้านค้าหมวกที่ เด็กจัดไว้ หยิบหมวกมาสวมใส่เล่น น้องกัสนำหมวกที่มีสีสันทหลายสี มาใส่แล้วบอกครูว่า “หมวกกัสนเหมือนธงชาติไทยเลย แล้วกัสนยืนตรงร้องเพลงชาติ เพื่อนๆ เห็นกัสนทำเช่นนั้นก็ยืนตรงและร้องเพลงชาติไปพร้อมกัน เบนซ์หยิบหมวกมาสวมใส่แล้วบอกว่า หมวกเบนซ์สีแดงสวย ด้วย เฟิสหยิบหมวกทรงตาลที่ทำจากไบลาน แล้วบอกว่าเฟิสใส่หมวกทำขนุนหล่อมาก ป๊อปอัยหยิบหมวกที่เป็นรูปปลาวาฬมาสวมแล้วบอกว่าป๊อปอัยชอบหมวกปลาวาฬ			- ประดิษฐ์บ้านหมวก เด็กๆ วางแผน ออกแบบบ้านที่มีหลังเป็นหมวกปึก ตัวบ้านทำด้วยกล่องนม เมื่อถึง ขั้นตอนการทำหลังคาหมวก ทำโครงให้เป็นรูปหลังคาหมวกปึก ใช้ลวดมาทำ เด็กๆ ตกลงกันและไปเชิญพ่อนนท์ มาสาธิตการทำโครงหลังคาบ้านหมวกด้วยลวด เด็กๆ ได้ตกลงกันโดยจะนำกล่องนมมาต่อกันเพื่อทำฝ้านบ้านก่อน เด็กวางแผนกันว่าจะใช้กล่องนมกี่กล่อง คัดขนาดของกล่องนม นับจำนวนกล่อง เมื่อพ่อของนนท์มาทำโครงหลังคาหมวกให้แล้ว เด็กๆ วางแผนที่จะติดกระดาษหนังสือพิมพ์ที่โครงลวด โดยเอากระดาษมาฉีกแล้วสอดใส่ไปที่ช่อง ระหว่างเส้นลวด แต่เมื่อทำจริงเวลาที่สอดกระดาษ เข้าไปตามช่องกระดาษขาด เด็กๆ สนทนาร่วมกัน โดยกวินบอกว่า เพื่อนๆ ดึงแรงเกินไป กระดาษขาด เด็กบอกวิธีใหม่กับเพื่อนๆ ว่า เอากระดาษมาปะตาม ยาวจากด้านบนของหมวกยาวลงมาถึงด้านล่างของหมวก ลีออนบอกว่าดีเหมือนกัน ขณะที่เด็กเอากระดาษมาติดโครงลวด มีเพื่อนคนหนึ่งโดนลวดทิ่ม มือ ลีออนบอกกับเพื่อนๆ ว่าต้องเปลี่ยนวิธีใหม่ เอา กระดาษมาทำให้นานๆ หลายๆ ชั้นจะได้ไม่โดนลวด ทิ่มมืออีก	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครูกระตุ้นคำถามว่า “เราใส่หมวกทำไม ใส่เพื่ออะไรและใส่เมื่อไร” เด็กๆ ตอบว่า “ใส่แล้วสวย ใส่ป้องกันแดด ใส่ป้องกันฝน” เสร็จแล้ว เด็กๆ ไปเล่นที่มุมเสรี จนถึงเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ วันนี้แม่ของน้องพินางอบมาให้ครู ครูนางอบมาให้เด็กดู แล้วสนทนาร่วมกับเด็กถึงรูปร่างลักษณะของงอบ แล้วครูเขียนคำว่า “งอบ” ใส่บัตรคำ ให้เด็กดูและอ่านพร้อมกัน แล้วอาสาสมัครเด็ก นำ ไปสอดไว้ที่กระเป๋านางมุมหนังสือ ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ สัปดาห์ที่ 2 (วันที่ 1-5 สิงหาคม 2548) วันที่ 1 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) ครูสนทนาซักถามเด็กว่า “นอกจากเรานำหมวกมาใส่ศีรษะแล้ว เราสามารถนำหมวกมาทำอะไรได้อีกบ้าง เช่น สมมติว่าเราเดินทาง ไปเที่ยวไกลๆ ในป่าเราเกิดหิวน้ำ และเราไม่ได้พกน้ำไปเมื่อเจอลำธาร ที่มีน้ำ เราจะกินน้ำได้อย่างไร ใช้อะไรไปตักน้ำมากิน” ป๊อบบอกว่า “เอาหมวกไปใส่น้ำแทนแก้วก็ได้” ลีออน ร้องอ้อแล้วบอกว่า “เอาหมวกใส่ของเล่นแทนถุงก็ได้” ข้าวหอมบอกว่า “เอาหมวกใส่ดอกไม้ แทนแจกันก็ได้ หรือให้ผีเสื้อมาอยู่แทนบ้านก็ได้” น้องดิว บอกว่า “ดิวมีหมวกไว้ขายด้วย”	ระยะที่ 2 ● เป็นระยะที่เด็กต้องค้นคว้าหาความรู้จากหัวเรื่องและหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหาที่เด็กอยากเรียนร่วมกันและนำมาแลกเปลี่ยนความรู้โดยการวาดภาพจากสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้ การเล่าเรื่อง หรือเล่าประสบการณ์ที่ไปค้นคว้าหาความรู้จากบุคคล และจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ	ระยะที่ 2 ● เมื่อได้หัวข้อที่จะไปหาข้อมูลแล้วเด็กร่วมกันวางแผนที่จะหาข้อมูลตามประเด็นปัญหาที่ เด็กอยากรู้จากแหล่งเรียนรู้และบุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน หรือพ่อ แม่ของตน และพ่อแม่ของเพื่อน เล่น บทบาทสมมติอาชีพต่างๆ เด็กๆ นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกัน มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับหมวก	1.1.3 เด็กได้เรียนรู้ที่จะเล่น และทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น จากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ - เด็กๆ ได้ช่วยกันนำหมวกแบบต่างๆ จากบ้าน มาจัดเป็นร้านขายหมวก เมื่อเด็กมีเวลา (ตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ) หรือในขณะเวลาเล่นเสรี เด็กๆ จะเข้าไปที่มุมร้านขายหมวก หยิบหมวกมาใส่ เล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ เช่น น้องกัสใส่หมวกหลายสีและบอกว่าเหมือนธงชาติไทย แล้วยืนตรงร้องเพลงชาติ เพื่อนคนอื่นๆ ก็ทำตาม เด็กบางคน เล่นเป็นตำรวจกับโจรจับผู้ร้าย บางคนใส่หมวก พยายามเล่นนี้ดยากับเพื่อน - เด็กๆ วาดภาพหมวกตามจินตนาการ สานหมวก จากใบมะพร้าว โดยมีวิทยากรมาคอยให้คำแนะนำ สอนวิธีการสานหมวก และช่วยเหลือเด็กในบางชั้น ตอน เด็กช่วยกันแต่งเพลงหมวกแต่งนิทานเรื่อง หมวกวิเศษ ช่วยกันประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้าน หมวก และช่วยกันนำหมวกมาจากบ้านเพื่อจัดเป็น มุมร้านขายหมวกในห้องเรียน	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครูชวนเด็กๆ แต่งเพลงที่เกี่ยวกับหมวก โดยครูแต่งให้เด็กก่อน 1 บรรทัด และเด็กๆ ช่วยกันคิดและแต่งเพลงหมวก โดยครูช่วยแต่งการ สัมผัสคำในเนื้อเพลง เมื่อแต่งเสร็จช่วยกันร้องเพลงตามจังหวะ ทำนองเพลงจนคือสัมผัส วันที่ 2 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) จากการที่เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กช่วยกันแต่งเพลงและทบทวนสิ่งที่อยากรู้ (ประเด็นปัญหา) ขณะที่กำลังสนทนากันอยู่นั้น นีโน่ เฟิส และนนท์ หยิบหมวกทหารมาสวม แล้วสนทนากัน นีโน่บอกว่า “อยากเป็นทหาร” เฟิส บอกว่า “ทหารต้องยืนตรง” นนนท์บอก ว่า “ทหารต้องมีปืนด้วย” แล้วเด็ก 3 คนสนทนากันว่าจะไปยังผู้ร้ายที่ ภาคใต้ สักครู่ลุกขึ้นมาอิงกับนีโน่ แล้วบอกว่า “ทหารไม่ตายหรือผู้ร้ายถึงจะตาย” นนนท์บอกว่า “นนท์เป็นตำรวจมาช่วยทหารยิงผู้ร้าย” นีโน่บอกว่า “ยิงผู้ร้ายตายหมดแล้วเลิกเล่นดีกว่า” พอได้เวลารับประทานอาหารกลางวัน	จากที่เด็กๆ ตั้งใจที่จะทำโครงหลังคาเป็นรูปหมวกชาม และใช้กล่องนมทำตัวบ้าน โดยเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากร - เด็กๆ คิดต่อเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหลังคาและตัวบ้านเพื่อทำเป็นบ้านเอาไว้อ่านหนังสือ - แทรกการเรียนรู้ด้านการทำงานร่วมกัน การวางแผน และการแก้ปัญหาตลอดจนการค้นคว้าจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและใกล้เคียงบริเวณโรงเรียน	ของชาวอิสลาม การประดิษฐ์บ้านหมวก การสานหมวกจากวัสดุธรรมชาติ การทำกิจกรรมศิลปะทุกชิ้นงานมีการวางแผนแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ● ขณะทำกิจกรรมรู้จักซักถามวิทยากร และได้ลงมือปฏิบัติร่วมกัน มีการรอคอย และช่วยกันแก้ปัญหา เช่น ถ้ากระดาษแห้งจะไปติดลูกบอล จะทำอะไรให้กระดาษติดลูกบอล เป็นต้น ● การทำกิจกรรมมีการบูรณาการ ทักษะคณิตศาสตร์ เช่น การวัดขนาดของหมวกปีก และนับจำนวนกล่องนมที่จะประดิษฐ์บ้านหมวก รู้เรื่องสีจากการทำหมวก ได้ทักษะภาษาจากการแต่งนิทานร่วมกัน มีการฟังและยอมรับความคิดเห็นเพื่อนพุดเป็นต้น	จากการวิเคราะห์สาระเกี่ยวกับตัวเด็กจากการวัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง หมวก เด็กได้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการมารยาทที่ดี มีวินัย รู้จักการแบ่งปัน ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ได้เรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเอง ซึ่งสังเกต ได้จากที่เด็กๆ ประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคา จากหลอด เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดี และได้แสดงความคิดเห็นหรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความ คิดของตนเอง และคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม 1.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก 1.2.1 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวสถานศึกษา <u>คนที่อยู่ร่วมกันในสถานศึกษา</u> เด็กได้รู้จักกับครูสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพที่เชิญมาเป็นวิทยากรสาธิตการสานหมวก เด็ก ได้รู้จักกับพนักงานช่างของโรงเรียนที่เชิญมาทำโครงหลังคาหมวกให้	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 3 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) ครูซักถามเด็กว่า “ถ้ามีคนใส่หมวกอยู่และลมพัดจนหมวกตกจากศีรษะ ถ้าเด็กๆ เป็นหมวกใบนั้นจะอย่างไรดี” เน้นบอกว่า “ก็ร้องให้หยากกลับบ้าน” ครูจึงถามต่ออีกว่า “แล้วจะอย่างไร” ลีออนบอกว่า “ต้องไปหาตำรวจ” ครูถามว่า “เด็กๆ อยากทราบไหม ว่า ขณะที่หมวกปลิวไปตามลำพังไปเดียว เขาจะเจออะไรบ้างระหว่างทางที่เขาผ่าน” ป๊อปอายบอกว่า “ป๊อปอายรู้” กวินตอบแทนว่า “จะต้องไปเจอเพื่อน” ครูบอกเด็กว่า เด็กๆ พุดคุยกันแบบนี้เดี๋ยวก็ ลืม เรามาเขียนเป็นเรื่องกันดีไหม เด็กๆ ช่วยกันแต่งเป็นนิทาน โดยครูเป็นผู้เขียนเนื้อเรื่อง เมื่อได้เรื่องนิทานเสร็จแล้ว เด็กๆ ตั้งชื่อนิทาน ซึ่งได้มา 2 ชื่อ คือ หมวกวิเศษ กับหมวกน้อย และเด็กๆ ตกลงว่าจะใช้ชื่อว่า หมวกวิเศษ เพราะหมวกในเรื่องพูดได้ เด็กๆ ให้ครูช่วยวาดภาพประกอบนิทาน เด็กๆ จะระบายสีเอง เด็กๆ ตกลงกันโดยจับกลุ่มๆ ละ 5-6 คน จำนวน 4 กลุ่ม ช่วยกันระบายสีนิทาน กลุ่มละ 1 ภาพ จนได้ภาพ 4 ภาพ จบเนื้อเรื่องพอดี เมื่อเด็กระบายสีเสร็จนำเสนอผลงานเป็นกลุ่มและร่วมกันอ่าน นิทานที่เด็กๆ ช่วยกันแต่งขึ้น จากนั้นทบทวนหัวข้อที่อยากรู้ โดย เขียนแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เพิ่มเติมจากหัวข้อที่เด็กอยากรู้ จากนั้นทำกิจกรรมอื่นต่อไป		- เมื่อทำโครงหลังคา และตัวบ้านเสร็จ เวลานำมาประกอบ จะเห็นว่าวัสดุที่ต่างกันจะประกอบเข้าไม่พอดี เพราะ เด็กๆ ทดลองประกอบแล้ว หลังคาหนักกว่าตัวบ้าน เด็กๆ เปลี่ยนวิธีการทำบ้านหลายครั้ง หลายขั้นตอน เช่น ตัวบ้าน	1.2.2 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวของชุมชนคนในชุมชนและอาชีพของคนในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ประเพณีและความเชื่อของแต่ละศาสนา จากการเรียนรู้เรื่องหมวกนำเด็กไปสู่ความสนใจในเรื่องของหมวกศาสนาอิสลาม และได้เชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ ในพิธีสู่หะร่า เด็กยังได้เรียนรู้ถึงอาชีพของคนในชุมชนจากหมวกชนิดต่างๆ เช่น หมวกของทหาร ตำรวจ พยาบาล วิศวกร หมวกชาวนา (งอบ) ซึ่งเด็ก นำหมวกเหล่านี้มาเล่นบทบาทสมมติ พร้อมทั้งสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น พ่อใส่หมวกจรรยาไปโบกรถไม่ให้ติด / หมวกจรรยาเหมือนหมวกกันน็อคต้องใส่เวลาขับมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้มหัว จะได้ไม่แตก ไม่ตาย / ที่บ้านยายหอมมีหมวกชาวนา ใส่ด้วย เป็นงอบ (งอบ) ยายหอมใส่ตอนไปทำปลูก ข้าว / หมวกวิศวกรใส่ชุดดิน ใส่ป้องกันแดด เพราะว่าเขาจะอยู่บนตึกสูงๆ	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 4 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) ครูสนทนาซักถามเด็กว่า “ถ้าเด็กๆ ไปเที่ยวแล้วไม่ได้เอาหมวกไปด้วย และขณะที่เดินที่นั่น ฝนตก ลมแรงมาก หาทึ่หลบฝนไม่ได้ เด็กจะนำสิ่งใดมาใช้แทนหมวก” แน็ต : ใช้หนังสือแทนหมวก กัส : ใบไม้ก็ได้ นนท์ : ดอกไม้ดอกใหญ่ๆ ก็บังหัวได้ ฟินแลนด์ : เอากระดาษมาบังแทน ป๊อปอาย : กระเป๋าข้าวหอม : เสื้อกันฝน ครูถามเด็กๆ ว่า “ถ้าเราไม่มีเสื้อฝนเราจะทำอย่างไร” ลิออน : ถุงพลาสติกก็ได้ ฟิน : ตะกร้า แทน : เสื้อ ชมพู่ : ลูกโป่งใบใหญ่ๆ เป่าให้ใหญ่ๆ ป๊อป : ใบไม้ดีกว่า เอาใบใหญ่ๆ จีโน่ : ผ้าเช็ดหน้าไ้ ลิออน : ผ้าห่มดีกว่าใหญ่ดี เด็กและครูสนทนาหัวข้อที่อยากรู้ ครูสนทนาว่า หมวกที่เด็กเห็นมี หลายชนิด แต่ละชนิดมีความสำคัญต่อคนเรา ใครบอกครูได้ว่าหมวก เขาใส่ทำไม ป๊อปบอกว่า “คุณแม่ป๊อปเป็นพยาบาลต้องใส่หมวก			1.3 ธรรมชาติรอบตัว 1.3.1 เด็กได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต จากการซักถามของเด็กๆ เกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวก ว่าหมวกของครูทึ่พึ่ทำมาจากใบไม้อะไร เด็กๆ ทายกันว่า เป็นใบไม้ ต้นไม้ กระดาษ เป็นต้น 1.3.2 เด็กได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ <u>แวดล้อมตัวเด็กตามธรรมชาติ</u> เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับฤดูกาล จากคำพูดของเด็กเกี่ยวกับฤดู ที่ว่าฝนตกก็เลยใส่หมวก / ฝนใบใหญ่บังแดดได้ด้วย / ใส่หมวกกันแดดได้ 1.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัว 1.4.1 เด็กได้เรียนรู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก เด็กได้เรียนรู้สีและรูปร่างที่เหมือนและแตกต่างกันของหมวก เด็กเรียนรู้เรื่องสี การประดิษฐ์บ้านหมวก เด็กได้คัดเลือกกล่องนม ที่มีรูปทรงเหมือนกันมาทำการผ่าฉนังบ้าน 1.4.2 เด็กได้เรียนรู้สิ่งของเครื่องใช้ จากวัสดุที่นำมาทำหมวก หรือนำสิ่งของอื่นๆ มาใช้แทนหมวก และการนำหมวกมาใช้ประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสมในชีวิตประจำวัน ได้แก่	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
สืขาวทุกวัน” อีฟบอกว่า “พออีฟใส่หมวกจากรไปโบกรถไม่ให้ติด” ลีออนบอกว่า “ใช่แล้ว หมวกจากรเหมือนหมวกกันน็อคเลย ต้องใส่เวลาขับมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้ม หัวจะได้ไม่แตกไม่ตายด้วย” นนท์บอกว่า “ทหารก็ต้องใส่หมวก เวลาผู้ร้ายยิงทหารจะได้หลบทัน” เด็กๆ ช่วยกันตอบคำถาม และไปวาดภาพที่มุมศิลปะ บางคนไปเล่นที่มุมเสรี วันที่ 5 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ เล่นบทบาทสมมติจากหมวกที่มุมร้านค้าหมวก ครูชักชวนเด็กๆ ประดิษฐ์หมวกโดยที่ครู จับกลุ่ม 5-6 คน วาดภาพหมวกที่ตนอยากทำ ครูถามว่า “เราจะเริ่มทำหมวกอย่างไร” เด็กๆ บอกว่า “ทำไม่เป็น” ครูถามเด็กว่าใครที่สามารถจะทำให้คำแนะนำพวกเขาได้ เด็กๆ ตกลงจะไปเชิญครู กพอ. มาสาธิตการทำหมวก เด็กๆ ส่งตัวแทนไปเชิญครู กพอ. มาสาธิตวิธีทำหมวกในวันต่อไป สัปดาห์ที่ 3 (8-11 สิงหาคม 2548) วันที่ 8 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) วันนี้เด็กๆ เตรียมอุปกรณ์มาทำหมวกปรากฏว่าบ้าน้องพินาโบ มะพร้าวมาโดยถือแต่ใบไม้ได้เอาก้านกลางมาด้วย ครูถามว่า “ถ้าทำ หมวกปีกจะต้องมีก้านกลางด้วย แล้วเราจะทำหมวกอะไรดีที่ไม่ต้องใช้ก้านกลาง” ลีออนบอกว่า “ทำหมวกที่เล่นลิเก” ครูถามว่า “ทำแบบไหน” ลีออนบอกว่า “ทำเหมือนตะกร้ายังงี้ละไม่ต้องมีปีก			1. การใส่หมวกทำงานในอาชีพต่างๆ 2. การใส่หมวกในพิธีทางศาสนา 3. การใส่หมวกในฤดูกาล 1.4.3 <u>เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ</u> <u>รอบตัว</u> - กิจกรรมการประดิษฐ์บ้านหมวก ขณะที่เด็กทำหลังคบ้านหมวก ที่ทำโครงหลังคาด้วยหลอด เด็กได้เรียนรู้ว่าหลอดแข็งและแหลม 2. ประสพการณ์สำคัญ 2.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย 2.1.1 <u>การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก</u> เด็กได้มีการเคลื่อนไหว ร่างกายอยู่เสมอ ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น จากการวาดภาพ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
เอาไว้คลุมหัวเวลาฝนตกก็ได้” ครู (วิทยากร) สาธิตการทำหมวกที่สานด้วยใบมะพร้าวโดยวิธีขัดลายขัด คือ สอดขึ้นสอดลง ฟันแลนด์บอกว่า “ง่ายจะตาย” ก็บอกว่า “ก็สก็ทำเป็น” ขณะที่เด็กกำลังสานใบมะพร้าว ก็บอกว่าใบมะพร้าวมันนิ่มไม่เหมือนกระดาษเลย ครูถามว่า “ทำอย่างไรให้มันแข็ง” แนนตอบว่า “หมวกต้องนิ่มๆ” เมื่อสานหมวกเสร็จครูถามว่า “เราจะเก็บปากหมวกอย่างไรไม่ให้ใบมะพร้าวหลุดออกมา เด็กๆ หันไปถามครู (วิทยากร) ครูบอกว่า “ใบของมะพร้าวหุ้มป้องกันไม่ให้หลุด แต่จะเอาอะไรมาเย็บให้ติดกันล่ะ” แนนตอบว่า “ที่เย็บกระดาษของครูทิพย์นั่นแหละ” เมื่อทำเสร็จเด็กลองใส่ดู ลีออนบอกว่า “เหมือนหมวกलिเกใส่ตอนออกมาล่าเลย” จากนั้นเด็กๆ ไปวาดรูปหมวกที่เด็กประดิษฐ์ขึ้น วันที่ 9 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) คุณแม่ของน้องป๊อพานำหมวกพยาบาลมาให้ครู คุณพ่อของน้องอ๊อฟ นำหมวกตำรวจมาให้ เด็กๆ อยากใส่หมวกพยาบาลและหมวกตำรวจ คุณครูถามว่า “หมวกพยาบาลและหมวกตำรวจมีอย่างละใบ เด็กๆ จะทำอย่างไรที่จะใส่หมวกได้ทุกคน” เด็กๆ บอกว่า “ต้องแบ่งกันใส่” ครูเสริมว่าเด็กๆ ต้องรู้จักการรอคอย และแบ่งปันกันเล่น ชมพูบอกว่า “หนูจะทำหมวกพยาบาลใส่เอง” แทนบอกว่า “จะทำหมวก คาวบอย” มิน แนน ข้าวหอม ตกลงจะทำหมวกพยาบาลเหมือนชมพู			ด้านการรักษาความปลอดภัยของร่างกาย มีเด็กคนหนึ่ง โดนลวดทิ่มมือ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานที่ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ร่างกาย จากประสบการณ์ของเพื่อนเป็นตัวอย่าง 2.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจ 2.2.1 ด้านดนตรี เด็กๆ ได้ช่วยกันแต่งเพลงหมวก และร้องเพลงหมวกร่วมกัน 2.2.2 ด้านสุนทรียภาพ เล่นบทบาทสมมติอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก ดังเช่น การสนทนาของเด็กๆ ได้แก่ นีโน เฟิส นนท์ ที่หยิบหมวกทหาร ตำรวจ มาสวมศีรษะและพูดคุยกันว่า “เป็นทหารต้องยืนตรง / นนท์เป็นตำรวจมาช่วยทหารยิง ผู้ร้าย” เป็นต้น ด้านการชื่นชม และสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม เด็กๆ แสดงความคิดเห็นจากผลงานศิลปะ ขณะที่เด็กประดิษฐ์หมวกปึก เด็กๆ ช่วยกันคิดว่า จะใช้สีมาระบายตัวหมวกที่ทำด้วยกระดาษขาว หรือจะใช้กระดาษมาปะติดจึงจะสวยงาม	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครูถามว่า “จะเอาอะไรมาทำหมวกพญาบาล” ชมพูบอกว่า “กระดาด ไข่” ขาวหอมบอกว่า “กระดาดแข็งสีขาว เอาหมวกแม่ป๊อป (หมวก พญาบาลของจริง) มาทำเลย” ป๊อปอายบอกว่า “อยากทำด้วย” แนนท์ บอกว่า “ป๊อปอายเป็นกระเทย” ครูบอกว่า “บุรุษพญาบาลก็มีแต่เขา ไม่ได้สวมหมวก” แทนบอกว่า “ผู้ชายไม่ต้องใส่หมวก เวลาตรวจคนไข้ คุณหมอที่โรงพยาบาลบ้านแทนไม่เห็นใส่หมวกเลย” ลีออนบอกว่า “หมวกควมบอยต้องมีปีกใหญ่มาก เอาไว้กันแดด เตี้ยวอกแบบ ก่อน” ลีออนทำท่าคิดแล้วบอกว่า “เอาหมวกปีกของครูทิพย์มาวางทาบ เตี้ยวลีออนวาดเอง” ปรากฏว่าเอาหมวกมาทาบแล้ว ลีออนวาด ตามรอยหมวกบิดๆ เบี้ยวๆ เพื่อนหัวเราะบอกว่า ปีกไม่เท่ากัน ลีออนนั่งเอามือเท้าคางแล้วบอกว่า ต้องวัดก่อน ครูถามว่า “เราจะใช้อะไร วัด” ลีออนทำท่าคิด จิโนบอกว่า “เอาเชือกมาวัด” ป๊อปอายบอกว่า “เอาไม้ก้านลูกโป่งมาวัดซิ” แต่ละออนบอกว่า “นี่ก็ออกแล้วเอาไม้เขียนตามมานะ” ลีออนวัดที่กระดาด โดยครูช่วยดูว่าจะขีดตรงตัวเลขใด เมื่อวัดเสร็จพินหยิบกรรไกรมาตัดปีกหมวกตามรอยวัด ครูถามว่า “จะอย่างไรจึงจะนำมาสวมหัวได้” ลีออนบอกว่า “ไปถามอาแปะ ก่อนนะ เตี้ยวพรงนี้มาบอก” จากนั้นเด็กๆ ทำกิจกรรมตามมุมอื่นๆ ต่อไป เช่น การวาดภาพ การปั้นดินน้ำมัน			2.2.3 การเล่น (การเล่นรายบุคคล รายกลุ่ม การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน) - การเล่นอิสระ เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน - การเล่นเป็นรายบุคคล การวาดภาพหมวกตามจินตนาการของตนเอง การเลือกประดิษฐ์หมวกใส่เอง - การเล่นเป็นกลุ่ม การประดิษฐ์หมวก และบ้านหมวก เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่มใหญ่ การวาดภาพระบายสีนิทานเรื่องหมวกพิเศษ การแต่งเพลงหมวก 2.2.4 คุณธรรมจริยธรรม - การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ - การเล่น และการทำงานร่วมกันต้องรู้จักการแบ่งปัน รู้จักการรอคอย การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 10 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) น้องนนท์หยิบลูกบอลพลาสติกแล้วบอกว่า “พ่อนนนท์บอกว่า ลูกบอลมาทำโครงหมวกสวมหัวได้” ครูบอกว่า “ลูกบอลกลมๆ จะสวมหัวได้อย่างไร” นนนท์บอกว่า “ผ่าออกเลย” ครูจึงผ่าครึ่งลูกบอลออกเป็น 2 ซีก นนนท์บอกว่า “ทำหมวกได้ 12 ใบเลย” ครูอธิบายเกี่ยวกับการแยกชิ้นส่วน การแบ่งครึ่ง การรวมกันของลูกบอล สอดแทรกไป ด้วย เมื่ออธิบายจบแล้ว เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการทำหมวกเก็บและหมวกควบอย เด็กๆ ตกลงจะทำหมวกควบอยก่อน ครูช่วยทำหมวก โดยเอาโครงหมวก (ที่ทำจากลูกบอลผ่าครึ่ง) มาติดกับปีกที่ทำจากกระดาษแข็งด้วยเทปใส เมื่อติดเสร็จครูถามว่า ใส่ได้ หรือเปล่า ลีโอนนำมาสวมบอกว่า ใส่ได้ ครูถามว่าสวยหรือยัง นนนท์บอกว่า ไม่สวย ต้องมีสีแดง สีเขียว หลายๆ สี ลีโอนเอาสีเทียนมา ระบายที่หมวก ปรากฏว่าสีไม่ค่อยติดที่ลูกบอลพลาสติก นนนท์บอกว่า เอากระดาษมาติดดีกว่า ครูแนะนำว่า เอากระดาษหนังสือพิมพ์มา ติดก่อน เพื่อความทนทานไม่หลุดง่าย แล้วค่อยเอากระดาษสีมาติด ทับอีกครั้ง เด็กๆ ตกลงจะติดกระดาษหนังสือพิมพ์และกระดาษสีวันพรุ่งนี้ เด็กๆ เก็บอุปกรณ์การทำหมวกแล้วไปล้างมือที่ห้องน้ำ			2.3 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขณะทำกิจกรรม เด็กจะได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน จากการสนทนาเรื่องการเตรียมวัสดุ การทำบ้านหมวก เด็กคิดวิธีแก้ปัญหาใหม่ เด็กรู้จักการแก้ปัญหา ที่เด็กสามารถ คิดที่จะหาสิ่งอื่นมาทดแทน เด็กได้รับการส่งเสริมให้รู้จักการวางแผน ตัดสินใจ ได้รับความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ตลอดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องหมวก ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญด้านสังคมของเด็ก	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 11 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ช่วยกันเตรียมวัสดุในการประดิษฐ์หมวกปีก (ต่อจากเมื่อ วาน) เด็กช่วยกันติดกระดาษหนังสือพิมพ์บนโครงหมวกปรากฏว่าติดยากเพราะแข็งไม่สวดยด้วย ครูถามเด็กว่า “เราจะทำอย่างไรให้กระดาษนิ่มและติดโครงหมวกง่ายกว่ากระดาษที่แข็งแข็ง” ข้าวหอม บอกว่า “เอาน้ำมาใส่ให้กระดาษเปียกซิ” ครูแนะนำการทำกระดาษ ให้เปียกโดยการฉีกกระดาษแช่น้ำ ชมพูเอามือมาขยำกระดาษที่แช่น้ำจนเป็นก้อน แล้วนำมาวางบนโครงหมวก ครูถามว่า “ถ้าทำ กระดาษเป็นก้อนแล้ว จะนำมาติดจะเป็นอย่างไร” เน็ตบอกว่า “ไม่ สวยต้องเป็นแบบนี้” (หยิบเป็นแผ่นๆ) ครูถามว่า “ทำไมกระดาษจึง ยุ่ยขาดจับกันเป็นก้อน” ลีออนบอกว่า “ก็ชมพูขยำทำไมละ ต้องหยิบ ที่ละแผ่น” ครูช่วยเสริมว่า “ถ้าใช้น้ำแช่นานเกินไป กระดาษจะยุ่ย เราต้องดูว่า พอกระดาษเปียกทั่วทั้งแผ่นแล้วหยิบมาวางบนโครง หมวกเลย” ครูอธิบายวิธีการติดกระดาษบนโครงหมวกตามขั้นตอน เด็กๆ ทำกิจกรรม ครูจดบันทึกคำพูดของเด็กไปด้วย เมื่อเด็กมีปัญหา ครูช่วยแนะนำ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของเด็กด้วย			2.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา <u>ด้านการคิด</u> เด็กๆ รู้จักสิ่งต่างๆ จากการมอง ฟัง สัมผัส จากการทำหมวกที่สานด้วยใบมะพร้าว เช่น คำพูดเด็กที่ว่า “ใบมะพร้าวมันนิ่มไม่เหมือนกระดาษเลย” เด็กได้เลียนแบบการกระทำจากการเล่นบทบาทสมมติบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก เด็กได้เชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง จากการปั้นหมวกด้วยดินน้ำมัน และการวาดภาพหมวกตามจินตนาการ เด็ก ได้รับรู้และแสดงความรู้สึกจากผลงานที่เด็กประดิษฐ์ขึ้น <u>การใช้ภาษา</u> จากกิจกรรมเด็กได้พูดแสดงความรู้สึก พูดเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง พูดคุยขณะเล่น และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อธิบายสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นมา เด็กได้ช่วยกันแต่งเพลงหมวก แต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
สัปดาห์ที่ 4 (15-19 สิงหาคม 2548) วันที่ 15 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) เด็กๆ ประดิษฐ์หมวกปีกต่อ เด็กๆ สังเกตว่ากระดาษที่ติดบนโครง หมวก เมื่อเห็นจะร้อนออกมา ครูถามว่า “ควรทำอย่างไร” น้องวินบอกว่า “เอากาวมาทาสิ” เด็กๆ เอากาวมาทา ครูแนะนำว่าเมื่อเราจะ ติดกระดาษลงไปโครงจะต้องทาากวก่อนที่จะวางกระดาษลงไปจะ ได้ไม่หลุด เด็กๆ เรียนรู้ว่าเมื่อกระดาษเปียกจะติดกัน ถ้ากระดาษแห้ง จะร้อนออกมาต้องติดกาวทีละชั้นก่อนที่จะติดกระดาษลงไป ขณะที่ เด็กประดิษฐ์หมวก ครูจดบันทึกและสังเกตอยู่ใกล้ๆ คอยแนะนำเมื่อเด็กของความช่วยเหลือหรือเกิดปัญหา วันที่ 16 สิงหาคม 2548 เวลา 9.30 น. พนักงานที่โรงอาหารนำมมาให้ที่ห้องเรียน เข้าใช้ ผ้าโพกหัว (ศีรษะ) ป้องกันฝน ลีออนบอกว่า “พี่เขาเอาผ้ามาผูกหัวก็ เปียกฝนอยู่นั่นแหละ” ครูถามว่า “พี่เขาจะต้องใช้อะไรป้องกันฝนละ หัวจะได้ไม่เปียก” ลีออนบอกว่า “ก็ใส่หมวกที่ทำด้วยพลาสติกกับหมวกที่ทำด้วยผ้า อย่างไหนป้องกันฝนได้ดีกว่ากัน” ฟินแลนด์บอกว่า “พลาสติกครับ ถ้าเป็นผ้าก็เปียกฝนเหมือนกัน” ลีออนบอกว่า “หมวก กันน็อคก็ ไม่เปียกฝน ลีออนใส่หมวกกันน็อคไม่เปียกฝนเลย” เด็กๆ วาดภาพหมวกของตนเองคนละ 1 ภาพ เสร็จแล้วช่วยกันประดิษฐ์			<u>การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ</u> เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ และเก็บรวบรวมสิ่งที่สนใจสังเกต สัมผัส สิ่งที่พบเห็น พร้อมทั้งเปรียบเทียบสิ่ง ที่เด็กลงมือทำ ได้นับจำนวนหมวกที่เด็กนำมา ได้จับคู่หมวกที่มีสีเหมือนกัน เรียนรู้จำนวนคี่จากหมวกที่มีสีแตกต่างจากหมวกใบอื่น <u>มิติสัมพันธ์</u> การจัดหมวกด้วยวัสดุต่างๆ เช่น เชือก ไม้บรรทัด ลูกโป่ง การตัดกล่องนมที่ต่อเรียบร้อยแล้วออกจากกันให้มีขนาดเล็กกว่าหลังคาบ้าน <u>เวลา</u> จากการเริ่มต้น และการหยุดการกระทำ ขณะที่เด็กเล่นในมุมต่างๆ การสนทนาขณะทำกิจกรรม การเชื่อมโยงระยะเวลากับการกระทำและสังเกตอากาศแต่ละวันจากการสวมหมวก	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
หมวกปีกต้ออีก ขณะทำกิจกรรมครูจัดบันทึกและคอยแนะนำเมื่อเด็กเกิดปัญหา วันที่ 17 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการร้องเพลง “โตขึ้นหนูจะเป็นอะไร” และสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ใส่หมวกเป็นประจำ พร้อมทั้งนำหมวกของจริงมาเล่นบทบาทสมมติ เด็กๆ ใส่หมวกตำรวจและเล่นโจรจับผู้ร้าย บางคนใส่หมวกพยาบาลทำท่าฉีดยาเพื่อน บางคนทำท่าเป็น ทหารยิงผู้ร้าย บางคนใส่หมวกชาวนา (งอบ) ใส่หมวกวิศวกร ฯลฯ แล้วเด็กๆ ช่วยกันสรุปหน้าที่ของอาชีพต่างๆ ตามที่เด็กใส่หมวกนั้น วันที่ 18 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) ครูหยิบหมวกวิศวกรมาให้เด็กดู แล้วกระตุ้นคำถามว่า “หมวกใบนี้วิศวกรเขาใส่เพื่ออะไร” ลีออนบอกว่า “ใส่ขุดดิน” ป๊อบบอกว่า “ใส่ป้องกันแดด เพราะว่าเขาจะอยู่บนตึกสูงๆ” นนท์บอกว่า “พ่อของ นนท์ก็ใส่ พ่อคนที่ใส่ป้องกันแดด เวลาที่พ่อคนที่ทำงาน” กวินหยิบ หมวกของชาวอิสลาม และถามครูว่าหมวกแบบนี้เขามีไว้ทำอะไร ครูบอกว่า “ครูไม่ทราบรายละเอียด ถ้าเด็กๆ อยากรู้เราไปเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลาม เด็กๆ ช่วยกันคิดจดหมายเชิญแล้วให้ครูเป็นผู้เขียนให้ จากนั้นกวินกับเพื่อนถือไปเชิญ แต่ครูท่านนั้นติดประชุมจึงต้องรอไปเชิญในวันรุ่งขึ้น			3. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องหมวก ครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้ มาตรฐานที่ 2 กล้าเนื้อใหญ่และกล้านเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและการทรงตัว ได้ดี ได้แก่ การทำกิจกรรมต่างๆ การเล่นบทบาทสมมติ การเดินไปหาแหล่งเรียนรู้จากบุคคลและสถานที่ต่างๆ จากที่เด็กไปถามครูช่วงห้องเรื่องวัสดุ ที่ใช้ทำหมวก การไปเชิญครูทำงานพื้นฐานอาชีพมาเป็นวิทยากร สานิตการสานหมวกด้วยใบมะพร้าว เชิญครูที่นับถือ ศาสนาอิสลามมาให้ความรู้เรื่อง การใส่หมวกของศาสนาอิสลามเวลาไปวัดเด็กชายสวมหมวกไปสุเหร่า หรือไม่ อย่างไร	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 19 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) เด็กไปเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาแล้วและอธิบายเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ในพิธีที่สุเหร่า (วัด) เมื่อครู (วิทยากร) เล่าจบ เด็กถามว่า “แล้วเวลาไปวัดเด็กๆ ต้องใส่หมวกหรือเปล่า” แล้วผู้หญิงใส่หมวกด้วย หรือเปล่า” ครู (วิทยากร) บอกว่า “ผู้หญิงจะใช้ผ้าคลุมไบหน้าเหลือแต่ นัยน์ตาเท่านั้น เมื่อไปสุเหร่าเด็กผู้ชายต้องสวมหมวก เด็กผู้หญิงต้อง คลุมไบหน้า โปกผมแทนหมวก เด็กๆ กล่าวขอบคุณครู (วิทยากร) และประดิษฐ์หมวกปีกจนเสร็จ เด็กๆ ลองสวมใส่กันอย่างสนุกสนาน สัปดาห์ที่ 5 (22-26 สิงหาคม 2548) วันที่ 22 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) ขณะที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหา น้องชมพู หยิบหมวกพยาบาลมาสวมศีรษะ ข้าวหอมบอกว่า “หอมไม่มีใส่เลย ครูก็พย้ทำหมวกให้หอมหน่อย” ครูบอกว่า “น้องหอมทำเองก็ได้ไม่ยากค่ะ” น้องแน็ตบอกว่า “ใช่ไม่ยากง่ายจะตาย แน็ตทำให้” เด็กผู้หญิงตกลงจะทำหมวกพยาบาล ครูจึงนำอุปกรณ์มาให้ เด็กๆ วาดหมวกพยาบาล โดยวางหมวกพยาบาลของจริงมาทางรอยบนกระดาษ แล้วใช้กรรไกรตัดเป็นรูปหมวกตามรอยที่วาด เด็กๆ ช่วยกัน ประดิษฐ์หมวกตามตัวอย่างจากหมวกของจริง เมื่อทำหมวกเสร็จแล้ว ชมพูเอาสีเทียนมาระบายที่หมวกแล้วพูดว่า “ชมพูเป็นพยาบาลที่มีหมวกสีชมพู” แน็ตบอกว่า “หมวกพยาบาลต้องเป็นสีขาว			<u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การวาดภาพหมวก เขียนแบบหมวกปีกเพื่อประดิษฐ์หมวกและทำบ้านหมวกที่มีหลังคาเป็นรูปทรงหมวกชานา <u>มาตรฐานที่ 3</u> มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข <u>ตัวบ่งชี้</u> การแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ได้แก่ การเล่นและการทำงานร่วมกัน เช่น เด็กเล่นบทบาทสมมติให้หมวกแสดงเป็นทหาร ตำรวจ พยาบาล การช่วยกันประดิษฐ์หมวกประดิษฐ์บ้านหมวก ซึ่งเป็นการทำศิลปะร่วมกัน <u>ตัวบ่งชี้</u> มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ ฟังพอใจ ในตนเอง ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง เช่น การวาดภาพหมวกตามจินตนาการ การประดิษฐ์ หมวกและบ้านหมวกร่วมกันกับเพื่อนจากคำพูดของเด็กที่ว่า ชมพูเป็นพยาบาลที่มีหมวกสีชมพู แล้วก็ใส่หมวกที่ตนทำ <u>มาตรฐานที่ 4</u> มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
โรงพยาบาลอะไรมีหมวกสีชมพู” ชมพูบอกว่า “โรงพยาบาลของชมพู เอง” แล้วเด็กๆ ก็หัวเราะ วันที่ 23 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการเล่านิทานเรื่องบ้านขนมปัง เมื่อเล่า จบเด็กๆ บอกว่าอยากทำบ้านที่เข้าไปนั่งอ่านหนังสือได้ ครูบอกว่า ในนิทานแม่มดทำบ้านขนมเพื่อให้เด็กเข้าไปกินขนม แต่เรากำลังเรียนเรื่องหมวกเราจะทำบ้านอะไรดีคะ ลือนบอกว่า “หมวกไง” ครูถามว่า “จะเอาอะไรมาทำบ้านหมวกที่ใหญ่ๆ ละ” ลือน : กระดาษหรือผ้าก็ได้ ข้าวหอม : เอาก้อนหิน นนท์ : แล้วจะเอาก้อนหินที่ไหน ข้าวหอม : ข้างล่างตึกมีเยอะเลย ไปแบกมาเลย ลือน : ทำด้วยกระดาษดีกว่าอีกว่าไม่ต้องแบกหนักจะตาย ฟินแลนด์ : เอากล่องนมมาทำดีกว่าห้องเรามีเยอะ เด็กๆ ตกลงจะทำตัวบ้านด้วยกล่องนม แล้วทำหลังคาเป็นหมวกปึก แต่ข้าวหอมบอกว่า ทำหลังคาบ้านเป็นหมวกชวานาดีกว่านะ เมื่อตกลงจะทำบ้านหมวกแล้ว ครูให้เด็กช่วยกันวางแผนเพื่อออกแบบบ้านหมวก			<u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ เช่น เด็ก ไปถามพ่อเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหลังคารูปหมวก และมาบอกเพื่อนกับครู เด็กนำหมวกพยาบาล และ หมวกตำรวจของคุณพ่อคุณแม่ และหมวกของตนเอง มาจัดวางที่มุมร้านค้าหมวก เป็นต้น <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ซื่อสัตย์ สุจริต และยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น เช่น เด็กไม่แย่งกันเล่นหมวก แต่แบ่งกัน รู้จักสลับกันเล่น และวางไว้ที่เดิมเมื่อเสร็จแล้ว <u>ตัวบ่งชี้ที่ 3</u> มีความเมตตา กรุณา และช่วยเหลือแบ่งปัน ได้แก่ ช่วยกันประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวกจากการทำงานร่วมกัน เด็กจะช่วยกันจับวัสดุและติดวัสดุที่เด็กๆ นำมาประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก <u>มาตรฐานที่ 5</u> ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 24 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) จากที่เด็กๆ วางแผนออกแบบบ้านหมวกที่มีหลังคาเป็นหมวกปีก ครูถามว่า “เราจะใช้วัสดุอะไรมาทำหลังคาบ้าน” ลีออนบอกว่า “ทำด้วยกระดาษนั้นแหละ แต่ทำหลังคาเหมือนภูเขาฟูจินะ สูง 9 เมตร” ครูถามว่า “แล้วเราจะทำอย่างไรจึงจะสร้างบ้านที่มีหลังคาสูง 9 เมตร ได้” ฟินแลนด์บอกว่า “เอาที่วัดไปวัดก่อน” ลีออนบอกว่า “เอาสาย วัดผ้าซั ที่บ้านลีออนมี คุณครูมีหรือเปล่า” ครูบอกว่า “มีค่ะ” ลีออน บอกว่า “ขอยืมครูก็แล้วกันนะ” อีฟบอกว่า “บ้านต้องมีประตูด้วยนะ” ครูบอกว่า “ที่นี้เมื่อได้แบบบ้านแล้ว เราจะทำโครงของหลังคาบ้าน อย่งไรจึงจะโค้งเป็นรูปหมวกปีก” เด็กๆ ตกลงจะไปถามผู้ปกครองที่บ้านว่าจะใช้อะไรมาทำโครงให้เป็นรูปหลังคาหมวกปีก วันที่ 25 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) นนท์วิ่งมาเล่าให้ครูและเพื่อนฟังว่าที่บ้านนนท์ พ่อทำกรงไก่เป็นแบบกลมๆ (ทำมือโค้งๆ) พ่อนนท์ใช้ลวดมาทำ ครูถามเด็กว่า “ถ้าเรา จะทำโครงหลังคาบ้านหมวกด้วยลวดจะดีไหม” เตียวเราไปเชิญพ่อนนท์มาทำให้ดูเป็นตัวอย่างเอาไหม” เด็กๆ ตกลงที่จะไปเชิญพ่อนนท์ (พ่อนนท์เป็นพนักงานช่างที่โรงเรียน) นนท์และเพื่อนๆ ไปหาพ่อนนท์ที่โรงอาหารและเชิญมาสาธิตการทำโครงหลังคาบ้านหมวก ด้วยลวด แต่วัสดุ (ลวด) ไม่มี พ่อของนนท์จะไปซื้อและมาสาธิตในวันรุ่งขึ้น			<u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ตามจินตนาการ ได้แก่ ผลงานศิลปะ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก การวาดภาพ การปั้น การเล่นบทบาทสมมติ เป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก การร้องเพลงหมวก ที่เด็กๆ ช่วยกันแต่ง และ ทำท่าประกอบเพลง มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำ วัสดุธรรมชาติมาทำของใช้ต่างๆ เช่น หมวกที่สานด้วยใบไม้ต่างๆ จากคำถามที่ครูซักถามเด็กว่า ถ้า เรา ไม่มีหมวกเราสามารถนำสิ่งใดมาใช้แทนหมวกได้ เด็กๆ บอกว่า ใบไม้ใบใหญ่ๆ ดอกไม้มาบังหัวแทนหมวกก็ได้ มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 26 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) คุณพ่อของน้องนนท์ติดธุระ เด็กๆ ตกลงจะนำกล่องนมมาต่อกันเพื่อทำฝาบ้านก่อน เด็กวางแผนกันว่าจะใช้กล่องนมก็กล่อง โดยนับจำนวนกล่องและคัตขนาดของกล่องนม โดยครูคอยแนะนำและเตรียมอุปกรณ์เช่น กล่องนม เทปใส กรรไกร เป็นต้น เด็กๆ จะแบ่งกลุ่ม เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 แยกขนาดของกล่องนม กลุ่มที่ 2 ช่วยกันจิบกล่อง กลุ่มที่ 3 ติดเทปใสให้กล่องติดกันเป็นฝานั่งบ้าน ครูจะคอยช่วยเหลือและจดบันทึกคำพูดของเด็กไปด้วย ขณะกำลังทำบ้านห่มก ออฟจะเตือนว่า “อย่าลืมนะบ้านต้องมีหน้าต่าง กับประตูนะ” เพื่อนๆ จะบอกออฟว่า “รู้แล้วออฟ” สัปดาห์ที่ 6 (29 สิงหาคม - 2 กันยายน 2548) วันที่ 29 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) จากการที่เด็กเชิญคุณพ่อของน้องนนท์มาทำโครงหลังคาทรงห่มกชานา (งอบ) แต่เมื่อทำออกมาหลังคาแหลมเหมือนห่มกชานวน ลือนอนบอกว่า “ไม่เป็นไรหรอกก็เป็นห่มกเหมือนกันนั่นแหละ” ครูถามว่า “ทำไมห่มกใบนี้ตรงส่วนบนจึงแหลม ไม่เห็นเหมือนห่มกงอบเลย” ลือนอนถามพ่อน้องนนท์ว่า “พ่อนนท์ทำไมหลังคาบ้าน ไม่เหมือนห่มกชานาเลยมันแหลมๆ” พ่อนนท์บอกว่า			<u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น การระดมความคิดเกี่ยวกับหัวเรื่อง วัสดุที่ใช้ทำห่มก และวิธีการทำหลังคาห่มก การวางแผนหาหัวเรื่องและหัวข้อที่อยากเรียนรู้เกี่ยวกับห่มก การวาดภาพห่มกตามจินตนาการ การประดิษฐ์ห่มกและบ้านห่มกร่วมกัน การเล่นเกมบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่สวมห่มก เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล ฯลฯ การค้นหาข้อมูลในหัวข้อที่อยากรู้ จากบุคคลและแหล่งการเรียนรู้รอบบริเวณโรงเรียน <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันขณะทำกิจกรรม จากการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กว่าห่มกตำรวจกับห่มกพยาบาล มีอย่างละ 1 ใบ เด็กๆ ต้องแบ่งกันเล่น ไม่แย่งกัน เป็นต้น มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
“ลวดมันนี่มึนครับ” ลีออนบอกว่า “ไม่เป็นไรหมวกแหลมๆ ก็ทำหลังกา บ้านได้” พุดเสร็จลีออนก็คลานเข้าไปในหมวก (หลังกา) ครูซักถามเกี่ยวกับวัสดุที่จะเอาปิดโครงลวดของหมวกว่า “เราจะเอาหนังสือ พิมพ์มาปิดโครงยังงี้ดี” แนนบอกว่า “ฟินช่วยติดนะ” อีฟบอกว่า “อีฟอยากติดด้วย” ขณะที่ตกลงที่จะติดกระดาษหนังสือพิมพ์ น้องข้าวบอกว่า “ทำไม ลวดมันแหลมจังเลย” ครูพุดเสริมว่า “ต้องระวังอย่าให้ลวดโดนนิ้ว นะคะ” ชมพูบอกว่า “เลียดไหลด้วย” ครูอธิบายวิธีการทำหลังกาอย่างระมัดระวังและเด็กๆ ตกลงจะทำ หมวกชาวนา (หลังกา) ให้เสร็จก่อนแล้วค่อยนำไปประกอบกับตัวบ้านที่ทำด้วยกล่องนม วันที่ 30 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) เด็กๆ วางแผนจะติดหนังสือพิมพ์ที่โครงลวด แนนบอกว่า เอากระดาษมาฉีกแล้วใส่ไปที่เส้นลวด เพื่อนๆ ตกลงแต่ปรากฏว่า เวลาที่สอดกระดาษเข้าไปตามตารางกระดาษขาดเพราะเด็กๆ ช่วยกันดึง กวินบอกว่า “เพื่อนๆ ดึงแรงเกินไป กระดาษขาดเลย” แนนบอกว่า “ทำแบบนี้ดีกว่า เอากระดาษมาปะติดตามยาวจากด้านบนของหมวก ยาวลงมาถึงด้านล่างของหมวก” ลีออนบอกว่า “ก็ดีเหมือนกัน” ครูกระตุ้นพื้นฐานอาชีพช่วยเด็กทำโดยครูเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กและนั่งอยู่ใกล้ๆ		ใหญ่กว่าหลังกา เด็กๆ บอกว่า ตัดกล่องนมออกด้านละ 2 แถว - กล่องนมจะต้องมีขนาดเท่ากัน ถ้าขนาดต่างกันจะไม่สวยและติดยาก - จากคำถามที่สืบเนื่องจากเรื่องหมวกอิสลาม ครูสอนเกี่ยวกับศาสนาแทรกไปด้วยจากการสนทนาซักถาม เด็กๆ มีความรู้เรื่องศาสนาพุทธจากการที่เห็นและไปปฏิบัติที่วัด แต่ศาสนาอิสลาม เด็กๆ ไม่เข้าใจต้องเชิญครูที่นับถืออิสลามมาเล่าให้ฟัง	<u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้แก่ การสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับสี ลักษณะของหมวกแต่ละใบ การใช้ประโยชน์ การแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ การสนทนาซักถามจากครู วิทยากร ผู้ปกครอง และเพื่อนๆ มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เช่น รู้จัก จำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด ได้แก่ แยกกล่องนมที่จะทำบ้านหมวกตามสี ขนาด ในการนำมาติดเป็นตัวบ้านหมวก เป็นต้น <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> แก้ปัญหาในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประดิษฐ์หมวกปีกด้วยกระดาษกับลูกบอลเด็ก นำสีเทียนมาระบายลูกบอล สีเทียนไม่ติด ลูกบอลพลาสติกจึงนำกระดาษสีมาติดแทนการระบายสีการนำกล่องกระดาษใบใหญ่มาทำตัวบ้านแทนกล่องนม การทำหมวกทรงกลมแทนหมวกปีก เมื่อวัสดุ คือ ก้านมะพร้าว ไม่มีพอสำหรับทำหมวกปีกได้	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
คอยแนะนำช่วยเหลือ วันที่ 31 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) เด็กๆ ทำหลังคาหมวกต่อจากเมื่อวาน ขณะที่กำลังทำอยู่นั้น ข้าวหอมโดนลวด (โครงหมวก) เป็นรอยแดงๆ ครูให้ไปล้างมือ และไปทำแผลที่ห้องพยาบาล แล้วลือนอบอกกับเพื่อนๆ ว่า “ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่แล้วเอากะดาษมาทำให้หนาๆ หลายๆ ชั้น จะได้ไม่โดนลวดตำอีก เด็กๆ ช่วยกันทำหลังคาบ้านหมวกจนกระทั่งได้เวลาพักและรับประทานอาหารกลางวัน วันที่ 1 กันยายน 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ทำโครงหลังคาบ้านต่อ ครูถามเด็กว่า “ทำไมน้องข้าวจึงถูก ลวดตำมือคะ” น้องข้าวบอกว่า “ข้าวจับแรงเกินไป” แนนบอกว่า “แนตก็โดนลวดทิ่มมือเหมือนกัน แต่ไม่เจ็บ” ครูบอกว่า “ลวดทิ่มที่มือ หรือเป่าหรือบริเวณร่างกายส่วนใดก็แล้วแต่ เราต้องไปล้างน้ำ เพื่อ ป้องกันบาดทะยัก” แล้วให้แนตไปทำแผลที่ห้องพยาบาล ครูอธิบาย วิธีเล่นและทำงานที่ปลอดภัยจากอันตราย โดยให้เด็กช่วยกันสรุปว่า ทำอย่างไรจึงจะปลอดภัยขณะทำงานร่วมกัน แทน : ไม่แย่งกันเตี้ยवादมือ ข้าวหอม : จับเบาๆ			มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> ทำงานศิลปะตามความคิดของตนเอง เช่น วาดภาพหมวกและเล่าให้เพื่อนฟังได้ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 3</u> เล่าเรื่องราวหรือนิทานตามความคิดของตนเอง ได้แก่ การแต่งนิทานตามจินตนาการ เรื่องหมวกพิเศษ มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ต่อการเรียนรู้และทักษะในการแสวงหาความรู้ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากการซักถาม วิทยากรในเรื่องหมวกอิสลาม เด็กนำสิ่งที่พบเห็นมาเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ ที่ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ จากที่มีเด็กคนหนึ่งบอกว่า ที่บ้านนนท์พ่อทำทรงไก่ด้วยลวดแบบกลมๆ เด็กๆ จึงตกลงกันที่จำทำหลังคาบ้าน หมวกเป็นรูปทรงหมวกชาวนาแล้วใช้ลวดทำ	

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ครู : หนังสือพิมพ์ที่เราปิดลงบนหลังคาหน้าพอที่จะปิดลวดให้มิดได้ หรือยัง แนนตี : พอแล้วจ้ะ ลิออน : ยังไม่พอต้องหนานกว่านี้เดี๋ยวลวดก็ทิ่มให้อีกหรอก ข้าวหอม : แล้วเอาไปไม่มาติดด้วยนะ แทน : เอาผ้ามาคลุมด้วยจะได้นุ่ม ขณะที่เด็กสนทนากันครูถามว่า “ตรงด้านบนของหมวกจะเอาอะไรมาปิด ยังมองเห็นลวดอยู่เลย” ลิออน : ก็เอากระดาษมาปิดอีก 2 ชั้น กวิน : 2 ชั้นก็ไม่พอ เดียวกระดาษก็ทะลุเวลาโดนฝน ทำ 10 ชั้นเลย เด็กๆ ตกลงที่จะนำกระดาษมาปิดด้านบนของหมวกให้หนาๆ จะได้ ไม่เห็นลวด เด็กๆ สนทนาต่อว่า ถ้าทำบ้านเสร็จแล้วจะทำอะไรอีกดี ข้าวหอมบอกว่า “เราจะทำที่นอนในบ้านหมวกหรือเปล่า” แนนตี : ไม่มีหลอกนอนอ่านไปเลย ข้าวหอม : รู้แล้วเอาพรมที่มุ่มหนังสือมาวางจะได้นุ่มๆ แทน : เราน่าจะเอาผ้ามาปิดกล่องนมด้วยจะได้สวยๆ ได้เวลารับประทานอาหารกลางวัน เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ในการทำบ้านหมวกเข้าที่				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วันที่ 2 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็ก ๆ เอากระดาษหนังสือพิมพ์มาติดตามยาวอีกหลายชั้นและครูช่วยเอากระดาษปิดด้านบนให้เด็กด้วย ขณะที่กำลังทำหลังคาบ้านอยู่นั้น ชมพูชี้มือไปที่หมวก (งอบ) แล้วบอกว่า “หลังคาบ้านเหมือนหมวกชานาเลย” เน็ตบอกว่า “เหมือนตรงที่เราเอากระดาษ มาปิดตามยาวๆ แต่หมวกชานาไม่แหลมเหมือนหลังคาบ้านหมวก ชักหน่อย” ขณะที่เด็กสนทนากัน ครูจิราพรเดินเข้ามาแล้วถามว่า “ทำอะไรกันจ๊ะ” เน็ตบอกว่า “ทำหลังคาบ้านหมวกชานา แต่มันไม่ค่อยเหมือนหรอก” ครูจิราพรบอกว่า “เหมือนหมวกชานา ชานา ที่บ้านครูใส่หมวกแบบนี้ทำนาเหมือนกัน” ครูสนทนาให้เด็กฟังว่า ปัจจุบันนี้ชาวนาบางจังหวัดเขาใส่หมวกปีก หรือหมวกญวนแทนหมวกงอบ แต่บางที่ก็ใส่หมวกงอบแล้วแต่ความสะดวก และความนิยมของบุคคลท้องถิ่นนั้น สัปดาห์ที่ 7 (5-9 กันยายน 2548) วันที่ 5 กันยายน 2548 (วันที่ 1) เด็ก ๆ ทำหลังคาหมวกชานาต่อโดยตกลงกันว่าจะเอากระดาษสีมาติดทับกระดาษหนังสือพิมพ์ เด็ก ๆ ไปช่วยกันหยิบกระดาษสีมาติดที่โครงหลังคาบ้านที่ปิดด้วยหนังสือพิมพ์ เน็ตบอกว่า “ลือเวลา จับกระดาษต้องทำแบบนี้ (ทำตามยาวของกระดาษมาซ้อนทับกันเหมือนจับกระโปรง) เมื่อสอนเพื่อนทำกระดาษสีที่พับตามยาวของ				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
กระต่าย แหนัดจะเป็นคนติดเองโดยมีเพื่อนๆ ช่วยกันจับตามมุมด้าน บนกับด้านล่าง โดยมีครูช่วยติดกาว เด็กๆ ช่วยกันจับกระต่าย เมื่อติดจนรอบโครงหลังคาห่มกแล้ว เด็กๆ ช่วยกันยกไปเก็บไว้ที่ห้องผลงานของนักเรียนที่อยู่ใกล้ๆ ห้องเรียนอนุบาล 1 วันที่ 6 กันยายน 2548 (วันที่ 2) เด็กๆ นำหลังคาห่มกออกจากห้องผลงานนักเรียนเพื่อที่จะนำมาประกอบเข้ากับตัวบ้านที่ทำด้วยกล่องนม ครูถามเด็กๆ ว่า “เด็กๆ ดูซิว่าฝ้ายบ้านที่เราทำกับหลังคามีขนาดที่เหมาะสมกันอย่างไร” แหนัดบอกว่า “ฝ้ายบ้านใหญ่กว่าหลังคา” ลีออนบอกว่า “รู้ได้ยังไง” แล้ว ลีออนก็ยกฝ้ายบ้านด้านหลังมาวางไว้ตั้งขึ้นโดยมีเพื่อนๆ ช่วยกันยกด้วย ฟินบอกว่า “ลีออนเราต้องยกฝ้ายบ้านมาทำเป็นบ้านก่อน แล้วค่อยเอาหลังคามาวางทับบนบ้าน” ลีออนบอกว่า “รู้แล้วนะ ลีออนจะพูดว่า หลังคาเท่ากับบ้านหรือยัง” ขณะที่ช่วยกันประกอบบ้านปรากฏว่าตัวบ้าน (ฝ้ายบ้าน) มีขนาดใหญ่กว่าหลังคา เพราะว่าทำตัวบ้านก่อน อีฟบอกว่า “แกะออกได้” ครูถามว่า “ถ้าตัวบ้านใหญ่กว่าหลังคาจะเกิดอะไรขึ้น” ลีออนบอกว่า “หลังคาก็หล่นมาทับบ้านนะซี” ฟินแล่นด์บอกว่า “หลังคาต้องใหญ่ กว่าบ้าน เวลาฝนตกบ้านจะได้ไม่เปียก” เด็กๆ ตกลงจะช่วยกันแกะกล่องนม (ตัวบ้าน) ออกโดยจะต้องวัด ตัวบ้านกับหลังคาให้มีขนาดพอเหมาะกัน ครูช่วยเด็กวัด โดยใช้สาย				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
วัดหลังคาบ้านและนำมาวัดที่ตัวบ้านที่ละด้าน ข้าวหอมบอกว่า “หอมนับกล่องนมเอง” เด็กๆ ช่วยกันนับ เมื่อนับเสร็จครูช่วยแกะกล่องนม ออกเพื่อให้มีขนาดเล็กกว่าหลังคาบ้าน เมื่อแกะเสร็จแล้วเด็กๆ นำไปเก็บไว้ในที่ห้องผลงานของนักเรียน เพราะต้องไปรับประทานอาหารกลางวัน วันที่ 7 กันยายน 2548 (วันที่ 3) เด็กๆ เรียนรู้การเปรียบเทียบวัสดุที่นำมาใช้ทำหลังคากับตัวบ้าน จากการสนทนาลือนบอกว่า “ตัวบ้านมันใหญ่กว่าหลังคาอยู่เลย จะ ทำยังไงดี” เฟสกับอ๊อฟเข้ามาจับกล่องนมที่ทำตัวบ้านกับหลังคาเล่น ปรากฏว่า เฟสลากหลังคาบ้านไม่ไหวบอกว่า “มันหนัก” ลือนบอกว่า “รู้แล้วต้องเอากล่องนมออกอีกซัก 2 กล่อง (2 แถว) จะได้เล็กกว่าหลังคาบ้าน” ครูบอกว่า “ตกลงแกะออกอีก 2 แถวใช้หรือเปล่า” นีโน่ บอกว่า “ใช่แล้วครับ” ครูจะช่วยตัดกล่องนมออก 2 แถว เด็กๆ วัดขนาดตัวบ้านและตัวหลังคา จนได้เวลาเปลี่ยนกิจกรรม เด็กๆ ไปเล่น กิจกรรมกลางแจ้งกับครูพละ วันที่ 8 กันยายน 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ช่วยกันขนตัวบ้านกับหลังคาจากห้องผลงานเพื่อมาประกอบเข้าด้วยกัน ปรากฏว่าขณะที่เด็กๆ กับครูช่วยกันยกหลังคา มาวางบนตัวบ้าน หลังคาก็มีขนาดเล็กกว่าตัวบ้านอีก ลือนบอกว่า “ทำยังไงดีนะหลังคาจึงจะตั้งบนบ้านได้” ฟินแลนด์บอกว่า				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
“เอากาวมาติดซิ” เน้นบอกว่า “ไม่ได้” หลังคามันหนักกว่า เดี่ยวบ้าน พัง” ครูสนทนาให้เด็ก ๆ ฟังว่าจริง ๆ แล้ววัสดุที่จะมาทำบ้านจะต้อง เป็นวัสดุที่เป็นชนิดเดียวกัน จึงจะสามารถที่จะประกอบเข้าด้วยกันได้ เด็ก ๆ ลองคิดว่า ถ้าบ้านไม่แข็งแรง แต่หลังคาแข็งแรงกว่า บ้านหลังนั้นจะเป็นอย่างไร” เน้นบอกว่า “บ้านพังไปบอกแล้ว” ลีออนบอกว่า “ทำได้เราก็ต้องทำบ้านให้เล็ก ๆ แต่แข็งแรง” เฟสหยิบสก็อตเทปมาให้ครูแล้วบอกว่า “ติดเลยครูทิพย์” ครูติดสก็อตเทปที่มุมของตัวบ้านยังไม่ทันเสร็จมีเด็ก ๆ ประมาณ 5-6 คน วิ่งเข้ามาเล่นบ้านก็ทำท่าจะล้ม เน้นบอกว่า “เอาหลังคา มาครอบเลยไม่ต้องทำบ้านแล้ว ทำเป็น หมวกยักษ์ครอบไว้เลยไม่ให้ออกมาเลย” ลีออน ออฟ เฟส นิโน เน็ต และจีโน่ ช่วยกันเอาหลังคามารอบเพื่อน ๆ ครูบอกว่าตกลงวันนี้จะได้บ้านหมวกใหม่ เด็ก ๆ บอกว่า “ไปคิดก่อนว่าจะทำบ้านด้วยอะไรดี” วันที่ 9 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็ก ๆ อยากประกอบบ้านกับหลังคาให้เสร็จ และตกลงกันว่าจะใช้กล่องใบใหญ่ ๆ ทำฝาด้านแทนกล่องนม เพราะแข็งแรงกว่า โดยนนท์อาสาจะไปบอกให้พ่อหามาให้ (ครูติดต่อกับพ่ออานนท์ พ่ออานนท์ ขอเวลาไปหาเดี๋ยววันจันทร์จะมาบอกพ่อได้หรือไม่ได้)				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
สัปดาห์ที่ 8 (12-16 กันยายน 2548) วันที่ 12 กันยายน 2548 (วันที่ 1) จากคำถามที่เด็กสนใจเกี่ยวกับการใช้หมวกของอิสลาม ครูซักถามเด็กว่า “เราไปวัดทำไม” แน็ต : ไปสวดที่วัด (แน็ตนับถือศาสนาคริสต์) ชมพู่ : ไปไหว้พระ อ้อฟ : เราเอาข้าวและกับข้าวไปให้พระที่วัด ฟินแลนด์ : ฟินก็ไปสวดที่วัดด้วย ครูอธิบายว่า การที่เราไปวัดเราต้องไปทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา ในห้องเราจะมีเด็กที่นับถือศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ ส่วนศาสนาอิสลามไม่มี ถ้าเด็กๆ อยากรู้ เด็กๆ จะทำอะไร แน็ตบอกว่า “ให้ครูทิพย์เล่า” ลีออนบอกว่า “ถามมาสเตอร์ที่มาเล่าหมวกอิสลามก็ได้ เดี่ยวลีออนไปถามให้” เด็กๆ ตกลงที่จะไปเชิญมาสเตอร์พัฒนามาเล่าเกี่ยวกับพิธีทางศาสนาอิสลามในวันรุ่งขึ้น วันที่ 13 กันยายน 2548 (วันที่ 2) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการให้เด็กดูภาพพระของศาสนาคริสต์ภาพพระสงฆ์ของศาสนาพุทธ ครูถามว่า “เด็กๆ ไปวัดเพื่อทำกิจกรรม ไດบ้าง” ป๊อปอาย : ไปบวช เฟิส : ไปสวดมนต์				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
อ้อฟ : ยายอ้อฟไปวัดฟังเทศน์ นีโน : ไปไหว้พระ ลิออน : ที่ซอยบ้านหนูมีพระเดินมาแล้ว แม่ของหนูใส่ข้าว น้ำขนม แล้วมีดอกไม้ด้วย ใส่ไปที่พระถือมาสีต่างๆ กลมๆ เหมือนหม้อครุฑถามว่า “ใครทราบบ้างว่าที่พระสงฆ์ถือมาเรียกว่าอะไร” เฟิสบอกว่า “ไม่รู้ครับ” ลิออนบอกว่า “ไม่เป็นไรไปถามครูนิ่ม” ครูบอกว่า “ครูนิ่มนับถือศาสนาคริสต์ ไม่ทราบจะรู้หรือเปล่านะ” ลิออนบอกว่า “ไปถามครูจรัสศรีหรือครูสุกก็ได้ ลิออนวิ่งไปถามครูจรัสศรีแล้ววิ่งกลับ มาบอกว่า “เรียกว่า บาตรใส่อาหารของพระสงฆ์” ครูกล่าวชมเชยและเพื่อนตบมือให้ลิออน ครูถามต่อว่า “พระสงฆ์ที่เดินในซอยบ้าน ใส่ชุดอะไร” เด็กๆ บอกว่า “ใส่ผ้าเหลือง” ครูถามต่อว่า “พระใส่กางเกงได้หรือเปล่า” เด็กๆ บอกว่า ใส่ผ้าสีเหลือง ไม่ใช่กางเกง” ครูถามว่า “ผู้หญิงบวชพระได้หรือเปล่า” เด็กๆ บอกว่าไม่ได้ ครูอธิบายว่าสมัยโบราณมีภิกษุณี บวชเป็นพระ แต่ปัจจุบันจะมีแต่แม่ชีที่บวช อยู่ที่วัดใส่ชุดสีขาว วันที่ 14 กันยายน 2548 (วันที่ 3) ครูเชิญเด็กที่นับถือศาสนาคริสต์ออกมาเล่าให้เพื่อนฟังว่าคนที่นับถือศาสนาคริสต์ไปทำอะไรที่โบสถ์บ้าง ป๊อป : ไปวัดเพื่อสวดเกี่ยวกับการทำบุญ และการทำบาป ครูถามว่า “ไปพูดเกี่ยวกับการทำบาปทำอย่างไรบ้าง”				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ปีบ : ไปพูดกับคุณพ่อ (พระของคริสต์) ไม่ให้ใครไต่ยีน นอกจากพ่อ แน็ต : ไปรับศีล ฟินแลนด์ : สวดเกี่ยวกับพระเจ้า นนท์ : ไปขอพรพระ แทน : ไปล้างบาปกับพ่อ ครูถามฟินแลนด์ว่า สวดเกี่ยวกับพระเจ้าทำอะไร ฟินแลนด์ : ขอพรจากพระเจ้าว่าไม่ให้ต้อ ให้เป็นเด็กดี ไม่ชน เวลาเรียน เชื้อฟังกู ครูถาม : ผู้หญิงที่บวชในศาสนาคริสต์เรียกว่าอะไรบ้าง แน็ต : มาเซอรักับซิสเตอร์ ครูถาม : ทำไมเรียกไม่เหมือนกันคะ แน็ต : ไม่รู้เหมือนกันต้องไปตามแม่แน็ต เดียวพรุ่งนี้มาบอกนะ วันที่ 15 กันยายน 2548 (วันที่ 4ป ครูกระตุ้นความสนใจว่าเมื่อวานแน็ตจะมาเล่าให้เพื่อนฟังเรื่อง เรียกแม่ชีของศาสนาคริสต์ว่า มาเซอรักับซิสเตอร์แตกต่างกัน อย่างไร คุณแม่ของแน็ตบอกว่า มาเซอรัคือหญิงที่ไปทำพิธีบวชที่ ฝรั่งเศส ส่วนซิสเตอร์คือหญิงที่ไปทำพิธีบวชที่อังกฤษ ครูซักถามเด็กๆ เล็กๆ สังเกตและช่วยบอกครูว่าพระของ ศาสนาพุทธกับพระของศาสนาคริสต์แตกต่างกันอย่างไร ลีออนบ อกว่า “พระที่บ้านหนูใส่ชุดสีเหลือง แล้วไม่มีผม” แน็ตบอกว่า “แต่พ่อ (พระ) มี ผมนะ ใส่เสื้อสีขาวตัวยาวๆ” ครูถามว่า “แม่ชี ของศาสนาพุทธกับ				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ศาสนาคริสต์ต่างกันอย่างไร” ข้าพหอบบอกว่า “แม่ชีใส่ชุดสีขาว” แทนบอกว่า “มาเซอร์ก็ใส่ชุดขาวเหมือนกัน” เด็กและครูช่วยกันสรุปความแตกต่างระหว่างศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม โดยมีสิ่งที่เหมือนกัน คือ ต้องมีความรักและทำแต่ความดี วันที่ 16 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ ช่วยกันทำบ้านห่มวกให้เสร็จ โดยนำกล่องใบใหญ่มาทำเป็นตัวบ้านแทนกล่องนม และช่วยกันคิดที่จะจัดโชว์ผลงานอย่างไรดี ครูกระตุ้นคำถามว่า เด็กๆ อยากให้ใครมาดูผลงานที่พวกเราตั้งใจทำ บ้าง เน็ตบอกว่า “ให้แม่มาดู” อ้อพบอกว่า “ชวนแม่อ้อพมาดูดีกว่า” ครูบอกว่า “ตอนนี้ทางโรงเรียนห้ามผู้ปกครองขึ้นตึก เราจะทำอย่างไรดี” ลีออนบอกว่า “ขอมาเซอร์ก็ได้” ครูถามว่า “ใครจะไปขออนุญาต” เน็ตบอกว่า “เน็ตของตัวเอง” ข้าพหอบบอกว่า “หอมไปด้วย” เด็กๆ ตกลงจะไปขออนุญาตมาเซอร์ ครูบอกว่าจะไปขอเฉยๆ ไม่ได้ ต้องมีจดหมายขออนุญาต เรามาช่วยกันคิดว่าขออนุญาตอย่างไร เด็กและครูช่วยกันทบทวนหัวข้อที่เด็กอยากเรียนรู้เรื่องห่มวกร่วมกันในแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เมื่อทบทวนแล้วครูให้เด็กๆ ไปคิดว่าจะขออนุญาตมาเซอร์อย่างไร โดยจะมาวางแผนร่วมกันอีกครั้งในสัปดาห์ต่อไป				

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ระยะที่ 3 สรุปโครงการ สัปดาห์ที่ 9 (9-23 กันยายน 2548) เด็กๆ ร่วมกันวางแผนที่จะเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์เปิดงานและขออนุญาตผู้ปกครองขึ้นดึก เพื่อมาดูผลงานของตนที่ห้องเรียน วันที่ 20-21 กันยายน 2548 เป็นวันที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ของตนในการจัดนิทรรศการเรื่อง หมวก เช่น ฝ่ายแนะนำผู้ปกครองชมผลงาน ฝ่ายจัดสถานที่และฝ่ายบริการ เป็นต้น วันที่ 22 กันยายน 2548 แน็ตเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) มาเปิดงานในวันศุกร์ที่ 23 กันยายน 2548 เวลา 10.10 น. โดยครูเป็นที่ปรึกษาว่าจะเขียนอย่างไร และเขียนตัวอย่างให้แน็ตเขียนตามเพราะเด็กอนุบาล 2 ยังเขียนเป็นประโยคไม่ได้ เมื่อเขียนเสร็จแล้วแน็ตเดินเข้าไปพบครูใหญ่ และยื่นจดหมายเชิญให้ครูใหญ่พร้อมกับอธิบายวันเวลาที่เชิญเป็นประธานเปิดนิทรรศการที่จัดโครงการหมวกซึ่งจัดในห้องผลงาน วันที่ 23 กันยายน 2548 เป็นวันเปิดนิทรรศการ ครูใหญ่ถามเด็กที่ทำหน้าที่ เช่น ข้าวหอม อยู่สมุดนิทานและผลงานศิลปะ ครูใหญ่ถามว่า “ทำนิทานเรื่องนี้ทำไม” ข้าวหอมตอบว่า “ทำเรื่องหมวกพิเศษเพราะว่าหมวกใบนี้พูดได้ และชวนเพื่อนๆ กลับบ้านได้ โดยมีหมวกตำรวจพากลับบ้านได้”	ระยะที่ 3 เป็นระยะสรุปโครงการ โดย การเตรียมงานเพื่อนำเสนอผลงานที่เด็กได้เรียนรู้จากการค้นหา การลงมือปฏิบัติ	ระยะที่ 3 เป็นระยะสรุปโครงการทบทวนข้อมูล (หัวข้อ) ที่อยากเรียนรู้ และจัดสถานที่ที่จะจัดนิทรรศการที่ห้องผลงานอนุบาล ตลอดจนเด็กๆ ที่ได้รับหน้าที่อธิบายวิธีการทำผลงาน และแลกเปลี่ยนความรู้กันให้บุคคลอื่น เช่น ครู ผู้ปกครองเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ผู้รับผิดชอบไปเชิญมาเซอร์เปิดงานเขียนจดหมายและไปนำเสนอมาเซอร์ที่ห้องธุรการ วันศุกร์ที่ 23 กันยายน 2548 เปิดงานเวลา 10.10 น. โดยมีมาเซอร์เป็นประธานเปิดงานเด็กๆ ทำหน้าที่ของตน ตามจุดที่ได้รับมอบหมายด้วยความสนใจติดตามด้วยครูทุกห้อง ผู้ปกครองและพี่		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้			
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง	การวิเคราะห์สาระการเรียนรู้	ความถี่
ด้วย ก็เลยทำเรื่องหมวกพิเศษ” ครูใหญ่ตามแน่ว่า “บ้านหมวกมีไว้ทำอะไร” แนนตอบว่า “มีไว้นั่งอ่านหนังสือค่ะ” เมื่อครูใหญ่ดูโดยรอบแล้ว ชมพูเชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) ลงชื่อติชมผลงานด้วย เด็กๆ วิ่งไปชวนเพื่อนบอล 3 และน้องๆ บอลมาดูผลงานของตนเอง พร้อมทั้งเชิญชวนครูข้างๆ ห้องมาชมผลงานของตนเองด้วย วันนี้เป็นวันสิ้นสุดโครงการหมวก เมื่อชมนิทรรศการแล้วเด็กๆ เตรียมตัวรับประทานอาหารร่วมกันทั้งระดับ คือ บอล 1, 2, 3 รับประทานอาหารร่วมกัน เนื่องจากเป็นวันสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548		บอล 3 เพื่อนในห้อง และห้องบอล 1 เข้าชมนิทรรศการ เมื่อมาเซอร์ดูจน ทัวแล้ว เด็กที่ทำหน้าที่เชิญมาเซอร์เขียนติชมงานเด็กๆ เดินชมนิทรรศการจนได้เวลา รับประทานอาหารกลางวัน เด็กๆ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันเป็นการเลี้ยง จบโครงการและปิดภาคเรียน ที่ 1		

**ขั้นตอนการจัดการข้อมูลจากแบบบันทึกและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง
เพื่อเปรียบเทียบสาระการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่ผู้วิจัยวางแผนและสาระที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์เรียนรู้
วัน / เดือน / ปี 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548**

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้นโครงการ (สังเกตความสนใจของเด็ก) สัปดาห์ที่ 1 (25 - 29 กรกฎาคม 2548) วันที่ 25 กรกฎาคม 2548 (วันที่ 1) ครูชวนเด็กสนทนาในช่วงกิจกรรมเสริม ประสบการณ์เกี่ยวกับการหาหัวเรื่องที่อยากเรียน ขณะที่ครูกำลังชวนเด็กสนทนา น้องติวมาโรงเรียนสายในวันนี้ (มาสายประมาณ 9.00 เกือบทุกวัน) เขาสวมหมวกใบใหม่เดินเข้ามาในห้องเรียนและบอกครูว่า ติว : ครูทิพย์ติวมีหมวกใหม่สีแดงด้วย ครู : ใครซื้อให้คะ ติว : คุณแม่ซื้อให้ดิ ครู : ติวใส่หมวกมาที่โรงเรียนทำไมคะ น้องติวทำท่าลังกับคำถามที่ครูถาม ฟินแลนด์ : ฝนตกดิเลยใส่หมวก แน็ต : ใส่กันแดดก็ได้ ปิอบาย : ของปิอบายก็มีหมวก ปิอบายวิ่งไปหยิบหมวกในกระเป๋าของตนเองมาใส่โชว์เพื่อนบ้าง แล้วครูบอกว่า ครูทิพย์ : ครูทิพย์ก็มีหมวกแต่อยู่ที่บ้าน ครูทิพย์ใส่ตอนไปเที่ยวทะเล เพราะแดดร้อนมาก ข้าวหอม : ข้าวหอมมีหมวกสีชมพู ชมพู : มีหมวกสีฟ้าด้วย	ระยะที่ 1 ● ครูสังเกตความสนใจเด็กด้วยการเล่านิทาน ดูวิดีโอ การสนทนา รูปภาพสิ่งต่างๆ จากหนังสือ สารานุกรม หนังสือภาพต่างๆ การทำกิจกรรมประจำวัน หรือสนทนาจากสิ่งที่เด็กพบเห็นเพื่อหาหัวเรื่องในการทำโครงการที่ได้จากเด็กจริงๆ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วเด็กและครูร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาข้อมูลหรือหัวข้อปัญหาที่เด็กอยากรู้ และนำหัวเรื่องที่ได้จากเด็กมาเขียนแผนภูมิใยแมงมุม (Web) ซึ่งเป็นข้อมูลจากประสบการณ์เดิมของเด็ก จากนั้นเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองรับทราบว่าเด็กเรียนเรื่องอะไร เพื่อขอความร่วมมือในการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เด็กอยากเรียน ต่อจากนั้นเด็กเริ่มหาข้อมูลจากหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำมาแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน	ระยะที่ 1 ● ครูชวนสนทนากิจวัตรประจำวันของเด็กจนกระทั่งเด็กเกิดความสนใจเรื่องหมวกจากการสนทนาระหว่างเด็กคนหนึ่งที่มาอวดหมวกและเพื่อนๆ ก็สนใจและนำหมวกของตนเองมาอวดบ้าง เด็กๆ คิดว่าจำเป็นต้องใส่หมวกช่วงนี้ เพราะมีฝนตกทุกวัน ● หัวเรื่องจึงมาจากการสนทนาและคำถามที่ครูกระตุ้นความสนใจว่า “ทำไม” คือดิใส่หมวกมาโรงเรียนทำไม จากคำถามนี้เด็กจึงสนทนาลิงที่เด็กๆ รู้แล้วจากประสบการณ์เดิมที่เด็กใช้อยู่แล้วจากการที่พบเห็น คนอื่นใช้อยู่แล้ว เด็กๆ ตกลงที่จะเรียนเรื่องหมวก เพราะเกิดจากความสงสัย และความจำเป็น ที่เราใช้หมวกมาจากสาเหตุมากมายในชีวิตประจำวัน

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
คุณครูกระตุ้นความสนใจ เพื่อหาหัวเรื่องโดยถามว่า “เด็กๆ คิดว่าหมวกจำเป็นต่อเด็กๆ อย่างไร เด็กๆ ตอบ ต้องมีหมวกไว้ใส่ป้องกันแดด บางคนก็บอกว่าจำเป็นเพราะว่าฝนตกต้องใส่หมวก กันร่ม ครูสนทนากับเด็กว่าหมวกน่าจะมีไว้ทำอะไรได้อีกตั้งหลายอย่าง นอกจากจะป้องกันแดดและป้องกันฝน ถ้าเด็กๆ อยากรู้ เรามาเรียนเรื่องหมวกดีไหม ฟินแลนด์บอกว่า “เรียนเรื่องหมวกดีแล้ว เพราะว่าฝนตกเราจะได้ใส่หมวกกันฝนมาโรงเรียน” ข้าวหอมบอกว่า “อยากเรียนรองเท้า” แนนบอกว่า “เรียนเรื่องหมวกก่อนเถอะ แนนชอบใส่หมวก” กวินบอกว่า “วินมีหมวกสีเขียวตัวพุงนี้เอามาให้ดู” เมื่อเสนอความคิดเห็นแล้ว เด็กๆ ตกลงที่จะเรียนเรื่องหมวก หลังจากที่เด็กๆ ตกลงกันแล้วว่าจะเรียนเรื่องหมวก เด็กๆ วาดภาพหมวกที่ตนชอบตามจินตนาการและนำมาเล่าให้เพื่อนฟัง เด็กๆ ตกลงกันว่าจะนำหมวกมาจากบ้านมาให้เพื่อนดูในวันพรุ่งนี้ วันที่ 26 กรกฎาคม 2548 ภูมิพี ปิ้อปาย อรรถพล กวิน ชมพู นำหมวกมาให้เพื่อนดู ส่วนคุณครูนำหมวกสานจากโบสถ์ และกระดาดมาให้เด็กดู อ้อฟถามว่า “หมวกของครูทิพย์ทำมาจากใบไม้อะไร” ครูให้เด็กทาย เด็กๆ ทายว่าเป็น ใบไม้ ต้นไม้ กระดาด ครูบอกว่า “ถ้าเด็กๆ อยากทราบ ว่าหมวกใบนี้ทำมาจากอะไร เด็กๆ ไปถามครูข้างห้องและกลับมาบอกว่า ครูจรัสศรีบอกว่า “ทำจากใบตาล และใบลาน” เด็กๆ สนทนากับครูและอยากรู้ว่า หมวกของเพื่อนๆ ทำมาจากอะไร คุณครูบอกว่าถ้าอยากรับว่าวัสดุอะไรบ้างที่นำมาทำหมวกได้บ้าง เด็กๆ กลับไปถามผู้ปกครอง และนำข่าวสารไปบอกผู้ปกครองด้วยว่า สัปดาห์นี้เรารู้เรื่องหมวกเพื่อนำข้อมูลมาสนทนาแลกเปลี่ยนในวันถัดไป จากนั้น เด็กและครูทำแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เกี่ยวกับหัวข้อที่เด็กอยากจะเรียนรู้เรื่องหมวก และเด็กๆ นำหมวกที่ตนนำมาจากบ้านมาช่วยกันจัดมุมร้านค้าหมวก	● เด็กๆ วางแผนและค้นหาข้อมูลหรือทำกิจกรรมร่วมกันจนครบ หัวข้อที่อยากรู้ โดยมีครูคอยกระตุ้นด้วยคำถามให้เด็กอยากรู้อย่างยิ่งๆ จนกว่าเด็กจะเลิกสนใจและจบโครงการ	● เมื่อเด็กตกลงที่จะเรียนเรื่อง หมวก เด็กๆ ก็ช่วยกันคิดหัวข้อที่เด็กสงสัย เช่น - หมวกมีกี่ชนิด เรียกตามประเภท ได้อย่างไร - หมวกทำมาจากวัสดุอะไร - ทำไมคนเราต้องใช้หมวก - อาชีพที่ต้องใส่หมวกเป็นประจำ - หมวกสำคัญต่อคนเราอย่างไร ● เมื่อได้หัวข้อแล้วก็ต้องวางแผนร่วมกันว่าแต่ละหัวข้อมีข้อย่อยๆ อะไรอีกบ้าง และจะหาข้อมูลได้จากใคร จากที่ใดบ้าง ● เด็กและครูต้องมาร่วมมือกันคิดและเขียน Web ออกมาว่าหัวข้อที่อยากรู้เป็นอย่างไร ● เด็กต้องวางแผนที่จะทำกิจกรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวกับหัวข้อที่สงสัย ● แหล่งเรียนรู้ที่เด็กค้นคว้าจะเป็นบุคคลที่เด็กเกี่ยวข้อง เช่น พ่อ แม่ ครู คนรอบข้างผู้ปกครองของเพื่อนๆ และบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะให้ความรู้เรื่อง หมวก ● จากสิ่งที่เด็กคิดและพูดเป็นสิ่งที่เด็กจะต้องไปค้นคว้าและทำกิจกรรมตามที่เด็กอยากเรียนรู้

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 27 กรกฎาคม 2548 ครูกระตุ้นคำถามว่า “หมวกที่เด็กๆ และครูนำมาวางไว้ที่มุมร้านค้ามีสีอะไรบ้าง เด็กๆ หยิบหมวกขึ้นมาสวมใส่แล้วช่วยกันนับ จากนั้นเด็กๆ เล่นเกมจับกลุ่มหมวกที่มีสีเหมือนกันแน็ตเรียกขมพูกับเบนซ์ที่สวมหมวกสีฟ้าเหมือนกับแน็ต แล้วเด็กคนอื่นๆ ก็วิ่งไปหาเพื่อนที่มีหมวกสีเดียวกัน แต่ลือนอนมีหมวกกันน็อคสีเทา ไม่มีใครเหมือน ลือนอนยืนงง แล้วพูดว่า “ครูทิพย์ไม่มีใครมีหมวกเหมือนของลือนอนเลย” ครูบอกว่าหมวกของลือนอนมีรูปร่างและสีที่ไม่เหมือนใครจึงไม่มีคู่ จากนั้นครูซักถามเด็กๆ ว่า “หมวกสีอะไรมีมากที่สุด และน้อยที่สุด” เด็กๆ สังเกตดูสีของหมวกแต่ละกลุ่มและบอกว่าสีแดงกับสีเขียวมีมากที่สุดเพราะมีจำนวนหมวกเท่ากัน สีเทามี 1 ใบ ครูสรุปเกี่ยวกับรูปร่างและสีของหมวกที่เหมือนกันและแตกต่างกันให้เด็กฟัง วันที่ 28 กรกฎาคม 2548 ครูนำหมวกทรงตาล (หมวกทำนขุน) มาให้เด็กดูแล้วบอกเด็กว่า “หมวกใบนี้ทำจากไม้ไผ่มาสานเป็นโครงหมวก และปิดทับโครงไม้ไผ่ด้วยใบลาน ครูซักถามเด็กต่อว่า แต่เราสามารถนำฟิวหรือวัสดุอื่นมาทำหมวกได้อีกไหมอะไรบ้าง เด็กๆ ช่วยกันคิดซิคะ” ภูมิรพี : หมวกของพี่ทำจากผ้า แล้วเอาด้ายมาเย็บให้ติดกันแม่บอกพี่ ฟินแลนด์ : แม่ฟินมีหมวกหลายๆ มีโบผูกตรงกลางหมวกทำด้วยผ้าเหมือนกัน ข้าวหอม : ที่บ้านยายหอมมีหมวกชาวนาใส่ด้วย เป็น<u>งอก</u> ครู : เขาเรียกว่า “งอบ” ค่ะ ครูเขียนคำว่า งอบ ที่บัตรคำด้วยพร้อมทั้งไปสอดไว้ที่กระเป๋านั่งที่มุมหนังสือ ครูถามข้าวหอมว่า “งอบที่ข้าวหอมเห็นมีรูปร่างเป็นอย่างไรคะ” มันเป็นใบใหม่ๆ (ทำท่าประกอบ) บังแดดได้ด้วย ยายหอมใส่ตอนไปทำนาปลูกข้าว		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ครูกระตุ้นคำถามว่า “ทำอย่างไรดีละหมีที่เด็กๆ ไปถามพ่อแม่ส่วนมากจะทำมาจากผ้า ไบลาน ไบตาล แล้วใครจะบอกเราได้ดีกว่าหมีที่ทำมาจากวัสดุใดได้อีก” เนติบอว่า “ไปถามครูจรัสศรี” ข้าวหอมบอว่า “ไปถามครูнімดีกว่า” ครูจึงบอกว่า จัดกลุ่มไปถามคุณครูข้างๆ ห้องดีไหมคะ เด็กๆ ไปถามครูข้างๆ ห้อง 4 คนประมาณ 10 นาที กลับมาพร้อมคำตอบว่า หมีที่ทำจากผักตบชวา ต้นกก ผ้า ก้านมะพร้าว ก้านกล้วย กระดาษ เป็นต้น เด็กๆ ออกมาสนทนาแลกเปลี่ยนกันที่ละกลุ่ม เด็กๆ ไปวาดภาพหมีตามจินตนาการที่มุมศิลปะ วันที่ 29 กรกฎาคม 2548 เวลา 07.30 น. เด็กๆ มาถึงห้องเรียนตรงไปที่มุมร้านค้าหมีที่เด็กจัดไว้ หยิบหมีมาสวมใส่เล่น น้องกสนำหมีที่มีสีสนหลายสี มาใส่แล้วบอกว่า “หมีกสเหมือนธงชาติไทยเลย แล้วก็ยืนตรงร้องเพลงชาติ เพื่อนๆ เห็นกสทำเช่นนั้นก็ยืนตรงและร้องเพลงชาติไปพร้อมกัน” เบนซ์หยิบหมีมาใส่แล้วบอกว่า หมีเบนซ์สีแดงสวยด้วย เฟิสหยิบหมีทรงตาลที่ทำจากไบลาน แล้วบอกว่าเฟิสใส่หมีท่าน ขุนหล่อกมาก ป๊อปปายหยิบหมีที่เป็นรูปปลาวาฬมาสวมแล้วบอกว่าป๊อปปายชอบหมีปลาวาฬ ครูกระตุ้นคำถามว่า “เราใส่หมีทำไม ใส่เพื่ออะไรและใส่เมื่อไร” เด็กๆ ตอบว่า “ใส่แล้วสวย ใส่ป้องกันแดด ใส่ป้องกันฝน” เสร็จแล้ว เด็กๆ ไปเล่นที่มุมเสรี จนถึงเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ วันนี้แม่ของน้องพินางอบมาให้ครู ครูนำอบมาให้เด็กดู แล้วสนทนาร่วมกับเด็กถึงรูปร่างลักษณะของงอบ แล้วครูเขียนคำว่า “งอบ” ใส่บัตรคำ ให้เด็กดูและอ่านพร้อมกัน แล้วอาสาสมัครเด็กนำ ไปสอดไว้ที่กระเป๋าคู่หนึ่งมุมหนังสือ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ สัปดาห์ที่ 2 (วันที่ 1-5 สิงหาคม 2548) วันที่ 1 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) ครูสนทนาซักถามเด็กว่า “นอกจากเรานำหมวกมาใส่ศีรษะ แล้ว เราสามารถนำหมวกมาทำอะไรได้อีกบ้าง เช่น สมมติว่าเราเดินทาง ไปเที่ยวไกลๆ ในป่าเราเกิดหิว น้ำ และเราไม่ได้้นำน้ำไปเมื่อเจอลำธาร ที่มีน้ำ เราจะกินน้ำได้อย่างไร ใช้อะไร ไปตักน้ำมากิน” ป๊อปปอกว่า “เอาหมวกไปใส่น้ำแทนแก้วก็ได้” ลีออน ร้องอ้อแล้วบอกว่า “เอา หมวกใส่ของเล่นแทนถุงก็ได้” ข้าวหอมบอกว่า “เอาหมวกใส่ดอกไม้แทนแจกันก็ได้ หรือให้ผีเสื้อมาอยู่แทนบ้านก็ได้” น้องดิบบอกว่า “ดิwmมีหมวกไว้ขายด้วย” ครูชวนเด็กๆ แต่งเพลงเกี่ยวกับหมวก โดยครูแต่งให้เด็กก่อน 1 บรรทัด และเด็กๆ ช่วยกันคิดและแต่งเพลงหมวก โดยครูช่วยแต่งการ สัมผัสคำในเนื้อเพลง เมื่อแต่งเสร็จช่วยกันร้องเพลงตามจังหวะ ทำนองเพลงจนคือส้ม วันที่ 2 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) จากการที่เด็กนำเสนอประสบการณ์เดิม เด็กช่วยกันแต่งเพลงและทบทวนสิ่งที่อยากรู้ (ประเด็นปัญหา) ขณะที่กำลังสนทนากันอยู่นั้น นิโน เฟิส และนนท์ หยิบหมวกทหารมาสวม แล้วสนทนากัน นิโนบอกว่า “อยากเป็นทหาร” เฟิส บอกว่า “ทหารต้องยืนตรง” นนนท์บอก ว่า “ทหารต้องมีปืนด้วย” แล้วเด็ก 3 คน สนทนากันว่าจะไปยิงผู้ร้ายที่ ภาคใต้ สักครู่ลุกขึ้นมายังกับนิโน แล้วบอกว่า “ทหารไม่ตายหรือ” ผู้ร้ายถึงจะตาย” นนนท์บอกว่า “นนท์เป็นตำรวจมาช่วยทหารยิงผู้ร้าย” นิโนบอกว่า “ยิงผู้ร้ายตายหมดแล้วเลิกเล่นดีกว่า” พอได้เวลารับประทานอาหารกลางวัน	ระยะที่ 2 ● เป็นระยะที่เด็กต้องค้นคว้า หาความรู้จากหัวเรื่องและหัว ข้อที่เป็นประเด็นปัญหาที่เด็ก อยากรู้ เรียนร่วมกันและนำมา แลกเปลี่ยนความรู้โดยการวาดภาพจากสิ่งที่ตนอยากรู้ การเล่าเรื่อง หรือเล่าประสบการณ์ที่ไปค้นคว้าหาความรู้ จากบุคคล และจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ จากที่เด็กๆ ตั้งใจจะทำโครง หลังคาเป็นรูปหมวกชาม และใช้กล่องนมทำตัวบ้าน โดยเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากร - เด็กๆ คิดต่อเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหลังคาและตัวบ้านเพื่อทำเป็นบ้านเอาไว้อ่านหนังสือ - แทรกการเรียนรู้ด้านการทำงานร่วมกัน การวางแผน และการแก้ปัญหาตลอดจนการค้นคว้า จากบุคคลที่เกี่ยวข้องและแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและใกล้เคียงโรงเรียน	ระยะที่ 2 ● เมื่อได้หัวข้อที่จะไปหาข้อมูลแล้วเด็กร่วมกันวางแผนที่จะ หาข้อมูลตามประเด็นปัญหาที่ เด็กอยากรู้จากแหล่งเรียนรู้และ บุคคลที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนหรือพ่อ แม่ของตน และพ่อแม่ ของเพื่อน เล่น บทบาทสมมติอาชีพต่างๆ เด็กๆ นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกัน มีการเชิญ วิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับหมวกของชาวอิสลาม การประดิษฐ์ บ้านหมวก การสานหมวกจาก วัสดุธรรมชาติ การทำกิจกรรม ศิลปะทุกชั้นงานมีการวางแผน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ● ขณะทำกิจกรรมรู้จักซักถามวิทยากร และได้ลงมือปฏิบัติร่วมกัน มีการรอคอยและช่วยกันแก้ปัญหา เช่น ถ้ากระดาษแห้งจะไปติดลูกบอล จะทำอย่างไรให้กระดาษติดลูกบอล เป็นต้น ● การทำกิจกรรมมีการบูรณาการ ทักษะคณิตศาสตร์ เช่น การวัดขนาดของหมวกปีก และนับจำนวนกล่องนมที่จะประดิษฐ์บ้านหมวกรู้เรื่องสีจากการทำหมวก ได้ทักษะภาษาจากการแต่งนิทานร่วมกัน มีการฟังและยอมรับความคิดเห็นเมื่อเพื่อนพูด เป็นต้น

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 3 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) ครูซักถามเด็กว่า “ถ้ามีคนใส่หมวกอยู่และลมพัดจนหมวกตกจากศีรษะ ถ้าเด็กๆ เป็นหมวกใบนั้นจะอย่างไรดี” แนนบอกว่า “ก็ ร้องให้หยากกลับบ้าน” ครูจึงถามต่ออีกว่า “แล้วจะอย่างไร” ลีออนบอกว่า “ต้องไปหาดำรวจ” ครูถามว่า “เด็กๆ อยากทราบไหม ว่า ขณะที่หมวกปลิวไปตามลำพังใบเดียว เขาจะเจออะไรบ้าง ระหว่างทางที่เขาผ่าน” ป๊อปอายบอกว่า “ป๊อปอายรู้” กวินตอบแทนว่า “จะต้องไปเจอเพื่อน” ครูบอกเด็กว่า เด็กๆ พุดคุยกันอย่างนี้เดี๋ยวกี้ ลืม เรามาเขียนเป็นเรื่องกันดีไหม เด็กๆ ช่วยกันแต่งเป็นนิทาน โดยครูเป็นผู้เขียนเนื้อเรื่อง เมื่อได้เรื่องนิทานเสร็จแล้ว เด็กๆ ตั้งชื่อนิทาน ซึ่งได้มา 2 ชื่อ คือ หมวกวิเศษ กับหมวกน้อย และเด็กๆ ตกลงว่าจะใช้ชื่อว่าหมวกวิเศษ เพราะหมวกในเรื่องพูดได้ เด็กๆ ให้ครูช่วยวาดภาพประกอบนิทาน เด็กๆ จะระบายสีเอง เด็กๆ ตกลงกันโดยจับกลุ่มๆ ละ 5-6 คน จำนวน 4 กลุ่ม ช่วยกันระบายสีนิทาน กลุ่มละ 1 ภาพ จนได้ภาพ 4 ภาพ จบเนื้อเรื่องพอดี เมื่อเด็กระบายสีเสร็จนำเสนอผลงานเป็นกลุ่มและร่วมกันอ่าน นิทานที่เด็กๆ ช่วยกันแต่งขึ้น จากนั้นทบทวนหัวข้อที่อยากรู้ โดยเขียนแผนภูมิใยแมงมุม (Web) เพิ่มเติมจากหัวข้อที่เด็กอยากรู้ จากนั้นทำกิจกรรมอื่นต่อไป		- เมื่อทำโครงหลังคา และตัวบ้านเสร็จเวลานำมาประกอบจะเห็นว่าวัสดุที่ต่างกันจะประกอบเข้าไม่พอดี เพราะ เด็กๆ ทดลองประกอบแล้ว หลังคาหนักกว่าตัวบ้าน เด็กๆ เปลี่ยนวิธีการทำบ้านหลายครั้ง หลายขั้นตอน เช่น ตัวบ้านใหญ่กว่าหลังคา เด็กๆ บอกว่า ตัดกล่องนมออกด้านละ 2 แถว - กล่องนมจะต้องมีขนาดเท่ากัน ถ้าขนาดต่างกัน จะไม่สวยและติดยาก - จากคำถามที่สืบเนื่องจากเรื่องหมวกอิสลาม ครูสอนเกี่ยวกับศาสนาแทรกไปด้วย จากการสนทนาซักถาม เด็กๆ มีความรู้เรื่องศาสนาพุทธจากการที่เห็นและไปปฏิบัติที่วัด แต่ศาสนาอิสลาม เด็กๆ ไม่เข้าใจ ต้องเชิญครูที่นับถืออิสลามมาเล่าให้ฟัง

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 4 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) ครูสนทนาซักถามเด็กว่า “ถ้าเด็กๆ ไปเที่ยวแล้วไม่ได้เอาหมวกไปด้วย และขณะที่เดินที่ยวนั้น ฝนตก ลมแรงมาก หาทึบฝนไม่ได้ เด็กจะนำสิ่งใดมาใช้แทนหมวก” เน็ด : ใช้หนังสือแทนหมวก กัส : ใบไม้ก็ได้ นนท์ : ดอกไม้ดอกใหญ่ๆ ก็บังหัวได้ ฟินแลนด์ : เอากระดาษมาบังแทน ป๊อปปาย : กระเป๋าชาวหอม : เสื้อกันฝน ครูถามเด็กๆ ว่า “ถ้าเราไม่มีเสื้อฝนเราจะทำอย่างไร” ลิออน : ถุงพลาสติกก็ได้ ฟิน : ตะกร้า แทน : เสื้อ ชมพู่ : ลูกโป่งใบใหญ่ๆ เป่าให้ใหญ่ๆ ป๊อป : ใบไม้ดีกว่า เอาใบใหญ่ๆ จีโน่ : ผ้าเช็ดหน้าไง ลิออน : ผ้าห่มดีกว่าใหญ่ดี เด็กและครูสนทนาหัวข้อที่ยากรู้ ครูสนทนาว่า หมวกที่เด็กเห็นมี หลายชนิด แต่ละชนิดมีความสำคัญต่อคนเรา ใครบอกครูได้ว่าหมวก เขาใส่ทำไม ป๊อปบอกว่า “คุณแม่ป๊อปเป็นพยาบาลต้องใส่หมวก		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
สี่ขาทุกวัน” อีฟบอกว่า “พ่ออีฟใส่หมวกจากรไปโบกรถไม่ให้ติด” ลีออนบอกว่า “ใช่แล้ว หมวกจากรเหมือนหมวกกันน็อคเลย ต้องใส่เวลาขี่มอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้ม หัวจะได้ไม่แตกไม่ตาย ด้วย” นนท์บอกว่า “ทหารก็ต้องใส่หมวก เวลาผู้ร้ายยิงทหารจะได้หลบทัน” เด็กๆ ช่วยกันตอบคำถาม และไปวาดภาพที่มุมศิลปะ บางคนไปเล่นที่มุมเสรี วันที่ 5 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ เล่นบทบาทสมมติจากหมวกที่มุมร้านค้าหมวก ครูชักชวนเด็กๆ ประดิษฐ์หมวกโดยที่ครู จับกลุ่ม 5-6 คน วาดภาพหมวกที่ ตนอยากทำ ครูถามว่า “เราจะเริ่มทำหมวกอย่างไร” เด็กๆ บอกว่า “ทำไม่เป็น” ครูถามเด็กว่าใครที่สามารถจะทำให้คำแนะนำพวกเราได้ เด็กๆ ตกลงจะไปเชิญครู กพอ. มาสาธิตการทำหมวก เด็กๆ ส่งตัวแทนไปเชิญครู กพอ. มาสาธิตวิธีทำหมวกในวันต่อไป สัปดาห์ที่ 3 (8-11 สิงหาคม 2548) วันที่ 8 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) วันนี้เด็กๆ เตรียมอุปกรณ์มาทำหมวกปรากฏว่าป้าน้องพินาโบมะพร้าวมาโดยถือแต่ใบไม้ได้เอาก้านกลางมาด้วย ครูถามว่า “ถ้าทำ หมวกปีกจะต้องมีก้านกลางด้วย แล้วเราจะทำหมวกอะไรดีที่ไม่ต้อง ใช้ก้านกลาง” ลีออนบอกว่า “ทำหมวกที่เส้นเล็ก” ครูถามว่า “ทำ แบบไหน” ลีออนบอกว่า “ทำเหมือนตะกร้ายังงี้ละ ไม่ต้องมีปีก		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
เอาไว้คลุมหัวเวลาฝนตกก็ได้” ครู (วิทยากร) สาธิตการทำหมวกที่สานด้วยใบมะพร้าวโดยวิธีขัดลายขัด คือ สอดขึ้นสอดลง ฟินแลนด์ บอกว่า “ง่ายจะตาย” ก็บอกว่า “ก็สก็ทำเป็น” ขณะที่เด็กกำลังสาน ใบมะพร้าว ก็บอกว่าใบมะพร้าวมันนี่ไม่เหมือนกระดาดเลย ครูถามว่า “ทำอย่างไรให้มันแข็ง” แนนบอกว่า “หมวกต้องแน่นๆ” เมื่อ สานหมวกเสร็จครูถามว่า “เราจะเก็บปากหมวกอย่างไรไม่ให้ใบมะพร้าวหลุดออกมา เด็กๆ หันไปถามครู (วิทยากร) ครูบอกว่า “ใบของมะพร้าวหุ้มป้องกันไม่ให้หลุด แต่จะเอาอะไรมาเย็บให้ติดกันล่ะ” แนนบอกว่า “ที่เย็บกระดาดของครูทิพย์นั่นแหละ” เมื่อทำเสร็จ เด็กลองใส่ดู ลีออนบอกว่า “เหมือนหมวกलिใส่ตอนออกมาล่าเลย” จากนั้นเด็กๆ ไปวาดรูปหมวกที่เด็กประดิษฐ์ขึ้น วันที่ 9 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) คุณแม่ของน้องป๊อพนำหมวกพยาบาลมาให้ครู คุณพ่อของน้องอ้อฟ นำหมวกตำรวจมาให้ เด็กๆ อยากใส่หมวกพยาบาลและหมวกตำรวจ คุณครูถามว่า “หมวกพยาบาลและหมวกตำรวจมีอย่างละใบ เด็กๆ จะทำอะไรที่จะใส่หมวกได้ทุกคน” เด็กๆ บอกว่า “ต้องแบ่งกันใส่” ครูเสริมว่าเด็กๆ ต้องรู้จักการรอคอย และแบ่งปันกันเล่น ชมพูบอกว่า “หนูจะทำหมวกพยาบาลใส่เอง” แทนบอกว่า “จะทำหมวกควาบอย” มิน แนน ข้าวหอม ตกลงจะทำหมวกพยาบาลเหมือนชมพู		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ครูถามว่า “จะเอาอะไรมาทำหมวกพยาบาล” ชมพูบอกว่า “กระดาดะ ไข่” ข้าวหอมบอกว่า “กระดาดะแข็งสีขาว เอาหมวกแม่ป๊อป (หมวก พยาบาลของจริง) มาทำเลย” ป๊อปอายบอกว่า “อยากทำด้วย” แนนต บอกว่า “ป๊อปอายเป็นกระเทย” ครูบอกว่า “บุรุษพยาบาลก็มีแต่เขา ไม่ได้สวมหมวก” แทนบอกว่า “ผู้ชายไม่ต้องใส่หมวก เวลาตรวจคนไข้ คุณหมอที่รโรงพยาบาลบ้านแทนไม่เห็นใส่หมวกเลย” ลีออนบอกว่า “หมวกคววบอยต้องมีปีกใหญ่มาก เอาไว้กันแดด เดี่ยวออกแบบ ก่อน” ลีออนทำทำคิดแล้วบอกว่า “เอาหมวกปีกของครูทิพย์มาวางทาบ เดี่ยวลีออนวาดเอง” ปรากฏว่าเอาหมวกมาทาบแล้ว ลีออนวาด ตามรอยหมวกบิตๆ เบี้ยวๆ เพื่อนหัวเราะบอกว่า ปีกไม่เท่ากัน ลีออนนั่งเอามือเท้าคางแล้วบอกว่า ต้องวัดก่อน ครูถามว่า “เราจะใช้อะไร วัด” ลีออนทำทำคิด จีโน่บอกว่า “เอาเชือกมาวัด” ป๊อปอายบอกว่า “เอาไม้ก้านลูกโป่งมาวัดซิ” แต่ละออนบอกว่า “นี่ก็ออกแล้วเอาไม้เขียนตามมานะ” ลีออนวัดที่กระดาดะ โดยครูช่วยดูว่าจะขีดตรงตัวเลขใด เมื่อวัดเสร็จ ฟินหยิบกรรไกรมาตัดปีกหมวกตามรอยวัด ครูถามว่า “จะอย่างไรจึงจะนำมาสวมหัวได้” ลีออน บอกว่า “ไปถามอาแปะ ก่อนนะ เดี่ยวพรุ่งนี้มาบอก” จากนั้นเด็กๆ ทำกิจกรรมตาม มุมอื่นๆ ต่อไป เช่น การวาดภาพ การปั้นดินน้ำมัน		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 10 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) น้องนนท์หยิบลูกบอลพลาสติกแล้วบอกว่า “พ่อนนท์บอกว่า เอา ลูกบอลมาทำโครงหมวกสวมหัวได้” ครูบอกว่า “ลูกบอลกลมๆ จะสวมหัวได้อย่างไร” นนท์บอกว่า “ผ่าออกเลย” ครูจึงผ่าครึ่งลูกบอล ออกเป็น 2 ซีก แล้วบอกว่า “ทำหมวกได้ 12 ใบเลย” ครูอธิบายเกี่ยวกับการแยกชิ้นส่วน การแบ่งครึ่ง การรวมกันของลูกบอลสอดแทรกไป ด้วย เมื่ออธิบายจบแล้ว เด็กและครูสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการทำหมวกเก็บและหมวกควายบอย เด็กๆ ตกลงจะทำหมวกควายบอยก่อน ครูช่วยทำหมวก โดยเอาโครงหมวก (ที่ทำจากลูกบอลผ่าครึ่ง) มาติดกับปีกที่ทำจากกระดาษแข็งด้วยเทปใส เมื่อติดเสร็จครูถามว่า ใส่ได้ หรือเปล่า ลีโอนำมาสวมบอกว่า ใส่ได้ ครูถามว่าสวยหรือยัง นน့်บอกว่า ไม่สวย ต้องมีสีแดง สีเขียว หลายๆ สี ลีโอนเอาสีเทียนมา ระบายที่หมวก ปรากฏว่าสีไม่ค่อยติดที่ลูกบอลพลาสติก นน့်บอกว่า เอากระดาษมาติดดีกว่า ครูแนะนำว่า เอากระดาษหนังสือพิมพ์มา ติดก่อน เพื่อความทนทานไม่หลุดง่าย แล้วค่อยเอากระดาษสีมาติด ทับอีกครั้ง เด็กๆ ตกลงจะติดกระดาษหนังสือพิมพ์และกระดาษสีวันพรุ่งนี้ เด็กๆ เก็บอุปกรณ์การทำหมวกแล้วไปล้างมือที่ห้องน้ำ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 11 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ช่วยกันเตรียมวัสดุในการประดิษฐ์หมวกปีก (ต่อจากเมื่อวาน) เด็กช่วยกันติดกระดาษหนังสือพิมพ์บนโครงหมวกปรากฏว่าติดยากเพราะแข็งไม่สวยด้วย ครูถามเด็กว่า “เราจะทำอะไรให้กระดาษนุ่มและติดโครงหมวกง่ายกว่ากระดาษที่แข็งแข็ง” ข้าวหอม บอกว่า “เอาน้ำมาใส่ให้กระดาษเปียกซิ” ครูแนะนำการทำกระดาษ ให้เปียกโดยการฉีกกระดาษแช่น้ำ ชมพูเอามือมาขยำกระดาษที่แช่น้ำจนเป็นก้อน แล้วนำมาวางบนโครงหมวก ครูถามว่า “ถ้าทำ กระดาษเป็นก้อนแล้วจะนำมาติดจะเป็นอย่างไร” เน้นบอกว่า “ไม่ สวยต้องเป็นแบบนี้” (หยิบเป็นแผ่นๆ) ครูถามว่า “ทำไมกระดาษจึง ยุ่ยขาดจับกันเป็นก้อน” ลือนอนบอกว่า “ก็ชมพูขยำทำไมละ ต้องหยิบ ทีละแผ่น” ครูช่วยเสริมว่า “ถ้าใช้น้ำแช่นานเกินไป กระดาษจะยุ่ย เราต้องดูว่า พอกระดาษเปียกทั่วทั้งแผ่นแล้วหยิบมาวางบนโครง หมวกเลย” ครูอธิบายวิธีการติดกระดาษบนโครงหมวกตามขั้นตอนเด็กๆ ทำกิจกรรม ครูจดบันทึกคำพูดของเด็กไปด้วย เมื่อเด็กมีปัญหา ครูช่วยแนะนำ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของเด็กด้วย		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
สัปดาห์ที่ 4 (15-19 สิงหาคม 2548) วันที่ 15 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) เด็กๆ ประดิษฐ์หมวกปีกต่อ เด็กๆ สังเกตว่ากระดาษที่ติดบนโครง หมวก เมื่อเห็นจะร่อนออกมา ครูถามว่า “ควรทำอะไร” น้องวิน บอกว่า “เอากาวมาทาสิ” เด็กๆ เอากาวมาทา ครูแนะนำว่าเมื่อเราจะ ติดกระดาษลงไปที่โครงจะต้องทากาว ก่อนที่จะวางกระดาษลงไปจะ ได้ไม่หลุด เด็กๆ เรียนรู้ว่าเมื่อกระดาษเปียกจะ ติดกัน ถ้ากระดาษแห้ง จะร่อนออกมาต้องติดกาวที่ละชั้นก่อน ที่จะติดกระดาษลง ไป ขณะที่เด็กประดิษฐ์หมวก ครูจดบันทึกและสังเกตอยู่ใกล้ๆ คอยแนะนำเมื่อเด็ก ของความช่วยเหลือหรือเกิดปัญหา วันที่ 16 สิงหาคม 2548 เวลา 9.30 น. พนักงานที่ร้านอาหารน่านมมาให้ที่ห้องเรียน เข้าใช้ ผ้าโพกหัว (ศีรษะ) ป้องกันฝน ลีออนบอกว่า “พี่เขาเอาผ้ามาผูกหัวก็ เปียกฝนอยู่ดีนั่นแหละ” ครูถามว่า “พี่เขาจะต้องใช้อะไรป้องกันฝนละ หัวจะได้ไม่เปียก” ลีออนบอกว่า ก็ใส่หมวกที่ทำด้วยพลาสติกกับหมวกที่ทำด้วยผ้า อย่างไหนป้องกันฝนได้ดีกว่า กัน” ฟินแลนด์บอกว่า “พลาสติกครับ ถ้าเป็นผ้าก็เปียกฝนเหมือนกัน” ลีออนบ อกว่า “หมวก กันน็อคก็ไม่เปียกฝน ลีออนใส่หมวกกันน็อคไม่เปียกฝนเลย” เด็กๆ วาดภาพหมวกของตนเองคนละ 1 ภาพ เสร็จแล้วช่วยกันประดิษฐ์หมวกปีกต่ออีก ขณะทำกิจกรรมครูจดบันทึกและคอยแนะนำเมื่อเด็กเกิดปัญหา		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 17 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการร้องเพลง “โตขึ้นหนูจะเป็นอะไร” และสนทนาเกี่ยวกับอาชีพที่ใฝ่หมวกเป็นประจำ พร้อมทั้งนำหมวกของจริงมาเล่นบทบาทสมมติ เด็กๆ ใฝ่หมวกตำรวจและเล่นโจรจับ ผู้ร้าย บางคนใฝ่หมวกพยาบาลทำท่าฉีดยาเพื่อน บางคนทำท่าเป็น ทหารยิงผู้ร้าย บางคนใฝ่หมวกชาวนา (งอบ) ใฝ่หมวกวิศวกรม ฯลฯ แล้วเด็กๆ ช่วยกันสรุปหน้าที่ของอาชีพต่างๆ ตามที่เด็กใฝ่หมวกนั้น วันที่ 18 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) ครูหยิบหมวกวิศวกรมาให้เด็กดู แล้วกระตุ้นคำถามว่า “หมวกใบนี้วิศวกรเขาใส่เพื่ออะไร” ลีออนบอกว่า “ใส่ชุดดิน” ป๊อปบอกว่า “ใส่ ป้องกันแดด เพราะว่าเขาจะอยู่บนตึกสูงๆ” นนท์บอกว่า “พ่อของ นนท์ก็ใส่ ฟ่อนนทีใส่ป้องกันแดดเวลาที่ฟ่อนนทีทำงาน” กวินหยิบ หมวกของชาวอิสลาม และถามครูว่าหมวกแบบนี้เขามีไว้ทำอะไร ครูบอกว่า “ครูไม่ทราบรายละเอียด ถ้าเด็กๆ อยากรู้เราไปเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลาม เด็กๆ ช่วยกันคิดจดหมายเชิญแล้วให้ครูเป็นผู้เขียนให้ จากนั้นกวินกับเพื่อนถือไปเชิญ แต่ครูท่านนั้นติดประชุมจึงต้องรอไปเชิญในวันรุ่งขึ้น		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 19 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) เด็กไปเชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาเล่าและอธิบายเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ในพิธีที่สุเหร่า (วัด) เมื่อครู (วิทยากร) เล่าจบ เด็กถามว่า “แล้วเวลาไปวัดเด็กๆ ต้องใส่หมวกหรือเปล่า แล้วผู้หญิงใส่หมวกด้วย หรือเปล่า” ครู (วิทยากร) บอกว่า “ผู้หญิงจะใช้ผ้าคลุมใบหน้าเหลือแต่ นัยน์ตาเท่านั้น เมื่อไปสุเหร่าเด็กผู้ชายต้องสวมหมวก เด็กผู้หญิงต้อง คลุมใบหน้า โปกผมแทนหมวกเด็กๆ กล่าวขอบคุณครู (วิทยากร) และประติษฐ์หมวกปึกจนเสร็จ เด็กๆ ลองสวมใส่กันอย่างสนุกสนาน สัปดาห์ที่ 5 (22-26 สิงหาคม 2548) วันที่ 22 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) ขณะที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อที่เป็นประเด็นปัญหา น้องชมพู หยิบหมวกพยาบาลมาสวมศีรษะ ข้าวหอมบอกว่า “หอมไม่มีใส่เลย ครูทิพย์ทำหมวกให้หอมหน่อย” ครูบอกว่า “น้องหอมทำเองก็ได้ไม่ยากค่ะ” น้องแน็ตบอกว่า “ใช้ไม่ยากง่ายจะตาย แน็ตทำให้” เด็กผู้หญิงตกลงจะทำหมวกพยาบาล ครูจึงนำอุปกรณ์มาให้เด็กๆ วาดหมวกพยาบาล โดยวางหมวกพยาบาลของจริงมาทางรอยบนกระดาษ แล้วใช้กรรไกรตัดเป็นรูปหมวกตามรอยที่วาด เด็กๆ ช่วยกัน ประติษฐ์หมวกตามตัวอย่างจากหมวกของจริง เมื่อทำหมวกเสร็จแล้ว ชมพูเอสีเทียนมาระบายที่หมวกแล้วพูดว่า “ชมพูเป็นพยาบาลที่มีหมวกสีชมพู” แน็ตบอกว่า “หมวกพยาบาลต้องเป็นสีขาวโรงพยาบาลอะไรมีหมวกสีชมพู” ชมพูบอกว่า “โรงพยาบาลของชมพู เอง” แล้วเด็กๆ ก็หัวเราะ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 23 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการเล่านิทานเรื่องบ้านขนมปัง เมื่อเล่า จบเด็กๆ บอกว่าอยากทำบ้านที่เข้าไปนั่งอ่านหนังสือได้ ครูบอกว่า ในนิทานแม่มดทำบ้านขนมเพื่อให้เด็กเข้าไปกินขนม แต่เรากำลังเรียนเรื่องหมวกเราจะทำบ้านอะไรดีคะ ลีโอนบอกว่า “หมวกไง” ครูถามว่า “จะเอาอะไรมาทำบ้านหมวกที่ใหญ่ๆ ละ” ลีออน : กระดาษหรือผ้าก็ได้ ข้าวหอม : เอาก้อนหิน นนท์ : แล้วจะเอาก้อนหินที่ไหน ข้าวหอม : ข้างล่างตึกมีเยอะเลย ไปแบกมาเลย ลีออน : ทำด้วยกระดาษดีกว่าอีกว่าไม่ต้องแบกหนักจะตาย ฟินแลนด์ : เอากล่องนมมาทำดีกว่าห้องเรามีเยอะ เด็กๆ ตกลงจะทำตัวบ้านด้วยกล่องนม แล้วทำหลังคาเป็นหมวกปีก แต่ข้าวหอมบอกว่า ทำหลังคาบ้านเป็นหมวกชวานาดีกว่านะ เมื่อตกลงจะทำบ้านหมวกแล้ว ครูให้เด็กช่วยกันวางแผนเพื่อออกแบบบ้านหมวก		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 24 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) จากที่เด็กๆ วางแผนออกแบบบ้านหมวกที่มีหลังคาเป็นหมวกปีก ครูถามว่า “เราจะใช้วัสดุอะไรมาทำหลังคาบ้าน” ลีออนบอกว่า “ทำ ด้วยกระดาษนั้นแหละ แต่ทำหลังคาเหมือนภูเขาฟูจินะ สูง 9 เมตร” ครูถามว่า “แล้วเราจะทำอย่างไร จึงจะสร้างบ้านที่มีหลังคาสูง 9 เมตร ได้” ฟินแลนด์บอกว่า “เอาที่วัดไปวัดก่อน” ลีออนบอกว่า “เอาสาย วัดผ้าชี ที่บ้านลีออนมี คุณครูมีหรือเปล่า” ครูบอกว่า “มีค่ะ” ลีออน บอกว่า “ขอยืมครูก็แล้วกันนะ” อ้อฟบอกว่า “บ้านต้องมีประตูด้วยนะ” ครูบอกว่า “ที่นี้เมื่อ ได้แบบบ้านแล้ว เราจะทำโครงของหลังคาบ้าน อย่างไรจึงจะโค้งเป็นรูปหมวกปีก” เด็กๆ ตกลงจะไปถามผู้ปกครองที่บ้านว่าจะใช้อะไรมาทำโครงให้เป็นรูปหลังคาหมวกปีก วันที่ 25 สิงหาคม 2548 (วันที่ 4) นนท์วิ่งมาเล่าให้ครูและเพื่อนฟังว่าที่บ้านนนท์ พ่อทำกรงไก่เป็นแบบกลมๆ (ทำมือโค้งๆ) พ่อนนท์ใช้ลวดมาทำ ครูถามเด็กว่า “ถ้าเรา จะทำโครงหลังคาบ้านหมวกด้วยลวดจะดีไหม” เดี่ยวเราไปเชิญพ่อนนท์มาทำให้ดูเป็นตัวอย่างเอาไหม” เด็กๆ ตกลงที่จะไปเชิญพ่อนนท์ (พ่อนนท์เป็นพนักงานช่างที่โรงเรียน) นนท์และเพื่อนๆ ไปหาพ่อนนท์ที่ร้านอาหารและเชิญมาสาธิตการทำโครงหลังคาบ้านหมวกด้วยลวด แต่वल (ลวด) ไม่มี พ่อของนนท์จะไปซื้อและมาสาธิตในวันรุ่งขึ้น		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 26 สิงหาคม 2548 (วันที่ 5) คุณพ่อของน้องนนท์ติดธุระ เด็กๆ ตกลงจะนำกล่องนมมาต่อกันเพื่อทำฝาบ้านก่อน เด็กวางแผนกันว่าจะใช้กล่องนมกี่กล่อง โดยนับจำนวนกล่องและคัตขนาดของกล่องนม โดยครูคอยแนะนำและเตรียมอุปกรณ์ เช่น กล่องนม เทปใส กรรไกร เป็นต้น เด็กๆ จะแบ่งกลุ่ม เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 แยกขนาดของกล่องนม กลุ่มที่ 2 ช่วยกันจิบกล่อง กลุ่มที่ 3 ติดเทปใสให้กล่องติดกันเป็นฝานั่งบ้าน ครูจะคอยช่วยเหลือและจดบันทึกคำพูดของเด็กไปด้วย ขณะกำลังทำบ้านหมวก ออฟจะเตือนว่า “อย่าลืมะบ้านต้องมีหน้าต่าง กับประตูนะ” เพื่อนๆ จะบอกออฟว่า “รู้แล้วออฟ” สัปดาห์ที่ 6 (29 สิงหาคม - 2 กันยายน 2548) วันที่ 29 สิงหาคม 2548 (วันที่ 1) จากการที่เด็กเชิญคุณพ่อของน้องนนท์มาทำโครงหลังคาทรงหมวกชาวนา (งอบ) แต่เมื่อทำออกมาหลังคาแหลมเหมือนหมวกชาวญวน ลีออนบอกว่า “ไม่เป็นไร หรือก็เป็นหมวกเหมือนกันนั่นแหละ” ครูถามว่า “ทำไมหมวกใบนี้ตรงส่วนบนจึงแหลม ไม่เห็นเหมือนหมวกงอบเลย” ลีออนถามพ่อน้องนนท์ว่า “พ่อนนท์ทำไมหลังคาบ้าน ไม่เหมือนหมวกชาวนาเลย มันแหลมๆ” พ่อนนท์บอกว่า		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
“ลวดมันนี่มึนครับ” ลีออนบอกว่า “ไม่เป็นไรหมวกแหลมๆ ก็ทำหลังคา บ้านได้” พุดเสร็จลีออนก็คลานเข้าไปในหมวก (หลังคา) ครูซักถามเกี่ยวกับวัสดุที่จะเอาปิดโครงลวดของหมวกว่า “เราจะเอาหนังสือ พิมพ์มาปิดโครงยังงี้ดี” แนนบอกว่า “ฟินช่วยติดนะ” อีฟบอกว่า “อีฟอยากติดด้วย” ขณะที่ตกลงที่จะติดกระดาษหนังสือพิมพ์ น้องข้าวบอกว่า “ทำไม ลวดมันแหลมจังเลย” ครูพุดเสริมว่า “ต้องระวังอย่าให้ลวดโดนนิ้วนะ” ชมพูบอกว่า “เลือดไหลด้วย” ครูอธิบายวิธีการทำหลังคาอย่างระมัดระวังและเด็กๆ ตกลงจะทำ หมวกชาวนา (หลังคา) ให้เสร็จก่อนแล้วค่อยนำไปประกอบกับตัวบ้านที่ทำด้วยกล่องนม วันที่ 30 สิงหาคม 2548 (วันที่ 2) เด็กๆ วางแผนจะติดหนังสือพิมพ์ที่โครงลวด แนนบอกว่า เอากระดาษมาฉนวนแล้วใส่ไปที่เส้นลวด เพื่อนๆ ตกลงแต่ปรากฏว่า เวลาที่สอดกระดาษเข้าไปตามตารางกระดาษขาดเพราะเด็กๆ ช่วยกันดึง กวินบอกว่า “เพื่อนๆ ดึงแรงเกินไปกระดาษขาดเลย” แนนบอกว่า “ทำแบบนี้ดีกว่า เอากระดาษมาปะติดตามยาวจากด้านบนของหมวก ยาวลงมาถึงด้านล่างของหมวก” ลีออนบอกว่า “ก็ดีเหมือนกัน” ครูกระตุ้นพื้นฐานอาชีพ ช่วยเด็กทำโดยครูเตรียมอุปกรณ์ให้เด็กและนั่งอยู่ใกล้ๆ คอยแนะนำช่วยเหลือ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 31 สิงหาคม 2548 (วันที่ 3) เด็กๆ ทำหลังคาหมวกต่อจากเมื่อวาน ขณะที่กำลังทำอยู่นั้น ข้าวหอมโดนลวด (โครงหมวก) เป็นรอยแดงๆ ครูให้ไปล้างมือและไปทำแผลที่ห้องพยาบาล แล้วลือนบอกกับเพื่อนๆ ว่า “ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่แล้วเอากะดาษมาทำให้หนาๆ หลายๆ ชั้น จะได้ไม่โดนลวดตำอีก เด็กๆ ช่วยกันทำหลังคาบ้านหมวกจนกระทั่งได้เวลาพักและรับประทานอาหารกลางวัน วันที่ 1 กันยายน 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ทำโครงหลังคาบ้านต่อ ครูถามเด็กว่า “ทำไมน้องข้าวจึงถูก ลวดตำมือคะ” น้องข้าวบอกว่า “ข้าวจับแรงเกินไป” แนนบอกว่า “แนนก็โดนลวดทิ่มมือเหมือนกันแต่ไม่เจ็บ” ครูบอกว่า “ลวดทิ่มที่มีมือ หรือเปล่าหรือบริเวณร่างกายส่วนใดก็แล้วแต่ เราต้องไปล้างน้ำ เพื่อ ป้องกันบาดทะยัก” แล้วให้แนนไปทำแผลที่ห้องพยาบาล ครูอธิบาย วิธีเล่นและทำงานที่ปลอดภัยจากอันตราย โดยให้เด็กช่วยกันสรุปว่า ทำอย่างไรจึงจะปลอดภัยขณะทำงานร่วมกัน แทน : ไม่แย่งกันเดี๋ยวดมมือ ข้าวหอม : จับเบาๆ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ครู : หนังสือพิมพ์ที่เราปิดลงบนหลังคาหน้าพอที่จะปิดลวดให้มืดได้ หรือยัง แน็ต : พอแล้วจ้ะ ลิออน : ยังไม่พอต้องหนากว่านี้เดี๋ยวลวดก็ทิ่มให้อีกหรอก ข้าวหอม : แล้วเอาใบไม้มาติดด้วยนะ แทน : เอาผ้ามาคลุมด้วยจะได้นุ่ม ขณะที่เด็กสนทนากันครูถามว่า “ตรงด้านบนของหมวกจะเอาอะไรมาปิด ยังมองเห็นลวดอยู่เลย” ลิออน : ก็เอากระดาษมาปิดอีก 2 ชั้น กวิน : 2 ชั้นก็ไม่พอ เดี๋ยวกระดาษก็จะทะลุเวลาโดนฝน ทำ 10 ชั้นเลย เด็กๆ ตกลงที่จะนำกระดาษมาปิดด้านบนของหมวกให้หนาๆ จะได้ไม่เห็นลวด เด็กๆ สนทนาต่อว่า ถ้าทำบ้านเสร็จแล้วจะทำอะไรอีกดี ข้าวหอมบอกว่า “เราจะทำที่นอนในบ้านหมวกหรือเปล่า” แน็ต : ไม่มีหลอดนอนอ่านไปเลย ข้าวหอม : รู้แล้วเอาพรมที่มมหนังสือมาวางจะได้นุ่มๆ แทน : เราน่าจะเอาผ้ามาปิดกล่องนมด้วยจะได้สวยๆ ได้เวลารับประทานอาหารกลางวัน เด็กๆ ช่วยกันเก็บอุปกรณ์ในการทำบ้านหมวกเข้าที่		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วันที่ 2 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ เอากระดาษหนังสือพิมพ์มาติดตามยาวอีกหลายชั้นและครูช่วยเอากระดาษปิดด้านบนให้เด็กด้วย ขณะที่กำลังทำหลังคาบ้านอยู่นั้น ชมพูชี้มือไปที่หมวก (งอบ) แล้วบอกว่า “หลังคาบ้านเหมือนหมวกชวานาเลย” เน้นบอกว่า “เหมือนตรงที่เราเอากระดาษ มาปิดตามยาวๆ แต่หมวกชวานาไม่แหลมเหมือนหลังคาบ้านหมวก ชักหนอย” ขณะที่เด็กสนทนากันอยู่ ครูจิราพรเดินเข้ามาแล้วถามว่า “ทำอะไรกันจะ” เน้นบอกว่า “ทำหลังคาบ้านหมวกชวานา แต่มันไม่ค่อยเหมือนหรอก” ครูจิราพรบอกว่า “เหมือนหมวกชวานวน ชวานา ที่บ้านครูใส่หมวกแบบนี้ทำนาเหมือนกัน” ครูสนทนาให้เด็กฟังว่า ปัจจุบันนี้ชวานาบางจังหวัดเขาใส่หมวกปีกหรือหมวกญวนแทนหมวกงอบ แต่บางที่ก็ใส่หมวกงอบ แล้วแต่ความสะดวก และความนิยมของบุคคลท้องถิ่นนั้น สัปดาห์ที่ 7 (5-9 กันยายน 2548) วันที่ 5 กันยายน 2548 (วันที่ 1) เด็กๆ ทำหลังคาหมวกชวานาต่อโดยตกลงกันว่าเอากระดาษสีมาติดทับกระดาษหนังสือพิมพ์ เด็กๆ ไปช่วยกันหยิบกระดาษสีมาติดที่โครงหลังคาบ้านที่ปิดด้วยหนังสือพิมพ์ เน้นบอกว่า “ลืมนเวลา จับกระดาษต้องทำแบบนี้ (ทำตามยาวของกระดาษมาซ้อนทับกันเหมือนจีบกระโปรง) เมื่อสอนเพื่อนทำกระดาษสีที่พับตามยาวของ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
กระต่าย แนนจะเป็นคนติดเองโดยมีเพื่อนๆ ช่วยกันจับตามมุมด้าน บนกับด้านล่าง โดยมีครูช่วยติดกาบ เด็กๆ ช่วยกันจับกระต่าย เมื่อติดจนรอบโครงหลังคาหมดแล้ว เด็กๆ ช่วยกันยกไปเก็บไว้ที่ห้องผลงานของนักเรียนที่อยู่ใกล้ๆ ห้องเรียนอนุบาล 1 วันที่ 6 กันยายน 2548 (วันที่ 2) เด็กๆ นำหลังคาหมวกออกมาจากห้องผลงานนักเรียนเพื่อที่จะนำมาประกอบเข้ากับตัวบ้านที่ทำด้วยกล่องนม ครูถามเด็กๆ ว่า “เด็กๆ ดูซิว่าฝ้ายบ้านที่เราทำกับหลังคามีขนาดที่เหมาะสมกันอย่างไร” แนนบอกว่า “ฝ้ายบ้านใหญ่กว่าหลังคา” ลีออนบอกว่า “รู้ได้ยังไง” แล้ว ลีออนก็ยกฝ้ายบ้านด้านหลังมาวางไว้ตั้งขึ้นโดยมีเพื่อนๆ ช่วยกันยกด้วย ฟินบอกว่า “ลีออนเราต้องยกฝ้ายบ้านมาทำเป็นบ้านก่อน แล้วค่อยเอาหลังคามาวางทับบนบ้าน” ลีออนบอกว่า “รู้แล้วนะ อ่อนจะพูดว่า หลังคาเท่ากับบ้านหรือยัง” ขณะที่ช่วยกันประกอบบ้านปรากฏว่าตัวบ้าน (ฝ้ายบ้าน) มีขนาดใหญ่กว่าหลังคา เพราะว่าทำตัวบ้านก่อน อีฟบอกว่า “แกะออกได้” ครูถามว่า “ถ้าตัวบ้านใหญ่กว่าหลังคาจะเกิดอะไรขึ้น” ลีออนบอกว่า “หลังคาก็หล่นมาทับบ้านนะซี” ฟินแลนด์บอกว่า “หลังคาต้องใหญ่ กว่าบ้าน เวลาฝนตกบ้านจะได้ไม่เปียก” เด็กๆ ตกลงจะช่วยกันแกะกล่องนม (ตัวบ้าน) ออกโดยจะต้องวัด ตัวบ้านกับหลังคาให้มีขนาดพอเหมาะกัน ครูช่วยเด็กวัด โดยใช้สาย		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
วัดหลังคาบ้านและนำมาวัดที่ตัวบ้านที่ละด้าน ชาวหอมบอกว่า “หอมนับกล่องนมเอง” เด็กๆ ช่วยกันนับ เมื่อนับเสร็จครูช่วยแกะกล่องนม ออกเพื่อให้มีขนาดเล็กกว่าหลังคาบ้าน เมื่อแกะเสร็จแล้ว เด็กๆ นำไปเก็บไว้ที่ห้องผลงานของนักเรียน เพราะต้องไปรับประทานอาหารกลางวัน วันที่ 7 กันยายน 2548 (วันที่ 3) เด็กๆ เรียนรู้การเปรียบเทียบวัสดุที่นำมาใช้ทำหลังคา กับตัวบ้าน จากการสนทนา ลีออนบอกว่า “ตัวบ้านมันใหญ่กว่าหลังคาอยู่เลย จะ ทำยังไงดี” เฟิสกับอ็อฟเข้ามาจับกล่องนมที่ทำตัวบ้านกับหลังคาเล่น ปรากฏว่า เฟิสลากหลังคาบ้านไม่ไหวบอกว่า “มันหนัก” ลีออนบอก ว่า “รู้แล้วต้องเอากล่องนมออกอีกซัก 2 กล่อง (2 แถว) จะได้เล็กกว่าหลังคาบ้าน” ครูบอกว่า “ตกลงแกะออกอีก 2 แถวใช้หรือเปล่า” นีโน บอกว่า “ใช่แล้วครับ” ครูจะช่วยตัดกล่องนมออก 2 แถว เด็กๆ วัดขนาดตัวบ้านและตัวหลังคา จนได้เวลาเปลี่ยนกิจกรรม เด็กๆ ไปเล่น กิจกรรมกลางแจ้งกับครูพละ วันที่ 8 กันยายน 2548 (วันที่ 4) เด็กๆ ช่วยกันขนตัวบ้านกับหลังคามาจากห้องผลงานเพื่อมาประกอบเข้าด้วยกัน ปรากฏว่าขณะที่เด็กๆ กับครูช่วยกันยกหลังคา มาวางบนตัวบ้าน หลังคาที่มีขนาดเล็กกว่าตัวบ้านอีก ลีออนบอกว่า “ทำยังไงดีนะหลังคาจึงจะตั้งบนบ้านได้” ฟินแลนด์บอกว่า		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
“เอากาวมาติดซิ” แนนท์บอกว่า “ไม่ได้ หลังคามันหนักกว่า เตี้ยกว่าบ้าน พัง” ครูสนทนาให้เด็กๆ พังว่าจริงๆ แล้ววัสดุที่จะมาทำบ้านจะต้อง เป็นวัสดุที่เป็นชนิดเดียวกัน จึงจะสามารถที่จะประกอบเข้าด้วยกันได้ เด็กๆ ลองคิดว่า ถ้าบ้านไม่แข็งแรง แต่หลังคาแข็งแรงกว่า บ้านหลังนั้นจะเป็นอย่างไร” แนนท์บอกว่า “บ้านพังไปบอกแล้ว” ลีออนบอกว่า “ทำได้เราก็ต้องทำบ้านให้เล็กๆ แต่แข็งแรง” เฟสหยิบสก็อตเทปมาให้ครูแล้วบอกว่า “ติดเลยครูทิพย์” ครูติดสก็อตเทปที่มุมของตัวบ้านยังไม่ทันเสร็จมีเด็กๆ ประมาณ 5-6 คน วิ่งเข้ามาเล่นบ้านก็ทำท่าจะล้ม แนนท์บอกว่า “เอาหลังคามาคอปกเลยไม่ต้องทำบ้านแล้ว ทำเป็น หมวกยักษ์ครอบไว้เลยไม่ให้ออกมาเลย” ลีออน ออฟ เฟส นีโน่ แนนท์ และจีโน่ ช่วยกันเอาหลังคามาคอปกเพื่อนๆ ครูบอกว่าตกลงวันนี้จะได้บ้านหมวกไหม เด็กๆ บอกว่า “ไปคิดก่อนว่าจะทำบ้านด้วยอะไรดี” วันที่ 9 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ อยากประกอบบ้านกับหลังคาให้เสร็จ และตกลงกันว่าจะใช้กล่องใบใหญ่ๆ ทำฝานบ้านแทนกล่องนม เพราะแข็งแรงกว่า โดยนนท์อาสาจะไปบอกให้พ่อหามาให้ (ครูติดต่อกับพ่อบานนท์ พ่อบานนท์ ขอเวลาไปหาเดี๋ยววันจันทร์จะมาบอกพ่อได้หรือไม่ได้)		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
สัปดาห์ที่ 8 (12-16 กันยายน 2548) วันที่ 12 กันยายน 2548 (วันที่ 1) จากคำถามที่เด็กสนใจเกี่ยวกับการใช้หมวกของอิสลาม ครูซักถามเด็กว่า “เราไปวัดทำไม” แน็ต : ไปสวดที่วัด (แน็ตนับถือศาสนาคริสต์) ชมพู่ : ไปไหว้พระ อ้อฟ : เราเอาข้าวและกับข้าวไปให้พระที่วัด ฟินแลนด์ : ฟินก็ไปสวดที่วัดด้วย ครูอธิบายว่า การที่เราไปวัดเราต้องไปทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา ในห้อง เราจะมีเด็กที่นับถือศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ ส่วนศาสนาอิสลามไม่มี ถ้าเด็กๆ อยากรู้ เด็กๆ จะทำอะไร แน็ตบอกว่า “ให้ครูทักเลย” ลีออนบอกว่า “ถาม มาสเตอร์ที่มาเล่าหมวกอิสลามก็ได้” เดี่ยวลีออนไปถามให้” เด็กๆ ตกลงที่จะไป เชิญมาสเตอร์พัฒนามาเล่าเกี่ยวกับพิธีทางศาสนาอิสลามในวันรุ่งขึ้น วันที่ 13 กันยายน 2548 (วันที่ 2) ครูกระตุ้นความสนใจด้วยการให้เด็กดูภาพพระของศาสนาคริสต์ ภาพพระสงฆ์ของศาสนาพุทธ ครูถามว่า “เด็กๆ ไปวัดเพื่อทำกิจกรรมใดบ้าง” ป๊อปอาย : ไปบวช เฟิส : ไปสวดมนต์		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
อ้อฟ : ยายอ้อฟไปวัดพังเทสน์ นีโน : ไปไหว้พระ ลือนอน : ที่ซอยบ้านหนูมีพระเดินมาแล้ว แม่ของหนูใส่ข้าว น้ำ ขนม แล้วมีดอกไม้ด้วย ใส่ไปที่พระถือมาสีด้ายๆ กลมๆ เหมือนหม้อ ครูถามว่า “ใครทราบบ้างว่าที่พระสงฆ์ถือมาเรียกว่าอะไร” เฟสบอก ว่า “ไม่รู้ครับ” ลือนอนบอกว่า “ไม่เป็นไรไปถามครูนี้ม” ครูบอกว่า “ครูนี้มนับถือศาสนาคริสต์ ไม่ทราบจะรู้หรือเปล่านะ” ลือนอนบอกว่า “ไปถามครูจรัสศรีหรือครูสุกี้ได้” ลือนอนวิ่งไปถามครูจรัสศรีแล้ววิ่งกลับ มาบอกว่า “เรียกว่า บาตรใส่อาหารของพระสงฆ์” ครูกล่าวชมเชย และเพื่อนตบมือให้ลือนอน ครูถามต่อว่า “พระสงฆ์ที่เดินในซอยบ้าน ใส่ชุดอะไร” เด็กๆ บอกว่า “ใส่ผ้าเหลือง” ครูถามต่อว่า “พระใส่กางเกงได้หรือเปล่า” เด็กๆ บอกว่า ใส่ผ้าสีเหลือง ไม่ใช่กางเกง” ครูถามว่า “ผู้หญิงบวชพระได้หรือเปล่า” เด็กๆ บอกว่าไม่ได้ ครูอธิบายว่าสมัยโบราณมีภิกษุณี บวชเป็นพระ แต่ปัจจุบันจะมีแต่แม่ชีที่บวช อยู่ที่วัด ใส่ชุดสีขาว วันที่ 14 กันยายน 2548 (วันที่ 3) ครูเชิญเด็กที่นับถือศาสนาคริสต์ออกมาเล่าให้เพื่อนฟังว่าคนที่ นับถือศาสนาคริสต์ไปทำอะไรที่โบสถ์บ้าง ป๊อป : ไปวัดเพื่อสวดเกี่ยวกับการทำบุญ และการทำบาป ครูถามว่า “ไปพูดเกี่ยวกับการทำบาปทำอะไรบ้าง”		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ปิ๊อป : ไปพูดกับคุณพ่อ (พระของคริสต์) ไม่ให้ใครได้ยินนอกจากพ่อ แน็ต : ไปรับศีล ฟินแลนด์ : สวดเกี่ยวกับพระเจ้า นนท์ : ไปขอพรพระ แทน : ไปล้างบาปกับพ่อ ครูถามฟินแลนด์ว่า สวดเกี่ยวกับพระเจ้าทำอะไร ฟินแลนด์ : ขอพรจากพระเจ้าว่าไม่ให้ต้อ ให้เป็นเด็กดี ไม่ชนเวลาเรียน เชื่อฟังครู ครูถาม : ผู้หญิงที่บวชในศาสนาคริสต์เรียกว่าอะไรบ้าง แน็ต : มาเซอร์กับซิสเตอร์ ครูถาม : ทำไมเรียกไม่เหมือนกันคะ แน็ต : ไม่รู้เหมือนกันต้องไปถามแม่แน็ต เตียวพรงนี้มาบอกนะ วันที่ 15 กันยายน 2548 (วันที่ 4) ครูกระตุ้นความสนใจว่าเมื่อวานแน็ตจะมาเล่าให้เพื่อนฟังเรื่อง เรียกแม่ชีของศาสนาคริสต์ว่า มาเซอร์กับซิสเตอร์แตกต่างกันอย่างไร คุณแม่ของแน็ตบอกว่า มาเซอร์คือหญิงที่ไปทำพิธีบวชที่ฝรั่งเศส ส่วนซิสเตอร์คือหญิงที่ไปทำพิธีบวชที่อังกฤษ ครูซักถามเด็กๆ เล็กๆ สังเกตและช่วยบอกครูว่าพระของศาสนาพุทธกับพระของศาสนาคริสต์แตกต่างกันอย่างไร ลีออนบอกว่า “พระที่บ้านหนูใส่ชุดสีเหลือง แล้วไม่มีผม” แน็ตบอกว่า “แต่พ่อ (พระ) มี ผมนะ ใส่เสื้อสีขาวตัวยาวๆ” ครูถามว่า “แม่ชีของศาสนาพุทธกับ		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ศาสนาคริสต์ต่างกันอย่างไร” ข้าวหอมบอกว่า “แม่ชีใส่ชุดสีขาว” แทนบอกว่า “มาเซอร์ก็ใส่ชุดขาวเหมือนกัน” เด็กและครูช่วยกันสรุป ความแตกต่างระหว่าง ศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม โดยมีสิ่งที่เหมือนกัน คือ ต้องมีความรักและทำแต่ความดี วันที่ 16 กันยายน 2548 (วันที่ 5) เด็กๆ ช่วยกันทำบ้านห่มวกให้เสร็จ โดยนำกลองใบใหญ่มาทำเป็นตัวบ้านแทนกลองนม และช่วยกันคิดที่จะจัดโชว์ผลงานอย่างไรดี ครูกระตุ้นคำถามว่า เด็กๆ อยากให้ใครมาดูผลงานที่พวกเราตั้งใจทำ บ้าง แนนบอกว่า “ให้แม่มาดู” อ้อพบอกรว่า “ชวนแม่อ้อพมาดูดีกว่า” ครูบอกว่า “ตอนนี้ทางโรงเรียนห้ามผู้ปกครองขึ้นตึก เราจะทำอะไร ดี” ลีออนบอกว่า “ขอมาเซอร์ก็ได้” ครูถามว่า “ใครจะไปขออนุญาต” แนนบอกว่า “แน่ตัวของเอง” ข้าวหอมบอกว่า “หอมไปด้วย” เด็กๆ ตกลงจะไปขออนุญาตมาเซอร์ ครูบอกว่าจะไปขอเฉยๆ ไม่ได้ ต้องมีจดหมายขออนุญาต เรามาช่วยกันคิดว่าจะขออนุญาตอย่างไร เด็กและครูช่วยกันทบทวนหัวข้อที่เด็กอยากเรียนรู้เรื่องห่มวก ร่วมกันในแผนภูมิไยแมงมุม (Web) เมื่อทบทวนแล้วครูให้เด็กๆ ไปคิดว่าจะขออนุญาตมาเซอร์อย่างไร โดยจะมาวางแผนร่วมกันอีกครั้งในสัปดาห์ต่อไป		

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ระยะที่ 3 สรุปโครงการ สัปดาห์ที่ 9 (9-23 กันยายน 2548) เด็กๆ ร่วมกันวางแผนที่จะเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์เปิดงานและขออนุญาตผู้ปกครองขึ้นตึก เพื่อมาดูผลงานของตนที่ห้องเรียน วันที่ 20-21 กันยายน 2548 เป็นวันที่เด็กได้รับมอบหมายหน้าที่ของตนในการจัดนิทรรศการเรื่อง หมวก เช่น ฝ่ายแนะนำผู้ปกครองชมผลงาน ฝ่ายจัดสถานที่และฝ่ายบริการ เป็นต้น วันที่ 22 กันยายน 2548 แน็ตเขียนจดหมายเชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) มาเปิดงานในวันศุกร์ที่ 23 กันยายน 2548 เวลา 10.10 น. โดยครูเป็นที่ปรึกษาว่าจะเขียนอย่างไร และเขียนตัวอย่างให้แน็ตเขียนตามเพราะเด็กอนุบาล 2 ยังเขียนเป็นประโยคไม่ได้ เมื่อเขียนเสร็จแล้วแน็ตเดินเข้าไปพบครูใหญ่ และยื่นจดหมายเชิญให้ครูใหญ่พร้อมกับอธิบายวันเวลาที่เชิญเป็นประธานเปิดนิทรรศการที่จัดโครงการหมวกซึ่งจัดในห้องผลงาน วันที่ 23 กันยายน 2548 เป็นวันเปิดนิทรรศการ ครูใหญ่ถามเด็กที่ทำหน้าที่ เช่น ข้าวหอม อยู่สมุดนิทาน และผลงานศิลปะ ครูใหญ่ถามว่า “ทำนิทานเรื่องนี้ ทำไม” ข้าวหอมตอบว่า “ทำเรื่องหมวกพิเศษเพราะว่าหมวกใบนี้พูดได้ และชวนเพื่อนๆ กลับบ้านได้ โดยมีหมวกตำรวจพากลับบ้านได้”	ระยะที่ 3 เป็นระยะสรุปโครงการงาน โดยการเตรียมงานเพื่อนำเสนอผลงานที่เด็กได้เรียนรู้จากการค้นหา การลงมือปฏิบัติ	ระยะที่ 3 เป็นระยะสรุปโครงการทบทวน ข้อมูล (หัวข้อ) ที่อยากเรียนรู้และจัดสถานที่ที่จะจัดนิทรรศการที่ห้องผลงาน อนุบาล ตลอดจนเด็กๆ ที่ได้รับหน้าที่อธิบายวิธีการทำผลงาน และแลกเปลี่ยนความรู้กันให้บุคคลอื่น เช่น ครู ผู้ปกครองเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ผู้รับผิดชอบไปเชิญมาเซอร์ เปิดงานเขียนจดหมายและไปนำเสนอมาเซอร์ที่ห้องธุรการ วันศุกร์ที่ 23 กันยายน 2548 เปิดงานเวลา 10.10 น. โดยมีมาเซอร์เป็นประธานเปิดงาน เด็กๆ ทำหน้าที่ของ ตน ตามจุดที่ได้รับมอบหมายด้วยความสนใจติดตามด้วย ครูทุกห้อง ผู้ปกครอง และเพื่อนุบาล 3 เพื่อนในห้อง และ ห้องอนุบาล 1 เข้าชมนิทรรศการ เมื่อมาเซอร์ดูจน ทัวแล้ว เด็กที่ทำหน้าที่เชิญมาเซอร์เขียนติชมงาน เด็กๆ เดินชมนิทรรศการจนได้เวลารับประทานอาหารกลางวัน เด็กๆ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกันเป็นการเลี้ยงจบโครงการ และปิดภาคเรียนที่ 1

การบันทึกสภาพการเรียนรู้	ข้อมูลสาระการเรียนรู้	
	สาระการเรียนรู้ที่วางแผนไว้	สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง
ด้วย ก็เลยทำเรื่องหมวกพิเศษ” ครูใหญ่ตามแน่ว่า “บ้านหมวกมีไว้ทำอะไร” แน็ตบอกว่า “มีไว้นั่งอ่านหนังสือค่ะ” เมื่อครูใหญ่ดูโดยรอบแล้ว ชมพูเชิญมาเซอร์ (ครูใหญ่) ลงชื่อติชมผลงานด้วย เด็กๆ วิ่งไปชวนเพื่อนบอล 3 และน้องๆ อนุบาลมาดูผลงานของตนเอง พร้อมทั้งเชิญชวนครูข้างๆ ห้องมาชมผลงานของตนเองด้วย วันนี้เป็นวันสิ้นสุดโครงการหมวก เมื่อชมนิทรรศการแล้วเด็กๆ เตรียมตัวรับประทานอาหารร่วมกันทั้งระดับ คือ อนุบาล 1, 2, 3 รับประทานอาหารร่วมกัน เนื่องจากเป็นวันสิ้นสุดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548		

ภาคผนวก ง

- กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย พุทธศักราช 2546
- แบบวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ตามกรอบหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานชีวิตคุณลักษณะที่พึงประสงค์
1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา อวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่น และทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง คนเดียว หรือกับผู้อื่น แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี 2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน บุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน 3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็ก ตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ 4. สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของ เครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน	1. ประสบการณ์สำคัญส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ 1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่ 1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก 1.3 การรักษาสุขภาพ 1.4 การรักษาความปลอดภัย 2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 2.1 ดนตรี 2.2 สุนทรีภาพ 2.3 การเล่น 2.4 คุณธรรม จริยธรรม 3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ 3.1 การเรียนรู้ทางสังคม 4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่ 4.1 การคิด 4.2 การใช้ภาษา 4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ 4.4 จำนวน 4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) 4.6 เวลา	<u>พัฒนาการด้านร่างกาย</u> 1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี 2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน <u>พัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ</u> 1. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข 2. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม 3. ชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย <u>พัฒนาการด้านสังคม</u> 1. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย 2. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย 3. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข <u>พัฒนาการด้านสติปัญญา</u> 1. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย 2. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้ เหมาะสมกับวัย 3. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ 4. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

กรอบการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ของจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

วันที่ 25 กรกฎาคม - 23 กันยายน 2548

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
สาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการประกอบด้วยสาระที่ควรรู้ ประสบการณ์สำคัญ และสาระการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 1. สาระที่ควรเรียนรู้ 1.1 เด็กได้เรียนรู้วิธีระมัดระวังร่างกายให้ปลอดภัย จากการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก เป็นระยะเริ่มต้นของโครงการ ในการจัดการเรียนรู้เรื่องหมวก เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมประดิษฐ์บ้านหมวก และทำโครงหลังคาบ้านด้วยลวด ขณะประดิษฐ์บ้านหมวกมีเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ และครูได้พาไปทำแผล หลังจากเพื่อนโดนลวดทิ่มมือ ได้มีเด็กคนหนึ่ง (ลิออน) บอกกับเพื่อน ๆ ว่า “ต้องเปลี่ยนวิธีใหม่แล้ว เอาการดาษามาทำให้หนายๆ หลายๆ ชิ้น จะได้ไม่โดนลวดทิ่มมืออีก”	ประสบการณ์สำคัญที่เกิดจากการเรียนรู้ในครั้งนี้ 1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย 1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก เด็กได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายอยู่เสมอ ส่งเสริมการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ให้ประสานสัมพันธ์กัน เช่น จากการวาดภาพ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก ด้านการรักษาความปลอดภัยของร่างกาย ขณะที่ มีเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ ทำให้เด็กได้เรียนรู้ถึงการทำงานที่ทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ร่างกายจากประสบการณ์ของเพื่อนเป็นตัวอย่าง	จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> รู้จักรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยจากการประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคาด้วยลวด ขณะที่ทำกิจกรรมเด็กคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ เขาบอกว่าถึงแรงไป ลวดเลียบาดมือ ต้องจับเบาๆ แล้วไม่แย่งกันด้วย มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วและการ ทรงตัว

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
1.2 เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกแสดงมารยาทที่ดี จากการเรียนรู้เรื่อง หมวก เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กอยากรู้ โดยครูใช้คำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ได้แก่ * เด็กๆ คิดว่าหมวกจำเป็นต่อเด็กอย่างไร (ป้องกันแดด/ฝน ตกต้องใส่หมวก/กางร่ม) * เราสามารถทำอะไรมาใส่หมวกแทนใบลานได้อีก <u>คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ใส่หมวก</u> * ใครบอกครูได้ว่าหมวกเขาใส่ทำไม (คุณแม่ป๊อปเป็นพยาบาลต้องใส่หมวกสีขาวทุกวัน / พ่อออฟใส่หมวกจราจรไปโบกรถไม่ให้ติด / หมวกจราจรเหมือนหมวกกันน็อคเลย ต้องใส่เวลาขับรถมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้ม หัวจะได้ไม่แตก ไม่ตายด้วย / ทหารต้องใส่หมวก เวลาผู้ร้ายยิงทหารจะได้หลบทัน)	2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ 2.1 ด้านดนตรี เด็กๆ ได้ช่วยกันแต่งเพลงหมวก และร้องเพลงหมวกร่วมกัน 2.2 ด้านสุนทรียภาพ เล่นบทบาทสมมติอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก ดังเช่นการสนทนาของเด็กๆ ได้แก่ นีโน่ เฟิส นนท์ ที่หยิบหมวกทหาร ตำรวจ มาสวมศีรษะและพูดคุยกันว่า “เป็นทหารต้องยืนตรง / นนท์เป็นตำรวจมาช่วยทหารยิงผู้ร้าย” เป็นต้น ด้านการชื่นชม และสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม เด็กๆ แสดงความคิดเห็นจากผลงานศิลปะ ขณะที่เด็กประดิษฐ์หมวกปึก เด็กๆ ช่วยกันคิดว่าจะใช้สีอะไรระบายตัวหมวกที่ทำด้วยกระดาษขาว หรือจะใช้กระดาษสีมาปะติดจึงจะสวยงาม	ได้ดี ได้แก่ การทำกิจกรรมต่างๆ การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเดินไปหาแหล่งเรียนรู้จากบุคคลและสถานที่ต่างๆ จากที่เด็กไปถามครู ข้างห้องเรื่องวัสดุที่ใช้ทำหมวก การไปเชิญครูการงานพื้นฐานอาชีพ มาเป็นวิทยากร สาธิตการสานหมวกด้วยใบมะพร้าว เชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาให้ความรู้เรื่องการใส่หมวกของศาสนาอิสลาม เวลาไปวัด เด็กชายสวมหมวกไปสุเหร่าหรือไม่ อย่างไร <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การวาดภาพหมวกเขียนแบบหมวกปึกเพื่อประดิษฐ์หมวก และทำบ้านหมวกที่มีหลังคาเป็นรูปทรงหมวกชวา <u>มาตรฐานที่ 3</u> มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> การแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ได้แก่ การเล่นและการทำงานร่วมกัน เช่น เด็กเล่นเกมบทบาทสมมติใส่หมวกแสดงเป็นทหาร ตำรวจ พยาบาล การช่วยกันประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก ซึ่งเป็นการทำศิลปะร่วมกัน

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
คำถามขณะทำกิจกรรมประดิษฐ์หมวก / บ้านหมวก *เราจะทำอะไรให้กระดาดนึ้มและติดโครงหมวกง่ายกว่ากระดาดที่แห้งแข็ง (เอาน้ำมาใส่ให้กระดาดเปียก) * ถ้าเราทำกระดาดเป็นก้อนแล้วนำมาติด (โครงหมวก) จะเป็นอย่างไร (ไม่สวยต้องเป็นแบบนี้ เด็กทำท่าทางหยิบเป็นแผ่นๆ) คำถามขณะเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา * เด็กๆ ไปวัดเพื่อทำกิจกรรมใดบ้าง (ไปบวช / สวดมนต์ / ยาย้อฟไปวัดฟังเทศน์ / ไปไหว้พระ / ที่ซอยบ้านหนูมีพระเดินมาแล้ว แม่ของหนูใส่กับข้าว น้ำ ขนม แล้วใส่ดอกไม้ด้วย ใส่ไปที่พระถือมาสีต่างๆ กลมๆ เหมือนหม้อ เด็กได้มีโอกาสแสดงความรู้สึก แสดงความคิดเห็นของตนเอง รับฟัง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของเพื่อนอยู่เสมอ ตลอดจนเด็กๆ ได้ทำสิ่งต่างๆ ตามความคิดของตนเองและลองปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังกิจกรรมต่อไปนี้	2.3 การเล่น (การเล่นรายบุคคล รายกลุ่ม การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน) - การเล่นอิสระ เด็กได้เลือกเล่นอย่างอิสระตามมุมต่างๆ ในห้องเรียน - การเล่นเป็นรายบุคคล การวาดภาพหมวกตามจินตนาการของตนเอง การเลือกประดิษฐ์หมวกใส่เอง - การเล่นเป็นกลุ่ม การประดิษฐ์หมวก และบ้านหมวก เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่มใหญ่ การวาดภาพพระบายสีนิทานเรื่องหมวกวิเศษ การแต่งเพลงหมวก 2.4 คุณธรรมจริยธรรม - การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ - การเล่นและการทำงานร่วมกันต้องรู้จักการแบ่งปัน รู้จักการรอคอย การรับฟังความคิดเห็นของ	<u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ พึงพอใจในตนเอง ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเอง เช่น การวาดภาพหมวกตามจินตนาการ การประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวกร่วมกันกับเพื่อนจากคำพูดของเด็กที่ว่า ชมพูเป็นพยาบาลที่มีหมวกสีชมพู แล้วก็ใส่หมวกที่ตนทำ มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ เช่น เด็กไปถามพ่อเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้ทำหลังคารูปหมวก และมาบอกเพื่อนกับครู เด็กนำหมวกพยาบาล และหมวกตำรวจของคุณพ่อคุณแม่ และหมวกของตนเองมาจัดวางที่มุมร้านค้าหมวก เป็นต้น <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ซื่อสัตย์ สุจริตและยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น เช่น เด็กไม่แย่งกันเล่นหมวกแต่แบ่งกันรู้จักสลับกันเล่น และวางไว้ที่เดิมเมื่อเสร็จแล้ว

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
* เด็กๆ ประดิษฐ์หมวกจากใบมะพร้าว โดยเชิญวิทยากร ครู กพอ. มาสาธิตการสานหมวกจากใบมะพร้าว ขณะที่เด็กทำกิจกรรมอยู่นั้น เด็กๆ ได้พูดคุยกัน น้องก็บอกว่าใบมะพร้าวมันนิ่มไปเหมือนกระดาษเลย และเมื่อเด็กๆ ทำหมวกเสร็จได้ลองใส่ มีเด็กคนหนึ่งบอกว่า เหมือนหมวกलिเกใส่ตอนออกมาวิ่ง เด็กๆ ประดิษฐ์หมวกปกร่วมกันนำลูกบอลผาครึ่งมาติดกับปีกหมวกแล้วระบายสี แต่ระบายสีไม่ติด เด็กบอกว่าเอากระดาษมาติดดีกว่า เด็กๆ ช่วยกันเอากระดาษหนังสือพิมพ์ติดบนโครงหมวก แต่ไม่สวยเพราะกระดาษแข็งไม่สวย ครูถามเด็กจะทำไมให้กระดาษนิ่ม เด็กบอกว่าเอากระดาษไปแช่น้ำ ขณะที่เอากระดาษไปแช่น้ำมีเด็กบางคนขยำกระดาษจนเป็นก้อน แล้วนำมาวางโครงหมวก ครูซักถามเด็กๆ ถึงสิ่งที่เพื่อนกำลังทำอยู่ เด็กบอกว่าไม่สวยต้องหีบเป็นแผ่นๆ ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแช่กระดาษในน้ำและการติดกระดาษบนโครงหมวก	3. ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในขณะทำกิจกรรม เด็กจะได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน จากการสนทนาเรื่องการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์มาสานหมวก การทำบ้านหมวก เด็กคิดวิธีแก้ปัญหาใหม่ เด็กรู้จักการแก้ปัญหา ที่เด็กสามารถคิดที่จะหาสิ่งอื่นมาทดแทน เด็กได้รับความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ตลอดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญด้านสังคมของเด็ก	<u>ตัวบ่งชี้ที่ 3</u> มีความเตตากรุณา และช่วยเหลือแบ่งปัน ได้แก่ ช่วยกันประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก จากการทำงานร่วมกัน เด็กจะช่วยกันจับวัสดุ และติดวัสดุที่เด็กๆ นำมาประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจินตนาการ ได้แก่ ผลงานศิลปะ การประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก การวาดภาพ การปั้น การเล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก การร้องเพลงหมวกที่เด็กๆ ช่วยกันแต่งและทำท่าประกอบเพลง มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การนำวัสดุธรรมชาติมาทำของใช้ต่างๆ เช่น หมวกที่สานด้วย

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
* ประดิษฐ์บ้านหมวก เด็กๆ วางแผนออกแบบบ้านที่มีหลังคาเป็นหมวกปีก ตัวบ้านทำด้วยกล่องนม เมื่อถึงขั้นตอนการทำหลังคาหมวก ทำโครงให้เป็นรูปหลังคาหมวกปีก ใช้ลวดมาทำ เด็กๆ ตกลงกันและไปเชิญเพื่อนที่มาสวธิตการโครงหลังคาบ้านหมวกด้วย เด็กๆ ได้ตกลงกันโดยจะนำกล่องนมมาต่อกันเพื่อทำฝาด้านก่อน เด็กวางแผนกันว่าจะใช้กล่องนมกี่กล่อง คัดขนาดของกล่องนมนับจำนวนกล่อง เมื่อพอของเพื่อนมาทำโครงหลังคาหมวกให้แล้วเด็กๆ วางแผนที่จะติดกระดาษหนังสือพิมพ์ที่โครงลวด โดยเอากระดาษมาม้วนแล้วสอดใส่ไปที่ช่องระหว่างเส้นลวด แต่เมื่อทำจริงเวลาที่สอดกระดาษเข้าไปตามช่องกระดาษขาด เด็กๆ สนทนาร่วมกันโดย กวินบอกว่า เพื่อนๆ ดึงแรงเกินไปกระดาษขาดแน่ บอกรวิชัยใหม่กับเพื่อนๆ ว่า เอากระดาษมาปะตามยาวจากด้านบนของหมวกยาวลงมาถึงด้านล่างของหมวก ลีออนบอกว่าดีเหมือนกัน ขณะที่เด็กเอากะดาษมาติดโครงลวด มีเพื่อนคนหนึ่งโดนลวดทิ่มมือ ลีออนบอกกับเพื่อนๆ ว่าต้องเปลี่ยนวิธีใหม่ เอากระดาษมาทำให้หนาๆ หลายๆ ชั้นจะได้ไม่โดนลวดทิ่มมืออีก	4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาด้านการคิด เด็กๆ รู้จักสิ่งต่างๆ จากการมอง ฟัง สัมผัส จากการทำหมวกที่สานด้วยใบมะพร้าว เด็กได้เขียนแบบการกระทำจากการเล่นบทบาทสมมติบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่ใส่หมวก เด็กได้เชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง จากการปั้นหมวกด้วยดินน้ำมัน และการวาดภาพหมวกตามจินตนาการ เด็กได้รับรู้และแสดงความรู้สึกจากผลงานที่เด็กประดิษฐ์ขึ้น การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ เด็กได้สำรวจสิ่งต่างๆ และเก็บรวบรวมสิ่งที่สนใจ สังเกต สัมผัส สิ่งที่พบเห็น พร้อมทั้งเปรียบเทียบสิ่งที่เด็กลงมือทำ	ใบไม้ต่างๆ จากคำถามที่ครูซักถามเด็กว่า ถ้าเราไม่มีหมวกเราสามารถนำสิ่งใดมาใช้แทนหมวกได้เด็กๆ บอกว่า ใบไม้ใหญ่ๆ ดอกไม้มาบังหัวแทนหมวกก็ได้ มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตัวบ่งชี้ที่ 1 เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น การระดมความคิดเกี่ยวกับหัวเรื่อง วัสดุที่ใช้ทำหมวก และวิธีการทำหลังคาหมวก การวางแผนหาหัวเรื่องและหัวข้อที่อยากเรียนรู้เกี่ยวกับหมวก การวาดภาพหมวกตามจินตนาการ การประดิษฐ์หมวกและบ้านหมวก ร่วมกัน การเล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่สวมหมวก เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล ฯลฯ การค้นหาข้อมูลในหัวข้อที่อยากรู้จากบุคคลและแหล่งการเรียนรู้รอบบริเวณโรงเรียน

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
1.3 เด็กได้เรียนรู้ที่จะเล่น และทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับผู้อื่น จากกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ * เด็กๆ ได้ช่วยกันนำหมวกแบบต่างๆ จากบ้านมาจัดเป็นรายชายหมวก เมื่อเด็กมีเวลา (ตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ) หรือในช่วงเวลาเล่นเสรี เด็กๆ จะเข้าไปที่มุมรายชายหมวกหยิบหมวกมาใส่ เล่นบทบาทสมมติเป็นบุคคลในอาชีพต่างๆ เช่น น้องก๊สใส่หมวกหลายสีและบอกว่าเหมือนธงชาติไทย แล้วยืนร้องเพลงชาติ เพื่อนคนอื่นๆ ก็ทำตาม เด็กบางคนเล่นเป็นตำรวจจับโจรจับผู้ร้าย บางคนใส่หมวกพยาบาลเล่นฉีดยาให้กับเพื่อน *เด็กๆ วาดภาพหมวกตามจินตนาการ สานหมวกจากใบมะพร้าว โดยมีวิทยากรมาคอยให้คำแนะนำสอนวิธีการสานหมวกและช่วยเหลือเด็กในบางขั้นตอน เด็กช่วยกันแต่งเพลงหมวกแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษช่วยกันประดิษฐ์หมวก ประดิษฐ์บ้านหมวก และช่วยกันนำหมวกมาจากบ้านเพื่อจัดเป็นมุมรายชายหมวก ในห้องเรียน	จำนวน นับจำนวนหมวกที่เด็กนำมา ได้จับคู่หมวกที่มีสีเหมือนกัน เรียนรู้จำนวนคี่จากหมวกที่มีสีแตกต่างจากหมวกใบอื่น มิติสัมพันธ์ การวัดหมวกด้วยวัสดุต่างๆ เช่น เชือก ไม้บรรทัด ลูกโป่ง การตัดกล่องนมที่ต่อเรียบร้อยแล้วออกจากกัน ให้มีขนาดเล็กกว่าหลังคาบ้านเวลา จากการเริ่มต้น และการหยุดการกระทำ ขณะที่เด็ก เล่นในมุมต่างๆ การสนทนาขณะทำกิจกรรม การเชื่อมโยงระยะเวลา กับการกระทำ และสังเกตอากาศแต่ละวันจากการสวมหมวก	<u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันขณะทำกิจกรรม จากการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กว่าหมวกตำรวจกับหมวกพยาบาล มีอย่างละ 1 ใบ เด็กๆ ต้องแบ่งกันเล่น ไม่แย่งกัน เป็นต้น มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ได้แก่ การสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับสี ลักษณะของหมวกแต่ละใบ การใช้ประโยชน์ การแต่งนิทานเรื่องหมวกพิเศษ การสนทนาซักถามจากครู วิทยากร ผู้ปกครองและเพื่อนๆ มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เช่น รู้จักจำแนกสิ่งของได้ตามสี รูปทรง ขนาด ได้แก่

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
จากการวิเคราะห์สาระเกี่ยวกับตัวเด็กจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเรื่องหมวก เด็กได้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดี มีวินัย รู้จักการแบ่งปันทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ได้เรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ รู้จักระมัดระวังรักษาความปลอดภัยของตนเอง ซึ่งสังเกตได้จากที่เด็กๆ ประดิษฐ์บ้านหมวกที่ทำโครงหลังคา จากขวด เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกในทางที่ดีและได้แสดงความคิดเห็นหรือทำสิ่งต่างๆ ด้วยความคิดของตนเอง และคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม 2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่ แวดล้อมเด็ก 2.1 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวสถานศึกษาคนที่อยู่ร่วมกันในสถานศึกษา เด็กได้รู้จักกับครูสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพที่เชิญมาเป็นวิทยากรสาธิตการสานหมวก เด็กได้รู้จักกับพนักงานช่างของโรงเรียนที่เชิญมาทำโครงหลังคาหมวกให้		แยกกล่องนมที่จะทำบ้านหมวกตามสี ขนาด ในการนำมาติดเป็นตัวบ้านหมวก เป็นต้น <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> แก้ปัญหาในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การประดิษฐ์หมวกปิกด้วยกระดาษกับลูกบอล เด็กนำสีเทียนมาระบายลูกบอล สีเทียนไม่ติดลูกบอลพลาสติกจึงนำกระดาษสีมาติดแทนการระบายสี การนำกล่องกระดาษใบใหญ่มาทำตัวบ้านแทนกล่องนม ว การทำหมวกทรงกลมแทนหมวกปิก เมื่อวัสดุ คือ ก้านมะพร้าว ไม่มีพอสำหรับทำหมวกปิกได้ มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 1</u> ทำงานศิลปะตามความคิดของตนเอง เช่น วาดภาพหมวกและเล่าให้เพื่อนฟังได้ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 3</u> เล่าเรื่องราวหรือนิทานตามความคิดของตนเอง ได้แก่ การแต่งนิทานตามจินตนาการเรื่องหมวกพิเศษ

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
2.2 เด็กได้รู้จักและรับรู้เรื่องราวของชุมชนคนในชุมชนและอาชีพของคนในชุมชน เรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา ประเพณีและความเชื่อของแต่ละศาสนา จากการเรียนรู้เรื่องหมวกนำเด็กไปสู่ความสนใจในเรื่องของหมวกศาสนาอิสลาม และได้เชิญครูที่นับถือศาสนาอิสลามมาเล่าให้เด็กฟังเกี่ยวกับหมวกที่ใส่ในพิธีที่สุเหร่า นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ถึงอาชีพของคนในชุมชนจากหมวกชนิดต่างๆ เช่น หมวกของทหาร ตำรวจ พยาบาล วิศวกร หมวกชานา (งอบ) ซึ่งเด็กนำหมวกเหล่านี้มาเล่นบทบาทสมมติ พร้อมทั้งสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น พ่อใส่หมวกจราจรไปโบกรถไม่ให้ติด / หมวกจราจรเหมือนหมวกกันน็อคต้องใส่เวลาขับมอเตอร์ไซด์ เพราะถ้ารถล้มหัวจะได้ไม่แตก ไม่ตาย / ที่บ้านยายหอมมีหมวกชานาใส่ด้วย เป็นงอบ (งอบ) ยายหอมใส่ตอนไปทำนาปลูกข้าว / หมวกวิศวกรใส่ชุดดิน ใส่ป้องกันแดด เพราะว่าเขาจะอยู่บนตึกสูง		มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และทักษะในการแสวงหาความรู้ <u>ตัวบ่งชี้ที่ 2</u> มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากการซักถามวิทยากรในเรื่องหมวกอิสลาม เด็กนำสิ่งที่พบเห็นมาเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากที่มีเด็กคนหนึ่งบอกว่า ที่บ้านนันทพ่อทำกรงไก่ด้วย ลวดแบบกลมๆ เด็กๆ จึงตกลงกันที่จะทำหลังคาบ้านหมวกเป็นรูปทรงหมวกชานาแล้วใช้ลวดทำ

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
3. ธรรมชาติรอบตัว 3.1 เด็กได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต จากการซักถามของเด็กๆ เกี่ยวกับวัสดุที่นำมาทำหมวก ว่า หมวกของครูทำมาจากอะไร เด็กๆ ทายกันว่า เป็นใบไม้ ต้นไม้ กระดาษ เป็นต้น 3.2 เด็กได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมตัวเด็กตามธรรมชาติ เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับฤดูกาล ฝนตกดินเลยใส่หมวก / กอบใบใหญ่ บังแดดได้ด้วย / ใส่หมวกกันแดดได้ 4. สิ่งต่างๆ รอบตัว 4.1 เด็กได้เรียนรู้ สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง เด็กได้เรียนรู้สีและรูปร่างที่เหมือนและแตกต่างกันของหมวก เด็กเรียนรู้เรื่องสี การประดิษฐ์บ้านหมวกเด็ก ได้คัดเลือกกล่องนมที่มีรูปทรงเหมือนกันมาทำฝาผนังบ้าน		

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546		
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4.2 เด็กได้เรียนรู้สิ่งของเครื่องใช้ จากวัสดุที่นำมาทำหมวก หรือนำสิ่งของอื่นๆ มาใช้แทนหมวก และการนำหมวกมาใช้ประโยชน์ในโอกาสต่างๆ ตามความเหมาะสมในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1. การใส่หมวกทำงานในอาชีพต่างๆ 2. การใส่หมวกในพิธีทางศาสนา 3. การใส่หมวกในฤดูกาล 4.3 เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว - กิจกรรมการประดิษฐ์บ้านหมวก ขณะที่เด็กทำหลังคาบ้านหมวก ที่ทำโครงหลังคาด้วยลวด เด็กได้เรียนรู้ว่าลวดแข็งและแหลม		

ภาคผนวก จ

**ภาพประกอบการทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการหมวก
และผลงานของเด็กในโครงการหมวก**

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวทิพย์มณี เลขาข้า
วันเดือนปีเกิด	31 สิงหาคม 2498
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	155 (777) ซอยจรัสสินทวงศ์ 12 แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนเซนต์ไมเกิ้ล สาทร 15 ยานนาวา สาทร กรุงเทพมหานคร 10120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2527	ปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) สาขาบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
พ.ศ.2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ